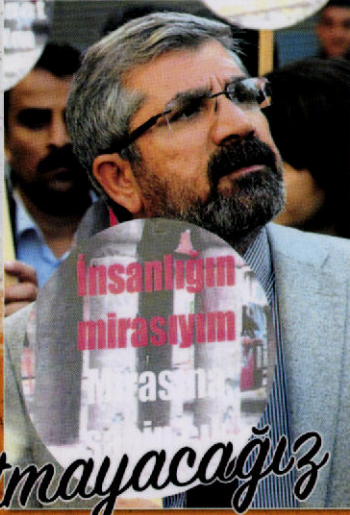

eko-ekonomiyar

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası

Sayı: 29 • SONBAHAR 2015

Unutmayacağız

Evrenin yüzündeki yara izleri kapandığı zaman, ağaçlar dikildiğinde top mermilerinin açtığı çukurlara, ölümler rahatça uyuyabildiklerinde, kaygı duymaksızın artık, boşa akmadığını bilerek, kanlarının, barış budur işte...

Yannis Ritsos

BÖLGEMİZDE EĞİTİM LI HERÊMA ME PERWERDEHÎ

Kalkınmada çok dilli ve bilimsel eğitimin rolü

*Di pêşveçûnê de rola perwerdehiya
bi pirzimanî û zanistî*

ÇEVSAN

Atık Geri Dönüşüm

"Her atık çöp değildir"

"Her tışte avêti çöp nine"

Önemsiyoruz
Em girîng dibînin

Ayrıştırıyoruz
Em ji hev dîkin

Dönüştürüyoruz
Em vediguherînin

Kazandırıyoruz
Em didin qezenc kirinê

ÇAĞRI MERKEZİ
444 71 21

www.cevsanatik.com info@cevsanatik.com

Çevsan Atık Geri Dönüşüm A.Ş.

Elaziğ Yolu Üzeri 22. Km. O.S.B. 115. Ada 3. Parsel Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0(412) 251 89 03 Faks: 0(412) 251 89 02

Bağcılar Mah. Karanfil 8. Cad. 1184 Sk. No: 6 Bağlar / Diyarbakır

[facebook/cevsan-as](https://www.facebook.com/cevsan-as) [twitter/CEVSAN_2121](https://twitter.com/CEVSAN_2121)

YEREL SÜRELİ YAYIN
SONBAHAR 2015 SAYI: 29

Diyarbakir Ticaret ve
Sanayi Odası
Adına İmtiyaz Sahibi
Ahmet Sayar

Yayın Kurulu
Mesut Altın
Halis Bilen
Nedim Dengiz
Faruk Korkmaz
Cabbar Leygara

Genel Yayın Yönetmeni
Ferdani Gökdere

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Meryem Özdemir Aydın

Editör
Özkan Küçük

Haber ve Fotoğraflar
Özkan Küçük
Merwan Yalçındağ

Kapak Fotoğrafı:
Mehmet Özcan

Adres
Dr. Yusuf Azizoğlu Cd. No:2
Ticaret Merkezi
Fiskaya-Diyarbakir
Tel: 0412 280 35 50-51
Fax: 0412 224 45 12
bilgi@dtso.org.tr

Grafik Tasarım

naturel
Naturel Medya Reklam

Baskı
Gün Matbaacılık
Beşyol Mah. Akasya Sok.
No:23/A Küçükçekmece
İSTANBUL
Tel: 0212 580 63 81
Baskı: Aralık 2015

Bu dergi içeriğindeki tüm yazı ve
resimler kaynak gösterilmeksizin ve
izin alınmaksızın kullanılamaz.
Tüm yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

BÖLGEMİZDE EĞİTİM LI HERËMA ME PERWERDEHÎ

eko^oiyar

Çatışmalar sonucu
okulların yandığı,
süresiz
tatil edildiği ve
öğretmenlerin ilçe
merkezlerini terk
ettiği bir
dönemde
hazırladığımız
Ekodiyar'ın
elinizdeki
bu sayısında
Bölgemizde Eğitim
konusunu masaya
yatırdık

6
DİYARBAKIR EĞİTİM
İSTATİSTİKLERİ

20
EĞİTİM-SEN GÖZÜYLE
İLİMİZDE EĞİTİM

77
UMEM KOMİSYONU İLE RÖPORTAJ

93
FORMEL OLMAYAN BİR OKUL
SANAYİDE USTA ÇIRAK İLİŞKİSİ

96
DİYARBAKIR ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Editörün Notu

Dembaş, Merhaba...

Bu sayıyı hazırlarken tanık olduğumuz sayısız sivil ölümleri, sokağa çıkma yasakları ve sadece insanlara değil tarihsel değerlere karşı da işlenen hak ihlalleri geleceğe dair umudumuzu çokça gölgeledi.

Demokrasi, barış ve insan hakkı savunucusu, faili meçhullerin avukatı Tahir Elçi'nin karanlık bir suikastle aramızdan alınışı ise bu dönemin en acı olaylarından biri olarak hafızalarımıza kazandı. Her şeye rağmen barış davasının kazanacağına olan inancımızla, siz değerli üyelerimize ve okuyucularımıza dolu dolu bir Ekodiyar ulaştırmak için çalıştık.

Çatışmalar sonucu okulların yandığı, süresiz tatil edildiği ve öğretmenlerin ilçe merkezlerini terk ettiği bir dönemde hazırladığımız Ekodiyar'ın elinizdeki bu sayısında Bölgemizde Eğitim konusunu masaya yatırdık.

Eğitimin her boyutunu incelemeye çalıştığımız dosyamızı Türkçe ve Kürtçe olarak ilginize sunuyoruz. Dosyamızda birbirinden değerli yazı ve röportajlar yer alıyor.

Odamızın gerçekleştirdiği faaliyetleri ve yansımalarını da her zamanki gibi dergimizin sayfalarına taşıdık. Organize Sanayi Bölgesi ile ilgili hazırladığımız özel dosyada OSB'de yaşanan sorunlar ve yatırımlar hakkında ilgi çekici röportajlarımız yer alıyor. Kültür Sanat sayfalarımızdaki konuklarımızdan biri ise atık metallerden heykeller yapan Mahabadlı sanatçı Seywan Seidiyan. Sevinç Tanyıldız'ın kaleminden okuyacağınız Samed Behrengi ise bir diğer konuğumuz. Bu sayıdan itibaren Kurdi Der işbirliğinde; Türkçe, Kürtçe ve İngilizce Ekonomi Terimleri Sözlüğü yayınlamaya başlıyoruz. İlginizi çekeceğini umuyoruz. İyi okumalar dileriz.

Ahmet Sayar
Diyarbakir Ticaret ve Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Ölümlerin ve tarihi değer tahribatının durması en öncelikli talebimiz ve çağrımızdır

2016 yılına girerken, eğitim konulu bu özel sayımız ile yeniden siz değerli üyelerimiz ve okuyucularımız ile buluşmanın heyecanı içerisinde hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

2015 yılı yaşadığımız iki seçimin yanı sıra, müzakere ve diyalog sürecinden yeniden çatışma ortamına geçtiğimiz bir yıl oldu. Yaklaşık iki yıl devam eden çatışmasızlık süreci; ilimizin ekonomik sorunlarını daha çok konuştuğumuz ve bunlara dair projeleri planladığımız bir ortam sundu.

Ancak 7 Haziran seçimleri sonrasında başlayan çatışma ortamı bugün bölgemizde, özellikle de ilimizde çok daha ağır bir şekilde yaşanıyor. İlk çeyreğinde barışa ve çözüme çok yakın olduğumuzu düşündüğümüz 2015 yılını; geleceğe dair umutlarımızı yitirmeye başladığımız, her gün yeni ölüm haberleri aldığımız, top ve silah sesleri arasında hizmet vermeye çalıştığımız son çeyreği ile tamamlıyoruz.

Yeni yıla var olan sosyal ve ekonomik sorunlarımızın yanında; savaş ve beraberinde yarattığı daha da derinleşen bir kutuplaşma, savaş dili ve pratikleri, binlerce insanımızın yerlerinden edilmesi, yoksun bırakılması ve tüm bu yaşananların ilimiz insanı üzerinde yarattığı ağır ekonomik yükler ile giriyoruz.

Çatışmaların yaşandığı bölgelerde okulların ve hastanelerin ateşe verildiği, eğitim ve sağlık hizmetlerinin durduğu, insanların temel ihtiyaç ürünlerine dahi ulaşamadıkları bir dönemden geçiyoruz.

Elbette bu durum üyelerimizin hizmetlerini de olumsuz etkiliyor. Özellikle Sur'da 500'e yakın esnafımızın, işletmemizin kapanmasına ve kent genelinde ekonomik faaliyetlerin durmasıyla birlikte yaşananların üzerine bir de ekonomik sorunların gittikçe artmasına neden oluyor.

2015 Temmuz ayında UNESCO dünya kültür miras listesine girmenin ilimizde turizm sektörünü öncelikli sektör haline getireceğini ifade ederken, bu alandaki yatırımların artmasını beklerken, bugün tarihi değerlerimizin çatışmaların ortasında kaldığı günler yaşıyoruz.

Öncelikle, bu sürecin bir an önce son bulması; ölümlerin ve tarihi değerlerimizin tahribatının durması en öncelikli talebimiz, beklentimiz ve çağrımızdır.

İlimizde ancak ölümlerin durduğu, çatışmanın sona erdiği, diyalogun yeniden güçlendiği bir ortamda sosyal ve ekonomik sorunlarımızı konuşabiliriz, çözebiliriz.

Değerli Üyelerimiz,

Dergimizin bu sayısında eğitim konusuna özellikle yer verdik. İlimiz ekonomisinde nitelikli insan kaynağının önemli bir gelişme yaratacağı, genç ve kadınların işsizlik sorununun ancak eğitim ve uygun iş alanlarının geliştirilmesi ile çözülebileceğini düşünerek çeşitli çalışmalar yürüttük ve farklı kesimlerden görüşler alarak özel bir sayı derlemeye çalıştık.

Ancak içinde bulunduğumuz koşullarda, okullar çatışmaların merkezi olarak kullanılmakta olup, sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgelerde ve yakın bölgelerde eğitime ara verilmiş durumdadır.

Yaşanan savaşlar her zaman olduğu gibi öncelikle çocuklarımızın ölümüne ve çok ağır tahribatlar ile büyümelerine neden olmaktadır.

Elbette ki en temel önceliğimiz; çocukların bu olaylardan en az etkilenmesi ve eğitimleri için gerekli önlemlerin alınmasıdır.

Değerli üyelerimiz,

Bir sonraki dergimizi savaşın, çatışmanın son bulduğu, güvenlik kaygılarından ziyade, yeniden ilimizin sosyal ve ekonomik sorunlarını, çalışmalarımızı ve projelerimizi konuşabileceğimiz bir atmosferde hazırlamayı temenni ediyor,

Tüm üyelerimize savaşız, kavgasız, barış ve diyalogun hakim olacağı umutlu bir yıl diliyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

➤ 2015 Temmuz ayında UNESCO dünya kültür miras listesine girmenin ilimizde turizm sektörünü öncelikli sektör haline getireceğini ifade ederken, bu alandaki yatırımların artmasını beklerken, bugün tarihi değerlerimizin çatışmaların ortasında kaldığı günler yaşıyoruz

İçkale, Rodi Yüzbaşı

Dosya

Hazırlayanlar/Amadekar:
Özkan Küçük
Meryem Özdemir Aydın
Merwan Yalçındağ

BÖLGEMİZDE EĞİTİM

Giriş

Sizlere kapsamlı bir eğitim dosyası sunmak amacıyla bir süredir çalışıyoruz.

Eğitim sosyal yaşamda yer almak için kazanılan bilgi, beceri ve anlayışlar toplamıdır. Eğitim geniş anlamda bireylerin ve toplumun standartlarını, inançlarını ve hayatlarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçleri kapsar. Öz bir ifadeyle istenilen davranışları kazanma ve geliştirme süreci olarak eğitim kavramını ifade etmek mümkündür.

Ülkelerin Eğitim sistemlerinin gelişmişliği ile ülkelerin refah düzeyi ve ekonomik yapılarındaki gelişmişlik arasında doğru orantı söz konusudur. Özellikle günümüz dünyasında teknolojik alan-daki gelişmişliğin ekonomik yapıyı üst segmentlere çıkarmasının temelinde eğitimin ciddi bir şekilde ele alınması ve eğitime gerekli yatırımların yapılması yatmaktadır.

Ülkemizde uygulanan eğitim modellerine baktığımızda gerek geleneksel eğitim anlayışında gerekse de çağdaş eğitim anlayışlarında sürekli başka ülkelerden devşirdiğimiz ve kendi toplumumuza uyarlamaya çalıştığımız eğitim modelleriyle karşılaşmaktayız. Toplumumuzun özüne uymayan bu modellerin başarılı olduğunu söylemek pek gerçekçi olmaz kanaatindeyiz.

Özellikle vurgulanması gereken bir diğer önemli nokta da ülkemizde tektipleştirici bir eğitim modeliyle hareket edilme çabasıdır. Bu durum Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana süre gelmiştir. Bu sorunun ülkemizde yarattığı tahribatı uzun uzadıya anlatmaya gerek yok diye düşünüyoruz. Malumunuzdur ki toplumumuzun geniş kesimlerince bu durum bilinen bir hal almıştır.

Farklı etnik kökenlerin yer aldığı ülkemizde tek dilde tektipleştirici eğitim sisteminin uygulanmaya çalışılması özellikle bölgemiz ve kentimizde daha yoğun sıkıntılar oluşturmuştur. Ancak son dönemlerde tek dilde eğitim anlayışına karşı bir takım olumlu gelişmeler de yaşanıyor. Örneğin Ferzad Kemanger vb. bazı özel kuruluşlarca Kürtçe eğitim verilmeye başlandı. Yine Kürtçenin seçmeli ders olarak eğitim müfredatına dahil edilmesi ve Belediyelerce açılan kreşlerde Kürtçe eğitimin verilmesi önemli bir gelişme olarak ele alınmalıdır. Elbette bunlar yeterli değildir; ancak bu tarz küçük adımlar geleceğe umutla bakmamıza etki eden gelişmeler olarak ele alınmalıdır.

Anadilde meydana gelen gelişmeler bölge halkı açısından son derece dikkatlice takip edilmektedir. Biz de bu çerçevede Eğitim dosyamızın içinde anadilde eğitime genişçe bir yer ayırdık.

Üniversiteler, alternatif modeller ve özel okulların yanı sıra; odamızın da içinde yer aldığı mesleki eğitime de genişçe yer ayırmaya çalıştık.

Dosyamızı oluştururken her kesimin ve kurumun görüşlerine geniş yer vermeye çalıştık.

Çeşitli yazılar ve röportajlarla bölgemizde eğitimin rakamlarla ifadelerini, sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya çıkarmaya çalıştık.

Sizler için doyurucu olmasını arzuladığımız dosyamızı, ana fikrine uygun olarak iki dilli olarak hazırladık ve bazı yazılarımızı Kürtçenin Zazaki lehçesinde de yayına hazırladık.

Umarız böylelikle bu topraklarda yaşanan sıkıntıların ifade edilmesine ve çözümüne bir katkıımız olur. İyi okumalar diliyoruz.

LI HERÊMA ME PERWERDEHÎ

Destpêk

Me di dosyaya xwe de ciheke fireh ji bo zimanê dayîkê veqetand

Ji bo ku em ji we re dosyayeke berfireh pêşkêş bikin ev demek dirêj e ku em dixebitin. Tomarkirina ji bo jiyana rojane û di her awayê jiyane de zanebûn, bikêrhatin û nêrîn e. Perwerdehî, bi awayê xwe yê fireh di hemû pêvajoyên civakî ên wek standartên kesan û civakê, bawerîya û destkeftina jiyane de cih digire. Bi îfadekirinek cuda jî tevgerên ku tene xwestin û têgihîştin van hemû pêvajoyan dikarin bi vê têgehê binav bikin.

Di navbera pergala têgihîştina perwerdehiya welatan û aramî û aboriya wan de hevgeriyek rast heye. Bi taybetî di cihana roja me de pêşveçûyîna di qada teknolojiyê de di bingeha derxistina avaniya aboriyê ya ser segmentan de bi awayekî cidî sekinandina li ser perwerdehiyê û bi pêkanîna razemeniyên pêwîst ên ji bo perwerdehiyê ve girêdahî ye.

Dema em li modelên perwerdehiyê ku li welatê me tene sepandin dinêrin, di warê feraseta perwerdehiya li gor kevnesopiyê dibe an di warê feraseta nûjen de dibe her tim em rabe wan modelên perwerdehiyê yê ku me ji welatên din berhev kirine û li gorî nêrîna civaka xwe wergerandine tene. Em di wê baweriyê de ne ku ev modelên ku ne li gorî heqîqeta civaka me nebikaribin serkeftî bin.

Bi taybetî xaleke pêwîst a din ku lazim e bal lê bê kişandin jî ev e ku li welatê me hewildana modela perwerdehiyê yektîpî heye. Vê rewşê jî damezrandina komarê heta niha berdewam kiriye. Em difikirin ku pêwîst nake bi awayekî dirêj bê gotin ka vê pirsgerêkê bandoreke çawa li welatê me dahiye çêkirin. Hûn dizanin ku ev rewş jî hêla besêke fireh a civaka me ve tê zanîn.

Li welatê me ku nijadên cihêreng tê de lê dewlet di

pergala perwerdehiyê de xebatên yekzimanî disepîne, ev yek jî bi taybetî di herema me de zêdetir pirsgerêkan derdixe holê. Lê belê di demên dawî de li hember perwerdehiya yekzimanî hin bertekên erênî jî derketine holê ku ev jî bo me kêfxweşiyek e. Mînak Ferzad Kemanger hwd û di hin sazîyên taybet de perwerdehiya zimanê kurdî dest pê kir. Dîsa zimanê kurdî mîna waneyek hîlbijartî di mifredata perwerdehiyê de cih girt û dîsa li kresên di bin banê şaredariyan de vebûne bi zimanê kurdî perwerdehî tê dayîn, divê ev yek mîna pêşketinek girîng bê dîtin. Lê ev tene nake; lê bi van çirûskên biçûk, em bi hêviyek mezin li pêşerojê dinêrin û em bi awayê digrin dest.

Xebat û biryarên ku li ser zimanê zikmakî tene kirin û dayîn ji hêla gelên heremê ve bi baldarî tene şopandin. Me jî di vê çarçoveyê de di hundirê dosyaya xwe ya perwerdehiyê de li ser perwerdehiya zimanê zikmakî ciheke fireh veqetand.

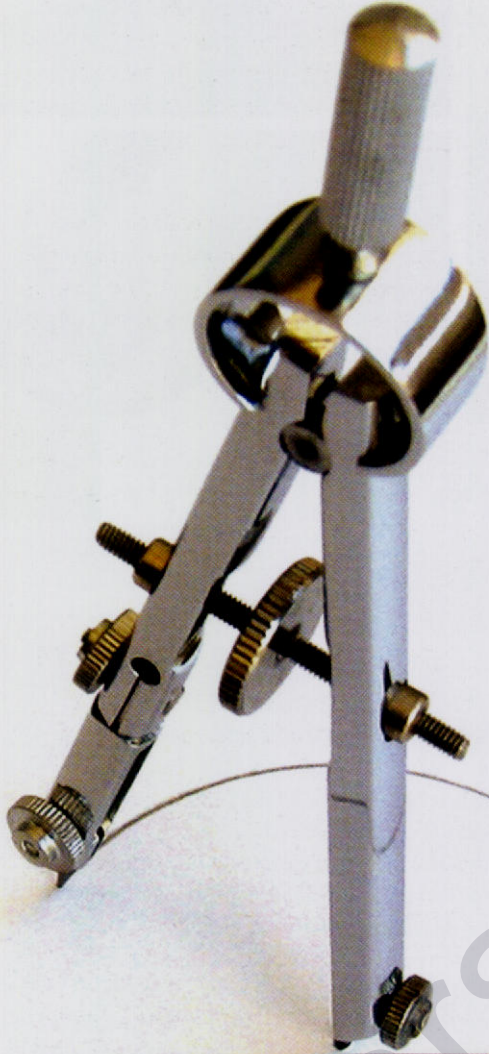
Ji bilî zanîngeh, modelên alternatîf û dibistanên taybet; me hewl da ciheke berfireh ji perwerdehiya pişeyî re jî ku odeya me jî di nav de ye veqetînin.

Dema me dosyaya xwe amade kir me nêrîne berfireh da her beş û sazîyan jî.

Me hewl da bi nivîsên cûr be cûr û bi hevpeyvînan îfadeyên hejmarên perwerdehiyê, pirsgerêkan wan û pêşniyarên wan ên çareseriyê derbixin holê.

Bi hêviya ku ev dosyaya me ji bo we tene tije be, me li gorî fikira nivîsa bingehîn bi du zimanî amade kir û me hin nivîsên xwe jî bi zaravaya kirmancî amade kir.

Em hêvî dikin bi vî awayê ev pirsgerêkan ku li ser vî axê tene jiyandin hinek be jî me sivik kiribe. Bi hêviya xwendinek kêfxweş.

DİYARBAKIR
EĞİTİM
İSTATİSTİKLERİ
STATİSTİKÂN
PERWERDEHIYÊ
YÊN AMEDÊ

Cemgil POLAT

Türkiye İstatistik Kurumu
Diyarbakır Bölge Müdürlüğü
Bilgi İşlem ve İletişim Takım
Sorumlusu

*Saziya statistîkê ya Tirkîyê
Gerîndeya Herêmê ya
Amedê Berpirsiyarên Timên
Ragihandinê û Kirariya Zanînê*

Bu makalede; Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) Resmi İstatistik Programı kapsamında açıkladığı veriler, Diyarbakır için değerlendirilerek, eğitim ile ilgili durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Kullanılan rakamların tamamı resmi istatistiki veriler olup www.tuik.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

TÜİK, ülke sınırları içinde ikamet eden, 6 ve daha yukarı yaş-taki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının, eğitim durumuna ilişkin bilgilerinin kapsadığı Ulusal Eğitim İstatistiklerini (UEİVT) açıklamaktadır. 6 ve daha yukarı yaş, 15 ve daha yukarı yaş ile eğitim düzeylerine özel yaş gruplarına (6-13, 14-17, 18-21, 22-24, 25-29, 30-34,....., 65+) göre düzenlenmiş olan bilgilerde, bitirilen eğitim düzeyleri şu şekilde sınıflanmaktadır;

- İlkokul mezunu
- İlköğretim mezunu
- Ortaokul veya dengi mezunu
- Lise veya dengi mezunu
- Yüksekokul veya fakülte mezunu
- Yüksek lisans (Master) mezunu
- Doktora mezunu

İlkokul ile ortaokul ve dengi okul mezunları, zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmadan önceki dönemde (1995 yılından önce) eğitim sisteminden mezun olanları kapsarken, okuma yazma bilmeyen ile okuma yazma bilen ancak bir okul bitirmeyen gruplar da sınıflamaya dahil edilmektedir. Sonuçlar, idari bölünüşe göre il, ilçe, belde ve köy sınıflaması kullanılarak açıklanmaktadır.

2007 yılında, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin (ADNKS) kurulması aşamasında yürütülen alan uygulamasında, fertlerin okur yazar olma durumu ve bitirilen son eğitim düzeyine ilişkin olarak da veri derlenmiştir. Derlenen bu bilgiler, Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı tüm özel ve resmi eğitim kurumlarından, tüm vakıf ve devlet üniversiteleri ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nden (ÖSYM) elde edilen idari kayıtlar ile güncellenerek 2008 yılından itibaren Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı (UEİVT) oluşturulmuştur. UEİVT her yıl MEB ve üniversitelerden alınan öğrenci ve mezunlara ilişkin idari kayıtlar ile güncellenerek kullanıcılara sunulmaktadır.

Di vê gotarê de; daneyên Saziya Statîstîkî ya Tirkîyeyê (TUİK) ji hêla Bernameya Statîstîka Fermî hatiye aşkerekirin. Ev dane ji bi Amedê hatine nixrandin û xwestine ku rewşa perwerdehiyê tespît bikin. Hemî jimarên ku hatine bikaranîn daneyên statîkî yê fermî ne. Xwegihandina van daneyan li ser navnîşana înternetê www.tuik.gov.tr ye.

TUİK, kesên ku di hundirê sînorên welêt de dijîn ên ku temenê wan ji 6 û jortir in kesên welatîyên Komara Tirkîyeyê bin, rewşa perwerdehiya wan a zanistî bi rêya Statîstîkên Perwerdehiyê yê Netewî (UEİVT) par ve dikin. 6 û temenê ser şeşan, 15 û temenê ser pazdehan û li gorî temenê taybet asta perwerdehiyê (6-13, 13-17, 18-21, 22- 24, 25- 29, 30-34,....., 65+) ev zanistî hatine rastkirin û astên perwerdehiyê yê qedandî bi vî awayê hatiye nexşkirin;

- Mezûnên dibistana seretayî
- Mezûnên hîndekariya pêşîn
- Mezûnên dibistana navîn an ên di wê astê de
- Mezûnên lîseyan ango yê di wê astê de
- Mezûnên dibistana bilind ango mezûnên fakulteyê
- Mezûnên lîsansa bilind (Master)
- Mezûnên bawernameyê(doktora)

Dibistana seretayî tevî dibistana navîn û mezûnên dibistanên wê astê, serdema hêja ku perwerdehiya bêgavîne bûbû 8 sal (beriya sala 1995'an) ev ê mezûn bûbin werdigire, kesên ku xwendin û nivîsê nizane û kesên ku xwendin û nivîsê zane lê dibistanekî neqedandîye jî dikevin nava van koman. Encam, li gorî dabeşkirina îdarî ya bajar, navçe, bajarok û çînen gund tê bikaranîn û parvekirin.

Di 2007'an de, dema Pergala Qeydên Nifûsî yê spartiyê Navnîşanê (ADNKS) di asta avakirina xwe de sepandinên qadê hatine meşandin. Rewşa ferdên ku xwendin û nivîsê zanin û di derheqê kesên ku asta herî dawî ku perwerdehiyê dîtîyê jî dane hatine berhevkirin. Zanînen ku hatine berhevkirin, hemû saziyên taybet û yê fermî, hemû weqf û zaningehên dewletê tevî pîvan, Navenda Bicihkirin û Hilbijartinê (osym) yê girêdayê Wezaretê Perwerdehiya Netewî qeydên îdarî yê ku hatine bidestxistin hatine guncavkirin û ji 2008'an şûn ve Zola Daneyên Statîstîkên Perwerdehiyê yê Netewî (UEİVT) hatiye avakirin. UEİVT, ji WPN'ê (MEB) û ji zaningehan, çend xwendevan hatine girtin, çend mezûn hatine dayîn bi qeydên îdarî re aktuel dike û pêşkêşî bikarhêneran dike.

Okuma Yazma Durumu / Rewşa Xwendin û Nivîsandinê

Tablo 1'de 6 yaş ve üzeri nüfusun okuma yazma durumuna göre nüfus sayısı görülmektedir.

Di tablo 1'ê de kesên temenê wan 6 û di ser şeşan de ye li gorî rewşa wan a xwendin û nivîsê jimara wan a nifûsê tê xuyakirin.

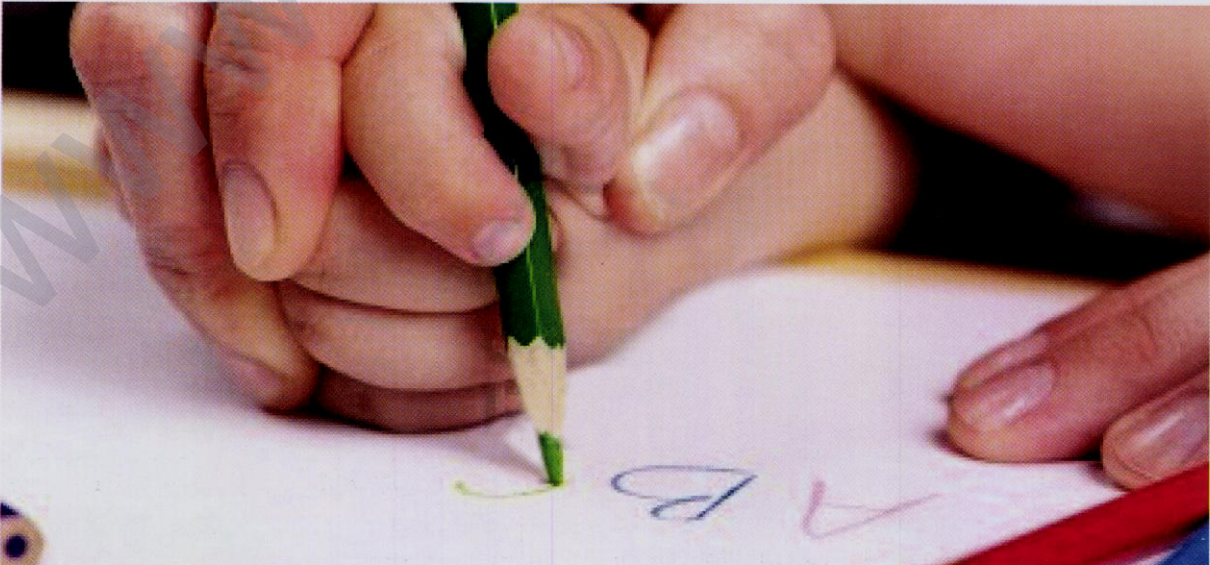
Okuma yazma durumuna göre nüfus (6 +yaş) - 2014
Li gorî rewşa xwendin û nivîsê nifûs (6+temen) - 2014

Okuma yazma durumu	Türkiye	Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır
Okuma yazma bilmeyen <i>Kesên ku xwendin û nivîsandinê nizanin</i>	2 663 096	549 852	120 967
Okuma yazma bilen <i>Kesên ku xwendin û nivîsandinê dizanin</i>	66 066 330	6 337 963	1 263 869
Bilinmeyen <i>Ên nayên zanîn</i>	928 305	96 519	13 608
Toplam	69 657 731	6 984 334	1 398 444

Not: Yabancılar kapsama alınmamıştır. **Nîşe:** Kesên biyanî nehatine wergirtin

6 yaş ve üzeri nüfusta, Türkiye geneli okuma yazma bilmeyenlerin oranı %3,8 iken, bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %7,9'a, Diyarbakır'da ise %8,7'ye yükselmektedir. Diyarbakır'da okuma yazma durumu cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin %3,1'i okuma yazma bilmeyen, %96,1'i okuma yazma bilen ve %0,8'inin eğitim durumu ise bilinmeyenlerden oluşmuştur. Bu oran kadınlar için, %14,2'si okuma yazma bilmeyen, %84,7'si okuma yazma bilen ve %1,1'inin eğitim durumu ise bilinmeyen olarak gerçekleşmiştir.

Nifûsa temenê 6 û ser şeşan, li gelemperiya Tirkiyeyê rêjeya ku xwendin û nivîsandinê nizanin %3,8 e, vê rêjeyê li Herêma Anatoliya Başûrê Rojhilat %7,9 e, li Amedê ev rêje hin din zêde dibe, dibe %8,7. Li Amedê dema li gorî zayendê lêkolîna zanîna xwendin û nivîsînê tê kirin, mêr %3,1 xwendin û nivîsê nizanin, %96,1 jî xwendin û nivîsê zanin. %0,8 jî rewşa wan a perwerdeheyê ne diyar e. Vê rêjeyê di jinan de, %14,2 xwendin û nivîsê nizanin, %84,7 jî xwendin û nivîsê zanin û %1,1 jî rewşa wana perwerdehiyê nediya derdikeve holê.

Eğitim, bireysel nitelikleri geliştiren bir süreç olmanın yanında, toplumsal kalkınmanın önceliklerindedir

Perwerdehî, hem pêvajoyeke çawaniyên takekesî bi pêş dixê, hem jî pêşaniya pêşketinek civakî dike.

Bitirilen eğitim düzeyi/ Asta perwerdahiya ku hatiye qedandin

Tablo 2'de 15 yaş ve üzeri nüfusun bitirilen eğitim düzeyine göre nüfus sayısı görülmektedir.

Di tabloya 2'yan de jimara nifûsa yê 15 salî û jortir li gorî asta perwerdehiya ku qedandine xuya dike

Bitirilen eğitim düzeyine göre nüfus (15 +yaş) - 2014 Li gorî asta perwerdehiya qedandî nifûs (15+ temen) - 2014

Bitirilen eğitim düzeyi	Türkiye	Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır
Okuma yazma bilmeyen <i>Kesên xwendin û nivîsê nizanin</i>	2 622 084	547 017	120 446
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen <i>Kesên ku xwendin û nivîsê dizanin lê dibistanek neqedandine</i>	3 667 014	664 628	170 464
İlkokul <i>Dibistana seretayî</i>	14 838 220	1 004 986	171 449
İlköğretim <i>Hîndekariya pêşîn</i>	10 610 963	1 236 803	228 238
Ortaokul veya dengi <i>Dibistana navîn û yê wê astê</i>	4 968 717	421 410	82 682
Lise veya dengi <i>Lîse angoyê wê astê</i>	12 602 820	812 454	173 474
Yüksekokul veya fakülte mezunu <i>Dibistana bilind angoyê mezûnên fakulteyê</i>	7 447 269	441 197	98 344
Yüksek lisans mezunu <i>Mezûnên lîsansa bilind</i>	579 730	22 205	4 726
Doktora mezunu <i>Mezûnên bawernameyê (doktora)</i>	160 410	5 983	1 429
Bilinmeyen <i>Yên ku nahên zanîn</i>	887 013	91 211	12 832
Toplam Gîştî	58 384 240	5 247 894	1 064 084

Not: Yabancılar kapsama alınmamıştır. **Nîşe:** Kesên biyanî nehatine wergirtin

Okuma yazma bilenlerin bitirdiği eğitim düzeyine göre nüfusları incelendiğinde (Tablo 2), 15 yaş ve üzeri nüfusun, lise veya dengi okul mezunu oranı Türkiye genelinde %21,6 iken; bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %15,5'e, Diyarbakırda ise %16,3'e düşmektedir.

Yine aynı tabloda 15 yaş ve üzeri nüfus içinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye genelinde %4,5 iken; bu oran Güneydoğu Anadolu'da %10,4'e, Diyarbakırda ise %11,3'e yükselmektedir.

Net Okullaşma Oranı

İlgili öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilen net okullaşma oranı, eğitim planlamalarında kullanılan önemli bir istatistiksel veridir.

2013/14 öğretim yılında ilkokulda net okullaşma oranı Türkiye geneli %99,57 iken bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %99,87, Diyarbakırda ise %100 olarak gerçekleşmiştir. Ancak 2014/15 öğretim yılında ilkokul net okullaşma oranı Türkiye genelinde %96,30'a, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %98,37'ye, Diyarbakırda ise %98,48'e düşmüştür.

Diyarbakırda ortaokul net okullaşma oranı 2013/14 öğretim yılında %92,52 iken 2014/15 öğretim yılında %91,95'e gerileyerek %94,35 olan Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Ortaöğretim net okullaşma oranı Diyarbakırda 2013/14 döneminde %60,50 iken 2014/15 döneminde %64,25'e yükselmiş ancak bu orana rağmen %79,37 olan Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır.

Li gorî asta perwerdehiya qedandî yên ku xwendin û nivîsê zanin, dema lêkolîna nifûsê tê kirin (tablo 2), kesên temenê wan 15 û li ser pazdehan, lîse ango rêjeya mezûnên dibistana heman astî li gelemperiyê Tirkîyê %21,6 e; vê rêjeyê li Herêma Anatoliya Başûrê Rojhilat %15,5, li Amedê dikeve %16,3.

Dîsa di heman tabloyê de kesên 15 salî û jortir yên ku xwendin û nivîsê nizanin rêjeya wana gelemperiyê Tirkîyê %4,5 e. Vê rêjeyê li Anatoliya Başûrê Rojhilat %10,4 e, li Amedê jî derdikeve ser %11,3'yan.

Rêjeya Dibistanbûniya Net

Xwendevanên ku cihê xwe di koma temenê teorîk de digire û têkildarê cureyên xweperwerdeyê ne, yên ku di koma temenê teorîk de û têkildarê cureyên xweperwerdeyê de cih digirin, bi dabeşkirina nifûsa gîstî rêjeya dibistaniya safî tê bidestxistin û daneyên statistîksel yên girîn ku di plansaziya perwerdehiyê de tîkî bikaranînin.

Di salên xweperwerdeya 2013/14'an de di dibistana seretayî de rêjeya dibistaniya safî ya gelemperiya Tirkîyê %99,57 e, vê rêjeyê li Herêma Anatoliya Başûrê Rojhilat %99,87 e, li Amedê jî mîna %100 tê xuyakirin. Lê xweperwerdeya sala 2014/15'an de di dibistana seretayî de rêjeya dibistaniya safî ya gelemperiya Tirkîyê %96,30, Herêma Anatoliya Başûrê Rojhilat %98,37 e, li Amedê jî ev rêje %98,48 ketiye.

Li Amedê rêjeya dibistaniya safî ya dibistana navîn di xweperwerdeya sala 2013/14 de %92,52 ye, di xweperwerdeya sala 2014/15 de %91,95 li paş ketiye û di bin navekiya Tirkîyê ya ku %94,35 e de maye. Li Amedê rêjeya dibistaniya safî ya lîseyê di serdema 2013/14'an de %60,50 ye, di serdema 2014/15'an de %64,25'e ev rêje zêde bûye lê dîsa jî di bin navekiya Tirkîyê de ya ku %79,37 e de maye.

Tablo 3. Eğitim türüne göre net okullaşma oranları, 2013-2014 (%)
 Tablo 3. Li gorî cureyên perwerdehiyê rêjeyên dibistaniyên net, 2013-2014 (%)

Bölge Adı/Navê Herêmê	Yıl /Sal	İlkokul Dibistana Seretayî	Ortaokul Dibistana Navîn	Ortaöğretim Hîndekariya Navîn
Türkiye	2013	99,57	94,52	76,65
Türkiye	2014	96,30	94,35	79,37
Güneydoğu Anadolu	2013	99,87	91,75	60,54
Anatoliya Başûr Rojhilat	2014	98,37	91,54	65,60
Diyarbakır	2013	100,00	92,52	60,50
Amed	2014	98,48	91,95	64,25

Eğitim Seviyesine Göre Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları
Li Gorî Asta Perwerdehiyê Hejmara Xwendevanên ku Para Dibistan, Şax, Fêrgehê û
Mamosteyê/î Dikevin

Tablo 4. Eğitim Seviyesine Göre Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2014/'15 öğretim yılı)
Tablo 4. Li gorî asta perwerdehiyê dibistan, Şax, Jimara Xwendevanên ku Para Fêrgehê û Mamoste Dikevin (sala perwerdehiya 2014/15)

İlkokul + Ortaokul ⁽¹⁾
Dibistana Seratayî + Dibistana Navîn

	Okul Dibistan		Şube Şax		Öğretmen ⁽²⁾ Mamoste		Derslik ⁽³⁾ Fêrgeh
	İlkokul Dibistana Seratayî	Ortaokul Dibistana Navîn	İlkokul Dibistana Seratayî	Ortaokul Dibistana Navîn	İlkokul Dibistana Seratayî	Ortaokul Dibistana Navîn	İlkokul Dibistana Seratayî + Ortaokul Dibistana Navîn
Türkiye Tirkiye	197	292	21	25	18	17	27
Güneydoğu Anadolu Anatoliya Başûr Rojhilat	176	334	23	29	24	20	35
Diyarbakır Amed	170	398	23	31	23	21	37

Ortaöğretim / Hîndekariya Navîn ⁽¹⁾
Ortaöğretim Toplamı
Giştîbûna Hîndekariya Navîn

	Okul Dibistan	Şube Şax	Öğretmen ⁽²⁾ Mamoste	Derslik ⁽³⁾ Fêrgeh
Türkiye Tirkiye	466	21	14	28
Güneydoğu Anadolu Anatoliya Başûr Rojhilat	586	23	18	33
Diyarbakır Amed	694	25	20	42

(1) Açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrencisi kapsamamıştır.

(2) Toplam öğretmen, kadrolu öğretmenleri kapsar.

(3) İlkokul ve ortaokullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı hesaplanırken; genellikle aynı dersliği ilkokul ve ortaokul birlikte kullandığından, ilkokul ve ortaokul birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 4'teki veride de görüldüğü üzere, Diyarbakır ve Güneydoğu Anadolu göstergeleri Türkiye ortalamasının oldukça uzağındadır. 2014/15 öğretim döneminde ilkokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye genelinde 18 iken, Güneydoğu Anadolu'da 24, Diyarbakır'da ise 23 olmuştur. Yine aynı öğretim dönemi için genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye genelinde 14 iken, Diyarbakır'da 20 olarak gerçekleşmiştir. İlkokul ve ortaokulda her sınıfa düşen öğrenci sayısı Türkiye genelinde ortalama 27 iken, Diyarbakır'da 37 olmuştur. Aynı şekilde Ortaöğretim için bu rakam Türkiye genelinde 28 iken, Diyarbakır'da ise 42 olarak gerçekleşmiştir.

Mîna ku di tablo 4'an de jî tê xuyakirin, nîşanderên Anatoliya Başûrê Rojhilat û Amedê ji navîna Tirkîyê gellek dûr maye. Di serdemê xweperwerdeya 2014/15'an de di dibistana seretayî de li gelemperîya Tirkîyê serê mamosteyan 18 xwendevan diket, li Anatoliya Başûrê Rojhilat serê mamosteyan 24, li Amedê jî 23 xwendevan diketin. Dîsa di heman serdemê de di lîseyan de li gelemperîya Tirkîyê serê mamosteyan 14 xwendevan, li Amedê ev hejmar 20 tê xuyakirin. Li gelemperîya Tirkîyê di polên dibistanên seretayî û dibistanên navîn de navîna xwendevana 27, li Amedê jî 37 tê xuyakirin. Dîsa di lîseyan de ev navîna gelemperîya Tirkîyê 28 e, ya Amedê jî 42 ye.

Eğitim durumuna göre işgücü, işsiz, istihdam durumu

Li gorî rewşa perwerdehiyê hêza kar, bêkar, rewşa îstîhdamê

Tablo 5. Eğitim durumuna göre işgücü, işsiz, istihdam durumu (15+ yaş), 2014 (Bin kişi)
Tablo 5. Li gorî rewşa perwerdehiyê hêza kar, bêkar, rewşa îstîhdamê (15 + temen), 2014 (hezar kes)

	Toplam Giştî	Okuma-yazma bilmeyen <i>Kesên ku xwendin û nivîsînê nizanin</i>	Lise altı eğitimliler <i>Perwerdekiriyên bin lîseyê</i>	Lise ve dengi meslek okulu <i>Lîse û dibistanên pîşeyê yên di astekî de</i>	Yüksek-öğretim <i>Hîndekariya Bilind</i>
İşgücü/Hêza kar					
TR Türkiye/TR Tirkîyê	28 786	1 170	16 100	5 825	5 691
TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır <i>TRC2 Riha, Amed</i>	884	127	566	101	90
İşsiz/Bêkar					
TR Türkiye/TR Tirkîyê	2 853	73	1 516	658	606
TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır <i>TRC2 Riha, Amed</i>	153	13	105	19	16
İstihdam/Îstîhdam					
TR Türkiye/TR Tirkîyê	25 933	1 097	14 584	5 167	5 085
TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır <i>TRC2 Riha, Amed</i>	731	114	461	82	74

Not: Rakamlar yuvarlamalardan dolayı toplamı vermeyebilir.

Nîşe: Ji ber gindirandina hejmaran dibe ku têheva giştî nede.

2014 yılında Türkiye ve TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır bölgesinde 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus içerisinde en fazla istihdam lise altı eğitimlilerde gerçekleşmiştir. 2014 yılında TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgesinde 15 ve üzeri yaştaki 153 bin işsizden 105 bininin eğitim durumu lise altı, 19 bininin lise ve dengi meslek okulu, 16 bininin ise yükseköğretimdir.

Yukarıdaki veriler ışığında Diyarbakır'da yaşayanların ciddi bir eğitim sorunu olduğu görülmektedir. Özellikle 15 yaş ve üzeri nüfusun %11,3'ünün okuma yazma bilmemesi önemli bir sorun olarak önümüzde durmaktadır. Aynı nüfusun %77,7'sinin eğitim düzeyi lise ve altı grubundadır. %9,8'lik bir nüfusun yüksek- okul ve üzeri eğitim mezunu olması Diyarbakır'da eğitim ile ilgili yaşanan sıkıntıları gözler önüne sermektedir.

İlkokulda okullaşma oranının, 2013 yılında %100 olduğu Diyarbakır'da 2014 yılında neden %98,48'e düştü. Aynı sıkıntı ortaokul okullaşma oranında da görülmektedir.

Kaliteli bir eğitimin verilebilmesi için derslik başına düşen öğrenci sayısının 20-26 arasında olması gerekirken bu sayı, Diyarbakır için, ilkokul ve ortaokulda 37, ortaöğretimde ise 42'dir.

Karar alıcıların yukarıdaki istatistikler ışığında yeniden değerlendirme yapmaları, yeni dersliklerin nüfus artış hızına göre açılması ve öğretmen açıklarının giderilmesi gerekmektedir.

Di sala 2014'an de li Tirkîyê û herêma Amedê, TRC2 Rihayê, di hundirê nifûsê de temenê 15 û jortirîn de di perwedeha bin lîseyê de îstîhdam pêk hatiye. Di sala 2014'an de li herêma TRC2 (Riha, Amed) de di kesên 15 salî û jortirîn de jî 153 hezar kesan rewşa perwerdehiya 105 hezarî kesî bin lîse, 19 hezarî wî lîse û dibistanên di asta lîseyan de, 16 hezarî wî jî xwepewerdeya bilind e.

Li gorî daneyên li jor kesên ku li bajarê Amedê dijîn pîrsgirêkên wanê ciddî yên perwerdehiyê xuya dikin. Bi taybetî jî yên temenê wan 15 û jortirînîn %11,3 xwendin û nivîsê nizanin ev jî mîna pîrsgirêkek girîngk li hember me sekinandiye. Ji heman nifûsê %77,7 ê wî di asta perwerdehiya lîseyê û di koma bin wî de ne. Di vê nifûsê de %9,8 ê wî hêja mezûnên dibistana bilind û ê vê astê ne ev rewş jî rewşa Amedê ya perwerdehiyê dide berçavan.

Di dibistana seretayî de rêjeya dibistaniyan di sala 2013'an de li Amedê %100 bû, çim adî 2014'an de ev rêje ket %98,48. Vê pîrsgirêkê di heman demê de di rêjeya dibistaniyên dibistana navîn de tê xuya kirin.

Ji bo perwerdehiyek bi qelîte bê dayîn xwendevanên ku para fêrgehê dikevin divê di navbera 20-26'an de bin. Ji bo Amedê ev hejmar di dibistanê seretayî û yên navîn de 37 in, di lîseyan de jî 42 ne.

Kesên biryargir divê li gorî statîstîkên li jor carek din vê rewşê binirxînin, polên ku tèn vekirin li gorî zêdebûna nifûsê bèn vekirin û pêwîstiya mamosteyan bèn çareserkirin.

Not: Yorum ve görüşler hazırlayanın kendisine ait olup, Türkiye İstatistik Kurumunu bağlamaz.

Nîşe: Ev şîrove û nêrînên ku hatine amadekirin aîdê kesê ku amade kiriye ye, aleqeya Saziya Statîstîka Tirkîyeyê û wê bi hev tune ye.

Özellikle il merkezinde
yeni derslik ve okul ihtiyacımız
oldukça fazla...

**Bi taybetî li navenda bajêr
pêdiviya me ya fêrgeh û
dibistanên nû gelek zêde ye...**

İlimizde toplam özel okul sayısı son dönemde
dershanelerin kapatılmasıyla açılan temel liseler dahil 83'tür.
Bunların 4 tanesi okul öncesi, 20 tanesi ilkokul,
21 tanesi ortaokul, 24 tanesi ortaöğretim ve 19 tanesi temel lisedir.

*Li bajarê me hejmara giştî ya dibistanên taybet tevî lîseyên bingehîn
ku di dema dawî de bi girtina fêrgehan re hatin vekirin 83 ne.*

*Ji vana 4 jê pêşdibistan, 20 jê dibistanên seretayî, 21 jê dibistanên
navîn, 24 jê perwerdeya navîn û 19 jê lîseya bingehîn in.*

Diyarbakir İl Milli Eğitim Müdürü
Gerîndeyê Perwerdeya
Neteweyî Ya Bajarê Amedê
Adnan HURATA

Diyarbakir İl Milli Eğitim Müdürü Adnan Hurata ile ilimiz eğitim sorunlarını konuştuk
*Em bi Gerîndeyê Perwerdeya Neteweyî Ya Bajarê Amedê re li ser pirsgirêkên
perwerdehiya bajêr axivîn.*

Diyarbakir 0-24 yaş arası genç nüfus oranının Türkiye ortalaması üzerinde olduğu bir kent. Dolayısıyla bu nüfusun eğitimi de oldukça önemli bir sorun. Bunu göz önünde bulundurarak Diyarbakir ve Türkiye eğitim verilerini kıyaslayabilir misiniz?

Diyarbakir'da genç nüfusun fazla olması eğitim yöneticileri olarak yükümüzü daha da ağırlaştırmaktadır. Diyarbakir'da eğitime erişim, eğitimin zorunlu olduğu kademelerde bile, çeşitli zorluklar içermektedir. Bunun nedenleri arasında, geleneksel toplumsal ilişkilerin varlığını koruması, gelir düşüklüğü, eğitimin kısa sürede ekonomik kazanç sağlamaması gibi nedenler sayılabilir. Gelir düşüklüğü özellikle zorunlu eğitimin sonrasında eğitime katılımdaki önemli karar değişkenlerinden biridir. Yoksulluk riski yüksek, düşük gelirlili ailelerde ebeveynlerin yanı sıra çocukların da işgücü piyasasına girmek veya aile içi işbölümünde sorumluluk almak zorunda kalması, çocukların eğitimden erken yaşta uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Bu sosyal ve çevresel faktörlere rağmen okullaşma oranımıza bakıldığında, yine de ilimizde okullaşma oranı Türkiye ortalamasına yakındır.

Eğitimde ne gibi öncelikli sorunlarımız var?

Kent olarak eğitimin birçok alanında ilimiz, ülkemizin ortalamalarına yakın bir seviyede olmakla beraber bazı sorunlarımız mevcuttur. Bunları şöyle sıralayabiliriz. Devamsızlık sorunu ilimiz genelinde ortaöğretimde %8.98, temel eğitimde ise % 0.8 dir. Bu oranlar dezavantajlı bölgelerimizde biraz daha artmaktadır. Bu oranı Türkiye ortalamasına çekmek istiyoruz. Bunun için rehber öğretmenler ve okul yöneticilerini görevlendirerek, yerleşim yerindeki kanaat önderlerinin de desteklerini alarak çocuklarımızın okula devamlarının sağlanması konusunda yoğun bir çalışma yürütmekteyiz. Bu konuda ayrıca Sayın Valimizin büyük destekleri söz konusu,

Amed bajarekî ku rêjeya nifûsa ciwanan a di navbera 0-24 salî ya li ser nîvekî ya Tirkiyeyê ye. Lewma perwerdeya vê nifûsê jî heta tu bibêjî pirsgirêkeke pêwîst e. Tevî ku ev jî li ber çavan bê girtin, hûn dikarin daneyên perwerdeya Amed û Tirkiyeyê bidin ber hev?

Li Amedê bûyîna nisfûsa zêde ya ciwanan wek rêveberên perwerdehiyê raweste ku barê me bêhtir giran dîke derdikeve holê. Li Amedê ragihana perwerdehiyê, di pêlingên ku bêgaviya perwerdehiyê heye bi xwe de jî, dijiwariyên cure bi cure derdixîne. Di nav sedemên vê awayê de sedemên wek xweparastina têkiliyên kevnesopî û civakiyê, daketîbûniya dahatê, di demekî kin de pêknehatina qezenca aboriyê ya perwerdehiyê dikare bê hejmartin. Daketîbûniya dahatê bi taybetî yek ji guhêrbaren biryara pêwîst ya di beşdariya perwerdeyê ya piştî perwerdehiya bêgaviyê ye. Di malbatên ku dahata wan daketî û rîska xizaniyê bilind e de, tevî dê û bavî ketina nav piyaseya hêza kar a zarokan. An jî ji neçariyê di nav malbatê de di karbesiyê de girtina wan a berpirsiyariyê, dibe sedem ku zarok di temenekî zû de ji perwerdehiyê dûr bikevin. Digel van faktorên civakî û derdorî jî dema li rêjeya dibistanîbûniya me bê nêrîn, dîsa jî li bajarê me rêjeya dibistanîbûniyê nêzî nîvekiya Tirkiyeyê ye.

Wek bajêr, pirsgirêkên we yê pêşdatir ên perwerdehiyê çi hene?

Tevî ku di gelek qadên perwerdehiyê de, wek bajêr em di asteke nêzî nîvekiyên welatê xwe de ne, hinek pirsgirêkên me hene. Em dikarin van wiha rêz bikin. Pirsgirêka bêdomdariya di gelemperiya bajarê me de di hîndekariya navîn de %8.98, di perwerdehiya bingehîn de jî % 0.8 e. Ev rêje di herêmên me yê dezavantajî de hinek dîtir zêde dibe. Em dixwazin vê rêjeyê bikşînin

Okula devam etmeyen bir öğrenci bile kalmayana kadar çalışmalarımızı sürdürüceğiz.

Yine ilimizde özellikle il merkezinde yeni derslik ve okul ihtiyacı oldukça fazladır. Çünkü Diyarbakır çevresinden sürekli göç alan bir kent. Dolayısıyla derslik ve okul ihtiyacı sürekli büyüyor. Şu anda derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokul-ortaokul 39, ortaöğretim ve meslek lisesinde 47 kişidir. Durum böyle olunca öğretmenin her öğrenciye ayıracağı vakit azalıyor. Yine bununla alakalı olarak, ilimizin öğretmen ihtiyacı da dinamik bir şekilde artıyor. Bu duruma çözüm geliştirmek amacıyla eğitim yatırımlarımızı devam ettirmekteyiz. Bu kapsamda ilimiz genelinde halen yapımı devam eden 565 derslik bulunmaktadır. Bu dersliklerimizi öğrencilerimizin hizmetine açtıktan sonra derslik başına düşen öğrenci sayımız daha aşağı düşecektir.

Son iki yıldır özel okullar devlet teşviki ile eğitim sektörü içindeki paylarını artırdılar. Diyarbakır'da devlet okullarıyla özel okullar arasında eğitim kalitesi açısından ne gibi farklılıklar var? Bu teşviki nasıl değerlendiriyorsunuz? Özel okulların payı ne kadar?

Özel okullarla devlet okulları aynı yönetmeliğe bağlı ve temelde aynı müfredatı uyguluyorlar. Buradaki farklılıklar daha çok uygulamalarla ilgilidir. Özel okul imkanlarının devlet okullarından iyi olması, sınıf mevcutlarının az olması, başarılı öğrencilerin özel okulları tercih etmesi gibi nedenler özel okulların başarı grafiğini yükseltiyor, buna bağlı olarak öğrencilerin motivasyonu da yükseliyor. Özel okulların başarı grafiği devlet okullardan yüksek çıkabilir. Ama ilimizin öğrenci sayısı fazla olduğu için, özel okullar ilimizin eğitim dengesini değiştirecek düzeye ulaşmamıştır. Nitekim ilimizde toplam özel okul sayısı, son dönemde dershanelerin kapatılmasıyla açılan temel liseler dahil 83'tür. Bunların 4 tanesi okul öncesi, 20 tanesi ilkokul, 21 tanesi ortaokul, 24 tanesi ortaöğretim ve 19 tanesi temel lisedir. İlimizin toplam öğrenci sayısının 500 binin üzerinde, özel öğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayısının ise 12566 kişi olduğu göz önünde bulundurulduğunda ve orantılandığında, toplam öğrencilerin %2.5'inin özel okullara devam ettiği görülecektir. Bu da çok küçük bir orandır.

2014 yılında yaklaşık 4000 kişi eğitim destek teşvikinden faydalandı. Bu sene bu sayının biraz daha artmasını bekliyoruz. Bu teşviklerin devlet okullarındaki yükü kısmen hafifleterek ilimizdeki eğitim faaliyetlerine olumlu bir ivme kazandıracağı kanısındayım. Bu bakımdan eğitim desteğinin özel eğitime erişim konusunda yaratacağı artı değer, resmi eğitim kurumlarının istatistiki verilerine olumlu anlamda yansiyacaktır.

Eğitimde özel okulların payının artması özellikle düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin eğitimini nasıl etkileyecek?

nêvekiya Tirkîyeyê. Ji bo vê em mamosteyên rêber û rêveberên dibistanê peywirdar dikin, bi girtina piştgiriya rêberên qenaetê yên li cihnişinê jî, ji bo berdewamkirina dibistanê ya zarokên xwe dabîn bikin em xebatekî zêde dimeşînin. Di vê mijarê de her jê pê ve piştgiriyan mezin a birêz Waliyê me mijara axaftinê ye. Heta yek zarokê/a ku dibistanê nadomîne nemîne em dê xebatên xwe berdewam bikin.

Dîsa li bajarê me, bi taybetî li navenda bajêr pêdiviya fêrgeh û dibistanên nû heta tu bêjî zêde ye. Lewre Amed bajarekî ku bi domdarî ji derdora xwe koçê digre ye, ji ber vê yekê pêdiviya fêrgeh û dibistanê bi domdarî mezin dibe. Di vê kêliyê de hejmara xwendekarên ku ji serê fêrgehê re dikeve li dibistana seretayî-dibistana navîn 39, hîdekariya navîn û lîseyaya pîseyê 47 kes in. Bi vê rewşê re dema ku mamoste ji her xwendekarî re vedîqetîne kême dibe. Dîsa bi vê ve girêdayî pêdiviya bi mamosteyan a bajarê me jî bi awayekî dînamîkî zêde dibe. Bi armanca ji vê rewşê re çareserî were pêşvebirin em razemeniyên xwe yên perwerdehiyê didin berdewamkirin. Di vê wergiriyê de di gelemperiyaya bajarê me de 565 fêrgehên ku hê jî înşaya wan didome hene. Piştî ku me ev fêrgehên xwe ji xizmeta xwendekarên xwe re ve kirin pê ve dê hejmara xwendekarên me yên serê fêrgehê bêhtir dakeve jê.

Di van du salên dawî de dibistanên taybet bi teşwîqa dewletê para xwe ya di nav sektora perwerdehiyê de zêde kirin. Li Amedê ji hêla qalîteya perwerdehiyê de di navbera dibistanên dewletê û yên taybet de ferqiyên çawa hene? Hûn vê teşwîqê çawa dinirxînin? Para dibistanên taybet çiqas e?

Dibistanên taybet û dibistanên dewletê girêdayî heman rêzîkê ne û di bingeha xwe de heman mufredatê dipînin. Cihêrengiyên vê derê bêhtir di derbarê sepandinan de ne. Sedemên wek baştirbûna derfetên dibistanên taybet ên ji dibistanên dewletê, kêmbûna yekûnên polê, tercihkirina xwendekarên serkeftî ya dibistanên taybet grafîka serkeftinê ya dibistanên taybet bilind dike, bi vê ve girêdayî motîvasyona xwendekaran jî bilind dike. Grafîka serkeftinê ya dibistanên taybet dikare ji dibistanên dewletê bilindtir derkeve. Lê ji ber ku hejmara xwendekarên bajarê me zêde ye, dibistanên taybet gihîştine asta ku dengê perwerdehiyê ya bajarê me biguherînin. Çawa ku, li bajarê me hejmara giştî ya dibistanên taybet tevî lîseyên bingehekin ku di dema dawî de bi girtina fêrgehên re hatin vekirin 83 ne. Ji vana 4 jê pêşdibistan, 20 jê dibistanên seretayî, 21 jê dibistanên navîn, 24 jê perwerdeya navîn û 19 jê lîseyaya bingehekin in. Dema li ber çavan bê girtin û were rêjekerin ku hejmara xwendekarên li bajarê me bi giştî 500 hezar e, hejmara xwendekarên ku li sazîyên hîdekariya taybet berdewam dikin jî 12566 e dê bê dîtin ku ji

DTSO'nun mesleki eğitim ile ilgili çalışmalarında diğer paydaşlarla iletişimini sürekli ve yüksek tutmasının ilin eğitim teşkilatı olarak bize büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum ve bu çalışmaların sürecine inanarak şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum.
Ez difikirim ku ger DTSO di xebatên derbarê perwerdeya pîşeyî de bi hemparên din re ragihandina xwe domdar û bilind bigre wek rêxistina perwerdehiya bajêr dê ji me re têkariyeke mezin dabîn bike û bi baweriya ku dê ev xebat bidomin spasiyên xwe pêşkêş dikim.

İlimizdeki özel okul fiyatlarını ülkemizdeki diğer illerle karşılaştırdığımızda, oldukça ekonomik bir fiyat tablosu karşımıza çıkarmaktadır. Dolayısıyla sağlanmış olan bu teşvikten gelir düzeyi düşük birçok vatandaşımızın faydalanacağını düşünüyorum. Bu bakımdan düşük gelirli ailelerimiz; eğitim çağındaki tüm çocuklarını göndermeye de tercih ettiği bir iki çocuğunu gönderebilir. Bu durumun gelir düzeyi düşük kesimlerin eğitim motivasyonunu olumlu etkileyeceği kanısındayım.

Son yıllarda Türkiye'de mesleki eğitimin ilgi görmeye başladığını görüyoruz. İl milli eğitim müdürlüğü olarak bu konuda ne gibi çalışmalarınız var?

Günümüzde sanayi, turizm, bilişim, sağlık ve hizmet sektörlerinin ara eleman ihtiyacı oldukça fazla. Meslek liselerinin bu tür kuruluşlara ara eleman yetiştirme gibi bir işlevi var ve bu işlev gün geçtikçe daha da önemli bir hal alıyor. İlimiz meslek lisesi sayısında son yıllarda büyük artış olmuştur. Bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına göre ihtiyaç duyulan bölüm ve dallar açılıyor. İlimiz sanayi ve turizm alanında istenilen seviyede bulunan bir il değil. Ancak inanç turizmi anlamında büyük değişim-

%2.5'ê hejmarê giştî ya xwendekarên dibistanên taybet li dibistanên taybet berdeyam dikin. Ev jî rêjeyeke gelek biçûk e.

Di sala 2014'an de nêzî 4000 kesî ji teşwîqa piştgiriya perwerdehiyê sûd wergirt. Em li bendêna ku ev hejmar îsal hinek dîtir zêde be. Ez di wê baweriyê de me ku ev teşwîq dê barê di dibistanên dewletê de hinek sivik bike û ji fealiyetên perwerdehiyê yên li bajarê me re zûkirineke erênî bide qezenckirin. Ji vê hêlê ve nirxa zêdekî ya ku di mijara ragihana perwerdehiya taybet de piştgiriya perwerdehiyê pêk bîne, dê daneyên îstatîstîkê yên sazîyên perwerdehiyê di wateya erênî de vebeyn bide.

Di perwerdehiyê de zêdebûna para dibistanên taybet dê bi taybetî perwerdeya xwendekarên ku xwediyê kêmdahatiyê ne çawa bibandor bike?

Dema em buhaya dibistanên taybet ên li bajarê xwe bi bajarên din ên li welatê xwe re rûberî hev dikin heta tu bêjî tabloyeke aboriyî ya buhayê rastî me tê. Ji ber vê yekê ez difikirim ku ji vê teşwîqa ku hatiye dabînkirin

ler olacağına inanıyorum. Bu gelişme doğrultusunda meslek liselerinden mezun olan öğrencilerimiz ilave iş imkanlarıyla birlikte, yatırımların artırılmasıyla beraber çalışma imkanı bulacaklardır.

Mesleki eğitim kurumlarının özel sektör ve sanayi kuruluşlarıyla işbirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İlimizde sanayinin gelişimini diğer bölgelerle kıyasladığımızda düşük orandadır. Genel anlamda ilimizdeki meslek liselerinin özel sektörle işbirliği çalışmaları istenilen seviyede değil. Ancak bir kaç meslek lisemizde sektör ile işbirliğinin güçlü örnekleri mevcuttur. Burhanettin Yıldız Meslek Lisesinde Vestel-Eca-Fiat-Volkswagen-Borusan firmalarının işbirliği kapsamında laboratuvarlar kurulmuştur. Türk Telekom ve Teknik ve Meslek Lisesinde Arçelik firmasının kurmuş olduğu beyaz eşya laboratuvarı vardır. Bu tür örneklerin tüm okullarımızda oluşması ilimizde mesleki eğitimi olumlu yönde etkileyecektir.

Diyarbakır'da nüfusun büyük çoğunluğunu Kürtler oluşturuyor ve anadilde eğitim talebi dillendirilmekte. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Anadilde eğitime geçilmesi durumunda mevcut altyapının dönüşümü sizce kolay olur mu?

Mevcut Anayasamızın amir hükümleri ve yürürlükte bulunan diğer yasal mevzuatlarımızda konuyla ilgili açıklamalar mevcuttur. Bu çerçevede şu anki durumda sadece özel öğretim kurumlarında farklı dil ve lehçelerde eğitim öğretim faaliyetleri sürdürülebilmektedir. Bu kapsamda Demokratikleşme paketi olarak tabir edilen ve 13 Mart 2014 tarihli resmi gazetede yayımlanan "Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Değişik Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6529 sayılı kanun ile, ilgili mevzuata bu yönde maddeler eklenmiştir. Her hangi bir müracaat olması durumunda başvurular yasal mevzuat doğrultusunda değerlendirilerek işlemler yürütülecektir.

Bünyenizde bir proje ofisi var ve çeşitli projeler üretiyorsunuz, nasıl sonuçlar elde ediyorsunuz?

İlimizdeki Strateji Geliştirme Şubesi Ar-Ge birimi projeler ekibi tarafından yürütülen projelerimiz var. Birimimiz, MEB tarafından ülke genelinde uygulanan projelerin ilimizde daha verimli geçmesini sağlayacak çalışmalar yürütüyor. Ayrıca ERASMUS, SODES ve diğer hibe programlarına proje teklifi yapılmaktadır. Bu projelerle elde edilen sonuçlar olumlu olmakla beraber tüm öğrencilerimize ulaştığını söyleyemeyiz. Özellikle AB projelerinden yararlanan öğrenci ve öğretmen sayısı istenilen seviyede değil. Ama diğer projelerimizde ulaşılan öğrenci sayısı daha fazla. İlimizde var olan devamsızlık problemi ile ilgili olarak bu eğitim öğretim yılında uygulanmak üzere SODES hibe programına proje verilmiştir. Ayrıca ilimizde mümkün derecede en fazla öğrencinin olumlu etkileneceği eğitim başarı ve kalitesini artıracak projeler yapmak amacındayız.

gelek hemwelatîyên me yên ku asta dahata wan ketî ye, dê ji vê sûdê werbigirin. Bi vê nêrînê malbatên me yên kêmdahat; hemû zarokên xwe yên ku di çaxa perwerdehiyê de ne neşînin jî dikarin zarokê/a xwe yê/a herî serkeftî bişînin. Ez di wê baweriyê de me ku ev rewş dê motîvasyonê perwerdehiyê ya gelheya kêmdahat di hêla erînê de bandor bike.

Em di salên dawî de dibînin ku li Tirkîyeyê perwerdehiya pîşeyî eleqeyê dibîne. Wek gerîndetiya perwerdehiya netewî ya bajêr di vê mijarê de xebatên we yên bi çî awayî hene?

Di roja me ya îroyîn de pêdiviya sektorên senayî, turîzm, înfomatîk, tenduristî û xizmetê bi elemanên navber heta tu bibêjî zêde ye. Erkeke lîseyên meslekan a wek ji ev cure dezgeyan re gihandina elemanên navber heye û ev erk her ku diçe bêhtir rewşeke pêwîst digre. Di van salên dawî de di hejmara lîseyên meslekê yên di bajarê me de gelek zêdehî çê bûye. Li gor avaniya civakî û aborî ya herême şax û beşên ku pêdivî pê tê dîtin tên vekirin. Bajarê me di qada senayî û turîzmê de ne bajarekî ku di asta ku tê xwestin de ye. Bawerîya min heye ku di rojên dawî de dê di wateya turîzma baweriyê de dê guherînên mezin pêk bên. Di bereka vê pêşveçûnê de xwendekarên me yên ku ji lîseyên meslekê mezûn bûne tevî derfetên karê îlawe, bi zêdekirina razemenîyan re dê derfeta xebatê bibînin.

Hûn hevkarîya sazîyên perwerdehiya pîşeyîyê ya bi sektorên taybet û dezgehên senayîyê re çawa dinirxînin?

Dema em pêşveçûna senayîya li bajarê xwe bi herêmen din re rûberê hev bikin di rêjeya ketî de ye. Bi awayê giştî xebatên hevkarîya lîseyên pîşeyî yên bajarê me ku bi sektora taybet re dike ne li gor asta ku tê xwestin de ne. Lê di çend lîseyên me yên pîşeyî de mînakên hêzdar ên hevkarîya bi sektorê re hene. Di Lîseyê Pîşeyî Bûrhanettîn Yildîzî de di wergirîya hevkarîya firmayên Vestel-Eca-Fiat-Volkswagen-Borusanê de laboratûvar hatine avakirin. Di Lîseyê Pîşeyî ya Teknîk û Turk Telekomê de laboratûvara tîkberên spî ku firmaya Arçelîkê ava kiriye heye. Di hemû dibistanên me de pêkhatina mînakên bi vê awayî dê li bajarê me perwerdehiya pîşeyîyê di hêla erînê de bi bandor bike.

Li Amedê piraniya nifûsê ji Kurdan pêk tê û daxawaza perwerdehiya bi zimanê dayîkê tê ziman. Hûn ên ku sazîya perwerdehiyê ya li bajarê me temsîl dikin di vê mijarê de hûn çî difikirin? Ger perwerdehiya bi zimanê dayîkê bê pejirandin li gor we dê veguherîna bine-sazîya heyî hêsan be?

Darazên amir yên Makezagona me ya heyî û di mewzûatên me yên zagonî yên din de ku di meriyetê de ne daxuyanîyên di derbarê mijarê de hene. Di vê çarçoveyê de di rewşa niha de tenê di sazîyên hîndekariya taybet

Fotograf: Mehmet Özcan

Bildiğiniz gibi odamız tarafından OSB de meslek lisesi açılıyor ve mesleki eğitim konusunda farklı çalışmalar yapılıyor. Bu çalışmalarımızı ve genel olarak Ticaret ve Sanayi odalarının mesleki eğitim çalışmalarına katılımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

OSB'de açılan okul bitmiş olmasına rağmen henüz eğitime açılmamıştır. Açılması il genelinde diğer meslek liselerimizin öğrenci yükünü hafifletecektir. Ayrıca üretime ve istihdama yönelik bir alan olan Organize Sanayi bölgesi içerisinde bu okulun yer alması, öğrenci ve velilerimizin meslek liselerine bakış açısına olumlu katkılar yapacaktır.

DTSO'nun mesleki eğitim ile ilgili çalışmalarda diğer paydaşlarla iletişimini sürekli ve yüksek tutmasının ilin eğitim teşkilatı olarak bize büyük katkı sağlayacağını düşünüyor ve bu çalışmaların süreceğine inanarak şimdiden camiam adına teşekkürlerimi sunuyorum.

de bi ziman û zaravayên cihêreng dikare fealiyetên hîndekarî û perwerdeyê bîn meşandin. Di vê wergiriyê de bi zagona bi hejmariya 6529'an, "Bi Mebesta Pêşvebirina Mafên Bingeîn û Serbestiyên Di Derbarê Pêkanîna Cihêrengî ya Zagonên Cihêreng De ku wek paketa demokratîkbûnê tê derbirînkirin û di rojnameya fermî ya bi dîroka 13 Adar 2014'yan de hatiye weşandin di vê hêlê de di mewzûata eleqedar de bend lê hatine zêdekirin. Dema mureceetê bê kirin dê serîlêdan di bereka mewzûata zagonê de bîn nixandî û kirarê bîn meşandin.

Di bin banê we de ofîseke we ya projeyê heye û hûn projeyên cur bi cure hildiberînin, hûn encamên çawa bi dest dixînin?

Porjeyên me yên ku ji hêla ekîba projeyan ya yekeya Ar-Ge ya Şaxa Pêşxistina Stratejîyê ya li bajarê me ve tîn meşandin hene. Yekeya me ji bo projeyên ku ji hêla WPN'ê (MEB) ve li gelemperiya welat tîn sepandin li bajarê me bêhtir bi berdar derbas bibin xebatan dimeşîne. Her wiha ji ERASMÛS + SODES û bernameyên hîbe yên din re pêşniyaza projeyê tê kirin. Tevî erênîya encamên ku bi van projeyan hatine bidestxistin em nikarin bibêjin ku gihîştîye hemû xwendekarên me. Bi taybetî hejmara xwendekar û mamosteyên ku ji projeyên YE'yê sûdê werdigrin ne di asta ku tê xwestin de ye. Lê di projeyên me yên dinê de hejmara xwendekarên ku gihâştin çê bûye bêhtir zêde ye. Di derbarê problema bêdomiya ku li bajarê me heye de ji bo di vê sala perwerde û hîndekariyê de were sepandin ji bernameya hîbe ya SODES'ê re proje hatiye dayîn. Her wiha armanca me ev e ku em li bajarê xwe projeyên ku qalîte û serkeftina perwerdehiyê zêde dikin pêk bînin ku bi awayekî herî zêde xwendekar bi erênî bibandor bibin.

Wek hûn dizanin ji hêla odeya me ve li OSB'yê lîseyayê pişeyê tê vekirin û di mijara perwerdehiya pişeyî de xebatên cihêreng tîn kirin. Hûn van xebatên me û bi gelemperî beşdariya odayên Bazirganî û Senayiyê ya li xebatên perwerdehiya pişeyiyê çawa dinixînin?

Dibistana ku li OSB'yê hatiye vekirin digel ku qediyaye jî hêna ji perwerdehiyê re nehatiye vekirin. Dê wêbûna wê barê xwendekaran a lîseyên me yên pişeyê yên din ên di gelemperiya bajêr de sivik bike. Jê pê ve, di nav herêma Senayiya Organîzeyê de ku di qadeke arasteyî hilberîn û îstihdamê de ye biçihgirtina wê dibistanê, dê ji bergeha xwendekar û weliyên me yên di derbarê lîseyên pişeyê de têkariyên erênî pêk bîne.

Ez difikirim ku ger DTSO di xebatên derbarê perwerdeya pişeyî de, bi hemparên din re ragihandina xwe domdar û bilind bigre. Wek rêxistina perwerdehiya bajêr dê ji me re têkariyêke mezin dabîn bike û bi baweriya ku dê ev xebat bidomin ji niha ve li ser navê civata xwe, spasîyên xwe pêşkêş dikim.

SENDİKA PENCERESİNDEN İLİMİZDE EĞİTİM

*BI DÎTINA SENDÎKAYÊ
LI HEREMÊ PERWERDE*

Eğitim Sen,
kamu kaynaklarının
özel okullara, temel liselere değil,
devlet okullarına
aktarılmasını,
tüm okullarda kadrolu
ve güvenceli
istihdamı savunmaktadır

*Egîtim Sen,
naxwaze çavkaniyên
gelemperiyê ji bo dibistanên taybet û
lîseyên bingehîn bê vegûhestin,
cariya van dixwaze bo dibistanên
dewletê bê vegûhestin.
Wekî din di hemû dibistanan de
îstihdamên bi bawerî û kadroyî diparêze*

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen) Diyarbakır Şubesi Eş Başkanı Yıldırım Arslan ile bölgemizde eğitimin durumunu konuştuk.

Me bi Hevserokê Sendîkaya Kedkarên Zanistî û Perwerdeyê ya Şaxa Amedê Yıldırım Arslanî re rewşa perwerdeya heremê gotûbêj kir.

Kısaca Eğitim Sen'in bölgemizdeki yapılanması ve yaptığınız çalışmalar hakkında bilgi alabilir miyiz..

Eğitim Sen, 23 Ocak 1995 tarihinde Eğitim İş ve Eğitim Sen'in birleşmesi sonucu Eğitim, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası adıyla kurulmuştur. 4688 sayılı yasadan sonra kültür emekçilerinin ayrılmasıyla birlikte adı Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası olarak değiştirilmiştir. EĞİTİM SEN 1995 yılından bu yana ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde meşru ve fiili mücadelesini yürütmüş; üyelerinin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel haklarını geliştirmenin yanında, ülkede demokratik esasların gelişmesine yönelik çalışmalarını kararlılıkla sürdürmüştür.

4688 Sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden sonra EĞİTİM-SEN yoğun bir örgütlenme çalışması yürüterek örgütsel gelişmesini sağlamıştır. Türkiye'nin her yerinde 103 şubesi bulunan sendikamızın bu şubelere bağlı 400'ün üzerinde temsilciliği bulunmaktadır. EĞİTİM SEN, dünyanın 150 ülkesinden 285 eğitim sendikasının oluşturduğu 29 milyon üyesi bulunan Eğitim Enternasyonalî'nin (EI) üyesidir.

Diyarbakır şube olarak 9670 üye sayısına sahip olup şube düzeyinde Türkiye çapında en çok üyeye sahibiz. Son uygulamaya aldığımız değişikliklerle 2016 yılı itibarıyla Diyarbakır şubemiz 3 ayrı şubeye bölünerek (1.nolu, 2.nolu, 3.nolu) Emek, Barış ve Özgürlük mücadelesindeki çalışmalarına devam edecektir.

Çalışmalarımız Eğitim, Örgütlenme, Kadın, Gençlik (Özelde Öğrenci Gençlik), Kültür- Sanat, Spor ve Üniversiteler başlıkları altında belirli periyotlarla sürmektedir. Demokratik Toplumcu ve Komünal Sendikal anlayışı savunmakla beraber bölge siyasi gelişimine yönelik katkı sunan bir çizgimiz vardır. Toplumun Demokratik, Ekolojik, Komünal ve Cinsiyet Özgürlükçü dönüşümüne yönelik eylem ve etkinliklerimiz kamuoyuyla buluşmaktadır. Şu an aktif durumda olan Abdullah Duran Öykü yarışmamız, Lise Gençliğine

Bi kinasî em dikarin sazîbûna Egîtîm-Senê ya li herêma me û di derbarê xebatên ku we pêk anîne agahî bigrin?

Egîtîm Sen, di mêjûya 23 Rêbendan 1995'an de piştî tevîhevîbûna bi Egîtîm İş û Egît Sen'ê re bi navê Sendîkaya Kedkarên Çand, Zanistî û Perwerdehiyê (Egîtîm, Bîlîm û Kultur Emekçîlerî Sendîkasi) piştî zagona bi hejmara 4688'an bi veqetîna kedkarên çandê re navê wê wek Sendîkaya Kedkarên Zanistî û Perwerdehiyê (Egîtîm ve Bîlîm Emekçîlerî Sendîkasi) hatiye guherandin. EĞİTİM SEN ji sala 1995'an vir ve di çarçoveya rêgezên ku daniye holê têkoşîna xwe ya rewşa û fiilî meşandîye; tevî pêşvebirina mafên çandî, siyasî, civakî, û aborî ya endamên xwe, xebatên xwe yên arasteyî pêşvebirina bingehên demokratîkî ya li welêt jî bi biryarî domandîne.

Piştî ku zagona bi hejmara 4688'an ket meriyetê şûn ve EĞİTİM SEN'ê xebateke zêde ya rêxistinbûnê meşand û bi wê pêşveçûna xwe ya rêxistinîyê dabîn kiriye. Sendîkaya me ya ku li her derê Tirkiyeyê 103 şaxên wê hene bi van şaxan ve girêdayî li ser 400'î nûnertiyên wê hene. EĞİTİM SEN, endama Enternasyonalîya Perwerdehiyê (EI) ye ku ji 150 welatên cihanê 285 sendîkayên perwerdehiyê pêk tîne û 29 milyon endamên wê hene.

Em wek şaxa Amedê xwediyê 9670 endaman in û di asta çaxan de di çapana Tirkiyeyê de xwediyê endamên herî zêde ne. Bi guherînên ku me girtin sepîna dawî ji sala 2016'yan pê ve şaxa me ya Amedê dê wek sê beşan were veqetandin (1.noyî, 2.noyî, 3.noyî) û dê xebatên xwe yên têkoşîna azadî, aşî û kedê berdewam bike.

Xebatên me di bin sernavên Pwerwerdehî, Rêxistinî, Jin, Ciwan (Taybetî Ciwanên Xwendekar), Çand-Huner, Perzîş û Zanîngeh bi periyodên diyarkirî didomin. Xêzeke me ya ku tevî parastina feraseta Demokratîk Cîvakparêz û Komunî Sendîkayî xêzekî me ya ku aras-

Anayasanın 2. ve 42.Maddesi, 1739 Sayılı milli eğitim Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve eğitim kanunu, 2923 Yabancı dil eğitimi ve 5580 sayılı özel eğitim kanunu resmi ve yasal olarak bireyin okul öncesi ve ilkokul sürecinde anadilinde eğitim görmesini engellemektedir.

yönelik Nureddin Zaza Öykü yarışması, Enes Ata Uçurtma Festivali, Müzik, Tiyatro, Sinema, Okuma Gurubu, Eğitim Destek evleri ile eş güdümlü çalışma ve Özgür Okullarla ilgili planlamalara katılım, Amed Madde Bağımlılığı Platformu bileşeni, Emek Akademisi atölye ve eğitim guruplarının çalışmalarına katılım, YÖB (Yüksek Öğretim Bürosu) çalışmaları, Kadın Sekreterliğimiz aracılığıyla şube düzeyinde bölge ve İl kadın meclislerine katılım, ortak eylem ve etkinlik planlamaları, bu yıl Şengal ve Rojavadan gelen ailelere yönelik kurumumuza bağlı rehber öğretmen ve Eğitimciler tarafından kamp bölgelerinde travma ve psiko-sosyal çalışmaları ile İngilizce, Kürtçe ve değişik anlarda destek eğitimleri ve görüşmeleri vb. paylaşabileceğimiz kimi çalışmalarımız arasındadır. Ayrıca Fiili olarak Kadın İradesinin ve yönetimlerde temsiliyetinin hakim kılınması açısından Eş Temsiliyet, Eş başkanlık temel aldığımız ve uyguladığımız stratejik yaklaşımlarımızdır.

En büyük sendikalardan biri olarak, Türkiye'deki sendikal anlayışı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sendikalar üyelerinin ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebiliyor mu?

Eğitim emekçileri yüz yılı aşan bir örgütlenme süreci içinde çok sayıda örgüt kurarak mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Eğitim emekçilerinin kurdukları örgütlerin bazıları devlet tarafından kapatılmıştır. Buna rağmen eğitim emekçileri tarihin her döneminde kendi iradeleleriyle örgütlü olmayı, örgütlü kalmayı ve örgütlü mücadeleyi başarmışlardır.

Encümen-i Mualliminden EĞİTİM-SEN'e kadar uzanan süreçte yönetenlere karşı yönetilenlerden yana tavır koyan, dünün öğretmenleri, bugünün eğitim emekçileri tarihlerinin her dönemlerinde siyasi iktidarların hedefi haline gelmişlerdir. Yüzyılı aşkın bir süredir devam eden mücadele tarihimizde sınıf ve emeğin özgürleşmesi mücadelesinde onurlu yerlerimizi almış bulunmaktayız.

İlk kez 1950'lerde Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) ve Köy Öğretmen Dernekleri ile ulusal ölçekte yaygın bir örgütlenme yaratan eğitim

teyî pêşvecûna siyasî ya herêmê têkarî pêşkêş dike heye. Çalakî û fealiyetên me yên arasteyî veguherîna Civakê ya bi awayekî Demokratîk, Ekolojîk, Komunî û Azadîxwaziya Zayendî bi raya gîştî re dîghîje hev. Pêşbirka me ya Çîrokê a Abdûllah Dûran ku niha di rewşeke aktif de ye, pêşbirka Çîrokê ya Nûreddîn Zaza ya arasteyî Ciwanên Lîseyê, Festîvala Bafîrokê ya Enes Ata, Muzîk, Şano, Sînema, Koma Xwendinê, xebatên bi malên Pîştîgiriya Perwerdehiyê re koordînekirî û beşdariya plansaziyên di derbarê Dibistanên Azad de, beşdariya xebatên komên atolye û perwerdehiyê ya pêkhatiya Platforma Bengîtiya Tiryakê ya Amedê û Akademiya Kedê, xebatên Buroya Hîndekariya Bîlind (YOB)Yuksekk Öğretim Burosû), bi navbeynkariya Sekreteryaya me ya jinê di asta şaxê de beşdariya meclisên jinê yên Bajêr û herêmê, plansaziyên çalakî û fealiyeta hevpar, arasteyî malbatên ku îsal jî Şengal û Rojava hatin jî hêla Mamosteyên Rêber û Perwerdekarên ve di herêmên kampan de xebatên trawma û psîko-civakî û İngîlîzî, Kurdî û di qadên cihê-reng de perwerdehiyên pîştîgiriyê û hevîdîtin di nav çend xebatên me yên ku ez dikarim parve bikim de ne. Her wiha wek fiilî Îradeya Jinê û di rêveberiyên de serwerîkirina temsîltiya wê Hemtensîltî, Hemserokî jî nêzîkatiyên me yên stratejîk e ku em bîngêh digrin û disepînin e.

Wek sendîkayeke herî mezin, hûn feraseta sendîkatiya li Tirkiyeyê çawa dinirxînin? Sendîka dikarin jî pêdiviyên endamên xwe û civakê re bibin bersiv?

Kedkarên perwerdehiyê di nav pêvajoya rêxistinbûneke sed sal derbaskirî de bi hejmareke zêde rêxistin ava kirine û têkoşîna xwe domandine. Hinek rêxistinên ku kedkarên perwerdehiyê ava kirine jî hêla dewletê ve hatine girtin. Digel vê yekê kedkarên perwerdehiyê di her heyama dîrokê de jî hêla rêxistinbûniya bi îradeya xwe, rêxistinbûyî mahin û têkoşîna bi rêxistinî ve bi ser ketine.

Mamosteyên dohî, kedkarên perwerdehiyê yên îroyîn ku jî pêvajoya Encûmen-î Muallîmîn heta EĞİTİM-SEN'ê li

Bendên 42. û 2. yên makezagonê, qanûna perwerdeya neteweyî ya bi hejmara 1739î, qanûna perwerde û dibistana sereke ya bi hejmara 222, 2923'yan perwerdeya zimanên biyanî û qanûna perwerdeya taybet ya bi hejmara 5580'yî bi qanûnan ve di pêvajoyên pêşdibistan û dibistanên sereke de li ber kesan astengiyên bo perwerdeya zimanê dayîkê derdixe.

emekçileri, 1965'te Türkiye Öğretmenler Sendikası'nı (TÖS) ve Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası'nı (T.İLKSEN) kurarak sendikal form içinde örgütlenmişlerdir. Kendi sınıf kimliklerine ilişkin algılarında köklü bir dönüşüm yaşayan eğitim emekçileri, 1960'ların sonlarında yükselişe geçen sınıf hareketinin de etkili bir bileşeni durumuna gelmiştir. TÖS'ün gerçekleştirdiği Devrimci Eğitim Şûrası ile TÖS ile T.İLKSEN'in Aralık 1969'da gerçekleştirdiği Genel Öğretmen Boykotu, 12 Mart darbesine giden yolda önemli kilometre taşları olmuştur.

12 Mart 1971 tarihli askeri darbe sonrasında sendikal örgütlenme özgürlüğünden yoksun bırakılan eğitim emekçileri, aynı yıl kurdukları Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) ile bütün 70'ler boyunca hem sınıf hareketinde, hem de anti-faşist mücadelede ön saflarda yerlerini almışlardır.

12 Eylül 1980 askeri darbesinin TÖB-DER'i kapatarak yöneticilerini ve pek çok üyesini tutuklamasının yanı sıra öğretmenlere dernek kurma yasağı getirilmiş, böylece eğitim emekçileri örgütsüz bırakılmaya çalışılmıştır.

Aynı zamanda dünyadaki sendikal mücadelenin gelmiş olduğu aşama ve gerileme kazanımlarımıza da yansımıştır. Sosyal ve Özlük hakların alınmasında toplumsal dönüşüm ve değişimin yaratılmasında tabanda yeterli bir sonuç oluşturamamıştır.

Anadilde eğitim konusunda fikirlerinizi alabilir miyiz? Bu konuda, eğitim verilmesi ve materyallerin hazırlanması konularında yürüttüğünüz çalışmalar var mı?

hemberî rêvebirina di hêla yên tê rêvebirin de cihê xwe girtine, di hemû heyamên dîroka xwe de rastî erîşên deshilatdarên sîyasî hatine. Di dîroka têkoşîna me ya ku nêzî sed salî ye didome de me di têkoşîna azadbûna çînê û kedê de cihê xwe yê rûmetdar wergirtiye.

Cara pêşîn di 1950'yan de kedkarên perwerdehiyê ku bi Federasyona Netewî ya Komeleyên Mamosteyan a Tirkîyeyê (FNKMT/TODMF) û Komeleyên Mamosteyan a Gund di çapa neteweyî de rêxistinbûneke berbelav afirandin, di 1965'an de Sendîkaya Mamosteyên Tirkîyeyê (TOS/SMT) û Sendîkaya Mamosteyên Dibistana Seratayî ya Tirkîyeyê (T.İLKSEN) ava kirine û di nav forma sendîkayî de birêxistin bûne. Kedkarên perwerdehiyê ku di derbarê nasnameya çîna xwe de di bîrbiriya xwe de veguherîneke kokdar jiyane, ketine rewşa pêkhateyeke/î bandorkar ên tevgera çînî ku di dawiya 1960'an de bilind bûbû. Şûraya Perwerdehiya Şoreşger ku SMT (TOS)'yê pêk anîbû û Boykota Mamoste ya Giştî ku SMT û T.İLKSEN'ê di Berfanbara 1969'an de pêk anîbûn, di rêya ku çûbû derbeya 12'yê Adarê de bûye xala werçerxê.

Kedkarên perwerdehiyê ku piştî derbeya leşkerî ya bi mêjûya 12 Adar 1971'an ji azadiya rêxistinbûniya sendîkayî bêpar hatin hiştin, bi Komeleya Piştgirî û Yekbûniya Hemû Mamosteyan (TOB-DER)'ê di dirêjahiya hemû 70'yan de hem di tevgera çînî de, hem jî di têkoşîna anti-faşîst de di refên pêşî de cihê xwe girtine.

Derbeya leşkerî ya 12'yê îlonê TOB-DER'ê qefalt û tevî girtina rêveber û gelek endamên wê ji mamosteyan re

Fotoğraf: Mehmet Özcan

Anadilde eğitime geçilmesi durumunda altyapının dönüşümü ne kadar hızlı olabilir sizce?

Günümüzde ulus-devletlerin yapısı, çok kültürlülüğün doğurduğu patlama ve kapitalist küreselleşmenin getirdiği sorunlarla karşı karşıyadır. Kültürel yaşam biçimlerindeki çeşitliliğin etnik grupların mezheplerin ve dünya görüşlerinin temsil ve tanınma talepleri gittikçe yoğunlaşmaktadır. Dünyada değişik nitelik ve nicelikte çok sayıda etnik grup, azınlık ve ulus yaşamaktadır.

Farklı kolektif kimliklerin, inkarına ve egemen kültüre dahil edilmesine dayalı ulus-devlet yapıları; resmi dil, zorunlu eğitim gibi uygulamalarla entegrasyon politikalarını kurumsallaştırırken; tarihsel süreç içinde karşı çıkışlar ve merkezden uzaklaşma eğilimleri de sürekli var olmuştur. Bir toplumun kültürü, tarihi, değerleri, becerileri ve bütün bilgisi bireylere dil yoluyla aktarılır. Dil bireylerde kültürün bir parçası olarak gelişir ama kültür de yine dil aracılığıyla yayılır. Türkiye’de resmi dil politikası, kültür ve eğitim politikalarından ayrı düşünülemez. Anadil sorunu da bu konseptte yerini almaktadır.

Anadilinde eğitim ve öğretim, evrensel hukuka bağlı uluslar arası sözleşmelerde bütün halklar ve bireyler için doğuştan gelen bir hak olarak teminat altına alınmıştır. Her demokratik işleyişe sahip devlet bulunduğu bölge itibarıyla halkların kendi kültürü, tarihi ve dili ile ilgili araştırma inceleme ve eğitim olanakları sunmaktadır. Bununla beraber eğitim bilimleri formasyonel ve pedagojik olarak da bir çocuğun mukayese, anlama, anlatım ve zihinsel faaliyetlerinin daha verimli gelişmesi için en az ilköğretim 3.sınıfa kadar anadilinde eğitim öğretimi görmesi gerekliliği; ilgili alanın akademisyenleri ve üniversiteler tarafından bilimsel ve somut bir şekilde ele alınmaktadır.

Anayasanın 2. ve 42.Maddesi, 1739 Sayılı millî eğitim Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve eğitim kanunu, 2923 Yabancı dil eğitimi ve 5580 sayılı özel eğitim kanunu resmi ve yasal olarak bireyin okul öncesi ve ilköğretim sürecinde anadilinde eğitim görmesini engellemektedir. İlk altı yaş sürecinin ne kadar önemli olduğunu dilbilimciler çok vurgularlar. Okullarda verilen ve “yaşayan diller” diye tarif edilen seçmeli dersler resmi yaklaşımın dil ve eğitim politikalarındaki ciddiyetsizliğini izah etmektedir. 19. Eğitim Şurasında Türk-Sünnî İslam toplum ve birey oluşturma istekleri ve dil-kültür-tarih üçlüsüne yaklaşımı net bir şekilde açığa çıkmıştır.

Sendikamız çok dilli, çok kültürlü, cins ve inanç özgürlüğüne dayalı, eğitim ve öğretimde asimilasyoncu politikaların olmadığı, anadilinde parasız ve zorunlu eğitim ve öğretim hakkını savunan mücadelesini kesintisiz sürdürmektedir. Açılan dava, soruşturmalar; sürgün ve cezalara rağmen büyüyerek bulunduğu alana hizmet vermektedir. Bu konuda Dil-Politika grubu, Anadil atöl-

qedexeya avakirina komeleyan hatiye danîn û bi vê awayê hewl hatiye danîn ku kedkarên perwerdehiyê bê rêxistin bèn hiştin.

Ast û paşketina ku têkoşîna sendîkayî ya li cîhanê tê de ye bandorê li destkeftiyên me jî kiriye. Di girtina mafên civakî û xwebûniyê de, di afirandîna guherîn û veguhe-riya civakî de encameke têr di binî de pêk neaniye.

Em dikarin di mijara perwerdehiya bi zimanê dayîkê de fikrên we bigrin? Di vê mijarê de, di mijarên dahîna perwerdehiyê û amadekirina materyalan de, xebatên ku hûn dimeşînin hene? Ger derbasî perwerdehiya bi zimanê dayîkê bê kirin, li gor we dê veguhe-riya binesaziye çiqas bi lez pêk bê?

Di roja me ya îroyîn de avaniya netew-dewletan, bi teqînên ku pîrçandiyê pêk anîne û pîrsgirêkên ku kûre-wîbûna kapîtalîst anîne re rû bi rû ne. Daxwaza temsîl-kirin û nasînê ya curebûnên di şeklên jiyana çandî de, ên komên nîjadî, ên mezheban û dîtina wan a cîhanî her ku diçe zêde dibe. Li cîhanê bi çawanî û çendîniyên xwe yê cihêreng bi gelek hejmaran komên nîjadî, kêmnîetew û netewe dijîn.

Avaniyên netew-dewletan, ku arasteyî înkarkirina nas-nameyên pevrayî yê cuda ne û wan tevî nav çanda xwe ya desthilat dikin; bi sepandinên wek zimanê fermî, perwerdehiya bîgavî polîtîkayên xwe yê entegrasyonê bisazibûn dike; di nav pêvajoya dîrokî de meylên li hem-ber derketin û dîrketina ji navendê jî her tim hebûne.

Çand, dîrok, nirx, hunerwerî û hemû zanînen civakê bi rêya zimên tîn veguhastîne. Ziman di kesan de wek perçeyekî çandê pêş ve diçe lê çand jî dîsa bi rêya zimên belav dibe. Li Tirkiyeyê polîtîkaya zimên a fermî, ji polîtîkayên çand û perwerdehiyê cihê nayê fikirîn. Pîrsgirêka zimanê dayîkê jî di konseptê de cihê xwe digre.

Hîndekarî û perwerdehiya bi zimanê dayîkê, di peymannameyên navneteweyî yê girêdayî hiqûqa gerdûnî de ji bo hemû gel û kesan wek mafekî ku ji bûyîne tê di bin temînatê de hatiye girtin. Dewleta ku xwediyê her kargêniyeke demokratîk e, li gor herêma ku têde ye ji bo gel di derbarê çanda xwe, dîroka xwe û zimanê xwe de lêkolîn, lêhûrbûn û perwerde bibe derfetan pêşkêş dike. Tevî vê yekê wek zanînen perwerdehiyê, formasyonelî û pedagojîkî jî ji bo fealiyetên zarokê yê wek hevberîkirin, fêmkirin, qalkirin û zihni bêtir bi berhem pêş ve biçin, lazim e herî kêma heta pola 3. a dibistana seratayî bi zimanê xwe yê dayîkê hîndekarî û perwerdehiyê bibîne; ev ji hêla akademîsyen û zanîngehên qada eleqedar ve bi awayekî zanîstî û şênber tê dest-nîşankirin.

Zagona Perwerdehiya Netewî ya bi Hejmara 1739’an, Xala 2. û 42. ya Makezagonê, Zagona bi Hejmara 222 ya Dibistana Seratayî û Perwerdehiyê, Zagona bi Hejmara

Farklı kolektif kimliklerin inkarına ve egemen kültüre dahil edilmesine dayalı ulus-devlet yapıları; resmi dil, zorunlu eğitim gibi uygulamalarla entegrasyon politikalarını kurumsallaştırırken; tarihsel süreç içinde karşı çıkışlar ve merkezden uzaklaşma eğilimleri de sürekli var olmuştur

yeleri ile ve yaptığı merkezi demokratik-devrimci eğitim suraları, çalıştayları ve panelleri ile çok yol kat etmiştir. Kurdi-Der, Maper'ler ve Akademisyenler ile beraber ortak çalışma alanları oluşturmaktadır. Müfredat materyal hazırlama komisyon ve komitelerinde aktiftir. Her türlü ideolojik saldırıya karşı demokratik, bilimsel ve özgürlükçü çizgisini korumuştur. Son olarak 2015 yılı eylül ayı ile startı verilen Özgür Okullara verdiği destek ve katkıyla pratik sahada da önemli rol almıştır.

Türkiye'de son iki yıldır dershanelerin kapatılarak özel okullara dönüşmesi ve devletin özel okullara verdiği teşvikler gündemde. Bu da özel okulların eğitimdeki payının artması anlamına geliyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Gelir seviyesi düşük olan insanların eğitimden faydalanması konusunda fırsat eşitsizliğinden söz edebilir miyiz?

2014-2015 eğitim-öğretim yılında devlet okullarının sayısı belirgin bir şekilde azalırken her fırsatta kamu kaynakları ile desteklenen, çeşitli muafiyet ve istisnalar ile açılması teşvik edilen özel ilkökul ve ortaokul sayılarındaki artış sürmüştür. Eğitimin ticarileştirilmesi ve özelleştirilmesi adımları hız kesmemiştir. Velilerin çocuklarını özel okullara yöneltmesinde kamu eğitim kurumlarının 4+4+4 nedeniyle yaşadığı tahribat belirleyici olmuştur. Zorunlu-seçmeli din dersleri, aşırı kalabalık sınıflar, öğretmen yetersizliği, fiziki koşullar gibi pek çok neden birçok velinin özel okullara yönelmesini beraberinde getirmiştir.

2014-2015 eğitim-öğretim yılında özel okul öncesi eğitim kurumu sayısı 4.372 olmuştur. 4+4+4 öncesinde ilk-öğretimde toplam özel okul sayısı 931 iken 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 1.205 özel ilkökul, 1.111 özel ortaokul bulunmaktadır. Son üç yıl içinde özel liselerin sayısı ise 1.033'ten 1.603'e çıkmıştır.

Diyarbakır Özel Lise ve Türleri

Anadolu, 10
Sağlık, 5
Fen, 6
Temel lise, 10
Toplam, 31

2923 ya Pewerdehiya Zimanê Biyanî û Zagona Perwerdehiya Taybet ya bi Hejmara 5580'yan bi awayekî fermî û rêzikî di pêvajoya pêşdibistan û dibistana seratayî de girtina perwerdehiyê ya ferdan a bi zimanê dayîkê asteng dike. Pêvajoya şeş salên pêşî çiqas pêwîst e zimanzan gelek caran diyar dikin. Dersên ku li dibistanan tên dayîn ku wek "zimanên zindî" tên pênasekirin bêcidîbûna di polîtîkayên perwerde û zimên ya nêzikahiya fermî rave dike. Di Şûraya Perwerdehiyê ya 19. de daxwaza wan a pêkanîna ferd û civaka Îslam Sunî-Tirk û nêzîkbûna sêlibî ya dîrok-çand-zimanî bi awayekî aşkera derketiye holê.

Sendîkaya me têkoşîna xwe ya ku mafê pîrzimanî, pîrçandî, arasteyî azadiya zayendî û baweriyê, di hîndekarî û perwerdehiyê de polîtîkayên asîmîlasyonê nebin, hîndekarî û perwerdehiya bi zimanê dayîkê ya bêgavî û bêpere diparêze bê navber didomîne. Digel doz, lêpirsîn, sirgûn û cezayên ku hatine dayîn jî mezin dibe û xizmetê dide qada ku têde ye. Di vê mijarê de bi koma Ziman-Polîtîkayê, atolyeyên Zaminê Dayîkê pêkanîna panel, komxebat û şûrayên perwerdehiyê yên demokratîk-şoresgerî yên navendî, gelek rê pîvandine. Bi Kurdi-Der, Maper'an û Akademisyenan re qadên xebata hevpar pêk tîne. Komîte û komisyonên amadekirina materyalên mufredatê aktîf in. Li hember her cure êrîşa îdeolojîkî xêza xw eya demokratîk, zayendî û azadîxwaz parastîye. Wek encam bi dahina piştgirî û têkariya ji bo Dibistanên Azad ku di meha îlonê ya sala 2015'yan de starta wan hat dayîn di qada pratîk de jî roleke pêwîst girtiye.

Lî Tirkiyeyê du salên dawî de girtina fêrgehan û veguherîna wan a dibistanên taybet û teşwîqên ku dewletê dahine dibistanên taybet di rojevê de ne. Ev jî tê wateya zêdebûna para dibistanên taybet a di perwerdehiyê de. Hûn vê çawa dinirxînin? Mirov dikare bibêje ku di mijara sûdgirtina ji perwerdehiyê ya mirovên ku dahata wan ketî ye de behsa fersenda newekheviyê bike?

Di sala hîndekarî-perwerdehî ya 2014-2015'an de hejmara dibistanên dewletê bi awayekî xuyakirî kêm bûye, zêdebûna di hejmara dibistanên seratayî û navîn ên

Saziyên dewletê yên ku nasnavên cûda yên kolektîfî red dikin û dixwazin li ser çanda deshilatdar zêde bikin; bi kiryarên wek zimanê fermî, perwerdeya bêgavî polîtîkayên entegrasyonê asayî dikin; di pêvajoya dîrokî de mêlên serrakirin û dûrketinên ji navendê jî her hebûne

Geçtiğimiz 9 yıl içinde toplamda 8 milyar 804 milyon TL kamu kaynağı, her biri birer ticari işletme statüsünde olan özel okullara aktarılmıştır. 2014-2015 Eğitim ve Öğretim yılında Diyarbakır'da özel okullara aktarılacak kaynak miktarı 13 milyon 63 bin lira olarak değerlendirilmektedir

2006 yılında 995 özel okula 263.000 TL "teşvik" adı altında kamu kaynağı aktarılırken, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında teşvik alan özel okul sayısı 1.878, aktarılan kaynak miktarı ise 1 milyon 496 bin lira olmuştur. Geçtiğimiz 9 yıl içinde toplamda 8 milyar 804 bin lira kamu kaynağı, her biri birer ticari işletme statüsünde olan özel okullara aktarılmıştır. [*]

AKP iktidarı döneminde eğitim bütçesi rakamsal olarak artmış gibi görünse de, eğitim yatırımlarına ayrılan pay yarı yarıya azaltılarak, eğitimin finansmanı ağırlıklı olarak halkın sırtına yıkılmaya çalışılmıştır. Halkın cebinden yaptığı eğitim harcamalarında son 12,5 yıl içinde 5 kattan fazla artış yaşanmış olması, devletin eğitime ayırması gereken kamu kaynaklarını özel okullara aktardığının açık ispatı niteliğindedir. 2014-2015 Eğitim ve Öğretim yılında Diyarbakır'da özel okullara aktarılacak kaynak miktarı 13 milyon 63 bin lira olarak değerlendirilmektedir.

Son dönem yürütülen tartışmalarla dershanelerin akıbeti ve 19.Eğitim Şurasındaki yaklaşımla dershanelerin özel okula dönüştürülmesi sürecinde ortaya çıkan Temel Liseler, eğitimde yeni bir ticarileşme ve özelleştirme dalgası yaratmaya başlamıştır. Temel liselerin hem orta öğretim programını uygulayacak, hem de öğrencilerini üniversite sınavına hazırlayacak olması, "Temel Lise" adı altında okul görünümlü yeni ve daha pahalı bir dershane-okul modelinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Temel liselerde pratikte dershanecilik faaliyeti yapılacak, lise müfredatı büyük ölçüde göstermelik olarak uygulanacak ve zaten sorunlu olan lise eğitiminin niteliği daha da düşecektir. Asıl amaç öğrencileri dershanelerden kurtarmak değil, kamusal eğitimi tasfiye etmektir.

Temel liselerin en belirgin sonucu 11 ve 12 sınıf öğrencilerinin devlet okullarını terk ederek kayıtlarını bu okullara aldırmasıdır. Devlet okulları öğrencilerin kaçışını önlemek için fiilen dershanecilik faaliyeti yapar hale getirilmiştir.

taybet de ku di her fersendê de bi çavkaniyên gelemperî piştgiriya wan têkirin, bi bexsandîbûn û îstisnayên cihêreng vekirina wan tê teşwîqkirin berdewam kiriye. Gavên bazirganîkirin û xwemalîkirina perwerdehiyê leza xwe nebirandine. Di berpêkirina weliyan a zarokên xwe li dibistanên taybet de wek rûxandina ku saziyên perwerdehiya gelemperî ji ber 4+4+4 jiyîyan diyaker bûye. Dersên olê yên bêgavî-hilbijartî, polên pir zêde qerebalix, nekafîtiya mamosteyan, mercên fizîkî gelek sedeman berê gelek weliyan dahiye dibistanên taybet.

Di sala hîndekarî-perwerdehî ya 2014-2015'an de hejmara saziyên perwerdehiya pêstibistanê ya taybet 4.372 bûye. Beriya 4+4+4 di hîndekariya seretayî de hejmara giştî ya dibistanên taybet 931 bû, di sala hîndekarî-perwerdehî ya 2014-2015'an de di sala hîndekarî-perwerdehî de 1.205 dibistanên seretayî yên taybet, 1.111 dibistanên navîn yên taybet hene. Di sê salên dawî de hejmara lîseyên taybet jî ji 1.033'yan derketiye 1.603'yan

Lîseyên Taybet ên Amedê û Cureyên wan

Anadolû, 10

Tenduristî, 5

Fen, 6

Lîseya Bingehîn, 10

Giştî, 31

Di sala 2006'an de ji 995 dibistanên taybet re 263.000 TL di bin navê "teşwîq"ê de çavkaniya gelemperî hat veguhastin, di sala hîndekarî-perwerdehî ya 2014-2015'an de hejmara dibistanên taybet ku teşwîqê girtine 1.878, e. Mîqdara çavkaniya ku hatiye veguhastin jî 1 milyon û 496 hezar lîra bûye. Di nav 9 salên borî de li ser hev 8 milyon û 804 hezar lîra çavkaniya gelemperiyê, li dibistanên taybet ku her yek ji wan di statuya kargêriya bazirganiyê de ye hatiye veguhastin. [*]

Di serdema desthilatdariya AKP'ê de butçeya perwerdehiyê bi reqeman wekî ku zêde bibe bê xuyakirin jî para ku ji bo razînen perwerdehiyê hatiye veqetîn nîvî nîvî hatiye kêmkirin, finansmana perwerdehiyê bi gira-

Di nava 9 salên borî de bi tevahî 8 milyar 804 milyon TL çavkaniya gelemperî, ji bo dibistanên taybet yên ku her yekên ji wan wek kargêhên ticarî ne hatine vegûhestin. Wisa tê nîrxandin ku di sala 2014- 2015 a perwerde û hîndekariyê de ji bo dibistanên taybet 13 milyon 63 hizar lîra çavkanî dê bê vegûhestin

Öğrencilerin özellikle sınava girecekleri yıl kayıtlarını her biri "özel işletme" olan temel liselere aldirmaları, devlet okullarındaki öğretmenlerin daha başarısız olduğu algısı yaratmaktadır.

Temel liselere öğrenci akışının sürmesi durumunda önümüzdeki dönemden itibaren çok sayıda brans öğretmeni "norm fazlası" durumuna düşecek ve yeni bir mağduriyet ortaya çıkacaktır.

Eğitim Sen, kamu kaynaklarının özel okullara, temel liselere değil, devlet okullarına aktarılmasını, tüm okullarda kadrolu ve güvenceli istihdamı savunmaktadır.

Mesleki eğitimin önemi ülkemizde son yıllarda daha çok kavranmaya başlandı. Sizce mesleki eğitimde ne gibi sıkıntılar yaşıyor? Bu konuda yürüttüğünüz faaliyetler var mı?

Mesleki eğitimde hedef, "ara eleman" ve "ucuz işgücü" yetiştirmektir. 4+4+4 ile kademeli eğitimin ikinci dört yılında mesleki yönlendirmenin yapılacak olmasının ve hükümet programında da yer alan mesleki eğitimin oranının yüzde 65'e çıkarılmak istenmesinin tek anlamı, emekçi çocuklarını, işçi sınıfının gelecekteki üyeleri olarak küçük yaşlardan itibaren uysal birer işçi olarak yetiştirilmesinin önünün açılmasıdır. Üstelik bunu, kamu kaynaklarını özel sektöre aktararak, çocukları stajyer adı altında küçük yaşlardan itibaren sömürünün her türlüşüne maruz bırakarak yapılacak olması dikkat çekicidir.

Millî Eğitim Bakanlığı, 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) kurulacak özel meslek liselerini öğrenci başına yaklaşık 5.500 TL teşvikle desteklemeye başlamış, aynı zamanda bu okullarda eğitim göreceklelerin eğitim maliyetinin bir bölümü devlet tarafından üstlenilerek işadamlarının kendi okullarını kurmalarının sağlanacağını açıklamıştır.

6111 sayılı torba yasada 16 yaşından küçüklere ödenen asgari ücreti brüt asgari ücretin üçte ikisinden, net asgari ücretin üçte birine düşürülmesinin ardından, 4+4+4 düzenlemesi ile önceden yüzde on olan "stajyer öğrenci" çalıştırma sınırlamasını tamamen kaldırılması, patronlara meslek okulları kurma ve "işletme"nin kapılarını arkasına kadar açmıştır.

AKP hükümetinin 2012 yılı başında uygulamaya koyduğu Ulusal İstihdam Stratejisi'nin ilk hedefi "Eğitim ve istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi" olarak belirlenmiştir. Konu ile ilgili olarak hazırlanan eylem planında yer alan ifadeler, özellikle piyasa ile uyumlu olarak yapılması hedeflenen zorunlu eğitim ve mesleki eğitim ile ilgili hedefleri net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Örneğin strateji belgesinde "Zorunlu eğitim dışındaki öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir" vurgusu, 4+4+4 şeklindeki kademeli eğitimde hedeflenenler ile zorunlu

nî li pişta gel hatiye barkirin. Xerckirinên perwerdehiyê ku ji cêba gel hatiye kirin di nava dozdeh sal û nivên dawî de 5 qat zêde bûye. Ev zêdebûyîn bi awayekî vekirî îspat dike ku çavkaniyên giştî diviyabû ku ji bo perwerdehiyê bihata veqetîn lê bele dewletê ji dibistanên taybet re serf kiriye. Di perwerdehî û hîndekariya sala 2014-2015'an de li Amedê mêjera çavkaniyên ku ji dibistanên taybet re bê talîkirin wekî 13 milyon û 63 hezar lîra tê nixandîn.

Bi nîqaşên ku serdema dawî de tîn kirin re aqûbeta fêrgehan û bi nêzikatiya şewiriyên perwerdehiyê ya 19. re di pêvajoya zivirandina fêrgehan a dibistanên taybet derketina lîseyên bingehîn, di perwerdehiyê de afirandina pêlekî bazirganîbûnê û bitaybetîkirinê hatiye destpêkirin. Lîseyên bingehîn hem sepandina bernameya hîndekariya navîn hem jî amadekirina xwendekarên xwe ji ezmûnên zanîngehê re di bin navê "lîseya bingehîn" de bi teşeyê dibistanê bûye sedem ku modela fêrgehek nû an jî dibistanek giranbuha derketiye holê.

Di lîseyên bingehîn de di piratîkê dê fêrgehkarîyê bikin, bernameya lîseyê zêdetir dê wekî formalîte bê sepandin û lîseya ku ji xwe perwerdehiya wê bi pirsgirêk e dê çawaniya perwerdehiya wê bikeve. Mebesta bingehîn ji fêrgehan rizgarkirin xwendekaran nîne, arîkirina perwerdehiya giştî ye.

Encama herî berbiçav ên lîseyên bingehîn ew e ku xwendekarên pola 11 û 12 an, dibistanên dewletê terk dikin û qeydên xwe digirin van dibistanan. Dibistanên dewletê, ji bo ku pêşî li reva xwendekaran bigire hatiye rewşekî ku bi kiryarî karên fêrgehî dike.

Bi taybetî sala ku xwendekar bikevin ezmûnê, ji ber her yekî qeyda xwe bigire lîseyên ku şirketa taybet têde heye, têgihinekî ku mamosteyên dibistanên dewletê serkeftî nînin diafirîne.

Di rewşekî ku xwendekar biherikin lîseyên bingehîn de ji serdema pêşiya me pê ve bi hejmarekî zêde mamos-

eğitimin "esnekleştirilmesi" arasında nasıl bir bağ kurulduğunun anlaşılması açısından önemlidir.

İstihdam strateji belgesinde dikkat çekici olan bir diğer nokta ise, yine eğitim ve istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi başlığı altında kamu kesiminin, mesleki eğitimden kademeli olarak çekilerek, bu konudaki inisiyatifin "yerel aktörlere" ve "özel sektöre" bırakacağı ifadesidir.

Ortaöğretim sisteminde 4+4+4 düzenlemesi sonrasında hayata geçirilen değişikliklerle birlikte, öğrencilerin büyük bölümü meslek liseleri, açık lise ve imam hatip liselerine yönlendirilmiştir. Son yıllarda çok sayıda öğrenci kaydını açık liseye alarak, örgün eğitimin dışına çıkmakta, pek çoğu ortaöğretim çağına olmasına rağmen çalışarak açık lise uygulaması üzerinden eğitimini tamamlamaya çalışmaktadır. Bütün bu etkenler genel ortaöğretimdeki öğrenci sayısının azalmasını ve mesleki teknik eğitim gören öğrenci sayısının artmasını beraberinde getirmiştir.

AKP hükümeti ve MEB mesleki ve teknik eğitimi nitelikli ve ucuz işgücü kaynağı olarak görmekte ve sorunu sadece "ara eleman" yetiştirmeye indirgemektedir.

Teşvik uygulaması ile birlikte, mesleki eğitimdeki okul-ışma oranlarının kademeli olarak artırılması ve mesleki eğitimin tamamen piyasa koşullarında ve yine piyasa aktörleri tarafından verilmesi yönünde somut adımlar atılmaya başlanmıştır.

Üniversitede çalışan akademisyenlerden de üyeleriniz var bildiğimiz kadarıyla. Dicle Üniversitesinin eğitim kalitesini, kentle ilişkisini ve faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce Diyarbakır gibi bir büyük kente mevcut üniversite cevap verebilecek kapasitede midir? Ne gibi sorunlar görüyorsunuz?

İçinde bulunduğumuz toplumsal, siyasal ve ekonomik ilişkiler sistemi; üniversitenin işlevlerini her geçen gün dönüştürerek üniversiteleri, muktedirlerin hakikat olarak gördüğünü topluma sunmak için araçsallaştırdıklarını bir kuruma indirgemekte ve üniversitelerin varlık nedenini ortadan kaldırmaktadır.

Akademik özerklik, bilimsel özgürlük, demokratik özyönetim gibi üniversite için vazgeçilmez ilkeler; hiyerarşik merkezi yönetim, denetim ve disiplin anlayışına dayalı yasa, yönetmelik ve düzenlemelerle kuşatma altına alınmakta; üniversite çalışanları ve öğrenciler üzerinde baskı oluşturulmakta, sermaye çevreleri Bologna Süreci gibi projelerle kârlılığı, mütevellî heyetlerini ve esnek çalışmayı dayatmaktadır. Devlet ve üniversite yönetimleri, YÖK yasası ve disiplin yönetmeliklerine yaslanarak uluslararası anlaşmalarla, anayasayla ve yasalarla güvence altına alınmış haklarımızı ve özgürlüklerimizi dahi kısıtlamaktadır.

Üniversitelerin, devletin ve sermayenin ideolojisi yönün-

teyên bransê dikevin rewşa "benda zêdehî" û mexdûriyekî nû der tê holê.

Eğitim-Sen, çavkaniyên giştî ji dibistanên taybet û ji lîseyên bingehîn re na, daxilkirina ji dibistanên dewletê re, di tevahiya dibistanan de îstihdama qadro û ewleki-riyê diparêze.

Li welatê me girîngiya perwerdehiya pîşeyî di salên dawî de zêdetir dest bi têgihîstinê hat kirin. Gelo di perwerdehiya pîşeyî de pirsgrêkên çawa tên jiyîn? Gelo li ser vê mijarê xebatên ku hûn dimeşinin hene?

Hedefa perwerdehiya pîşeyî, "elemanên navber" û "hêza karê bi erzanî" bi pêşxistin e. Bi 4+4+4 re di duyemîn perwerdehiya çarsalî ya merheleyî de çêbûna beralîkirina pîşeyî û rêjeya perwerdehiya pîşeyî ku di bernameya hikûmetê de cih digire. Zêdekirina ji sedî 65, tenê wateyekê ve jî ew e ku, zarokên kedkaran, di pêşerojê de endamên çîna xebatkaran ên pêşî lê vekirina di temen piçûk de wek karkerek sernerm bipêşxistin e. Ji ser vê jî çavkaniyên giştî talîyê sektora taybet dike. Zarokan di bin navê stajeriye de, di temenên piçûk de derbaskirina mêtîngeriyeke bi her awayî balê dikişîne. Wezareta perwerdehiya giştî, ji perwerdehî û hîndekariya sala 2014-2015'an û pê ve li heremên sazîkirina pîşesaziyê (SPH) lîseyên pîşeyî ku bî avakirin ji serê her xwendekarekî re 5.500 TL bi teşwîqê piştgirî da destpêkirin, di heman demê de dîtina perwerdehiyê yê li van dibistanan qismekî sermiyan ji hêla dewletê ve tî dayîn, temînkirina ji bo mirovên karmend ku dibistanên xwe çê bikin hat eşkerekirin.

Zagona torbeyê ku bi hejmara 6111'an mûçeyên kêmtirîn ku didin ji şazdeh salîyan piçûktir ji sisiyan duduyê bruta mûçeyê hindiktirîn, mûçeyê saf dadixê sisiyan yek piştî wê, bi rastkirina 4+4+4 re bi temamî rabûna benda-va xebitandinan "xwendekarên stajyer" ku berê ji sedî deh dagirtin, ji serkaran re avakirina dibistanên pîşekariyê û deriyên "karsaziyê"ê heta dawî daye vekirin.

Hukumeta AKP'ê di serê sala 2012'an de îstihdama neteweyî ku dabûn detpêkirin hedefa yekemîn a stratejiya wê wekî "bi hêzkirina tîkiliyên îstihdam û perwerdehiyê" hatiye diyarkirin. Têkildarî mijarê, di bernameya çalekiyê de vegotinên ku cih digire, bi taybetî wekî hevsergiya bi piyaseyê re hedefkirina bi perwerdehiya bêgavî û perwerdehiya pîşeyî ve hedefên xwe yê tîkildar bi awayekî zetal derdixê holê.

Mînak; di belgeyên stratejiyê de kirpandina "ji derveyî perwerdehiya bêgavî, bicûrekirina fersendên hînbûnê "wekî bi 4+4+4'an hedefkirina perwerdehiya bi pêlekî re di navbera perwerdehiya bêgavî" bê nermkirin" de tîkiliyekî çawa heye, ji bo ku bê fêmkirin girîng e.

Di belgeya stratejiya îstihdamê de xalekî din ku balê dikişîne, dîsa di bin serenava bi hêzkirina tîkiliyên per-

de dönüştürülmesi sürecinde üniversite bileşenlerinin en temel insan haklarının dahi zor ve yıldırma politikalarıyla baskı altına alındığı ve güvenceli çalışmanın yok sayıldığı günümüz koşullarında Eğitim Sen; üniversiteleri düzenleyen kuralların güvenlik ve disiplin sorununa indirgenmesini reddetmekte, disiplin yönetmeliklerinin tamamının kaldırılmasını savunmakta, üniversitelerde yaşamı ve ilişkileri düzenleyen kuralların üniversite bileşenlerince hayata geçirilecek ortak yaşam ilkelerini temel alması gerektiğini savunmaktadır.

Kurumsal olarak ortak yaşam ilkelerimiz; üniversitelerin veya bizce akademilerin varlık nedenini oluşturan ve üniversiteler için vaz geçilmez olan hakları ve özgürlükleri, bu konuda devlete ve üniversite yönetimlerine düşen görev ve yükümlülükleri, üniversite bileşenlerinin ilişkilerini düzenleyen ilkeleri kapsamaktadır.

Bunlar, üniversitelerdeki mekân ve ilişkilerde, tüm çalışanlar ve öğrenciler açısından hak ve sorumluluklar ile kurumun yükümlülüklerini tanımlayan, üniversitenin tüm bileşenlerinin birlikte oluşturacağı, koruyacağı ve geliştireceği ilkelerdir.

Üniversitede uygulanan politikalar; eğitimi ve bilimi metalaştırmakta, üniversiteleri şirketleştirmekte üniversite bünyesindeki ilişkileri vahşi rekabet üzerine inşa ederek yabancılaştırmayı arttırmakta üniversite emekçilerinin iş güvencesini yok etmekte, üniversiteleri geniş halk kesimlerinin değil egemenlere hizmet eden kurumlar haline getirmektedir.

Genel olarak paylaştığımız bu değerlendirmeler ışığında Dicle Üniversitesi Yönetim kademesi genel politik duruş itibarıyla üzerine düşeni fazlasıyla yapmaktadır. Baskı, korku, sindirme, sürgün ve şiddet var olan fiili tavırlardır. Diyarbakır halkıyla kopuk, akademinin onurunu yüceltmeyen, cemaat ve türlü guruplara peşkes çekilen bu anlayış başından beri iflas etmiştir. İl içindeki STK'lara yaklaşımı ve Rektörlük Seçimlerinde ortaya çıkan sonuçlar üniversitenin var olan durumunu özetlemektedir.

Sonuç olarak; tüm üniversitelerde ve Dicle Üniversitesinde görmek istediğimiz; taşeronlaşmaya son veren, 50/d uygulamalarının son bulduğu, öğrencilerin sorunlarının ciddiye alındığı ve acil çözüm üretilen, farklı dil, kültür, kimlik ve inanç sahiplerinin akademik eğitimden bilimsel ölçütler gözetilerek faydalanması, kolektif bilimsel üretim, bilginin özel mülkiyeti yerine kamusal mülkiyetinin esas alındığı, ticarileştirmenin ortadan kalktığı, bölge sorunlarına ve özelden Kürt Sorununa karşı duyarlı olduğu, Kadın Özgürlük ve İradi temsiliyet boyutunda mesafe kat etmiş, bulunduğu coğrafyaya karşı sorumlu, doğa ve toplumun ekolojik bilimsel dönüşüme en üst düzeyde destek veren Özgür Bilimsel Özerk Demokratik Üniversite gerçekliğinin yaşamsallaştığı bir süreç temel hedefimizdir.

[*] Arslan, verdiği rakam ve istatistikleri Eğitim Sen Genel Merkezi Eğitim raporlarına dayandırdığını belirtmiştir.

werdehî û îstihdamê de beşa gelemperî, bi pêlekî xwe kişandina ji perwerdehiya pîşeyî, di vê mijarê de însiyatîf ji aktorên xwecihî û ji sektora taybet re bê hiştin.

Di pergala hîndekariya navîn, piştî bi sazkirina 4+4+4'an bi guherînên hatina jiyandîkirin re, piraniya xwendekaran beraliyên lîseyên beşî, lîseyên vekirî û îmam xetîban hatine kirin. Di salên dawî de bi hejmarek zêde xwendekar qeydên xwe digirin lîseyên vekirî, derdikeve derveyî perwerdehiya honakî, bi piranî di serdema hîndekariya navîn de bin jî dixebitîn û ji ser sepandina lîseyê vekirî re hewl didin ku perwerdehiya xwe bi dawî bikin. Bi tevahiya van faktoran kêmbûna hejmara xwendekarên hîndekariya navîn û zêdebûna hejmara xwendekarên perwerdehiya teknîk a pîşehiyê bi xwe re aniye.

Hikûmeta AKP'ê û WPN(MEB) perwerdehiya teknîk û pîşehiyê wekî jêderka bi çawanî û hêzakarê erzan dibîne û pirsgirêkê bi tenê dadixîne gihandina "elemanên navber".

Bi sepandina teşwîqê re, wekî qedeme qedeme zêdekirina rêjeyên dibistanîbûna perwerdehiya pîşeyî û perwerdehiya pîşeyî bi temamî di şert û mercên piyaseyê de ji bo dayînê jî ji hêla aktorên piyaseyê ve gavên ber bi çav hatine avêtin.

Bi qasî ku em dizanin ji akademîsyenên zanîngehê jî endamên we hene. Gelo kalîteya perwerdehiya Zanîngeha Dîcleyê, têkiliya wê ya bi bajar re û kiryarên wê hûn çawa dinirxînin? Li gor we kapasîteya zanîngeha heyî dikare ji bajarekî mezin yê wekî Amedê re bibe bersiv? Gelo hûn pirsgirêkan çawa dibinin?

Di pergala têkiliyên civakî, siyasî û aborî ya ku em tê de ne; her roja ku diçe erkên zanîngehê tîn veguherîn, xwedîkarên zanîngehan wekî heqîqet dibinin. Dîtin wan wekî heqîqet ji bo pêşkêşî civakê bikin dadixînin asta saziyekî ku kirine amûrî û sedema hebûna zanîngehan, ji holê radikin.

Xweseriya akademîk, Azadiya zanistî û wekî xwerêveberiya demokratîk ji bo zanîngehê rêgezên jêneveger; rêveberiya navendî ya hiyarsîk, zagona sipartiyê feraseta venêrîn û bi rêzikî, bi sazkirin û rêzîknameyan ve tê dorpeçkirin; xebatkarên zanîngehê û xwendekar tîn zextkirin, derdora sermiyan bi projevên wekî pêvajoya Bolognê qezenckariyê, şandeyên mutewelî û xebatkariya nerm dide ferzkirin.

Rêveberiyên zanîngeh û dewletê, xwe dispêrin dispêlîn û rêzîkên zagona YOK'ê bi peymanên navneteweyî ve, bi zagon û makezagonan mafên me yê ku hatiye ewlehîkirin û tevî azadiya me hatiye sînardarkirin.

Pêvajoya guherandina ber bi îdeolojiya zanîngehan,

Fotoğraf: Mehmet Özcan

dewletan û sermiyanan; pêkhataya zanîngehê mafên xwe yên herî mirovî jî bi zor û di bin polîtîkayên çavtirsandinê de digirin û tunehesibandina xebata bi ewle, di şert û mercên me yên îroyîn de Eğıtım-Sen; daxistina rêzîkên sazîkirina zanîngehan ber bi ewlehî û disiplînê qebûl nake, bi tevahî rabûna rêzîkên disiplînê diparêze, li zanîngehan rêzîkên bi sazîkirina jîyan û têtîkîyan bi pêkhataya zanîngehê wê bikeve jîyanê, esasgirtina rêgezên jîyana hevpar diparêze.

Wekî sazîbûn rêgezên me yên jîyana hevpar; bi me sedema ku hebûna zanîngehan an jî akademiyan ava dike û ji bo zanîngehan azadî û mafên jêneveger, di vê mijarê de peywîr û berpirsiyariyên dikeve ser milên rêvebirîya zanîngehê û dewletê, bi sazîkirina rêgezên têtîkîyên pêkhataya zanîngehê vedigire.

Ev, rêgezên wargeh û têtîkîyên zanîngehê, ji hêla tevahiya xebatkar û xwendekaran ve yên ku pênasîya rêzîkên heq û berpirsiyariyên sazîyê dike, tevahiya pêkhatiyên zanîngehê bi hev re parastin û bipêşxistinê ava dikin in. Polîtîkayên ku li zanîngehê tîn sepandin; zanîst û perwerdehiyê dike rewşa metayekî, şîrketbûyîna zanîngehan pêk tîne û têtîkîyên di bin banê zanîngehan de li ser hemberîya hovane dide avakirin, biyanîbûnê zêde dike, ewlehiya kar a kedkarên zanîngehê tune dike, zanîngehan tîne rewşa ku ne ji bo civakê xizmetê bikin, tînin rewşa ku ji bo sazîyên desthilatdaran xizmetê bikin.

Geleperî li ser nîrxandinên ku me parvekirin, erka ku dikeve ser milên qademya rêvebirîya zanîngeha Dîcleyê ku bi sekna xweya polîtîk bi zedehtî tîne çih. Zext, tirsandin, mehandin, misextî û tundî helwestên heyî yên fiîlî ne. Ji gelên Amedê qutkirî, feraseta ku anora akademiye mezîna nake û pêşkêşî cemeet û komên cûr be cûr dike di serî de îflas kirîye. Nêzîkatiya bi sazîyên civakên sîvîl ên ku di hundirê bajêr de ne û encama ku di hîlbijartinên rektoriyê de derdikeve holê rewşa heyî ya zanîngehê xulase dike.

Wekî encam; tiştên ku em dixwazin di tevahiya zanîngehan de û di zanîngeha Dîcleyê de bibînin; bi dawîkirina taşeronbûyîne, bidawîkirina sepandina 50/d yê, micûdgirtina pîrsgîrêkên xwendekaran û bi lezgîni afirandina çareseriyê divê hebe. Ji bo ku kesên xwedî zimana, zanava û baweriyên cûda, ji perwerdehiya akademîk sûd werbigirin divê pîvanên zanîstî li ber çavan bên girtin, hilberîna zanîstî ya kolektîf, ji dêlva xwedîtiya taybet ve zanîne xwedîtiya gîstî esas tê girtin, bazîrganîbûyîne ji holê radike, ji pîrsgîrêkên heremê û bi cewherî li hemberî pîrsgîrêka kurt nêzîkbûyîna bi hestiyar, di azadiya jinê de û di dirêjahiya vîni de bi pêş ve çûye, li hemberî erdnîgariya ku tê de ye bi berpirsiyar, di veguherîna zanîstiyên ekolojiya xweza û civakê de yên ku di asta herî bilind de piştgiriye dide, pêvajoyekî ku di Zanîstiyên Azad û Zanîngeha Xweserîya Demokratîk de jîyanîkirina rastiyan hedefa me ya bîngehîna e.

[*]Arslan, reqem û îstatîstîkên ku daye diyar kirîye ku xwe dispêre raporên perwerdehiya navenda gîstî ya Eğıtım-Sen ê

Şerîf Derînce

DÜNYA ÖRNEKLERİNDE ANADİLİNDE EĞİTİM

*DI MÎNAKÊN
CÎHANÊ DE
PERWEDEHA
ZIMANÊ
DAYIKÊ*

Bir dilde eğitim, iktidar hesapları ve yönetim anlayışı
düşünülmeden yeterince anlaşılabilir

*Di zimanekî de perwerdehiyê, heya hesabên desthilatan û tîgi-
hîna birêveberiyê neyê fikrandin ew dê tîr û tije neyê fêmkirin*

Devletler arasında, dile bir problem olarak yaklaşanlar, hak olarak yaklaşanlar veya kaynak olarak yaklaşanlar bulunmaktadır

Anadilinde eğitim üzerine yürütülen akademik veya siyasi tartışmaların hemen hepsinde sıklıkla rastlanılan olguların başında farklı ülke örneklerine yapılan atıflar gelmektedir. Bu nedenle farklı ülke ve bölgelerde anadilinde eğitim politikaları ve pratikleri hakkında hatırı sayılır bir literatür bulunmaktadır. Konuya farklı yönleriyle bakan bu çalışmalar; anadilinde eğitimin hem küresel bir mesele olduğunu hem de bu konuda tek bir yaklaşımın olmadığını göstermeleri açısından önemlidir. Buradan yola çıkarak bu yazıda, farklı ülke örneklerinde anadilinde eğitim politikaları ve pratikleri ele alınmaktadır.

Dil Planlaması

Anadilinde eğitim politikaları, dil planlaması yoluyla düzenlenir. Dil planlaması, dillerle veya dil-içi farklılıkların kullanımı ile ilgili problemlerin çözülmesi için kurumsal yapılar yoluyla yapılan açık ve sistematik müdahalelerdir. Bir başka tanıma göre, dil planlaması, birey veya grupların bir veya birden çok dili öğrenme veya öğrenmemesi ile ilgili tutum ve davranışlarını açık bir şekilde etkileme çabasıdır. Diğer bir grup akademisyen de, dil planlamasını dil ve toplum hakkında üretilen, içinde çeşitli ideolojik varsayımlar barındıran bir söylem olarak tanımlamaktadır. Tüm bu farklı tanımlardan anlaşılacağı gibi dil planlaması, her an iktidar ve siyasetin müdahaleleri ile iç içedir. Üstelik pek çok ülke birden çok dili barındıran topraklar üzerinde olduğu için, dil planlaması her ülkenin önemli açık veya gizli gündemlerinden birisidir.

Dil planlaması sadece birtakım resmi kararlar, uluslararası konferans önerileri, sınav istatistikleri veya bazı dil projelerinin sonuçlarından ibaret değildir; bu alanda aynı zamanda ciddi bir iktidar mücadelesi de söz konusudur. Dolayısıyla, bir dilin öğretimi veya bir dilde eğitim, hangi şekilde olursa olsun, iktidar hesapları ve yönetim anlayışı düşünülmeden yeterince anlaşılabilir. Bu yüzden, eğitimde hangi dillerin ne şekilde yer aldığı kadar, hangi dillerin nasıl dışlandığı da son derece ciddi iktidar hesapları ile belirlenmektedir.

Farklı ülke örneklerinde dil planlamasına bakıldığında üç tür yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Buna göre devletler arasında, dile bir problem olarak yaklaşanlar, hak olarak yaklaşanlar veya kaynak olarak yaklaşanlar bulunmaktadır.

Di nava dewletan de, yên ku mîna pirsgirêk nêzê zimên dibin, yên ku mîna maf nêzê dibin ango mîna çavkanî nêzê dibin hene.

Li ser perwerdehiya zimanê dayikê nîqaşên akademîk û siyasî yên ku tîn meşandin hema di hemûyan de behsa mînakên welatên din tîn kirin. Ji ber vê yekê polîtîkayên perwerdehiya zimanê dayikê li herêmên cuda û welatan, lîtereturek bi qedr û qîmet tê dîtin. Ev xebatên ku li vê mijarê ji hêlên cuda ve mêze dikin, perwerdeha zimanê dayikê hem mîna meseleyek global hem jî di vê meseleyê de nêzikatiyek nehatiye nîşandan. Ji ber ku van tîştan nîşan dide girîng e. Mîna ku di vê nivîsê de jî xuya dike, di mînakên welatên cuda de polîtîkayên perwerdeha zimanê dayikê û pratîkan digirin dest.

Planên Zimên

Polîtîkayên perwerdehiya zimanê dayikê, bi rêya planên zimên tê sererastkirin. Planên zimên, bi zimanan re ango bikaranîna cudatîyên zimên ji bo çareseriyên pirsgirêkên têkildar bi rêya avaniyên sazîti mudaxeleyên sistematîk û vekirî hatiye kirin. Li gorî pênaseyek din, planên zimên, ferd ango komên yek ango ji yekên zêdetir hînbûna zimên ango hînbûnê re aleqedar, hewldaneke bandorkirina şikileke vekirî tevger û helwest e.

Komek akademîsyenên din jî, planên zimên, di derbarê hînkirina civak û zimên de, pênaseyek ku di hundirê xwe de rawêjên bîrdozî yên cûr be cûr dihewîne dike. Planên zimên, mîna ku ji hemû van pênaseyan bê fêmkirin, her gav bi mudaxeleyan siyasî û iktîdarê re li ber hev e. Di ser de jî ji ber ku hin li ser axên welatan du sê ziman tîn axaftin, planên zimên di rojeva her welatî de mijarek vekirî ango ji veşartî yek e.

Planên zimên, tenê ne çend biryarên fermî, pêşniyarên konferansên navnetewî, statistîkên ezmûnan ango hin encamên projeyên zimên nîn in; di vê qadê de di heman demê de têkoşinek ciddî ya îqtîdariyê jî heye. Ji ber vê yekê, hîndariyên zimanek ango perwerdeha zimanek, di çi şikilî de dibe bila bibe, heta hesabên îqtîdariyê û fikra têgihîna birêveberiyê nahê fêmkirin. Ji ber vê yekê, di perwerdehiyê de kîjan ziman bi çawayî cih digire û kîjan ziman bi çi awayî li derve dimîne bi hesabên îqtîdarê bi awayekî ciddî tê diyarkirin.

Dema li welatên cuda li mînakên planên zimên tê mêzêkirin sê nêzikatî tîn dîtin. Li gorî viya di nava dewletan de, yên ku mîna pirsgirêk nêzik dibin, yên ku

Birinci yaklaşım, daha çok ulus-devlet kurma sürecinde ortaya çıkmakta, belli bir ülkenin dilsel olarak homojenleştirilmesini hedeflemektedir. Bu ülkelerde özellikle "teklik" vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bu tür politikaların takip edildiği yerlerde, egemen dil dışındaki dillerin kullanılmaya devam etmesi bütünleşmeyi ve uyuşmayı engelleyeceği, aksine düşmanlaşma ve çatışmaları beraberinde getireceği varsayımı hâkimdir. Dolayısıyla, farklı dillerin "sorun" yaratmaması için ortadan kaldırılması hedeflenir. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu birçok ülke bu yaklaşıma örnek olarak verilmektedir.

İkinci tür yaklaşımda ise, devlet yetkilileri dilleri yasaklamaz, tam aksine yasalarla güvence altına alır. Bu tür dil planlamalarının olduğu ülkelerde, farklı anadilleri olan gruplar kendi anadilleri ile eğitim alma, kamu kuruluşlarında ve her türlü kamusal alanda kendi dillerini kullanabilme hakkına sahiptir. Ancak bu ülkelerde, söz konusu hakların tanınmış olması illa da halkların bu haklardan eşit bir şekilde faydalanabildiği anlamına gelmez. Örneğin Hindistan anayasası, Hindistan'da kullanılan tüm dilleri yasalarla tanımakta, bu dillerde eğitim ve kamu hizmetlerinin sunulmasını teşvik etmektedir. Ancak gerçekte bu yasalardan sadece görece daha fazla ekonomik, demografik ve siyasal güce sahip diller faydalanabilmekte, birçok dilin görünmezliği sürmektedir.

Üçüncü tür dil planlaması ise, dillerin sadece yasal güvenceye alınmakla kalmadığı, aynı zamanda etkin bir şekilde her türlü alanda desteklendiği ve kullanımlarının özendirildiği ülkelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu türden dil politikalarının izlendiği ülke veya bölgelere Etiyopya, Papua Yeni Gine, Finlandiya, Bolivya, Kürdistan Özerk Bölgesi, Bask Ülkesi gibi yerler örnek olarak verilebilir. Bu ülkelerde, tüm dilsel gruplar hem anadillerinde eğitim görme hakkına sahiptirler, hem de bu haklardan yararlanabilmek için söz konusu yerlerin hükümetleri gerekli tedbirleri almaktadır. Örneğin Kürdistan Özerk Bölgesi'nde çoğunluğu oluşturan Kürtler dışında, Türkmenler, Araplar ve Süryaniler kendi anadillerinde eğitim alabilmekte, televizyon ve radyo kanalları açabilmekte ve bunlardan faydalanırken hükümet bütçesinden yararlanabilmektedir.

Dünyanın birçok ülkesinde bu üç yaklaşımın örnekleri mevcuttur. Ancak bu yaklaşımlar söz konusu ülkelerde bir kere başladığında her zaman aynı şekilde devam etmemistir. Zira dil planlaması ile ilgili belli bir yaklaşım sergileyen birçok ülke, çeşitli mücadeleler, dönüşümler, değişimler sonrasında dil politikalarıyla ilgili yeni yaklaşımlar geliştirmek zorunda kalmışlardır. Örneğin yukarıda bahsedilen Afrika ülkelerinin birçoğu daha önceleri takip ettikleri tek dilli yaklaşımı zamanla terk etmiş, yerine ikinci veya üçüncü türden dil planlaması yakla-

mîna maf nêzik dibin ango yên ku mîna çavkanî nêzik dibin hene.

Nêzikatiya yekemîn, zêdetir di dema avakirina netew-dewletê de derdikeve holê, armanca wan di welatekî diyar de di hêla zimên de wekhevî cêkirine. Di van welatan de bi taybetî kirpandîna "yekane" derdikeve pêş. Cihên ku van polîtîkayan lê tên şopandin, ji bilî zimanên serdest ku ziman bên bikaranîn, fikreke yekparebûn û lihevkerin bê astengkerin û bi xwe re dijîmbûnê û pevçûnê bîne derdixê holê. Ji ber vê yekê ji bo ku zimanên cuda "pirsgirêk" dernexin ji holê tên rakirin. Hin dewletên ku Tîrkiye jî di nav de ye wek mînak tên nîşandan.

Di nêzikatiya duyemîn de, rayedarên dewletê zimanan qedexe nakin, tam berovajiyê wî bi zagonan ewle dikin. Welatên ku van planan lê hene, her komên cuda perwerdehiya xwe bi zimanê xwe yê dayikê digre û di hemî sazî û dezgeyan de bi zimanê xwe dikarin biaxivin û tev bigerin. Lê di van welatan de, ev mafên ku hatine nas-kerin, nayê wê wateyê ku herkes bi awayek wekhev jê feyde digire. Mînak, makezagona Hindîstanê hemû zimanên ku tên bikaranîn nas dike, dixwaze bi van zimanan perwerdehî û xizmetên gel bê kirin. Lê di rastî de tenê dimane, yên ku ji hêla ekonomiyê, demografîyê û siyasî ve bi hêz in, ew feyde digirin û nedîtina gellek zimanan didome.

Planên zimên yên sêyemîn, tenê ziman bi zagonan ewle nake, di heman demê de bi awayek aktîf di her gadê de tê piştgrîkirin û hin dewlet ji bo bikaranîna zimên bi dilbijandinê derdikevin hemberî me. Herêma û welatên ku van polîtîkayan lê tên meşandin Etiyopya, Papua Gîneya Nû, Finlandiya, Bolîvyaya, Herêma Xweser a Kurdistan, Welatên Baskan mîna mînak mirov dikare nîşan bide. Di van welatan de hemû komên zimanan hem mafê wanê ku bi zimanê xwe perwerdehî bidînin heye hem jî ji bo ku ji van mafan feyde bigirin hikumetên van welatan tedbîrên ku hewce dikin digirin. Mînak, li Herêma Xweser a Kurdistanê ji bilî Kurdan, Tirkmen, Erebb û Suryanî bi zimanê xwe yê zikmakî perwerdehiyê digrin, televîzyon û radyoyên xwe dikarin vebikin û dema ji vana sûd digirin jî ji butçeya hikumetê piştgrî digirin.

Di gellek welatên dinyayê de mînakên van sê nêzikatiyan hene. Lê belê ev nêzikatî di welatekî de çawa des pê kiribe wisa hatiye domandin. Lê bi planên zimên ve eleqadar welatên ku nêzikatiya diyar dişopînin, piştên têkoşînên cûr be cûr, veguherîn û guherînan bi polîtîkayên zimên ve eleqadar hewcedariya nêzikatiyên nû derketiye holê. Mînak, welatên Efrîka yên ku me li jor behsa wan kiriyê di demê de dev ji nêzikatiya yekzimanî berdane û di nêzikatiya planên zimên de du zimanî ango sê zimanî ecibandine. Berovajiyê mîna van mîna-

sımlarını benimsemişlerdir. Bu tür değişikliklerin tersi- ne örnekler de yaşamıştır. Örneğin Sovyetler Birliği döneminde, Bolşevik Devrimi'nin ilk dönemlerinde ve Çin Kültür Devrimi yapıldıktan sonraki yıllarda, bu ülkelerdeki her türlü dilin buldukları bölgelerde resmi ve gündelik ilişkilerde etkin bir şekilde kullanılması teşvik edilmiş, dil kürsüleri kurulmuş, yazılı dili oluşturulmuş diller için akademiler kurularak bu dillerin eğitimde kullanılması sağlanmıştır. Burada amaç, çok dilli ve çok kültürlü coğrafyada çokluğun teşvik edilmesi ile siyasal bütünlük ve komünist ideallere varılacağı varsayımıydı. Ancak daha sonraki yıllarda, gerek komünist rejimlerin son dönemlerinde gerekse bu rejimlerin terk edilip kapitalist sisteme entegre olma çabaları sırasında, başlangıçta uygulanan çoğulcu dil politikaları terk edilmiş, yerine baskıcı politikalar benimsenmeye başlanmıştır.

Görüldüğü üzere, dil planlaması insanların gündelik hayatlarını yakından etkileyen çok önemli bir konudur ve farklı ülkelerde çok çeşitli uygulamalar mevcuttur. Buradan hareketle, farklı ülke bağtamlarında dil planlaması ve anadilinde eğitim ile ilgili çeşitli örneklerle biraz daha yakından bakabiliriz.

Belçika

Belçika, ülkenin anayasasına göre üç dilli bir ülkedir. Anayasada belirtilen diller Flamanca, Fransızca ve Almancadır. Bir başka deyişle, ülke göçmenler dışında Almanca, Fransızca ve Flamanca konuşan üç halktan oluşur. Ülke, coğrafi olarak Valonya, Flamanca Bölgesi ve Brüksel Başkent Bölgesi olmak üzere üç bölgeden oluşmaktadır. Valonya'da Fransızca, Flamanca Bölgesi'nde Flamanca ağırlıklı olarak konuşulmaktadır. Bu bölgelerde, coğrafi sınırlar, dillerin konuşulma yerlerine göre belirlenmiştir, yani Fransızca ve Flamanca bu bölgelerdeki yegâne resmi dillerdir. Ancak Başkent Bölgesi'nde hem Flamanca hem de Fransızca yaygın şekilde konuşulmaktadır. Bu bölgede hem toplumsal hem de bireysel çok dillilik söz konusudur. Bu yüzden anadilinde eğitim, çok dilli eğitim yaklaşımı ile beraber ele alınmaktadır.

Belçika'da çok dilli eğitim, yani bütün öğrencilerin en azından iki veya daha fazla dil öğrenebildiği eğitim programları, çok dilli yöntemlerle ilgili tartışmalara ön ayak olmuş, bu anlamda ülkede farklı çok dilli eğitim modelleri ortaya çıkmıştır.

İsrail

İsrail, dil politikaları sınıflandırmasında kendine has bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. İsrail'de tüm resmi kurumlarda İbranice kullanıma zorunluluğu vardır ve sosyal hayatta da baskın dildir. Fakat ülkenin İbranice dışında, Arapça da ülkenin resmi dili olarak kabul edilmektedir ve Arap okullarında İbranice ile

kan jî hatine jiyîn. Mînak, di serdema Yekîtiya Sovyetan de, di serdemên pêşî yê şoreşa Bolşevîkan de û piştî salên Şoreşa Çandî ya Çînê, hemû zimanên ku di herê- mên van welatan de hem ji bo karên fermî hem jî ji bo karên rojane bê bikaranîn hatine teşwîqkirin, kursiyên zimên hatine sazîkirin û zimanên ku ne zimanê nivîsê bûye ji bo ku di perwerdehiyê de bê bikaranîn akademî hatine damezrandin. Li vê derê armanç, teşwîqkirina di vê erdnîgariyê de bi pir zimanî û pir çandî re gihastina tevahiya siyasî û îedalên komünistî ye. Lê belê di salên pêş de serdemên komünistî yê dawî û di dema derbasbûyîna kapîtalîz me de dev ji pir zimaniyê hatiye berdan û polîtîkayên çewsinêr hatine pejirandin.

Wekî ku tê dîtin, planên zimên di jiyana rojane ya mirov de bandorek zêde dike û mijarek pir girîng e û di welatên cuda de sepanên cûr be cûr hene. Ji vê derê em ê di welatên cudan de li planên zimên binêrin û di nêzî de li mînakên perwerdehiya zimanê zikmakî binêrin.

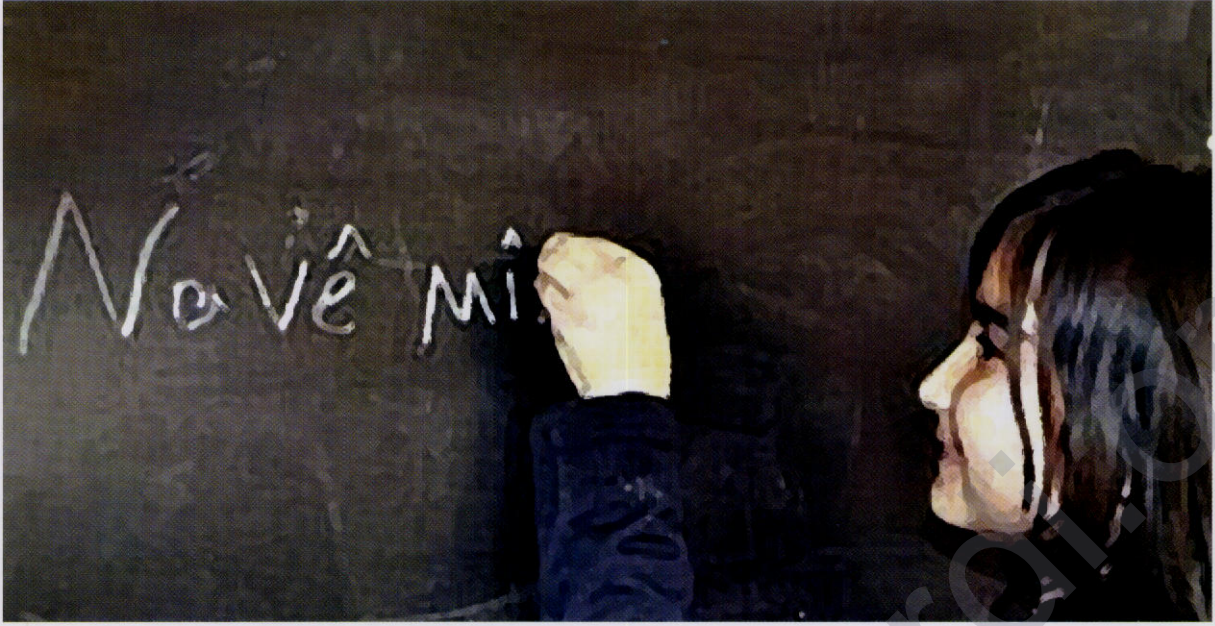
Belçika

Belçika, li gorî makezagona welêt sê zimanî ye. Di makezagonê de zimanê ku hatine diyarkirin Flemenî, Fransîzî û Almanî ye. Bi awayek din mirov bîne ziman, welêt ji bilî koçberan ji gelên ku bi zimanên Almanî, Fransîzî û Flemenî bikartînin pêk tê. Welêt, mîna erdnîgarî ji herêma Volanya, Flemenya û ji herêma paytexta Brukselê pêk tê. Li Valonyayê Fransîzî, li Herêma Flemenayê jî zêdetir Flemenî tê axaftin. Li van herêman, sînorên erdnîgariyê li gorî zimanên ku tê axaftin diyar bûne, yanî Fransîzî û Flemenî yekane zimanê fermî ne. Lê belê li herêma paytextê hem Fransîzî hem jî Flemenî tê axaftin. Di vê herêmê de pir zimanî hem civakî hem jî takekesî ye. Ji ber vê yekê bi zimanê zikmakî perwerdehî, bi nêzikatiya perwerdehiya pir zimanî re tê destgirtin.

Li Belçika perwerdehiya pir zimanî, yanî hemû xwendevan, yek ango ji yekê zêdetir bernameya perwerdehiya zimanan, bûye pêngavek nîqaşan li ser rêbazên pir zimaniyê. Di vê wateyê de li welêt modelên perwerdehiya pir zimanî derketiye holê.

İsrail

İsrail, di çînên polîtîkayên zimên de mîna mînakek xweser derdikeve hemberî me. Li İsrailê di hemû sazîyên fermî de İbranî mecbûrî ye û di jiyana civakî de jî serdest e. Lê li welêt ji bilî İbraniyê, Erebi jî wek zimanên fermî tê qebûlîkirin û di dibistanên Ereban de bi İbranî re perwerdehiya zimanên Erebi jî tê dayîn. Ji ber ku welatekî gellek koç girtiye û komên nîfûsên cûr be cûr tê de hene mînakên perwerdehiya pir zimanî jî di hundirê xwe de dihewîne. Polîtîkayên zimanê fermî wek sergirtî di hegemonyaya İbranî, bi awayek din piştgrîbûna yek zimanî dike. Di hêlek din de jî nîfûsa ku

beraber Arapça anadilinde eğitim verilebilmektedir. Ayrıca farklı ülkelerden birçok göçmeni barındıran, çeşitli nüfus gruplarının içinde yaşadığı bir ülke olması nedeniyle çok dilli eğitim örneklerini de barındıran bir ülkedir. Resmi dil politikaları örtülü olarak İbranice'nin hegemonyasını, bir başka deyişle tek dilliliği desteklerken, bir yandan da Arapça konuşan nüfus İbranice-Arapça çift dilliliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu İbranice-Arapça çift dilliliğin, İbranice tarafı ağır basmaktadır, ancak Arapça da sosyal, eğitimsel, yazınsal ve kültürel dil olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. İbranice iş sahasında (Filistin bölgesi dışında) ve idari işlerde iletişim aracı olmuştur. Kanunlar İbranicedir, mahkemeler İbranice olarak temsil edilir, davalarda ihtiyaç halinde çevirmen bulunur.

İsrail'deki Arap okullarında Arapça, eğitimin esas dilidir, ancak İbranice ikinci dil olarak, İngilizce de üçüncü dil olarak öğretilmektedir. Yahudi okullarında ise eğitim dili İbranice iken öğrenciler erken yaşlardan itibaren İngilizce öğrenmeye başlar ve İngilizce öğretimine büyük önem verilmektedir. Ayrıca Yahudi öğrencilerin % 50 kadarı üç yıl boyunca Arapça dersleri de almaktadır. Bu dillerin dışında Fransızca, Rusça ve Yiddiş dilleri de okullarda öğretilmektedir. Müfredat ve ders malzemeleri bakımından birçok üniversitede bulunan ilgili bölümler sayesinde oturmuş bir sistem olduğu söylenebilir. Gerek müfredat gerekse de ders malzemeleri genelde eğitim politikalarındaki değişikliklere paralel olarak hızlıca değiştirilebilmektedir. Arapça, Fransızca, Rusça dilleri için yerel bilgi ve birikimlerden yola çıkılarak çeşitli malzemeler hazırlanmakta ve eğitimde kullanılmaktadırlar.

bi Erebi diaxive pêwîstiyê bi her du zimanan, Îbranî - Erebi, dibîne. Di van her du zimanên Îbranî û Erebi de, Îbranî zêdetir giran disekine. Lê belê Erebi jî ji hêla civakî, perwerdehî, wêjeyî û zimanê çandî zêdetir tê bikaranîn. Îbranî di qada kar de (ji bilî herêma Filîstin) û di karên îdarî de bûye amûrek ragihandinê. Zagon bi Îbranî ne, dadgeh bi Îbranî tèn temsîlkirin, dema hewcedarî hebe wergêr tê dîtin.

Li Îsraîl di dibistanên Ereban de, Erebi zimanê perwerdehiyê ye lê belê Îbranî mîna zimanê duyemîn, Îngîlîzî jî mîna zimanê sêyemîn tê hînkirin. Di dibistanên Cihûyan de jî zimanê perwerdehiyê Îbranî ye lê xwendevan di temenek biçûk de dest bi hînkirina Îngîlîzî dikin û gîrîngiyek pir mezin didin hînbûna zimanê Îngîlîzî. Wekî din % 50 xwendevanên Cihû nêzê sê salan jî waneyên Erebi dibînin. Ji bilî van zimanan di dibistanan de Fransizî, Rûsî û zimanên Yiddişî jî tèn hînkirin. Ji hêla mufredat û materyalan ve di hin beşên zanîngihan de pergal hatiye rûniştin. Hem mufredat hem jî materyalên waneyan li gorî polîtîkayên perwerdehiyê bi awayek lezgîn diguhere. Ji bo zimanên Erebi, Fransizî û Rûsî jî zanînen niştêcîh û ji danehevan materyalên cûr be cûr tèn amadekirin û tèn bikaranîn.

Di Welatên Îskandînav de Zimanên Samî

Samî, civakek niştêcîhên ku di nava sînorên Norveç, Îsveç, Fînlandiya û Rûsya de cih digire ye. Nîfûsa Samiyan bi giştî nêzikî 100 hezar e. Ji vana nêzikî 60 hezarê wan li Norwecê, 20 hezarê wan li Swêdê, 9 hezarê wan li Fînlandiyayê, 2 hezarê wan jî di sînorên Rûsyayê de dijîn. Samî, pîranî li bakurên van welatan dijîn. Ev gel ji heman malbata zimên, zimanên cûr be cûr diaxivin, bi çanda xwe jî ji cîranên xwe tèn cudaki-

İskandinav Ülkelerinde Sámi Dilleri

Sámiler Norveç, İsveç, Finlandiya ve Rusya olmak üzere dört ülkenin sınırları içinde kalan yerli bir topluluktur. Sámi nüfusun toplam 100 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan yaklaşık 60 bini Norveç'te, 20 bini İsveç'te, 9 bini Finlandiya'da ve 2 bini Rusya sınırları içerisinde. Sámiler yoğunlukla bu ülkelerin kuzey kesimlerinde yaşamaktadır. Bu halk aynı dil ailesinden çeşitli dilleri konuşmakta ve kendilerine has kültürleriyle komşu halklardan ayrılmaktadır. Günümüzde üç İskandinav ülkesinde, on Sámi dilinden beşinde eğitim yapılmakta ve Sámi dilleri bazı okullarda öğretilmektedir. Sámi dillerinden biri olan Kildin Sámi ise Rusya'da ancak belli bir seviyeye kadar öğretilmektedir. Sámi bölgesinde uygulanan eğitim modellerinde ilköğretim, ortaöğretim, meslek eğitimi, kolejler ve üniversitelerde Sámi dilinin, tarihinin ve kültürel özelliklerinin yeni kuşaklara aktarımı hedeflenmiştir. Uzun yıllar Sámi bölgesinde, Sámi dillerinde eğitim yapılmazken, özellikle 1970'ten sonra Norveç, İsveç ve Finlandiya'da Sámilerin eğitiminde kendi anadilleri kullanılmaya başlanmıştır.

Sovyetler Birliği-Sonrası Ülkelerinde Anadilinde Eğitim

Eski Sovyetler Birliği'nin sınırları içinde kalan uçsuz bucaksız bölge çok sayıda dile sahip olmuştur. Tarihsel olarak bakıldığında, Sovyetler Birliği döneminde izlenen dil politikalarının oldukça tutarsız olduğu görülecektir. Bolşevik Devrimi'nden sonraki ilk dönemlerde yazılı standart bir dili olsun olmasın tüm dilsel gruplara kendi dillerinde özel ve kamusal işlerini yürütme özgürlüğü tanınmış, alfabeti bulunmayan dillerde alfabeler oluşturulması için akademiler kurulmuş ve bu dillerin gelişmesi desteklenmişti. Bu türden politikaların amacı çeşitli devrim kongre ve konferanslarında belirtildiği üzere, birlikte tek bir sosyalist toplum inşa etmek ve güçlü bir devlet kurmaktır. Ancak Sovyet yönetimi boyunca bu politikalar aynı şekilde sürdürülmemiş farklı dönemlerde, bazı gruplar baskı altında tutulmuş veya sadece folklorik değeri varmış gibi nesneleştirilmiştir. Öte yandan belli başlı bölgelerde Rusça dışında konuşulan baskın diller o bölgede her zaman istisnai bir özerkliğe sahipti, ancak bu bölgede pek saygın görülmeyen azınlık dilleri bu tür bir özerklikten yoksundu ve yaygın olarak asimilasyona uğruyordu. Tacikistan'daki Özbekler ve Gürcistan'daki Abazaların durumu buna örnek olarak verilebilir. Ancak 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu, bu devasa bölgede dilsel açıdan önemli değişimler yaşandı. Bağımsızlıklarını ilan eden ülkeler öncelikle Rusçanın etkisinden kurtulmaya çalışırken bir yandan da kendi sınırları içinde kalan diğer azınlık dillerinin ortadan silinmesi için çaba

rin. Di roja me de di sê welatên Îskandînav de ji deh zimanên Samî, pêncê wî ji bo perwerdehiyê tê bikaranîn û zimanê Samî di hin dibistanan de tê bikaranîn. Kildin Samî jî zimanek Samî ye, li Rûsyayê heya astekî tê hînkirin. Di herêmen Samî de di modelên perwerdehiya ku tê sepandin de li dibistana seretayî, dibistana navîn, perwerdehiya pîşeyî, kolej û zaningehan ji bo taybetmendiyên zimanê Samî û çanda wî neqlên nîfşê nû bikin ji xwe re kirine armanc. Di salên dirêj de li herêman Samî bi zimanê Samî perwerdehî nehatiye kirin. Bi taybetî piştê salên 1970'yan li Norveç, Îsveç û li Finlandiyayê bi zimanê xwe yê zikmakî dest bi perwerdehiyê kirine.

Pîştî Yekîtiya Sovyetan li Welatên Wan Perwerdehiya Zimanê Zikmakî

Herêma bê ser û bin ku li nava sînorên Yekitiya Sovyetan a berê dimîne bûne xwediye pir zimanan. Wek dîrokî bê nihêrîn, dixuye ku di heyama Yekitiya Sovyetan de polîtîkayên zimên, bêserûpê hatiye şopandin. Piştî şoreşa Bolşevik, di zandûrên ewilîn de zimanekî niviskî yê standart hebe jî û tunebe jî ji bo hemû komên zimanan, azadiya bi zimanên xwe, meşandina karên xweyên teybet û saziyan hatiye dayîn. Zimanên ku alfabeya wan tuneye ji bo ku alfabeyên wan bîn avakirin akademî hatine çêkirin û piştigriya bipêşxistina van zimanan hatiye kirin. Mebesta polîtîkayên bi vî rengî wekî di hin kongre û konferansan de jî hatiye bi dest nîşankirin, bi hev re avakirina civakêkî sosyalîst û damezrandina dewletek bi hêz bû. Lê belê heyani rêvebiriya Sovyetan li ser kar bû jî ev polîtîka bi heman rengî nehatiye meşandin. Di serdemên cuda de, hinek kom dibin zextan de hatine girtin an jî her wekî ku bi tenê nîrxên folklorîk heye hatiye bireserkirin. Di heman demê de li hin heremên bi ser û ber de ji derveyî zimanê Rûsî li wê heremê zimanên serdest ku tîna axaftin her tim xwedî taybetîyekî awarte bûn, lê belê li vê heremê zimanên kêmar ku qet bi rêz nayên dîtin ji taybetîyek wisa bi mehrûm bû û bi awayek berfireh dihatin pişaftin. Em dikarin rewşa Özbekên Tacikistanê û Abazayên Gürcistanê mînak bidin. Lê belê di 1991'an de piştî belabûna Yekitiya Sovyetan, li vê herema dêwane di warên zimanî de guherînen girîng hatin jiyankirin. Welatên ku serbixwebûna xwe îlan kirin, ji aliyek ve dixwestin ku xwe ji bin bandora Rûsî rizgar bikin ji aliyek din ve jî ji bo jîholêrakirina zimanên kêmar, ên ku di nava sînorên wan de cihgirtinê ketin nav hewildanan. Li ser vî esasî hin welatan alfabeyên Kîrîl ku berê bi kar dianîyan terk kirin û derbasî alfabeya latînî bûn. Di saziyên dewletê de di ewraqên fermî û di saziyên perwerdehiyê de ji dêlve Rûsî ve zimanên dewleta ku nû hatiye damezrandin serwer bû. Polîtîkayên ziman û perwerdehiya wan welatan li gorî asûna erdnîgariyê wekî sê beşan tîna lêkolînkirin.

Bolivya vatandaşlarının yaklaşık üçte ikisi, en büyükleri Quechua ve Aymara olan, 34 yerli gruptan birine mensuptur. 1982'ye kadar, bu gruplara mensup öğrenciler okullarında İspanyolca yerine kendi anadillerini konuştuklarında cezalandırılıyorlardı. Bu nedenle yerli gruplar çoğu dilsel ve kültürel geleneklerini kaybettiler

Nêzikî ji sisêyan diduyê welatîyên Bolivyayê, yên ku herî mezinê wan Quechua û Aymara ne, mensûbên ji 34 komên xwecih in. Heya sala 1982'yan jî xwendevanên ku mensûbên van koman bûn dema ji dêlve Îspanyolî ve bi zimanê xwe yê dayikê diaxivîn wan ceza dikirin. Ji ber vê yekê piraniyên komên xwecih kevneşopiyên xwe yên ziman û çandî winda kirin.

gösterdi. Bu doğrultuda bazı ülkeler daha önce kullanılan Kiril alfabesini terk edip Latin alfabesine geçiş yaptı. Devlet dairelerinde, resmi evraklarda ve eğitim kurumlarında Rusça'nın yerine yeni kurulan ülkenin dili egemen oldu. Bu ülkelerin dil ve eğitim politikaları coğrafi konumlarına göre üç grupta incelenebilir.

a) Doğu Avrupa

Beyaz Rusya, Estonya, Letonya, Litvanya, Moldova ve Ukrayna, Rusya Blok'unun Avrupa kesiminde yer almaktadır. 1988-1990 yılları arasında bu altı ülke kendi egemen dillerini devlet dili olarak ilan ettiler. Yegâne değişiklik Beyaz Rusya'nın 1995'te Rusçayı resmi olarak ikinci dil kabul etmesidir. Ukraynaca, tek dil olarak benimsenmiş ve bu dil devlet işlerinde, siyasi kurumlarda, okullarda ve kamu hayatının bütün alanlarında yaygınlaştırılmıştır.

b) Trans Kafkasya Ülkeleri

Trans Kafkasya Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan ülkelerinden meydana gelir. Bu ülkeler Sovyet rejimi altında ulusal dilleri resmen kabul edilmiş ülkelerdir. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra, bu diller ülkelerinin devlet dilleri olarak kabul edildi. Ancak, Gürcistan'daki özerk Abaza bölgesinde Abazaca resmi dil olarak kabul edilmiştir. Azerbaycan Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçmiştir ve Rusça kullanımı ülkede tüm alanlarda önemli ölçüde azalmıştır. Ermenistan'da ise, devlet dili Ermenice olsa da diğer dillere resmi statü verilmiştir. Hatta Ermenistan bu üç ülke arasında azınlık dillerinin haklarını korumayı en iyi başarmış ülkedir.

c) Orta Asya Ülkeleri

1989-1990 yılları arasında Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan kendi ulusal dillerini devlet dili olarak ilan etti ve Rusça'yı gruplar arası iletişim dili olarak benimsedi. 1990'da Özbekistan

a) Rohilatê Ewropa

Rusyaya spî, Estonya, Letonya, Lîtvanya, Moldova û bloka Ukrayna û Rusyayê li beşa Ewropayê cih digirin. Di navbera salên 1988-1990'î de van her şeş welatan zimanên xwe yên serwer wekî zimanê dewletê îlan kirin. Guherîna bingehîn Rusyaya spî di 1995'an de zimanê Rûsî wek zimanê fermî yê duyemîn qebûl dike. Zimanê bi Ûkraynî wekî yek ziman hatiye pejirandin û ev ziman di karên dewletê, saziyên siyasî, dibistan û di hemû qadên jiyana giştî de hatiye belavkirin.

b) Welatên Kafkasya yên Trans

Kafkasyaya Trans, ji dewletên Ermenîstan, Azerbaycan û ji Gurcistanê pêk tê. Zimanê van welatan di binê rejîma Sovyetan de netewî bi awayek fermî hatiye qebûl kirin. Pîştî ku Yekîtiya Sovyetan belav bû, zimanên wan bûn zimanê dewletên wan. Lê belê Herêma Abaza Xweser ya ku li Gurcistanê ye, zimanê wanê fermî bi Abazî hatiye qebûl kirin. Azerbaycan ji alfabeya Kîrîlê derbasî alfabeya latînî bûye û bikaranîna Rûsî di hemû deverên welêt de kêmbûye. Li Ermenîstanê herçiqas zimanê dewletê Ermenî be jî statuya zimanê dinê jî heye. Ermenîstan di nava van her sê welatan de ya ku herî zêde zimanê kêmanî diparêze ye.

b) Welatên Asyaya Navîn

Di navbera salên 1989 û 1990'î de Kazakîstan, Kirgîzîstan, Tacikîstan, Turkmenîstan û Ozbekîstan zimanê xwe yên netewî mîna zimanê dewletê îlan kirin û ji bo ragihandina nava van koman jî zimanê Rûsî pejirandin. Di sala 1990'î de Ozbekîstanê zimanê Rûsî mîna zimanek kêmanî îlan kir, li Kazakîstan û Kirgîzîstanê jî zimanê Rûsî mîna zimanê fermî hat qebûl kirin. Ozbekîstan û Tirkmenîstan di sala 2007'an de ji alfabeya kîrîlê derbasî alfabeya latînî bûn, Tacikîstan hê jî alfabeya kîrîl bikar tîne.

Rusçayı azınlık dili olarak ilan ederken, Kazakistan ve Kırgızistan'da Rusça resmi dil olarak kabul edildi. Özbekistan ve Türkmenistan 2007'de Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçiş yaptı, Tacikistan ise Kiril alfabesini kullanmaya devam etti.

Bolivia

Latin Amerika'daki en büyük yerli halk nüfusuna sahip olan ve öğrencilerin kendi anadillerinde eğitim görebildikleri ülkelerin başında Bolivia gelir. Bolivia vatandaşlarının yaklaşık üçte ikisi, en büyükleri Quechua ve Aymara olan, 34 yerli gruptan birine mensuptur. 1982'ye kadar, bu gruplara mensup öğrenciler okullarında İspanyolca yerine kendi anadillerini konuştuklarında cezalandırılıyorlardı. Bu nedenle yerli gruplar çoğu dilsel ve kültürel geleneklerini kaybettiler. Ancak verilen mücadelelerin sonucu ülkede yaşanan devrim niteliğindeki dönüşümler sayesinde, anadilinde eğitim bir hak olarak tanındı ve şu an ülkenin birçok bölgesinde anadilinin esas alındığı çok dilli eğitim programları uygulanmaktadır. Kültürler arası ve çift dilli eğitim denen bu programlar, öğrencilerin özgüvenlerini arttırmakta, daha mutlu ve kendilerini daha rahat ifade edebilen, daha katılımcı, hayal gücü daha yüksek ve daha yaratıcı insanlar olmalarını sağlamaktadır.

Hindistan

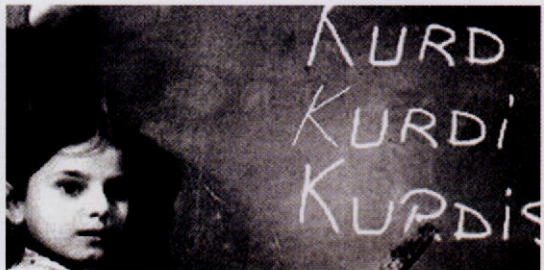
Hindistan, dilsel çeşitlilik bakımından çok zengin bir ülkedir. Ülkede, gelişigüzel 114 grupta toplanan yaklaşık 1600 dilden hiç biri, bir çoğunluğa sahip değildir. Ancak çocuklar çoğunlukla kendi anadilleri olmayan bir dilde eğitime başlamaktalar. Çoğu özerk bölge, ilköğretim okullarında hangi dilin veya dillerin eğitim dili olacağına kendisi karar vermektedir. Ulusal politika, ilköğretim okullarında eğitimde anadilinin kullanılmasını tavsiye etse de, bu konuda uygulama yönergeleri olmadığından devlet politikaları bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Özerk bölgeler genellikle resmi devlet dili olan o bölgedeki güçlü bir dili (örneğin Tamil Nadu bölgesinden Tamilceyi) veya hatta artan bir biçimde İngilizceyi eğitim dili olarak belirlemektedir. Bu nedenle, özerk bölgelerdeki eğitim planlamalarının ülkenin dilsel zenginliğini hesaba kattığı söylenemez, ancak özellikle Orissa ve Andra Pradesh gibi bölgelerde artan sayıda çok dilli eğitim programları açılmakta ve bir zamanlar ötekileştirilen dillerde eğitim yapılması mümkün hale getirilmektedir.

Bolivia

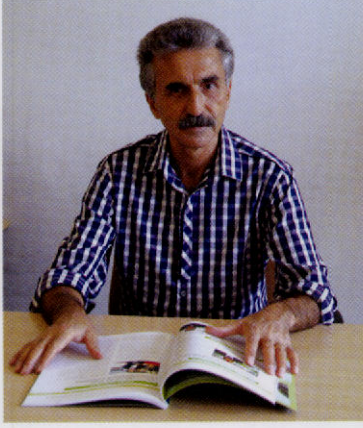
Li Emerîkaya Latîn xwecihiyên ku xwediyê nifûsa herî zêde ne û di serê welatên ku xwendevan bi zimanê zikmakî perwerdehî dibînin de Bolîvya tê. Nêzikê ji sisêyan didu welatîyên Bolivyayê yên herî mezin ku Quechua û Aymara ne, pêgiriye ji 34 komên xwecihî yek in. Xwendevanên pêgiriye van koman heya sala 1982'an jî dema li dibistanan bi zimanê xwe yê zikmakî diaxivîn dihatin cezakirin. Ji ber vê yekê komên xwecihî kevneşopiyên xwe yên çandî û zimanî winda kirin. Lê belê di encama têkoşînên ku hatine dayîn de bi xêra veguherînên mîna çawanîyên şoresî yên ku di welat de hatine jiyîn, perwerdehiya zimanê zikmakî mîna mafek hat nas-kirin û niha di gellek herêmên welêt de bingehîn ku zimanê zikmakî ye bernameyên perwerdehiyên pîr-zimanî tîn sepandin. Di van bernameyên du zimanî û navberan çandan de, xwebaweriya xwendevanan zêde kirin, bextewartir û xwe zêdetir anîna ziman, beşdarbûnek zêdetir, hêzên xeyalên bilintir û mirovên afirînetir derdikevin holê

Hîndistan

Hîndistan, ji hêla cûreyên zimên ve welatekî pîr dewlement e. Li welêt nêzikê 1600 ziman di 114 koman de kom bûne lê yek jî nexwediyê pîraniyê ye. Lê pîraniya zarokan, ne bi zimanê xwe yê zikmakî dest bi perwerdehiyê dikin. Pîraniyên Herêmên Xweser, di dibistanên seretayî de bi kîjan zimanî ango bi kîjan zimanan perwerdehî bê dayîn ew biryar didin. Her çi çiqas polîtîkayên netewî di dibistanên seretayî de bi zimanê zikmakî perwerdehiyê pêşniyar bike jî, ji ber ku di vê mijarê de dîrektîfên wan tune ne polîtîkayên dewletê li gorî herêman cudatîyê nîşan dide. Herêmên Xweser bi gelemperî zimanê ku di herêmê de bi hêz e (mînak: ji herêma Tamil Naduyê Tamiliyî), heya ku îngîlîzî jî mîna zimanê perwerdehiyê diyar dikin. Ji ber vê yekê em nikarin bibêjin herêmên xweser di planên xwe yê perwerdehiyê de dewlemendiya ziman digirin ber çav. Lê bi taybetî jî herêmên mîna Orissa û AndraPradeshê bernameyên perwerdehiyên pîr-zimanî tîn vekirin û di demên berê de ew zimanên ku ketine nav zimanên din, bi van zimanan jî perwerdehî gengaz bûye.

İhsan Ay

*DTSO Eğitim Komitesi Başkanı
Serokê komîteya perwerdehiyê yê DTSO'yê*

DÜNYADAKİ BAŞARILI EĞİTİM SİSTEMLERİ

PERGALÊN PERWERDEHIYÊN SERKEFTÎ YÊN LI CİHANÊ

Dünya genelinde eğitim sistemlerini inceleyen ve geliştiren Pearson eğitim şirketine göre en iyi eğitim sistemine sahip ölkeler sırasıyla Güney Kore, Japonya, Singapur, Honkong ve Finlandiya'dır.

Li gor şirketa perwerdehiya Pearsonê ku li gelemperiya cihanê pergalên perwerdehiyê lêkolîn dikin û bi pêş ve dixin welatên ku xwedî pergala perwerdehiya herî baş in li gor rêzê; Koreya Başûr, Japonya, Sîngapûr, Hong Kong û Fînlandiya ne.

Japonlar çok okuyan dikkatli, akıllı, pratik insanlardır. Bunu Japon geleneklerine, kültürüne hatta genetiğine bağlayabiliriz. Ancak göz ardı etmememiz gereken bir şey daha var ki o da sıkı Japon eğitim sistemidir.

Eğitim, yaşam boyu süren planlı, mekana ve zamana bağlı olmayan, geniş bir süreçte kazanılan davranışlar bütünüdür. Öğretim ise; daha çok okulda başlayan, planlı, sistemli, zamanı belli, genellikle okullarda yapılan ve daha çok öğrenciyi bir üst eğitim kurumuna hazırlamak amacındaki eylemler bütünüdür. Öğretim "örgün eğitim" diye de tanımlanabilir. Nispeten kısa bir zaman periyodu içerisinde ele alınan bir öğretim faaliyetine karşılık olarak "öğretim süreci", sürekli bir öğretim faaliyetleri bütününe karşılık "sürekli öğretim" terimleri de kullanılır. Ancak biz kavramlara fazla takılmadan Eğitim sistemlerini çağın gereklerine göre dönüştüren, savaşların getirdiği ağır yıkıntıları, başta ekonomik ve psikolojik problemler olmak üzere bir çok sorunlarını eğitim sistemleri ile çözen Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerin Eğitim Sistemleri hakkında paylaşımlarda bulunmaya çalışacağız.

Dünya genelinde eğitim sistemlerini inceleyen ve geliştiren Pearson eğitim şirketine göre en iyi eğitim sistemine sahip ülkeler sırasıyla Güney Kore, Japonya, Singapur, Hong Kong ve Finlandiya'dır. Türkiye ise maa-lesef 34. sırada yer almaktadır. Biz bunlardan ilk üç ülkeyi kısaca tanıtıp, eğitim durumları hakkında kısa bilgilendirmede bulunacağız. Umarım bunlardan ilgililer ve yetkililer belli sonuçlara ulaşır.

GÜNEY KORE

Doğu Asya'da Kore yarım adasının güneyinde kalan bir devlettir. Başkenti Seul'dur, yaklaşık 50 milyon nüfusa sahiptir. Kore 2. Dünya savaşından sonra işgalden kurtulup ardından Kuzey Kore'den ayrılarak 1948 yılında ayrı bir ülke olarak kuruldu. Güney Kore başkanlık sistemine göre yönetilen ve 16 idari bölümden oluşan bir cumhuriyettir. Hem ikinci dünya savaşından hem de iki Kore arasında çıkan savaştan çok zarar görmesine rağmen, bugün yaşam standartları çok yüksek bir devlettir. Bunda uyguladıkları eğitim sisteminin payı çok büyüktür.

Kore eğitim reformu başkanlık komisyonu 1995'te cumhurbaşkanına genel bir reform planı sunmuştur. Planda şu ana noktalar vurgulanmıştır;

1-Eğitim, öğrenci merkezli olmalıdır. Okul ve müfredat daha fazla seçenek sunmak için çeşitli olmalıdır.

Japon, mirovên pir xwenda, baldar, biaqil û çalak in. Em dikarin vê rewşa wan bi kevneşopî, çand û genetîka wan ve girê bidin. Lê belê tiştekî din jî heye ku divê em paşguh nekin ev jî pergala perwerdehiya kûr a japonan e.

Perwerdehî, di tevahiya jiyânê de domkirinekî bi bername û negirêdayî wext, cih û war e. Perwerdehî, destkeftiyên bi tevahiya liv û tevgerên demdirêj in. Lê hîndekarî; zêdetirîn çalekiyên bi pergal, bername û wextê wê diyar e, lê bi gelemperî di dibistanan de xwendekar, ji bo saziya perwerdehiyê ya astbilind tîn amadekirin. Hîndekarî wekî "perwerdehiya honakî" jî tê pênasekirin. Di nav demekî kin de wek mawe destgirtina hîndekariyê re "pêvajoya hîndekarî" tê gotin, bi tevahiya tevgerên hîndekariyekî bi domdarî re jî têgîna "hîndekariya bi domdarî" tê bikaranîn. Lê belê divê em zêde di têgihan de asê nemînin û em li gorî divêtiyên heyamê pergala perwerdehiyê bizivirînin. Şerên ku rûxandinên giran derxistîne holê di serî de pirsgirêkên aborî, derûnî û gelek pirsgirêkên xwe yê din jî welatên wekî Japonya û Koreya Başûr bi pergala xwe ya perwerdehiyê çareser dikin, emê hewl bidin ku di derheqê pergala perwerdehiya wan de hin tiştan par ve bikin.

Li gor şirketa perwerdehiya Pearsonê ku li gelemperiyê cihanê pergatên perwerdehiyê lêkolîn dikin û bi pêş ve dixin welatên ku xwedî pergala perwerdehiya herî baş in li gor rêzê; Koreya Başûr, Japonya, Sîngapûr, Hong Kong û Fînlendiya ne. Mixabin Tîrkiye jî ji van welatan, di rêza 34. de cih digire. Em dê bi kurtasî pênaseya van her sê welatên ku di rêza pêşîn de cih digirin bikin û em dê di derbarê pergala perwerdehiya wan de jî aqahdariyên kurt bidin. Hêvîdar im ku peywendîdar bi van tiştan bigihjin hin encamên diyar.

KOREYA BAŞÛR

Dewletekî ku li Asyaya Rojhilat li başûrê nivgirava Koreyê dimîne ye. Paytexta wê Seul e, xwediyê nêzî 50 milyon nifûsê ye. Kore, piştî şerê cihanê yê 2. jî dakirkeriyê rizgar bû, piştî wê jî Koreya Bakûr vetiya û di sala 1948'an de wekî dewletekî cuda hat damezrandin. Koreya Başûr; li gorî pergala serokatiyê tê birêvebirin û komarekî ku ji 16 beşên kargêriyê pêk tê ye. Bi tevî ku zirarekî mezin hem ji şerê cihanê yê 2. hem jî ji şerên di navbera her du Koreyan de qewimî dîtibe jî dîsa îro komarekî ku çawaniya jiyana wê bilind e ye. Li vir, para sepandina pergala perwerdehiya wan pir mezin e.

Lijneya serokatîya reforma perwerdehiya Koreyê di sala

2-Okul yönetiminde sorumluluk olmalı, herkese eşit fırsatlar sağlanmalı, yeni teknolojiler ile eğitim kolaylaştırılmalı ve eğitim kalitesi sürekli geliştirilmelidir.

3-Müfredat uygulamaları, öğrencilerin sürekli gelişimine yardımcı olacak şekilde aktiviteler sunulmalıdır.

4-Öğrencilerin matematik, fen, sosyal ve sanat alanında gözlem yapmaları, deneysel yaşantılar yoluyla öğrenme süreçleri oluşturulmalı ve yaratıcılığın geliştirilmesi üzerine odaklanılmalıdır.

Bu plandan hareketle uygulanan eğitimin genel özellikleri şu şekilde özetlenebilir;

1-Güney Kore'de zorunlu eğitim süresi 9 yıldır(6-15 yaş arası). İlk öğretim kısmında; Kore dili (ana dil), yabancı dil, matematik, ev ekonomisi, akıllı yaşam (bilim ve sosyal çalışmalar), beden eğitimi, müzik, sanat gibi dersler verilmektedir. Liseyi bitiren tüm öğrenciler kolej veya üniversiteye giriş için ulusal sınava katılıp aldığı puanlara göre yerleşirler. Lise bitirme derecesi de en az % 40 etki etmektedir.

2-Güney Kore'de sınıf başına düşen öğrenci sayısı diğer OECD ülkelerinden daha fazladır. Ancak öğrenciler zamanın büyük bölümünü araştırma ve inceleme ile geçirmekte, ayrıca dersane ve özel derslerden yararlanmaktadır.

3-Herkese açık "akıllı eğitim" ile, özel derslerin maliyetini karşılayamayan ailelere fırsat eşitliği sağlanır.

4-Öğretmenler sınıfta ders vermeye daha az zaman ayırmakta, daha çok verimli olmak için, çeşitli hazırlık

1995'an de bernameyekî berfireh a reformê pêşkêşî serokomarî kirine. Di pilansaziyê de li ser van makexalan rawestiyane;

1-Divê di perwerdehiyê de xwendekar, navend be. Ji bo zêdetir pêşkêşkirina vebijarkê divê dibistan û pilansazî pircure be.

2-Divê di rêvebiriya dibistanê de berpirsyarî hebe, ji her kesî re derfetên wekhev bèn pêşkêşkirin, bi teknolojîya nû re perwerdehî bê hêsankirin û çawaniya perwerdehiyê her tim bê bipêşxistin.

3-Bikaranîna pilansaziyê divê herdem bi pêşkêşkirina çalakiyan ve ji pêşketinên xwendekaran re bibe alîkar.

4-Divê warê bîrkarî, fen, civak û hunerê de raçavkirin, bi rêya ezmûnên jiyânî ve pêvajoya hînbûnê ya xwendekaran bê avakirin û li ser bipêşxistina afirîneriya wan bê rawestandî.

Li ser vê pilansaziyê xulaseya tevahiya taybetmendiyên perwerdehiyê dikare bi vî şeklî bê kurtekirin;

1-Li Koreya Başûr, divêtiya dema perwerdehiyê 9 sal e(navbera temen 6-15). Di beşa hîndekariya seretayî de; zimanê Koreyê (zimanê zikmakî), zimanê biyanî, bîrkarî, aboriya malê, jiyana biaqil (xebatên zanist û civakî), perwerdehiya laşî, mûzîk û waneyên wek hunerê bê dayîn. Bi tevahiya xwendekarên ku lîseyê diqedînin ji bo têketina kolej an jî zanîngehan tevî ezmûna neteweyî dibin û li gorî puanên xwe bicîh dibin. Pêlika qedandina lîseyê jî ji sedî 40'î bandorê çê dike.

2-Li Koreya Başûr li gorî welatên din ên OECS'yê di her

çalışmaları ve yönetsel görevlerle daha fazla ilgilenmektedirler.

5-Öğretmenlerin aldığı ücretler OECD ülkelerinin çok üzerindedir.

6-Öğrenciler istedikleri her yerde, her zaman en uygun koşulda eğitim malzemelerine ulaşma olanağına sahiptir.

7-Eğitime diğer bir çok ülkeden daha fazla harcama ve yatırım yapılmaktadır.

8-Rekabetin yoğun olduğu Güney Kore toplumunda aileler eğitime büyük oranda önem vermekte, çocuklar da öğrenme çabasına istekle katılmaktadırlar.

9-Güney Kore son 20 yılda, gelişmekte olan bir ülkenin başı çeken bir sanayi ekonomisine dönüşmesini, büyük ölçüde yükselen eğitim standartlarının getirdiği başarıya borçludur.

10-Kore'de üniversite eğitiminin amacı, akademik teorileri derinlemesine incelemek, araştırmak, ulusun ve insanlığın gelişimi için detaylı uygulama metotları geliştirmek, kişilerde liderlik vasıflarını ortaya çıkartmaktır.

Güney Kore'de uygulanan eğitim sisteminin temel amacı şu şekilde özetlenebilir;

1-Eğitim sürecini, sorumlu vatandaş olmak için gerekli yetenekleri geliştirme üzerine inşa etmişlerdir. Çünkü Sorumlu vatandaş olmak, ekonomik başarı ve zihinsel gelişim için önemlidir.

2-İnsanların eğitimi, pratiğe dayalı görgü, kamu düzeni ve demokratik vatandaşlık değerleri hedefleriyle gerçekleştirilir.

3-Anaokulundan 3. Sınıfa kadar görgü, 9. Sınıfa kadar kurallar, demokratik vatandaşlık ve karar verme yetisi kazandırılmakta, Lise düzeyinde başka kültürlerle dikkat çekilmekte çevre ve barış anlayışı dahil olmak üzere, küresel vatandaşlık üzerinde durulmaktadır.

4-Küresel vatandaşlıkla, diğer ülkelerdeki çevre sorunları ve çatışmalı bölgelerindeki sorunların barışçıl çözümü, çeşitlilik ve farklılıklara saygı, hoşgörülü ve açık fikirli tutumlara daha fazla önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

21. Yüzyıl için Kore vizyonu; müfredat çeşitliliği, geniş bakış açıları, farklı gelenek ve kültürlere hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, yetenek geliştirme ve topluma hizmeti önemseme olarak belirlenmiştir.

JAPONYA

Doğu Asya'da bir adalar ülkesidir. "Doğan güneşin ülkesi" diye de bilinir. 127 milyon nüfusuyla dünyanın 10. kalabalık ülkesidir. 1947 yılında anayasanın kabulün-

polekê de serjimara xwendekaran zêdetir e. Lê belê xwendekar piraniya wextê xwe bi lêkolîn û vekolînan derbas dikin, di heman demê de ji fêrgehan û ji waneyên taybet jî sûdê werdigirin.

3-Ji her kesê re vekirî bi "perwerdehiya biaqil" waneyên taybet tèn dayîn. Ji bo malbatên ku aboriya wan têrî nake jî derfeta wekhevîyê tê avakirin.

4-Mamoste, ji bo dersdayina di polê de ji wextên xwe hindiktir vedîqetînin ji bo ku pir sûdewarbin bi zêdetir li ser amadekariya cureyên xebat û erkên rêveberiyana mijûl dibin.

5-Diravên ku mamoste digirin li gorî welatên OECD'îyê pir zêde ne.

6-Xwendekar li her dera ku bixwazin, dikarin her wext di mercên herî guncav de bighîjin amûrên perwerdehiyê.

7-Li gorî welatên din ji perwerdehiyê re herdem zêdetir razandin û xerckirin çê dibe.

8-Di civaka Koreya Başûr de ku hevberî(reqabet) tê de pir zêde ye, malbat girîngiyeke mezin didin perwerdehiyê, xwendekar jî ji bo hînbûnê bi xwestekeki di nav hewildanan de ne.

9-Di van 20 salên dawî de Koreya Başûr bi pêveçûna xwe ve û xwezivirandina aboriya pîşesaziyê ve serî dikşîne. Vê rewşê jî deyndarên destkeftiyên ku perwerdehiyê bi dest xistîne ne.

10-Li Koreyê mebesta perwerdehiya zanîngehê; teoriyên akademîk bi kûrahî lêkolînkirin, lêkolîn, ji bo bipêşvebirina netew û mirovahiyê bi awayek berfireh bipêşxistina bikaranîna metodan û kesên di wesfê serokatîyê de ne derdixe holê ye.

Mebesta bingeîn a pergala perwerdehiya Koreya Başûr wisa tê xulasekirin;

1-Pêvajoya perwerdehiyê li ser hîmê ku welatîyên xwedî berpirsyarî bèn afirandin û li ser bipêşxistina behreyan hatiye avakirin. Lewra bûyîna hemwelatîyekî biberpirsyar ji bo serkeftina aborî û bipêşkistina meji girîng e.

2-Perwerdehiya mirovan, di pratîkê de xwedîtin, avakirina sazûmana giştî û nîrxên welatîyên demokratîk tê esasgirtin.

3-Ji pêşdibistaniyê heta pola sêyemîn; xwedîtin û xwenaskirin, heta pola nehemîn; rê û rêbaz, xwe gihîştandina asta biryargirtin û welatîyên demokratîk, di asta lîseyê de balkişandina çandên cuda, di heman demê de bi feraseta hawirdor û aşitiyê li ser hemwelatîyên global tê rawestîn.

4-Di hemwelatîtiya global de, tê destnîşankirin ku pirs-girêka hawirdor a welatên din û çareseriyê astiyane ya ji

den beri Japonya parlamenter monarşi ile yönetilmektedir. Devletin başı Japon imparatoru, hükümetin başı ise başbakanıdır. Seçimle iş başına gelen bir parlamentosu vardır. Japonlar çok okuyan dikkatli, akıllı, pratik insanlardır. Bunu Japon geleneklerine, kültürüne hatta genetiğine bağlayabiliriz. Ancak göz ardı etmememiz gereken bir şey daha var ki o da sıkı Japon eğitim sistemidir.

1-Eğitim sistemi çalışkanlık, bireyin kendini sorgulaması ve düzenli çalışma alışkanlıklarının edinilmesi gerekliliği üzerine kurulmuştur. Öğrencilerin okul hayatının büyük bir kısmı dolaylı ya da dolaysız olarak ahlaki davranışlarının ve karakter gelişiminin öğrenilmesi sürecidir. Sistemin temel karakteri, yüksek okullaşma oranı ve derslere devam zorunluluğudur.

2-Japonya'da ulusal bütçenin % 12'si eğitime ayrılırken %7.7 'si askeri harcamalara ayrılmaktadır. Okur yazarlık oranı %99 dur. İlkokul düzeyinde bir öğretmene ortalama 25, ortaöğretimde 18, yükseköğretimde ise 11 öğrenci düşmektedir.

3-Zorunlu eğitim 9 yıldır. İlk 6 yıl ilkokul, son 3 yıl ortaokuldur. Zorunlu eğitim 6-15 yaş arasındaki çocukları kapsar. İlkokulun amacı iş birliği ruhunu, bölgesel ve ulusal gelenek bilgisini, uluslararası anlayış ruhunu, matematik, dil ve bilim yeteneğini, müzik ,sanat ve

bo heremên ku pevcûnî têde heye bê dîtin, rêzdariya ji bo curbicurî û cihêrengiyê, li ser divêtiya zêdetir girîngî dayîna ji bo helwestên dilnêrmî û fikirvekirî tê rawestîn.

Ji bo sedsala 21'emîn vîzyona Koreyê; Curbicuriyên mufredatê, nihêrîna hêlên berfireh, bi dilnêrmî nêzbûna kevneşopî û çandên cuda, durustî, zîrekî, bipêşxistina qabîliyet û wek girîngîdayîna ji civakê re xizmet hatiye destnîşankirin.

JAPONYA

Li Asyaya Rojhilat welatekî giravan e. Wek "Welatê roja hilatî" jî tê zanîn. Bi 127 mîlyon serjimara xwe li cihanê di rêza 10'emîn de bi qetabalixiya xwe cih digire. Di sala 1947'an de bi qebûlkirina makezagonê re heya niha Japonya bi parlementer monarşiyê tê birêvebirin. Serekê dewletê împaratorê Japon, serekê hukümetê jî serokwezîr e. Parlamentoyekî wan a ku bi hilbijartinê tê ser kar heye. Japonî; mirovên pir xwenda, baldar, biaqil û çalak in. Em dikarin vê rewşa wan bi kevneşopî, çand heta genetîka wan ve girê bidin. Lê belê tiştekî din jî heye ku divê em paşguh nekin ev jî pergala perwerdehiya kûr ya japonan e.

1-Pergala perwerdehiyê li ser divêtiya xwedariyê zandina ferdî û bidestxistina hînbûnîya xebata bi rêk û pêkî hatiye avakirin. Ji bo jiyana xwendekaran a dibistanê zêdetir

edebiyata olan ilgiyi geliştirmek ve kazandırmaktır. Her sınıf bir öğretmenin kontrolünde ve sorumluluğundadır. Herhangi bir nedenle öğretmen gelmediği zaman öğrenciler sessizce sınıfta ders çalışarak vakit geçirirler.

4-Üç dönem halinde eğitim yapılır. Yaz tatilleri 6 hafta ve ikişer haftalık kış ve ilkbahar sömestre tatilleri vardır. Haftada 5,5 gün (cumartesi yarım gün) okula gidilir. Yılda toplam 240 iş günü vardır. Okullarda karma eğitim yapılır.

5-Devlet okullarının çoğunda üniforma yoktur. Ancak ayırt edilebilmek için şapka veya sembol taşımaları gerekmektedir.

6-Okulların %90'ında jimnastik salonu, %75'inde yüzme havuzu bulunmaktadır. Tüm okullarda radyo-TV sistemi mevcuttur.

7-Japon okullarında müstahdem veya hizmetli yoktur. Okulun tüm işlerini öğrenciler ve öğretmenler işbirliği içinde yapar. Bundan dolayı öğrenciler okulu temiz tutmaya özen gösterirler.

8-Bir çok işte olduğu gibi okul güvenliğini; öğrenci, öğretmen, veli ve idare elbirliği ile sağlar.

9-Öğrencilere yüklü ev ödevleri ve proje çalışmaları verilir. Öğrenciler okul dışı zamanlarında da eğitilir.

10-Japon eğitim sistemini diğer eğitim sisteminden ayrı-

pêvejoyeke yekser an jî neyekser hînbûna tevgerên exlaqî û bipêşxistina kesayetiye ye. Hîmê xisleta pergalê, divêtiya rêjeya bilind a dibistaniyan û domandina dersan e.

2-Li Japonyayê ji %12 yê butçeya neteweyî ji bo perwerdehiyê tê veqetin, ji %7. 7 jî ji bo serfkariya leşkerî tê veqetandin. Rêjeya xwendin û nivîsandê %99 e. ji bo mamosteyekî dibistana seretayî navîn 25, mamosteyekî hîndekariya navîn 18, mamosteyekî hîndekariya bilind jî 11 xwendekar dikevin.

3- Divêtiya perwerdehiyê 9 sal e. 6 salên destpêkê dibistana seretayî, 3 salên dawî jî dibistana navîn e. Perwerdehiya bêgavîzarokên di temenên 6-15 salî de werdigre. Mebesta dibistana seretayî; bidestxistin û bipêşxistina rihekî hevkar, zanînen kevnêsopiya herêmî û neteweyî, rihê feraseta navneteweyî, birkarî, behreyên zimên û zanistê, mûzîk, huner û wêjeyê ye. Her polekî di kontrol û perpirsariya mamosteyekî de ye. Dema ku mamoste ji ber sedemekî nehatibe xwendekar wextên xwe di polê de bêdeng bi xebatê derbas dikin.

4-Wek sê heyam perwerdehî tê kirin. Betlaneya havînê 6 hefte, du hefte zivistan û du hefte jî ji bo biharê betlaneya somestrê hene. Xwendekar di hefteyek de pênc roj û niv (şemî nivê roê) diçin dibistanê. Di nav salê de 240 rojên kar hene. Di dibistanan de perwerdehiya têkelê tê kirin.

5-Di piraniya dibistanên dewletê de unîforma tune. Lê

ran en büyük fark grup kurallarıyla öğrenciyi kontrol altında tutmaktır.

11-Eğitim sistemleri, yaratıcılığı, zihinsel güçleri ve muhakeme yeteneğini arttırmaktan ziyade, görevini güvenilir şekilde yerine getirecek, toplumsallaşmış, teknik başarısı olan, disiplinli kuşakları yetiştirmeye yöneliktir.

12-Avrupa ve Amerika'da gördüğümüz bireye saygı ve özgür eğitim ortamı kavramlarını Japonya'da görmek pek olası değil. Japonlar disiplinli ve kurallara uymayı öne çıkaran bir eğitim sistemini benimsemiş durumda ve bu da karakteristik Japon grup davranışlarını izah eden bir olgudur.

13-Eğitim sistemlerinin idaresinde, yerinden yönetim esas alınmakta, eğitim bakanlığının rolü genel olarak koordinatörlükle sınırlanmaktadır. Okul bütçesi, sorumluluk, yerel öğretim kurullarındadır. Bu kurulların üyeleri yerel yönetimlerin idare başkanları tarafından seçilir.

Japon eğitim sisteminin esas amacı, insan haklarına, sevgi gerçeğine ve barışa saygı duyan, demokratik bir ulusun, kendine güvenen insanlarını yetiştirmektir.

SİNGAPUR

1965'ten bu yana egemen bir devlet olan, 5 milyonluk nüfusu ve 700 km² yüzölçümüyle bir kent devleti boyutunda olan Singapur; başlıca Çinliler, Malaylar ve Hintliler olmak üzere çok uluslu bir toplumdur. Devletin dili ve iş yaşamında kullanılan dil İngilizcedir. Öğrenciler

belê ji bo ku ji hev bê naskirin divê an şewqe an jî sem-botekî bê hilgirtin.

6- Di %90'ê dibistanan de eywanên jîmnastîkê, di %75'ê wan de hewzên melevaniyê tîn dîtin. Di hemî dibistanan de pergala radyo û tv yê heye.

7- Di dibistanên Japonan de berdest an jî xizmetkar nîn in. Tevahiya karên dibistanê mamoste û xwendekar bi hevkarî dikin. Ji ber vê yekê xwendekar ji bo paqijîya dibistanê bi baldar tevdigerin.

8-Wekî piraniya karan, karê ewlehiya dibistanê jî xwendekar, mamoste, malbat û kargêr bi awayek hevdestî pêk tînin.

9-Ji bo xwendekaran spartekên barkirî û xebatên projeyan tîn dayîn. Xwendekar di demên xwe yên derveyî dibistanê de jî tîn perwerdekirin.

10-Ferqa herî mezin a ku pergala perwerdehiya Japonan ji pergala perwerdehiyên din cuda dike ew e ku bi rêzikên komî xwendekaran di bin kontrola xwe de digirin.

11- Pergalên perwerdehiyê, ji zêdekirina afirîneriyê, hêzen mejî û zêdekirina behreya xwelêpîrsînê bêhtir, arasteyî gihandina nîfşekî ku peywira xwe bi ewlehî bi cih bîne, civakbûyî be, serkeftiyên wî/ê yên teknîkê hebin tîn dayîn.

12-Dîtina têgehên wek rêzdayina ferdî û perwerdehiya azad ku em li Ewropa û Emerîkayê dibînin li Japonyayê dîtina wan ne pêkan e. Japonan, perwerdehiyekî bi rêzik û disiplin derxistine pêş û pejirandine. Û ev jî hebûnekî ku tevgerên komên japon ên karakterîstîk rave dike ye.

13-Di kargêriya pergala perwerdehiyê de, xwebirêvebirîna ji cih esas tîn girtin, rola wezaretê perwerdehiyê bi gelemperî bi kordînatîyê ve sînordar dimîne. Budçeya dibistanê û berpirsyarî li ser lijneyên xwendekariya xwecihî ye. Endamên van lijneyan ji aliyê serokên kargêriya rêvebirîya xwecihî ve tîn hilbijartin.

Mabesta perwerdehiya Japon ya bingehîn; mirovên ku neteweya demokratîk ên ji xwebawer ku mafên mirovan, rastiya hezkirinê û rêzdarîya aşîtiyê bizanibin gihandin e.

SİNGAPÛR

Ji sala 1965'an vir ve dewletekî serwer e. Sîngapûra ku bi 5 milyon nufûsa xwe û bi 700 km² rûpîvana xwe di bîwara dewlet bajêrekî de ye; di serî de jî gelên wek Çînî, Malayî û Hindî ji gelek neteweyan pmêk tîn, ango civakekî pir neteweyî ne. Zimanê dewletê an jî zimanê ku di jiyanê kar de tîn bikaranîn îngilîzî ye. Di heman demê de xwendekar bi zimanên xwe yên zikmakî (di serî de Malaykî, Tamîlkî, Çînkî) hîndekariyê dibînin.

aynı zamanda kendi ana dillerinde (Başta Malayca ,Tamilce, Çince) öğrenim almaktadırlar.

Singapur, eğitim sistemi sayesinde canlı bir ekonomiye kavuşmuştur. Bu başarının arkasında iyi yetiştirilmiş ve işini seven öğretmenler yer almaktadır.

Öğretmen ve yöneticilerin seçimi, eğitimi geliştirme ve okullarda sağlam ve yetenekli bir yönetime odaklanma, Singapur'un başarısında temel etmenlerdir.

Seçilme ölçütlerinin yüksekliğinden dolayı, öğretmenlik çok değer verilen bir uğraştır. Adaylar okul yöneticilerinin de katıldığı jüri'ler tarafından seçilir. Sağlam akademik bilgilerinin yanı sıra, öğrencileri eğitmeyi ve geliştirmeyi sağlayacak mesleki yetkinlik, karakter yapısı ve yetenekte olanlar işe alınmaktadır. Yüksek ücretlerinin yanı sıra, başarılı öğretmenler "başarı ödeneği" olarak ek ödemeler kazanabilmektedirler. Tüm aday öğretmenlere 3 yıl boyunca danışmanlık hizmeti verilmektedir. Başka alanlarda olduğu gibi, öğretmenler de yıllık olarak değerlendirilmekte, başarısı düşük olan öğretmenlere gerekli yardım yapılmakta, buna rağmen gelişme göstermeyenlerin işine son verilmektedir.

Geleceğin okul müdürlerini hazırlamak için "Önderler Eğitimde" programına her yıl yalnızca 30-40 kişi seçilir ve özel eğitime tabi tutulur. Yöneticilerin yenilenmesi ve "yeteneklerin dolaşımı" uygulaması çerçevesinde okul müdürleri düzenli olarak farklı okullara atanır.

Bütçe harcamalarının %20'sini eğitime ayıran Singapur'da yurttaşlık ve ahlak bilgisi, dürüstlük, yetkinliğe odaklanma, işbirliği, disiplin, sadakat, alçak gönüllülük ve ulusal gurur değerleri aşılanmakta, genel iyiliğe (kamu yararına) vurgu yapılmaktadır.

Sîngapûr, bi saya pergala perwerdehiyê gihistiye aboriye-kî zindî. Li pişt vê serkeftinê mamosteyên ku baş hatine perwerdekirin û heskiriye karê xwe ne cih digirin.

Di serkeftina Sîngapûrê de; hîlbijartina mamoste û rêvebirîyan, pêşvebirina perwerdehiyê û li dibistanan lêhûrbûna rêvebirîyeke saxlem û behremend pêkarên bîngêhîn in.

Ji ber bilindiya pîvanên bijirînê, mamosteyî mijûlahiyeke pir bi nîrx e. Bi tevlibûna rêvebirîyê û ji aliyê jûriyan ve namzet tên hîlbijartin. Ji bilî zanînen saxlem ên akademîk, tekûziya pişeyî ku bikaribe xwendekaran perwerde bike û pêş ve bibe, kesên ku xwediyê hîmên kesayetî û behrekar bin ji bo kar tên girtin. Ji bilî destheqa bilind, mamosteyên serkeftî wek "diravdana serkeftiyê" dikarin diravên zêde bi dest bixin. Ji bo tevahiya mamosteyên ku namzet in bê navber 3 sal karê şewirmendiye tê dayîn. Wekî qadên din, mamoste jî wek salane tên nîrxandin, ji bo mamosteyên ku xwedî serkeftiyên kêr in jî alikariya pêwîst tê kirin, tevî vê jî ên ku pêşxistînek bidest nexin karên wan tê bi dawîkirin.

Ji bo gerîndeyên dibistanê yê dahatûyê bî amadekirin; her sal tenê 30-4 kes ji bo bernameya "Rêber di perwerdehiyê de ne" re tên hîlbijartin û tevî perwerdehiya taybet dibin. Nûkirina rêvebiran û di çarçoveya bikaranîna "gerandina behreyan" ve gerîndeyên dibistanan bi awayek rêk û pêk li dibistanên cuda de tên bicîhkirin.

Li Sîngapûra ku ji %20'ên xerckirinên xwe yê butçeyê ji bo perwerdehiyê vedîqetîne zanînen exlaqî û hemwelatîyê, durustî, lêhûrbûna tekûziyê, hevkarî, rêzikî, dilsozî, dilnîrmî û nîrxên xurûra neteweyî tê aşîkirin, li ser başîtiya giştî (bikêrhatîniya ji raya giştî re) tê sekinandin.

CEREBEYÊN KURDÎ DER CERIBNAYÎŞÊ KURDÎ DER'Î

Em bi hevserokên Komeleya Lêkolîn û
Pêşvebirina zimanê Kurdî (Kurdî Der),
Ali Erdemirci û Fatma Şik re li ser ezmûna
perwerdeya zimanê kurdî peyivîn.

Ma hemserokanê Komeleya Cigêrayîş û
Averberdişê Ziwane Kurdî (Kurdî Der),
Alî Erdemîrcî û Fatma Şike dir serê îmtihanê
perwerdeya ziwane kurdî de qisey kerd.

Pêvajoya damezirandina Kurdî Der ê û bi kurtasî dîrokça wî çîye. Ji kîjan sazîyan pêk tên, hûn xebatên xwe bi kîjan rêbazan dimeşînin.

Komeleya me komeleyeke fermî ye. Li gorî kanûnê Turkiyeyê hatiye damezirandin. Navê wê yê kurt "Kurdî Der", yê dirêj "Komeleya Lêkolîn û Pêşvebirina zimanê Kurdî ye" 25 ê Tebaxa 2006 an de hatiye damezirandin. Komele, li ser zimên xebatên lêkolînên zanistî dike. Xebatên alfabe, axaftin xwendin nivîsîn, vegotin, rêziman, rastnivîs, wergera zanista pozîtîf û hwd. dike.

Zimanê Kurdî, ji pişavtin û xwe bişavtinê diparêze. Pêşvebirina hemû zaravayên Kurdî esas digire. Di vî warî de bi sazî û dezgeyên demokratîk re xebatên hevpar dike. Di qada zimên de xebatên hişmendiyê esase. Em pêşketina zimên, pêşketina jîyanê dibînin. Ji bilî kurs û xebatên atolyeyan, xebatên me yê hişmendiyê jî hene. Ji bo pêşketina ziman: panel, semîner, komxebat, daxuyanîyên çapemeniyê û şahîyan li dar dixin. Xebatên me li ser Kurdî Der û 33 şaxên xwe, Enstutuya Kurdî ya Stenbolê, Enstîtuya Kurdî ya Amedê û Kurd Der a Enqerê, tevahî li ser bingeha dildariyê dimeşin.

Dema we dest bi xebatên xwe kir, ji kîjan cerebeyan sûd wergirt.

Dema dest bi xebatek bê kirin, pêwîste li ser pergala rêbaz û teknîkên perwerdehiyê lêkolîn werin kirin, zimanên ku li ser qedexeyê hene û nebûne zimanê perwerdehiyê çî rê û rêbaz pekanîne, destkeftiyên wan çîne? kîjan pisgirêk jîyane? Pisgirêkên wan ên hene çî ne û ji bo çareseriyê çî tê kirin. Bê guman li ser van mijaran lêkolîn hatin kirin. Lê pisgirêkên gelên din di vî hêlê de jîyane, wekhev xuya bikin jî, di navbera wan de cudatiyên mezî hene. Sûd girtin esase. Lê xebatên me derxistin holê ku, pêwîste em cerebeyên xwe bi pêşbixînin û li gorî taybetmendiyên xwe xebatên xwe bi rêk û pêk bikin.

Ji ber ku zimanê Kurdî di nava civakê de bi berfirehî nayê axaftin, ji hêla çapkirinê de çî xebatên we hene?

Komara Tirkîyê Pişafîneke mezî li ser zimanê Kurdî pêk anîye û ev pişafîtin îro jî berdewane. Ji bo ku ev pişafîtin li ser zimanê Kurdî vala were derxistin û Kurdî bibe zimanê civakê, Pêwîste xebatên pîralî bînin mesandin. Ji vana yek jî weşan in. Li ser wêje û çandê, lêkolîna li ser zimanê Kurdî û folklorê Kurdî sê kovarên me tînin weşandin. Ji bo zarokan pirtûkên amedekirin û çapkirin. Pirtûkên li ser gramerê û rêzimanîyê, hînkêrên ku di qursên zimanê Kurdî de wek materyal tînin bikaranîn û pirtûkên dibistana seretayî li gorî pêdiviyê tînin amedekirin û çapkirin. Herdû zaravayên me yê li herêma me tînin axaftin (Kurmanç û Kirmancî) ferhengên me hene. Armanç, bi van weşanan gihîştina civakê ye. Ji hêla weşanê ve hinek kêmasiyên me hebin jî, him ji bo îro him jî ji bo demên pêşî amedekari û xebatên me didomin.

Prosesê sazkerdişê Kurdî Der'ê û bi kilmî tarîxçey ey çî yo, kamcîn dezgeyan ra bi ca yenê, şîma xebatanê xo bi kamcîn raybazan ray ra benê?

Komeleya ma komeleyêka fermî ya. Goreyê qanûnê Turkiyeyê ra amîya sazkerdişî. Nameyê aye yo kilmî "Kurdî Der", o derg "Komeleya Cigêrayîş û Averberdişê Zîwanê Kurdî yo" 25 ê Tebaxa 2006'an de amîya sazkerdişî. Komela, zîwanî ser de xebatanê cigêrayîşanê zanistî kena. Xebatanê alfabe, qiseykerdiş, wendiş, nuştîş, vate-ne, rayzîwan/gramer, raştnuştîş, çarnayeya zanista pozîtîfe û zbn. kena.

Zîwanê Kurdî, asîmîlasyon û oto asîmîlasyonî ra pawena. Averberdişê heme lehçeyanê Kurdî esas gêna. Di nê warî de bi sazî û dezgeyanê demokratîkan dir xebatanê hemparan kena. Qada zîwanî de xebatêy hişmendiyê esase. Ma avêşîyayîşê zîwanî, avêşîyayîşê cuyîni vînenê. Teberê qurs û xebatanê ma yê atolyeyan de, xebatê ma yê hişmendiyê zî estê. Semedê avêşîyayîşê zîwanî; panel, semîner, komxebat, îzahatê çapemeniyê û şahîyan bi ca anê. Xebatê ma serê Kurdî Der û 33 şaxên ey, Enstutuya Kurdî ya Stenbole, Enstîtuya Kurdî ya Amedê û Kurd Der a Enqerî ra, pêro serê esase zerrî de ray ra yenê berdişî.

Wexta şîma dest bi xebatanê xo kerd, şîma kamcîn ceribnayîşan ra sûd girot?

Wexta xebateke bêro kerdişî, lazim o serê sîstem, metod û teknîkên perwerdehiyê de cigêrayîşî bêro kerdişî. Zîwanê ke înan ser de qedexeyî estê û nebîyê zîwanê perwerdehiyê, çî ray û raybazî bi ca ardê, destkewtişê înan çî yê, kamcîn probleme cuyîyayê, problemê înan ê ke estê çî yê û semedê çareseriyê çî yeno kerdişî. Bê guman nê babetan ser cigêrayîşî amey kerdişî. La problemê şarê bînan ke nê hetî de cuyîyayê, zey jobînan biaysê zî, miyanberê înan de çîyayîyê pîlî estê. Sûd girotiş esase o. La xebatanê ma vet raşte ke, lazim o ke ma ceribnayîşanê xo averberê û goreyê taybetmendiyên xo xebatanê xo bi serûber bikerê.

Semedo ke zîwanê Kurdî miyanê civake de bi awayêke hîra nîno qiseykerdişî, hetê çapkerdişî de çî xebatê şîma estê?

Komara Tirkîyeyê asîmîlasyonêke pîl serê zîwanê Kurdî de bi ca ardo û no asîmîlasyon ewro zî verdewam kena. Semedo ke no asîmîlasyon serê zîwanê kurdî ra veng bêro vetiştî û Kurdî bibo zîwanê civake, lazim o xebatê zehfhetî bi ca bêro. Nînan ra yew zî weşanî yê. edebîyat û kultirî ser, cigêrayîşê zîwanê kurdî ser û folklorê Kurdî ser de hîri kovarê ma yenê weşnayîşî. Semedê tûtan/gedeyan kitabî yenê amedekerdîşî û çapkerdişî. Kitabê gramer û rayzîwanî, hînkêrê qursanê zîwanê Kurdî de zey materyalan yenê xebetnayîşî û kitabê dibistana seretayî goreyê lazmatiyê yenê amedekerdîşî û çapkerdişî. Herdî lehçeyê ma yê ke herêma ma de yenê qiseykerdişî (Kurmanç û

Pêwîstî pê heye ku tevahî sazî jî di têkilîyên xwe de, di xebatên xwe de zimanê Kurdî derxînin pêş û rola xwe bileyîzin. Rolek mezin di vê hêlê de dikeve ser milên saziyên karsazan jî

Li Amedê û herêmê di nava civakê de di bikaranîna zimanê Kurdî de, navbera demê borî û îro de guherînek heye yan na ?

Pişaftin – xwepişaftin, înkâr û qedexeya li ser zimanê Kurdî ya ku bi awayekî sistematîk hatiye pêkanîn îro jî didome. Bi xebatên hatine pêkanîn li tevahiya herêman xwedîderketina li zimanê kurdî hêdî hêdî di jiyana civakê de cîhê xwe digire û gav bi gav pêşve diçe. Gel êdî bixwe li zimanê xwe xwdî derdikeve, bi zimanê xwe dixwîne, dinivîsîne û diaxive. Pêwîstî pê heye ku tevahî sazî jî di têkilîyên xwe de, di xebatên xwe de zimanê Kurdî derxînin pêş û rola xwe bileyîzin. Rolek mezin di vê hêlê de dikeve ser milên saziyên karsazan jî.

Bi salan e hûn qursên ziman vedikin. Ev qurs gihîşt armanca xwe an na? Hêjmara xwendekar û mamosteyên we çine?

Vekirina qursên ziman ji 2006'an virve bê navber didomin. Roj bi roj xwesteka beşdarbuyîna qursên ziman zêde dibe. Her sal bi sedan pol tîn vekirin û bi hezaran xwendekar beşdarî qursan dibin. Îro êdî tenê li Kurdî Der'ê em qursa venakin. Sazî û rêxistinên sîvil dixwazin di nav saziyên wan de, an jî di cihê kar de qursên ziman bîn vekirin. Em jî van daxwazên wan bicîh tînin û jî hêla mamoste û materyalên perwerdehiyê ve alîkarî didin wan. Qursên me, bi asta destpêkê dest pê dikin û wek asta yekemîn, duyemîn, sêyemîn û çaremîn didomin. Di van qursan de tenê ne hînbûna ziman, hişmendîya ziman, rêzimanî, giramer û wêjeyê jî tê dayîn. Di van qursan de (asta çaremîn) em mamosteyên xwe jî perwerde dikin. Em dikarin bêjin, ên asta çaremîn qedandin, tevahî bi dildarî û karên mamostetîya qursan pêk tînin. Ji aliyê hêjmarê ve em kêmasiya mamosteyan najîn. Lê em dibêjin; Ji bo ziman tenê qurs têr nakin. Pêwîste zimanê Kurdî bibe zimanê fermî. Ji pêşdibistana heta zanîngehê bibe zimanê perwerdehiyê.

Dibistana Ferzad Kemanger ji hêla perwerdehiyê ve salek li pey xwe hişt. Ceribandînek çawa derket holê ? Di destpêkê de çi pisgirêk hatin jiyandin?

Dibistana Ferzad Kemanger salek li dû xwe hişt. Xwendekar bi awayeke serkeftî derbasî pola duyemîn bûn. Carek din cerebeyên zimanzanan hat teyîtkirin ku, perwerdehiya bi zimanê zikmakî sedema yekemîn a serkeftinê ye. Tiştêk din jî bi me da zanîn ku, heta zimanekî nebe zimanê perwerdehiyê, nabe zimanê civakê yê

Kirmanckî] ferhengê ma estê. Armanç, bi nê weşanan risnayîşê civake yo. Hetê weşanî de hinê kêmahiyê ma bibê zî, hem semedê ewro hem zî semedê demanê vernî amedekarî û xebatê ma domênê.

Amed û herême de, mîyanê civake de, bikarardîşê zîwanê Kurdî de, mîyanberê demê verî û ewro de bedelnayîşêke esto yan nê?

Asîmîlasyon – oto asîmîlasyon, înkâr û qedexeyê serê zîwanê Kurdî ya ke bi awayêke sistematîk ameyo bi caardîşî ewro zî domêno. Bi xebatanê ke ameyê bi caardîşî pêro herêman de wayîrvetîşê ro zîwanê kurdî hêdî hêdî cuyîne civakî de cayê xo gêno û gam bi game laver şîno. Şar hinî bi xo ro zîwanê xo wayîr vecêno, bi zîwanê xo waneno, nûsneno û qîseyê keno. Lazmatî pê esta ke pêro sazî zî têkilîyanê xo de, xebatanê xo de zîwanê Kurdî vecê vernî û rolê xo kay bikerê. Rolêke pîl nê hetî de kono serê milê saziyanê karsazan zî.

Bi serran o şîma qursanê zîwanî kenê ya. No qurs rîsa armanca xo an nê? Humara wendekaran û mamosteyanê şîma çî ya?

Akerdîşê qursên zîwanî 2006'an ra heta nîka bê mîyanber domênê. Roc bi roc waştîşê beşdarîya qursên zîwanî zêde benê. Her serre bi seyan sinifî yenê akerdîşî û bi hezaran wendekarî beşdarê qursan benê. Ewro hinî ma tenê Kurdî Der de qursan nêkenê ya. Sazî û dezgeyê sîvilî wazenê mîyanê saziyanê înan de, yan zî cay karî de qursê zîwanî bêre akerdîşî. Ma zî nê waştîşanê înan bi ca anê û hetê mamoste û materyalên perwerdehi ra hetkarî danê înan. Qursê ma, bi asta destpêkerdîşî dest pê kenê û zey asta yewine, diyine, hîrine û çarine domênê. Di nê qursan de (bi asta çarine) ma mamosteyanê xo zî perwerde kenê. Ma eşkenê vacê, ayê ke asta çarine qedêna, pêro bi zerrî û karanê mamostetîya qursan bi ca anê. Hetê humare ya ma kêmasiya mamosteyan nêancenê. La ma vanê; semedê zîwanî tenê qursî bes nîyê. Lazim o zîwanê Kurdî bibo zîwanê fermî. Pêşdibistane ra heta zanîngehe bibo zîwanê perwerdehiyê.

Dibistana Ferzad Kemangerî hetê perwerdehiyê de serrêke pey xo de verda. Ceribanyîşêke vecya raşte? Destpêkerdîş de çî problemî ameyî cuyînayîşî?

Dibistana Ferzad Kemangerî serrêke pey xo de verda. Wendekarî bi awayêke serkewte derbasê sinifa diyîne bî.

Lazim o ke heme dezgeyî zî têkilîyanê xo de, xebatanê xo de zîwanê Kurdî vecê vernî û rolê xo kay bikerê. Na hete de rolêke pîl kono serê milê dezgeyê karsazan zî

Li vî welatî ne dewletê peywira xwe bi cih anyê, ne jî destûr daye ku rêveberiyên herêmî di warê perwerdehiya bi zimanê dayîkê de peywira xwe bi cih bînin.

Di nê welatî de, ne dewlete wezîfeyê xo bi ca ardo, ne zî destûr dayo ke îdarekerê herêmî hetê perwerdehî ser bi zîwanê dayîke wezîfeyê xo bi ca bîyarê.

Jiyana rojane jî. Tê zanîn ku pergala perwerdehiyê ya Tirkîyeyê bi rihêkî neteweperestîya Tirk (mîllî) hatîye avakirin. Ji ber helwesta dewletê ya yek zimanî, bi awayekî fermî vekirina dibistanan jî ne pêkan e. Ji ber vê sedemê di vekirina dibistanan de zehmetiyên mezin derketin holê, li ser zarok û malbatan êriş hatin pêkanîn. Ligel hemû zor û zextan jî wek defakto dibistanên azad bi serkeftî salek li dû xwe hîştin. Amedekriyên me jî bo sala nû jî berdeamin.

Materyalên perwerdehiyê çawa tên amadekirin ? Di vê hêlê de çi pisgirêk tên jiyandin.

Ji bo amadekariya materyalan komîsyonên me hatine avakirin. Ev komîsyon di nav xwe de bi karbeşî materya-

Rayêke bîne ceribnayîsê zîwanzanan ame teyîtkerdişî ke, perwerdehiya bi zîwanê dayîke semedê yewine yê serkewtişî yo. Çike bîn zî bi ma da zanayîşî ke, heta zîwanêke nêbo zîwanê perwerdehiyê, nêbeno zîwanê civake yê cuyîna rocane zî. Yeno zanayîşî ke sîstemê perwerdehiyê yê Tirkîyeye bi rihêke neteweperestîya Tirkî (mîllî) ameyo awakerdişî. Helwestê dewlete ya yew zîwanî ra, bi awayêke fermî akerdişê dibistanan zî ne pêkan o. Nê semedî ra akerdişê dibistanan de zehmetiyê pîlî kewtî raşte, tûtan û keyeyan ser de hêrişî bi ca ameyî. Hemverê heme zor û zextan zî zey dibistananê azad ê defaktoyan bi serkewteyî serrêke pey xo de verda. Amedekariyê ma semedê serre newî zî verdewam ê.

Materyalê perwerdehî senîn yenê amadekerdişî? Di nê hetî de çi problemî yenê cuyînî?

Semedê amadekariya materyalan komîsyonê ma ameyî awankerdiş. No komîsyon mîyanê xo de bi karparî materyalan amade keno. Redeksîyon û mîzanpajê yê bi ca anê, resimî hetê resimxêzan wa yenê xêzkerdişî û kîtabî yenê çapkerdişî. Nê hetî de. Komîsyonê ma mîyanê xebatanê xo de kêmasîyanê xo zî vînenê û roc bi roc xo aver benê. Amedekariyê ma ne tenê semedê ewro yê, semedê vernîye ma yê zî. Semedê dibistananê seretayî amadekariyê ma yê materyalan verdewam ê.

Çend wendekarê şîma estê? Wexta keyeyan tûtê xo dibistane de qeyd kerdêne fikarê înan bî yan nê? semedê serre newî pewendîya keyeyan senîn a?

Serra ke şî pêser de 100 wendekaranê ma dibistana Ferzad Kemangerî de perwerde bî. Keyeyê ke tûtê xo şîrawitî dibistane bi qerra bî. Şik û gumanê înan semedê rocê vernîyan bî. Ma bi amadekarî û vindertişê xo vernî ro ay gumananê înan girot. Semedê serre vernî, semedê sinifa yewine qeyd girotiş verdewam o. Emsar ko dibistane de sinifa yewin û diyine ser de perwerde bidomîyo. Amedekariyê ma verdewam ê.

Warê perwerdehiya bi zîwanê dayike de xêncê dibistana Ferzad Kemangerî ko xebatê şîma senîn bi ca bêrê û serranê vernî de senîn bêrê hîrakerdişî?

Yeno zanayîşî ke serra 2014'ine de pêser de hîri dibistanê ma amey akerdişî. Nê dibistanan ra yew zî dibistana Ferzad Kemangerî bî. Nê herîrî dibistanî ko etya ra tepya zî xebatanê xo verdewam bikerê. Ma cor de zî ard zîwan semedê ke zîwanêke bibo zîwanê civake, lazim o sere de

lan amade dikin. Redeksiyon û mîzanpaja wan pêk tînin, ji alî wênexêzan ve wêne tîn xêzkirin û pirtûk tîn çap-kirin. Di vê hêlê de. Komîsyonên me di nava xebatê xwe de kêmasiyên xwe jî dibînin û roj bi roj xwe bi pêş dixin. Amadekariyên me ne tenê ji bo îro, ji bo pêşerojê ye jî. Ji bo dibistanên seretayî amadekariyên me yên materyalan berdewam in.

Çend xwendekarên we hene ? Dema malbatan zarokên xwe li dibistanê qeyd dikirin fikarên wan hebûn an na ? ji bo sala nû pewendiya malbatan çawa ye?

Di sala çûyîn de tevahî 100 xwendekarên me di dibistana Ferzad Kemanger de perwerde bûn. Malbatên ku zarokên xwe şandin dibistanê bi biryarbûn. Şik û gumanên wan ji bo pêşerojê bûn. Me bi amadekarî û sekna xwe pêşî li wan gumanên wan girt. Ji bo sala pêşîn ji bo pola yekemîn qeyd girtin berdewam e. Îsal wê di dibistanê de li ser pola yekemîn û duyemîn perwerde bido-min. Amadekariyên me berdewam in.

Di warê perwerdehiya bi zimanê dayikê de ji bilî dibistana Ferzad Kemanger dê xebatên we çawa bimeşin û di salên pêşde çawa bîn berfirekkin.

Tê zanîn ku di sala 2014'an de bi tevahî sê dibistanên me hatin vekirin. Ji van dibistanan yek jî dibistana Ferzad Kemanger bû. Ev her sê dibistan dê ji niha û şûnve jî xebatên xwe berdewam bikin. Me li jor jî anî ziman ji bo ku zimanek bibe zimanê civakê, pêwîste di serî de bibe zimanê perwerdehiyê. Xebatên rojane yên ku em dikin, avakirina bingeha perwerdehiya bi zimanê zikmakî ye. Li gorî pêdiviyên civakê em ê di salên pêş de hejmara van dibistanan zêde bikin.

Li gorî we heke di zagonande perwerdehiya bi zimanê dayikê were sererastkirin û bi awayekî fermî were kebûlkirin, pergala ku hûn dixwazîn ava bikin, dê di çiqas demê de were rûniştandin.

Bêguman avakirina pergaleke nû bi amadekirina bine-saziya amûr û mamosteyên ku perwerdehiyê bidin pêkan e. Saziyên ziman heta niha bi derfetên pir kêm di warê amadekariya materyal û mamosteyan de hin xebat meşandine. Lê em dizanin ku di hemû mînak û modelên cîhanê de perwerdehiya zimanê dayikê yan bi destê dewletan, an jî bi destê rêveberiyên herêmî pêk tê.

Li vî welatî ne dewletê peywira xwe bi cih aniyê, ne jî destûr daye ku rêveberiyên herêmî di warê perwerdehiya bi zimanê dayikê de peywira xwe bi cih bînin.

Tê zanîn ku karê perwerdehiyê bi aboriyeke xurt dikare pêk bê. Heke dev ji vê politikaya înkare berde û qedexeyên li ser zimanê Kurdî rake û piştgiyaya aborî bide em ê di demeke kin de bikaribin pergala xwe ya perwerdehiyê bidin rûniştandin û perwerdehiya bi zimanê dayikê pêk bînin.

bibo ziwane perwerdehiye. Xebate rocane ye ke ma kenê, awankerdisê bingeha perwerdehiya bi ziwane dayike ye. Goreye lazmatiyane civake ma ko serrane vernî de humara ne dibistanan zede bikerê.

Goreye şima ra heke zagonan de perwerdehiya bi ziwane dayike bêro sererastkerdisê û bi awayeke fermî bêro qebûlkerdisê, pergala ke şima wazene awan bikerê, ko di çiqas wextî de bêro rûniştisê?

Bêguman awakerdisê pergaleke newî bi amadekerdisê bine-saziya amûr û mamosteyê ke perwerdehiye bidê pêkan e. Saziyê ziwane heta nika bi derfetane zehf kêman hetê amadekariye materyal û mamosteyan de tay xebatî domnayê. La ma zane ke heme nimûne û modelane dinya de perwerdehiya ziwane dayike yan bi destê dewletan, yan zî bi destê rayveberiyane herêmîyan bi ca yeno.

Di nê welatî de, ne dewlete wezîfeyê xo bi ca ardo, ne zî destûr dayo ke îdarekerê herêmî hetê perwerdehî ser bi ziwane dayike wezîfeyê xo bi ca bîyarê.

Yeno zanayisê ke karê perwerdehiye bi aboriyeke xurt e eşkeno bi ca bêro. Eke fek na politikaya înkare ra vera bido û qedexeyane serê ziwane Kurdî wedaro û hetkariya aborî bido ma ko demêke kilm de bieskê pergala xo ya perwerdehiye bidê rûniştisê û perwerdehiya bi ziwane dayike bi ca bîyarê.

IRAK KÜRDİSTAN BÖLGESİNDE EĞİTİM SİSTEMİ

LI HERÊMA KURDISTANÊ PERGALA PERWERDEYÊ

Ahmed Sabir Abdullah Muhammed, sorularımızı Kürdistan Öğretmenler Birliği Sekreterlik Bürosu adına yazılı olarak yanıtladı

Ahmed Sabir Abdullah Muhammed li ser navê Buroya Sekreteriyê ya Yekîtiya Mamosteyên Kurdistanê, pirsên me bi nivîskî bersivand

Kürdistan Bölgesinde eğitim sistemi nasıl? Eğitimde baskın dil Kürtçe mi yoksa Arapça mı? Diğer halkların ne gibi hakları var?

Arapça, Kürtçe ve İngilizcede eğitim veriliyor. Vatandaşlık, bilim, müzik, spor ve islami eğitim dersleri veriliyor. Eğitimde Kürtçe, Arapça'dan daha ağırlıklıdır. Türkmenler gibi azınlıktaki halklar ve Hristiyanların hakları yasalarla korunuyor.

Irak Anayasasında ve Kürdistan Bölgesel Hükümeti Yasalarında eğitim ve kültür dili nasıl tarif edilmiştir?

Li Herêma Kurdistanê pergala perwerdeyê çawa ye? Di perwerdeyê de zimanê erebî an kurdî zêde ye, di mijara perwerde û zimanê kulturî de mafê gelên wek tirkmenan çi ne?

Bi gîştî programa perwerdehiyê bi zimanên 'erebî, kurdî, îngilîzî; her wiha komelatî, zanist, muzîk, werziş, perwerdeya Îslamî li xwe digire. Di perwerdehê de zimanê kurdî ji zimanê 'erebî zêdetir e. Mîlet û gelên wek tirkmen an Xiristiyanan bi yasayan têne parastin.

Di Destûra Iraqê û Yasayên Hikûmeta Herêma

Arapça ve Kürtçe resmi diller olarak tarif edilmiştir. Her ikisi de tüm sınıflarda okutulmaktadır.

Özellikle okul öncesi çocuk eğitiminde ve ilk okulda anadili hakkında nasıl çalışmalar var?

Kreşlerde ve ilk okulda anadilde, Kürtçe okutuluyor ve ayrıca İngilizce öğretiliyor.

Kürt dilini geliştirmek için çalışmalar var mı? Kürtçenin diyalektleri arasında ortaklaştırıcı çalışmalar yapılıyor mu?

Eğitim Sorani ve Kurmanci (Behdini) ile yapılıyor. Tüm diyalektlerin içinde yer aldığı standart bir dil oluşturulması üzerine çalışmalar da yapılıyor.

Üniversitelerde dil üzerine nasıl çalışmalar yapılıyor? Yüksek Okulda Kürtçe ne kadar yer alıyor? Kürtçeyi geliştirme programları var mı?

Üniversitelerde Kürtçenin geliştirilmesi üzerine çalışmalar var. Şimdiye kadar yüksek okullarda ağırlıkta İngilizce yapıldı. Özellikle bilimsel dersler için.

Kürtçenin korunması ve geliştirilmesi için sivil toplum örgütlerinin çalışmaları var mı?

Kürt Akademisi ve Kürt Bilim Akademisi gibi iki önemli kuruluş var bu konuda çalışma yapan.

15 yıllık anadilde eğitim tecrübeniz ve denediğiniz modeller için kısaca neler söylersiniz?

Geçen 15 yıl boyunca çok sayıda eğitim konferansı düzenlendi. Eğitim programları oluşturuldu. Özellikle Kürt diliyle, eğitimin geliştirilmesi için çalışmalar yürütülüyor.

[Bu söyleşi Ahmed Kani'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.]

Kurdistanê de, zimanê perwerde û kulturê çawa hatiye tarîfkirin?

Di Destûra Iraqê û yasayên Hikûmata Herêma Kurdistanê de, zimanên 'erebî kurdî wek du zimanên fermî hatine tarîf kirin. Di hemû polan de têne xwendin.

Bi taybetî li ser mijara perwerdeya bexçeyên zarokan bi zimanê dayîkê çî xebat hene?

Di bexçeyên zarokan de, bi zimanê dayîkê, zimanê kurdî tê xwendin her wisa zimanê îngilîzî tê fêrkirin.

Bo geşedana zimanê kurdî xebat hene? Bo diyalektên cuda bi kurdên Bakur, Rojhilat û Rojava re xebatên hevpar têne kirin an na?

Xwendin bi diyalektên soranî û kurmancî [behdînî] tê kirin. Xebat tê kirin ku zimanek yekgirtî [standart] bê darijtin da ku hemû diyalektên hene bêne komkirin.

Di zankoyan de bo geşedana ziman xebat têne kirin? Di xwendina bilind de zimanê kudî çiqas cih digire? Bernameyên geşedana kurdî hene?

Di zankoyan de xebat bo geşedana zimanê kurdî hene. Heta niha xwendina bilind, bêtir bi îngilîzî bûye, bi taybetî jî waneyên [dersên] zanistê.

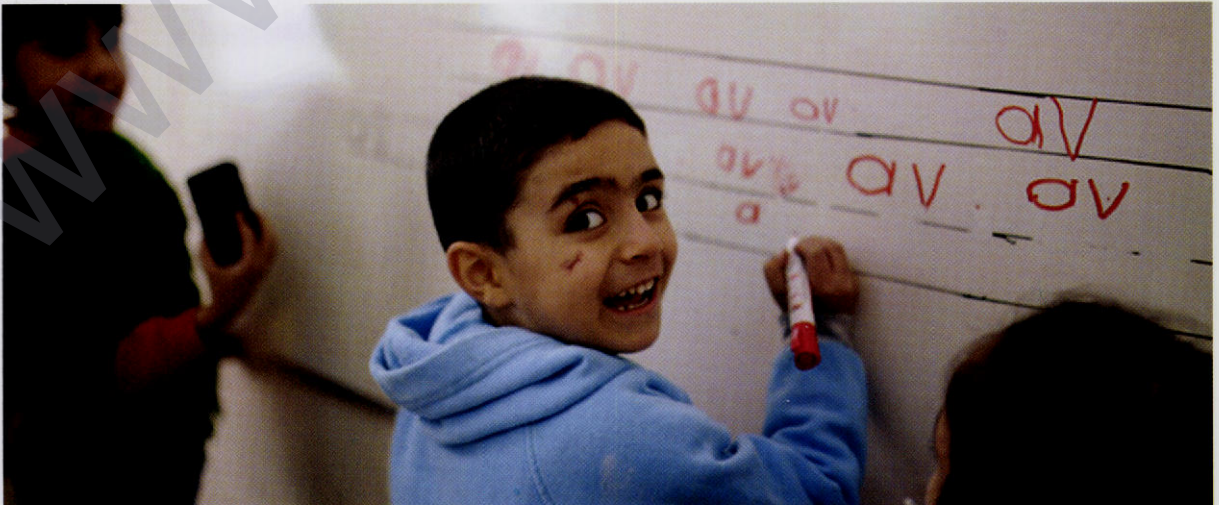
Bo parastin û geşedana kurdî xebatên dezgehên civakî yê sivil hene?

Korî Zanyarî Kurdî û Akademiya Kurdî du dezgehên girîng in ku xebat bo parastin û geşedana zimanê kurdî dikin.

Bi kurtî modelên perwerdeyê ku hatine ceribandin û kêşeyên tecrubeya 15 salan çî ne?

Di pazdeh salên borî de, du konferansên perwerdehiyê hatine lidarxistin. Programên perwerdehiyê hatine amadekirin. Bo geşedana perwerdehiyê, bi taybetî jî bi zimanê kurdî xebat dimeşin.

[Ev hevpeyvîn bi alîkariya Ahmed Kani hatiye çêkirin.]

ZAROKISTAN

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kreş ve Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri
Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê
Xizmetên Kreş û Perwerdehiya Pêşdibistanê

Zarokistanlar ebeveynlerin de eğitimlere katıldığı, zaman zaman eğitici veya toplum gönüllüsü olarak çocuklara kazandırılmak istenen beceri ve değerlerin bir parçası olacağı bir proje olarak düşünülmektedir.

Zarokistan projeyeke ku dê û bav jî beşdar dibin, dem bi dem wek perwerdekar anjî dilxwazê perwerdehiyê bibin parçeyek huner û nirxên ku tê xwestin ji zarokan re bê dayîn tê fikirîn.

Bu yıl ilk defa eğitim vermeye başlayan Bağcılar mahallesindeki kreş 280 çocuk kapasiteli, 450 Evler kreşi ise 200 çocuk kapasitelidir.

Kreşa li Bağcılarê ku dê îsal cara pêşî dest bi dahina perwerdehiyê bike bi kapasîteya 280 zarokî, kreşa 450 Evleran jî dê bi kapasîteya 200 zarokî be.

Amed nüfusunun 3'te 1'ini çocuklar oluşturmaktadır. Bu oranın içinde 0-6 yaş grubuna giren çocukların sayısı çok yüksektir. Bu nedenle, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, uzun bir süredir bu yaş grubuna yönelik kreş eğitimi ve gündüz bakım hizmeti vermekte. Yoksul mahallelerde açılan çamaşırhane ve ekmeq pişirme merkezlerine gelen kadınların çocuklarını bırakabilecekleri oyun odaları ile başlayan bu hizmete, sonraki yıllarda çalışan kadınların iş dünyasına katılmalarını desteklemek amaçlı açılan kreşler de dahil oldu. Buna ilaveten, yurttaşların anadilinde hizmet veren kreş talebi doğrultusunda belediye bünyesinde yürütülen kreş ve gündüz bakım hizmetlerine yeni boyutlar eklenmiş oldu. Bu doğrultuda, seçim vaatlerinden biri olan Zarokistan projesi gündeme geldi.

Belediye eşbaşkanları Gültan Kışanak ve Fırat Anlı, sadece Diyarbakır'ın değil bölgenin en büyük kreş ve bakımevi projesini hayata geçirdi. Biri Bağcılar diğeri 450 Evler mahallelerinde olmak üzere 2 yeni kreş ve gündüz bakımevi binası yaptırıldı ve 2015'in Güz döneminde hizmete açılacak şekilde planlandı. Böylece, Hasırlı, Ben û Sen, Yeniköy, İskan Evleri ve Sumerpark Ortak Yaşam Alanı'nda var olan çocuk oyun odalarına ilaveten yeni kreşler açılmış oldu.

Belediyenin bu konudaki açılımı sadece yeni mekan açmak ile sınırlı değil. Yeni açılan merkezler ve önceki yıllardan beri hizmet veren oyun odalarında takip edilecek ortak bir eğitim modelinin geliştirilmesi ve altyapısının hazırlanması için bir çalışma başlatıldı. Zarokistan olarak adlandırılan bu projede, 3-6 yaş arasındaki çocukların anadili temelli çok dilli ve nitelikli eğitim alabilecekleri bir eğitim modeli tasarlandı. Bu modelde Kurmancî, Zazakî (Kırmancî) ve İngilizce dilleri kullanılıyor. Böylece çocukların hem kendi ana dillerini, hem aynı kentte kullanılan diğer lehçelerini hem de İngilizceyi beraber öğrenerek çok dilli olmaları ve kendi kültürleriyle barışık nesiller olarak yetişmesi hedeflenmektedir.

Elbette, Zarokistanlar sadece anadilinin öğretildiği yerler değil. Aynı zamanda mesleki bilgileri ve tecrübeleri üst düzeyde olan çocuk gelişim uzmanları ile çalışılmakta ve bu sayede kentteki en nitelikli okul öncesi eğitimin verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca, Zarokistanlar ebeveynlerin de eğitimlere katıldığı, zaman zaman eğitici veya toplum gönüllüsü olarak çocuklara kazandırıl-

Ji 3'yan 1'ênifûsa Amedê ji zarokan pêk tê; di nav vê rêjeyê de hejmara zarokên ku dikevin koma 0-6 salıyan gelek bilind e. Ji ber vê yeke, Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê, demeke dirêj e arasteyî koma vê temenê xizmeta lênêrîna bi roj û perwerdehiya kreşê dide. Li vê xizmeta ku bi odayên leystikê ku bi mebesta jinên ku dihatin navendên nanpêjî û cilsokxaneyên ku li taxên xizan hatibûn vekirin zarokên xwe bikaribin deynin wê derê hatibû destpêkirin, kreşên ku bi mebesta piştgiriya jinên ku dixebitin bikaribin beşdarê cîhana kar bibin jî daxilê wan bûn. Li gel wê, di bereka daxwaza hemwelatıyan a kreşên ku bi zimanê dayîkê xizmetê didin, li xizmetên lênêrîna bi roj û kreşan ku di bin banê şaredariyê de tên meşandin rewşa nû hate zêdekirin. Di vê berekê de, projeya Zarokistanê ku yek ji sozên hîlbijartinê bû hat rojevê.

Hevserokên Şaredariyê Gultan Kışanak û Fırat Anlıyî, ne tene ya Amedê projeya herî mezin a mala lênêrîna û kreşê ya herêmê kirin jıyanê. Yek jê li taxa Bağcılarê ya din li taxa 450 Evlerê 2 avahiyên malên lênêrîna bi roj û kreşê hatin avakirin û plansaziya wan bi awayê ku di payîza 2015'yan de ji xizmetê re werin vekirin hat çekirin. Bi vê awayê, li gel odayên leystikê yên zarokan ku li Qada Jiyana Hevpar a Sumerparkê, İskan Evlerî, Yeniköy, Ben û Sen û li Hasırlıyê ne kreşên nû hatin vekirin.

Xwevekirina Şaredariyê ya di vê mijarê de ne tene bi vekirina mekanên nû re sînardar e. Ji bo navendên ku nû tên vekirin û amadekirina binesaziya pêşvebirina modela perwerdehiyê hevpar ku li odayên leystikê yên ji sala beriya niha pê ve xizmetê didin bîn şopandin xebat hat destpêkirin. Di vê projeya ku wek Zarokistan tê binavkirin de, modela perwerdehiyê bi kalîte û pîrzimanî ya bi bingeha zimanê dayîkê ku zarokên di navbera temenên 3-6'an de bikaribin bigrin hat sêwirandin. Di vê modele de dê zimanên wekKurdî (Kurmancî, Zazakî/Kırmancî) û İngîlîzî bîn bikaranîn. Bi vê awayê zarokên ku hem zimanê xwe yê dayîkê, hem zaravayên din ên kurdî ku li bajêr tên bikaranîn hem jî İngîlîzî bi hev re hîn dibin, bi vê awayê jî pîrziman dibin û gihandina nîfseke ku bi çanda xwe re aştbûyî ye tê armanckirin. Helbet ev Zarokistan ne tene cihên ku zimanê dayîkê tê dayîn in; di heman deme de bi pîsporên geşebûniya zarokan re ku tecrube û zanînen wan ên pîşeyî radeyê jor de ye xebat tên kirin. Her wiha, bi vê awayê dahina perwerdehiya pêşdibistanê ya herî bi kalîte ya li bajêr tê plankirin. Wekî din, Zarokistan proje-

mak istenen beceri ve değerlerin bir parçası olacağı bir proje olarak düşünülmektedir. Böylece hem çocuklara hem de ebeveynlerine hizmet sunulan alternatif bir eğitim modeli geliştirilmeye çalışılmaktadır. Yine buna paralel olarak ebeveynler arasından seçilecek temsilciler, Zarokistan idarecileri, eğitimcileri ve çalışanlarından oluşan bir meclis yoluyla Zarokistanların işleyişinin de katılımcı ve demokratik bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir.

Zarokistan'da Eğitim Anlayışı

Yaparak, yaşayarak ve sorgulayarak öğrenmenin gerçekleşeceği eleştirel eğitimi benimseyen Zarokistanlarda çocukların çokdilli ve eleştirel bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Kurmancî, Kirmanckî (Zazakî) ve İngilizce dillerinin eğitimde kullanılacağı kreşlerin müfredatında, Bireysel ve Toplumsal Gelişim, Dil ve Zihinsel Gelişim, Matematiksel Gelişim, Sağlık ve Fiziksel Gelişim, Sanat ve Kültürel Gelişim, Bilim ve Teknoloji gibi öğrenme alanları yer almaktadır. Eğitim niteliği açısından gelişmiş ülkelerin müfredatları incelenerek yapılan hazırlıklarda, amaç çocukların hem dillerini öğrendikleri hem de bireysel ve toplumsal geli-

yeke ku dê û bav jî beşdar dibin, dem bi dem wek perwerdekar an jî dilxwazê perwerdehiyê bibin parçeyek huner û nirxên ku tê xwestin ji zarokan re bê dayîn tê fikirîn. Bi vê awayê tê payîn ku modela perwerdehiyê alternatif ku hem ji zarokan re hem jî ji dê û bavên wan re xizmet tê dayîn were pêşvebirin. Dîsa bi vê re paralel nûnerên ku ji navbera dê û bavên werin hilbijartin, bi rêya mecliseke ku ji rêvebirên Zarokistanê, perwerdekarên wê û xebatkarên wê pêk tî, dê kargêriya Zarokistanê jî bi awayekî beşdarkar û demokratik bê meşandin.

Têgihîna Perwerdehiya Zarokistanê

Pel, di Zarokistanê de armanç, pêk hatina hînkirinê bi pirsîyarîkirinê û bi jiyankirinê, pejrandinê bi rexnekirinê û bi armançek têgihîstina kesên rexne dikin û zarokên pîrîzmanî ne. Di mufredatên kreşan de di perwerdehiyan de zimanên Kurmancî, Kirmanckî (Zazakî) û İngilizî tê dayîn. Di van kreşan de Gihaştina Civakî û Takekesî, Gihaştina Zihnî û Ziman, Gihaştina Bîrkariyê, Gihaştina Fizîkî û Tendurîstiyê, Gihaştina Çandî û Hunerî û qadên mîna Teknolojî û Zanîne jî tê de cih digirin. Di hêla çawa-niya perwerdehiyê de mufredatên welatên pêşketî hatine

şimlerini en sağlıklı biçimde sürdürdükleri bir ortama sahip olmalarıdır. Bu sayede, çocukların hem ileriki yaşlarında daha nitelikli bir eğitim almaları için zemin hazırlanmakta hem de özgüvenleri ve özsaygıları geliştirilmektedir.

Yeni Zarokistanlar

Bu yıl ilk defa eğitim vermeye başlayacak Bağcılar mahallesindeki kreş 280 çocuk kapasiteli, 450 Evler kreşi ise 200 çocuk kapasiteli olacak. Çocukların sağlığı ve rahatı göz önünde bulundurularak ve çevreye duyarlı materyallerin kullanıldığı merkezler; eğitim odalarından çok amaçlı salonlara, öğrenmenin bir parçası olan bahçesinden, uyku odalarına ve mutfağına kadar tüm yönleriyle nitelikli ve sağlıklı bir eğitim için düzenlendi.

Zarokistanlara çocuklarını göndermek isteyen ebeveynlerin Sümerpark Ortak Yaşam Alanında bulunan Sosyal Hizmetler Dairesi Çocuk ve Kreş Hizmetleri Şube Müdürlüğü'ndeki Kayıt Kabul Ofisi'ne başvurmaları gerekiyor.

Son olarak şunu söylemekte yarar var: Zarokistan projesinin diğer belediyelere de örnek olması ve benzer projelerin çoğalmasını sağlaması hedeflenmektedir. Bu sayede hem dilsel ve kültürel asimilasyona karşı alternatif çalışmalar güçlendirilmiş olacak hem de çalışan kadınların bu alandaki taleplerine cevap verilmiş olacaktır.

lêkolînkirin û wisa hatine amadekirin, armanç hem hîn-kirina zimanê xwe, hem jî xwediyê kedek ku bikaribin tê de gihastina xwe ya civakî û takekesî bi awayek tendurîstî pêk bînin e. bi vê awayê hem zemîna perwerdehiyek baş-tir tê amadekirin hem jî bi xwebawerî û bi xwegramî tèn têgihandin.

Zarokistanên Nû

Kreşa li Bağcîlarê ku dê îsal cara pêşî dest bi dahina perwerdehiyê bike bi kapasîteya 280 zarokî, kreşa 450 Evleran jî dê bi kapasîteya 200 zarokî be. Tendurîstiya zarokan û rehetiya wan anîne berçav û navendên ku bi materyalên hestyar hatine çêkirin; jî odayên perwerdehiyê heya eywanên pirarmanç, jî baxçeyan ku ew jî perçeyek hîn-kirinê ne heya odayên razanê û heya pêjgehên wan jî her hêlê ve her tişt anîne berçavan û jî bo perwerdehiyek tendurîstî hatiye sazîkirin.

Dê û bavên ku dixwazin zarokên xwe bişînin Zarokistanê, dive serî li Ofîsa Pejirandina Qeydê ya li Gerîmendetiya Şaxê ya Xizmetên Kreş û Zarokan ya Daîreya Xizmetên Civakî ku li Qada Jiyana Hevpar a Sumerparkê ye.

Herî dawî ger mirov vê jî bibêje dê bi feyde be: jî bo ku jî Şaredariyên din re jî bibe mînak û projên wisa zêde bibin ev hedefeke. Bi vê wesîleyê ew dê hem li hember bîsaftina çandî û zimanî alternatîfek bi hêz hem jî jinên ku dixwazin bişixulin re di vê qadê de ew dê bersiv bê dayîn.

Zarokîstan kreşerinde Kurmancî, Zazakî (Kirmanckî) ve İngilîzce dilleri kullanılıyor

Dî kreşên Zarokîstanê de dê zimanên Kurdî (Kurmancî, Kirmanckî Zazakî) û İngilîzî bîn xebitandin

Ferat Kevir
Akademiya Cegerxwîn, Beşa Sînemayê
Akademîya Cegerxwînî, Beşa Sînemaye

Akademiye Hunerê

Akademiye Hunerî

Di van Akademiyan de perwerde bi
zimanê dayîkê hat kirin. Bi Kurmancî û
Zazakî ders tên dayin. Tenê ev rewş
girîngiya Akademiyan derdixê holê

Nê Akademiyan de perwerde bi ziwane
dayîke ame kerdişî. Bi Kurmancî û
Zazakî dersî yene dayîşî. Tenê no rewş
muhîmiya Akademiyan veceno raste

Di Akademiyên Kurdan de kî şagirt e kî Mamosteye ew jî ne diyare.
Car caran şagirt dibe mamoste car caran jî mamoste dibe şagirt.

*Akademîyanê Kurdan de kam wendekar o/a kam Mamoste yo/a o zî kifş nîyo.
Ray rayan wendekar/e beno/a mamoste ray rayan zî mamoste beno/a wendekar.*

Di sala 2010 de li Amed ê bi navê Cegerxwîn û Aram Tigran du heb akademiyên hunerê vebûn. Bêgûman ev herdû nav jî ji bo Çand û Hunera Kurdî watedar bûn. Ji bo destpêkê bijartina bajêr jî li gorî min stratejîk bû. Amed wek navend di dilê Kurdistanê de bû. Ji ber vê yekê gihastina şagirtan ne zehmet bû. Ev her du Akademî di 2010 de vebûn. Armanç ew bû ku; Çand û Hunera Kurdî bi awayekî Akademîk bi pêş bikeve û di nav gel de mayinde bibe. Heta niha lêgerîn û lêkolînên ku hatibûn kirin bêgûman payebilindbûn lê bes; him jî aliyên rêbaz û naverokê ve him jî ji aliyê têgihistîna ve hinek kêmasî hebûn. Akademî hewl da ku van herdu aliyên jî dagire û bi serbikeve. Rast e, destpêk hertim wek cerebe ye. Destpêkirina me jî wisa bû. Li Kurdsitanê yekemîn car wê Akademî vebin û wê Kurd bi zimanê xwe Çand û Hunera xwe bi pêş bixin. A rastî ev karekî zor û zehmet bû lê bes dema hêvî hebe û li pey mirov çandeke bi hezar salan hebe mirov di vê rêya akademîkbûyîna de xwe bê sînor dide vê rêyê.

Ji bo Kurdan Akademîkbûyîn çî bû çawa bû meyê yekemîn car biceribandana. Belkî jî em cerebeyê vî tiştî bûn kî dizane? Me li gel xwe paradigmatîk çand parêz, xweza parêz, jin parêz û mirov parêz dît û me dest bi vî karî kir. Tiştê ku herî zêde karê me hêsan kir jî ew bû. Bêgûman tiştên ku em asteng kirin hebûn. Ne tenê pergale, kêma fêma kirina paradigmatîk qelsiya rêveberiya û kêmasiya mamosteyan em hinekî dereng xistin lê bes diyardeya armance ji van hemuyan bi hêztir derket û îro em gihastin asteke ku neyê înkare kirin.

Di akademiyên Kurdan de çî tê dîtîn çî tê xwendin ne tiştekî nepenî ye! Li çanda wan binêrin hunê bibînin. Di Akademiyên Kurdan de kî şagirt e kî Mamosteye ew jî ne diyare. Car caran şagirt dibe mamoste car caran jî mamoste dibe şagirt. Dilnizmî, parvekirin, hevaltî û armanca lêgerîna heqîqetê heye. Bi vê armançê Akademî dibe yek û di rêya xwe de dimeşe.

Di nava pênc salan de ev akademî çî derxistin hole? Ez dikarim bêjim ku potansiyela Çand û Hunera Kurdî derxistin holê. Di nava pênc salan de di formên hunerê ên wek Sînema, Şano, Muzîk, Govendên Gelerî, Wêje û Wêneyê de gellek şagirt mezûn kirin û şandin nava civakê. Bi vî tiştî ve giredayî ji van şagirtan gellek berhemên serkeftî derketin û hin jî derdikevin. Di derheqê Çanda Kurdî de gellek lêkolîn hatin kirin û ev lêkolîn hatin tomar kirin.

Serra 2010'an de Amed de bi nameyê Cegerxwîn û Aram Tigranî di hebî akademîyê hunerî bî a. Bê şik nê her di nameyî zî semedê Kultur û Hunera Kurdî bi mana bî. Semedê destpêkerdîşî weçînayîşê şaristanî zî gorey min stratejîk bi. Amed sey merkezî zerre Kurdistanî de bi. No semed ra risnayîşê wendekaran zehmet nêbi. Nê her di Akademî 2010'an de bî a. Meqsed o bi ke; Kultur û Hunera Kurdî bi awayêke Akademîkî aver şêro û mîyanê şarî de bibo mende. Cigêrayîş û cîkolayîşê ke heta nika ameybî kerdîşî bê şik payeberzbîyayîş la bes; hem hetê raybaz û mîyanrokî wa hem zî hetê fehmkerdîşî wa hinî kêmayî bî. Akademî hewl da ke nê her di hetan zî degîro û bi ser biko. Raşt o, destpêk hertim sey ceribnayîşî yo. Destpêkerdîşê ma zî wina bî. Kurdistan de reya yewine ko Akademî abê û ko Kurdî bi zîwanê xo Kultur û Hunera xo aver berê. A raştî no karêke zor û zehmet bi la wexta hêvî bibo û pey merdimî de kulturêke bi hezar serran bibo merdimî dî nê reyîrê akademîkbîyayîşî de xo bê sînor dano nê reyîrî.

Seba Kurdan Akademîkbûnî çî bi senîn bi ma ga reya yewine biceribnayne. Belkî zî ma cerebeyê nê çî bî kam zano? Ma xo ver de paradigmatîke kultur parêz, xoza parêz, cinî parêz û merdim parêze dî û ma dest bi nê karî kerd. çîyo ke tewr zaf karê ma asan kerd zî o bi. Bêgûman çîyê ke ma asteng kerdî bî. Nê tenê pergale, kêma famkerdîşê paradigmatîke qelsiya rayvebertî ya û kêmasiyê mamosteyan ma hinîke erey vîstî la dîyardeya armance nayan hemine bihêztîrê vecya, eyro ma risnayî astêke ke nêro înkarkerdîşî.

Akademîyanê Kurdan de çî yeno dîtîşî çî yeno wendîşî ne çîyêke nepenî yo! Banîrê kulturê înan ra şima ko bivînê. Akademiyên Kurdan de kam wendekar o kam Mamoste yo o zî dîyar nîyo. Ray rayan beno/a mamoste ray rayan zî beno/a wendekar. Zerrnizmî, parekerdîş, embaztî û armanca geyrayîşê heqîqetî esto. Bi na armance Akademî bena yew û rayîrê xo de raye ra şina.

Mîyanê panc serran de na akademîyan çî vet raşte? Ez eşkena vacî ke potansiyela Kultur û Hunera Kurdî vet raşte. Mîyanê panc serran de formê hunerî yê zey Sînema, Şano, Muzîk, Govendê Gelerî, Edebîyat û Resimî de gellêke wendekarî mezûn kerdî û şirawitî mîyanê civake. Bi nê çîyî wa giredaye nê wendekaran ra gellêke eserê serkewteyî vecîyayî û hema zî vecênê. Derheqê Kulturê Kurdî de gellêke cigêrayîşî ameyî kerdîşî û nê cigêrayîşî ameyî qeydkerdîşî.

Di van Akademîyan de perwerde bi zimanê dayîkê hat kirin. Bi Kurmancî û Zazakî ders tên dayin. Tenê ev rewş girîngiya Akademîyan derdixê holê. Di nav ewqas pişavtin û qirkirina çandî de mirov du salan di derheqê beşeke hunerê bi Kurdî perwerde dibîne û derfet dibîne ku wê hunera xwe pêşberî gel bike. Ev tişt ji bo zar û ciwanên Kurdan derfeteke pir başe û her salên ku em derbas dikin ciwanên Kurd zêdetir ji vê derfetê sûd digirin û Çand û Hunera xwe bi pêş dixin.

Bi salan li ser Çand, Ziman û Hunera Kurdan qedexê hebûn. Lê ev rewş pêl bi pêl tê guhartin û Kurd êdî sûde ji serkeftinên xwe digirin. Asta Sazî û dezgehên xwe bilindtir dikin û xwe zêdetir bi pêş dixin. Bê gûman em rewşê wek "her tiştê temam buyê em pir serkeftî ne" nanirxînin lê bes her roja ku di ser me re derbas dibe tiştêkî nû li me zêde dike û em li gorî vê yeke xebatên xwe berdewam dikin.

Di rojên pêşiya me de di beşên wek Sînema, Şano, Govendên Gelerî, Muzîk, Wêje û Wêneyê de wê berhemên serkeftî û li gor Çanda Kurdî pêşberî gellê Kurd be. Armançeke van Akademîyan jî ev e. Bi saya tekoşîna çil salên dawî Akademîyên Çand û Hunerê jî wek diyariyekê ji gellê Kurd re hat dayin. Ev diyarî ez bawer im wê bi berhêman xwe bigihîjîne bi sedan salan.

Nê Akademîyan de perwerde bi zîwanê dayîke ame kerdişî. Bi Kurmancî û Zazakî dersî yenê dayîşî. Tenê na rewşê girîngiya Akademîyan vecena raste. Mîyanê endeyke elênayîş û qirkirdîşê kulturî de merdim di serrî derheqê beşeke hunerî bi Kurdî perwerde vînenê û derfet vînenê ke a hunera xo pêşberî şarî bikero. No çî semedê tûtan û ciwananê Kurdan derfetêke zehf baş o û her serrê ke ma derbas kenê ciwanê Kurdan zêdehî nê derfetî ra feyde gêne û Kultur û Hunera xo aver benê.

Bi serran Kultur, Zîwan û Hunera Kurdan ser de qedexê bi. La na rewşê pêl bi pêl yena bedelnayîşî û Kurdî hinî feyde serkewtîşanê xo ra gêne. Dereceyê Sazî û dezgeyanê xo berzîtir kenê û xo zêdetir aver benê. Bê şik ma rewşa sey "her çî temam biyo ma zaf serkewte yê" nêercnenê la belê her roca ke ma ser de derbas beno çiyêke newe ma ra zêde keno û ma goreyê na yewe xebatanê xo verdewam kenê.

Rocanê vernîya ma de qismê sey Sînema, Tiyatro, Govendê Gelerî, Muzîk, Edebîyat û Resimî de ko eserê serkewteyî û goreyê Kulturê Kurdî vernîya şarê Kurdî bo. Armançeke nê Akademîyan zî no yo. Bi sayey tekoşîna çewres serrê peyînan Akademîyê Kultur û Hunerî zî sey diyariyêke şarê Kurdî rê ame dayîşî. Na diyarî ez bawer a ko bi eseranê xo biarsino bi seyan serran.

İLİMİZ ÜNİVERSİTELERİ ZANÎNGEHÊN BAJARÊ ME

DICLE ÜNİVERSİTESİ

ZANÎNGEHA DÎCLEYÊ

Dicle Üniversitesi, 1966 yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak Diyarbakır Tıp Fakültesi'nin açılmasıyla ilk temellerini atmış, 1974 yılında ise Fen Fakültesi'nin açılışı ile kuruluşunu tamamlamıştır.

Diyarbakır'ın doğu yakasında 27 bin dekar alan üzerine kurulan Dicle Üniversitesi; bünyesinde 14 fakülte, 4 yüksekokul, 11 meslek yüksekokulu ve 4 enstitüsü, merkezi kütüphane, Merkez Araştırma Laboratuvarı, Teknokent, 24 Araştırma ve Uygulama Merkezi ve kongre merkezi barındırmaktadır.

Dicle Üniversitesi, adını Mezopotamya ovalarını sulayan Dicle Nehri'nden almıştır.

Toplam kullanılabilir kapalı alanı 553.052 metrekaredir. Merkez kampüsün yer aldığı Diyarbakır dışında, Diyarbakır'ın Ergani, Çermik, Çüngüş, Bismil ve Silvan ve Kulp ilçelerinde de Yüksekokulları mevcuttur.

Dicle Üniversitesi'nin bugün 30 bin öğrenci, 3600 civarında kadrolu akademik ve idari elemanı mevcuttur. Üniversite, sunmakta olduğu öğretim hizmetleri dışında 1500 yataklı Araştırma Hastanesi ve mevcut hastane kompleksiyle aynı zamanda bölgenin sağlık merkezi konumundadır.

Zanîngeha Dîcleyê, di sala 1966'an de bi Zanîngeha Enqereyê ve girêdayî bi vebûna Zanîngeha Tibê ya Amedê bingehên xwe yê yekemîn avêtine, di sala 1974'an de jî bi vebûna Fakulteya Fenê pêkhate tamam bûye.

Li aliyê rojilatê Amedê Zanîngeha Dîcleyê ya ku li ser 27 hezar dekar qad hatiye avakirin; 14 fakulte, 4 dibistanên bilind, 11 dibistanên bilind yê pîşeyî û 4 enstutiyên wê, pirtûkxaneyaya navendî, Navenda Lêkolînê ya Laboratûwarê, Teknokent, 24 Navendên Lêkolîn û Pêkanîne û navendên kongreyê di bunyeya xwe de dihevin.

Zanîngeha Dîcleyê, navê xwe jî Şetava Dîcleyê ya ku li ser zozanên Mezopotamyayê ve diherike girtiye.

Qada girtî ya ku tê bikaranîn bi giştî 553.052 m.k ye. Navenda kampusê ya ku li derveyî Amedê cih digire, di navçeyên Amedê Erxenî, Çermik, Çunguş, Bismil, Farqîn û Pasûrê de Dibistanên bilind hene.

Îro di Zanîngeha Dîcleyê de jî 30 hezar xwendekar, li derdora 3600 akademîsyenên bi kadroyî û elemanên dayreyan hene. Zanîngeh, jî bilî pêşkêşkirinên xebatên xwe yê hîndekariyê Nexweşxaneyaya Lêkolînê ya ku bi 1500 razîneyî (yatakli) û kompleksa nexweşxanê ya ku heyî di heman demê de jî wekî navenda tenduristiyê ya herêmê tê zanîn.

SELAHADDİN EYYUBİ ÜNİVERSİTESİ

2008 yılında Diyarbakır'da bir vakıf üniversitesi olarak kurulan Selahaddin Eyyubi Üniversitesi, misyonunu; "Bilimsel düşünce ve toleransın gelenekselleştiği bir yüksek eğitim ve öğretim ortamında, uluslararası standartlarda meslek ve sorumluk sahibi bireyler ve bilim adamları yetiştirmek, Diyarbakır'ın bir erdem ve sevgi şehri kimliğini kazanmasında öncü rol oynamak" olarak ortaya koyuyor.

Selahaddin Eyyubi Üniversitesi, bünyesinde; Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ile Sağlık Bilimleri Fakültesinin yanı sıra; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Yerel Diller Enstitüsü'nü de barındırıyor.

Bünyesinde Yabancı Diller Yüksek Okulu, Meslek Yüksek Okulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu ile Sürekli Eğitim ve Uzaktan Eğitim Merkezleri de bulunduran üniversite; ismini ünlü Kürt komutan Selahaddin-i Eyyubi'den alıyor.

Selahaddin Eyyubi Üniversitesi, çeşitli kademelerde burslu öğrenci de kabul ediyor.

İLİMİZ ÜNİVERSİTELERİ ZANÎNGEHÊN BAJARÊ ME

ZANÎNGEHA SELAHADDÎN EYYUBÎ

Rol û rista Zanîngeha Selahaddîn Eyyûbî ya ku di sala 2008'an de bi weqfa ku li Amedê hatî sazkirin de vebûyî; "Zanînên hizrî û torelansên gelerî di hawîrekî perwerde û hîndekariyekî ya bilind de, gihandinên mirovên zansit, kesayetên xwedî berpisyarî û di qada pîşeyê ya standartên navneteweyî de. Li Amedê, jî bo hezkirina nasnameyî ya bajêr de bi cih girtina serkêşiya rol û ristî" derdikeve holê.

Zanîngeha Selahaddîn Eyyûbî, di nava xwe de; Fakulteya Endezyarî û Mîmarî, Fakulteya Zanînen Rêvaberî û Aborî, bi Fakulteya Zanînen Tendurustî û bi Fakulteya Îlahiyatê re jî; Enstutiya Zanînen Civakî, Enstutiya Zanînen Tenduristî, Enstutiya Zanînen Fenê û Enstutiya Zimanên Herêmî dihewîne.

Zanîngeha ku di nav xwe de, Dibistana Bilind a Zimanên Bîyanî, Dibistana Bilind a Pîşeyî û Xebatên Tenduristî, Dibistana Bilind a Pîşeyî û Perwerdehiya Domdarî û Navendên Perwerdehiya jî Dûr ve hewandî; navê xwe jî fermandarê Kurd ê navdar Selahaddîn-ê Eyyubî gîrtiye.

Zanîngeha Selahaddîn Eyyubî, di astên cuda de xwendekarên bi bursî jî qebûl dike.

MEZOPOTAMYA ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMİ

TEŞEBUSA ZANÎNGEHA MEZOPOTAMYAYÊ

Derdimiz
anadilimizde
üniversite
eğitimi kurum-
sallaştırmaktır

*Derdê me ew e ku
em sazîbûna
perwerdehiya
zanîngehê ya bi
zimanê dayîka xwe
ava bikin*

Mezopotamya Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Dursun ile kurmayı planladıkları üniversite ve Mezopotamya Vakfı hakkında konuştuk.

Em bi Serokê Lijneya Rêveberiyê ya Weqfa Mezopotamyayê Mehmet Dûrsûnî re di derbarê zanîngeha ku hewl didin ava bikin û Weqfa Mezopotamyayê de axivîn.

Mezopotamya Vakfı ne zaman kuruldu? Kurucuları kimlerden oluşuyor? Vakfın faaliyet alanları nelerdir?

Mezopotamya Vakfının kuruluş çalışmaları 2011 yılında başladı. İlk toplantı dar bir akademisyen gruba yapıldı. Akabinde seri toplantılar düzenlenerek yelpaze genişletildi. Son Genel kurul toplantımızla kurucular kurulu üye sayısı 295'i buldu.

Kurucular kurulunda hemen hemen her bileşenden değerli insanlar mevcut. En kalabalık grubu akademisyenler oluşturmakla birlikte iş insanları, siyasetçi, hekim, eczacı, gazeteci, yazar, sosyolog, sanatçı, mühendis, eğitimci, avukat, mali müşavir gibi değişik meslek gruplarından arkadaşlarla birlikte bu yolda yürüyoruz.

Demokratik ülkeler her vatandaşını memnun edecek şekilde sistemini dizayn etmek durumundadır. Ülkemizdeki milyonlarca kürdün kültürel haklarının önündeki engellerin kalkacağı ümit edilmektedir. Fakat bu haklar resmi hüviyete kavuştuğunda bunu sağlayacak insani kaynağın eğer çok yoğun çaba sarf edilmezse

Weqfa Mezopotamyayê kengî hat avakirin? Damezrênerên wê ji kê/î pêk tên?

Xebatên avakirina Weqfa Mezopotamya di sala 2011'yan de dest pê kirin. Civîna yekemîn bi komeke teng ya akademîsyenan pêk hat. Pişt re rêzeczivîn hatin lidarxistin û bawesîn hat firehkirin. Bikomcivîna me ya giştî ya dawî re hejmarê endamên lijneya damezrêneran gihîşt 295'an.

Di lijneya damezrêneran de hema bêje ji her pêkhatêyê mirovên nirxdar hene. Tevî ku koma herî qerebalix ji akademîsyenan pêk tê wek mirovên kar, siyasetmedar, hekîm, dermansaz, rojnamevan, nivîskar, civaknas, hunermend, endezyar, hîndekar, parêzer, şewirmendê darayî bi hevalên ji komên pişeyên cihêreng re em di vê rêya xwe de dimeşin.

Welatên demokratîk mecbûr in ku pergala xwe li gor memnûnkirina her hemwelatîyên xwe dîzayn bike. Tê hêvîkirin ku astengiyên li pêşiya mafên çandî yên bi milyon kurdan ên li welatê me werin rakirin. Lê dema ev maf bibin xwediyê zanava fermî, çavkaniya mirovî ya ku

büyük bir açıklık karşı karşıya kalacağı aşikârdır. İnsani kaynak dışında mühendislik alanından hekimliğe, eğitimden hukuka her disiplinde eğitim materyallerine de ihtiyaç vardır. Bunları oluşturmak da yılları almakta ve ciddi organizasyonları gerektirmektedir. İşte tüm bunlar ancak iyi organize olmuş ve amacını net ortaya koymuş bir üniversite çatısı altında mümkün olabilmektedir. Üniversitenin bir an önce kurulup bu faaliyetlerine zaman kaybetmeden başlaması halkımız için bir zorunluluktur.

Üniversite kuruluş çalışmalarınız nasıl gidiyor?

Öncelikle nasıl bir üniversite olması gerektiği ile ilgili paydaşlarla bir dizi toplantı ve çalıştay düzenlendi ve bu çalışmalar neticesinde üniversitenin iskeleti çıkarıldı. Daha önce 2 üniversitenin kuruluş sürecini yürüten profesyonel bir ekip liderliğinde yaptığımız çalıştaylarla kurulacak üniversitenin stratejik planlama ve fizibilite raporu hazırlandı. Başka bir ifadeyle biz şu an kurulacak üniversitede açılacak bölümlere kadar her şeyi saptamış durumdayız. Mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde yarın üniversite başvurusunu yapabilecek teorik alt yapıya sahibiz.

İlimizde üniversite eğitiminin durumu hakkında neler düşünüyorsunuz? Üniversiteler bünyesinde verilen eğitim, ilimiz sorunlarına yönelik araştırma ve destekleri, yerel kurumlar ile işbirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Genç nüfusun en yoğun olduğu bölge TRC2 bölgesidir. Bu bölge Diyarbakır ve Şanlıurfa'yı kapsamaktadır. Bu genç nüfus üniversite ihtiyacını direkt etkileyen en önemli etmenlerdendir. Sonuç olarak ilimiz yüksek eğitim potansiyeline sahiptir fakat arzulanmış eğitimi den bir o kadar uzaktır. Bildiğiniz üzere ilimizin temel üniversitesi Dicle Üniversitesidir. Fakat bölge insanının beklentilerinden çok uzak bir politika yürüttüğü hepimizin malumudur. Böyle bir üniversitenin Kürtlerin haklarını kendine dert etmediğini de yürüttüğü faaliyetlerden anlamak mümkündür. Halkla arasına kalın duvar ören bir üniversiteden halkın da bir beklentisinin olması düşünülemez. Üniversiteler bölgelerinde tarımdan sanayiye, eğitimden tarihe her alanda halkın öncüsü olmalıdır. Bu ancak ruhen özgür olan ve ilgili bölgenin sorunlarını kendine dert eden bir üniversiteyle mümkün olabilmektedir. Üniversitemizin kuruluş amacına dikkat edilecek olursa bunun ilimizde çok önemli gelişmeleri beraberinde getireceği anlaşılacaktır. Öğretmeninden mühendisine, doktorundan avukatına her meslekte kendi anadilinde lisans eğitimi almış uzman insanları yetiştirmeyi amaçlıyoruz. Bu yarının "anadilde eğitiminin" de alt yapısını oluşturacaktır. Hedeflenen üniversite Kürt tarihinden sanatına her alanda akademik anlamda bilgi üretecek ve bu bilgiyi toplumuyla paylaşacaktır. Bu strateji, projemizi Türkiye'de benzeri olmayan özgün bir proje haline getirmektedir.

evî dabîn bike ger hewldaneke gelek zêde neyê serfkerin diyar e ku dê bi valahiyeke gelek mezin re rû bi rû were mayîn. Dêrveyî çavkaniya mirovî ji qada endezyarî bigre heta ya hekimîyê, ji perwerdehiyê heta hiqûqê di her rêzkariyê de pêdivî bi materyalên perwerdehiyê jî hene. Pêkanîna vana jî bi salan berdeyam dike û organîzasyonên cidî pêwîst dikin. Ev hemû ancax di bin banê zanîngeheke ku baş organîze bûye û armanca xwe bi zelalî daniye rastê dikare pêkan be. Kêliyê berê zanîngeh were avakirin û bê ku demê wînda bike dest pê bike ji bo gelê me bêgaviyek e.

Xebatên we yên avakirina zanîngehê çawadiçin?

Di serî de di derbarê pêwîstiya zanîngeheke çawa de bi hemparan re rêzêcivîn û komxebat hatin lidarxistin û di encama van xebatan de îskeleta zanîngehê hat derxistin. Plansaziya stratejîkî û rapora fizîbîlîteyê ya zanîngeha ku bi komxebatên di bin rêberîya ekîbeke profesyonel de ku beriya niha pêvajoya avakirina 2 zanîngehan bi rê ve birine dê were avakirin hat amadekirin. Bi vegotîneke din, me heta beşên ku werin vekirin her tîştê zanîngeha ku dê niha vebe peyîtandîye. Ger lixwegirtîbûnên darayî bi cih werin ji bo sibê serî li zanîngehê bidin em xwediyê bînesaziyeke teorîk in.

Hûn li bajarê me di derbarê rewşa perwerdehiya zanîngehê de çi difikirin? Perwerdehiya ku di binetara zanîngehan de tê dayîn, piştgirî û lêkolînên arasteyî pîrsgirêkên bajarê me, hevkarîya bi saziyên cihkî re hûn çawa dinirxînin?

Herêma ku nifûsa ciwan lê herî zêde ye herêma TRC2 ye. Ev herêma Amed û Rihayê werdigre. Ev nifûsa ciwan ji faktorên herî pêwîst ên ku pêdiviya zanîngehê rasterast bi bandor dike ye. Bi kurtasî bajarê me xwediyê potansiyela perwerdehiya bilind e lê ji perwerdehiya ku dixwaze jî ewqasî dûr e.

Wekî em dizanin zanîngeha bajarê me ya bîngehîn Zanîngeha Dîcleyê ye. Lê em hemû dizanin ku politikayêke ji hevîyên mirovên herêma gelek dûr tê meşandin. Ji fealiyetên ku dimeşîne jî tê dîtin ku zanîngeheke wisa mafên Kurdan ji xwe re nekiriye xem. Ji zanîngeha ku di navbera xwe û gelî de dîwarê qalind dihonîne hebûna bendewariyeke gelî jî nayê fikirîn. Divê zanîngeh li herêma xwe ji çandîni heta senayîyê, ji perwerdehi heta dîroka di her qadê de pêşengên gel bin. Ev ancax bi zanîngehekî ku bi rihî azad e û pîrsgirêkên herêma eleqedar ji xwe re dike xem dikare pêkan be. Ger baldarî li armanca avakirina zanîngeha me bê kirin dê bê fêmkirin ku ev dê li bajarê me gelek pêşveçûnan bi xwe re bîne. Armanca me ev e ku ji mamosteyî bigre heta endezyarî, ji bijîşkî bigre heta parêzerî em di her pişeyê de mirovên pispor ku bi zîmanê xwe yê dayîkê perwerdehiya lîsansê girtine bîghînin. Dê ev bînesaziya "perwerdehiya bi zîmanê dayîkê" ya siberojê jî pêk bîne. Zanîngeha ku tê armanckirin

Halkla arasına kalın duvar ören bir üniversiteden halkın da bir beklentisinin olması düşünülemez.

Ji zanîngeha ku di navbera xwe û gelî de dîwarê qalind dihonîne hebûna bendewariyeke gelî jî nayê fikirîn.

Kuracağınız üniversitede hangi bölümler yer alacak? Eğitim dili nasıl olacak? İlimizde bulunan devlet ve özel üniversitelerden ayrılan yönleri neler olacak?

Toplamda 11 fakülte hedeflenmekte. Bu fakülteler;

- ▶ Eğitim Fakültesi
- ▶ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
- ▶ Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
- ▶ Sağlık Bilimleri Fakültesi
- ▶ Tıp Fakültesi
- ▶ Hukuk Fakültesi
- ▶ Doğa bilimleri ve Mühendislik Fakültesi
- ▶ Din Bilimleri Fakültesi
- ▶ Dış Hekimliği Fakültesi
- ▶ Veterinerlik Fakültesi
- ▶ Ziraat Fakültesi'dir.

İlk etapta açılması düşünülen 4 fakülte;

- ▶ Eğitim Fakültesi
- ▶ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
- ▶ Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
- ▶ Sağlık Bilimleri Fakültesi'dir.

Bunların dışında Kürt Çalışmaları Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Diller Yüksekokulu, Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu da açılacaktır.

Üniversitemizin fakültelerindeki lisans eğitimi öncesi 1 yıllık hazırlık eğitimi yapılacak. Bu hazırlık sınıfında Kürtçenin lehçeleri ile ilgili eğitim verilecek. Akabinde lisans eğitimi de hazırlık sınıfında aldıkları dil ile sürdürülecek. Böyle bir eğitim yapılması halihazırda Türkiye'deki hiçbir üniversitede uygulanmamaktadır. Derdimiz anadilimizde üniversite eğitimi kurumsallaştırmaktır. Üniversitemizden mezun olan meslek sahipleri ilgili mesleklerinde anadillerinde bilimsel bir alanda uzmanlaşmış olacaktırlar. Bu proje yıllardır hayata geçmiş olması gereken ve geç kalınan bir projedir. Zaman kaybetmeden bunu başarmamız gerekir. Zira ileride ortaya çıkacak potansiyeli karşılamak uzun zamanı alacaktır. Bu projenin Kürtlerin en önemli projelerinden biri olduğunu düşünüyoruz.

Her kürdün bu heyecana ortak olması dileği ile hepimize sağlıklı günler dilerim.

dê ji dîroka kurd heta hunera wê di her qadê de di wateya akademîk de zanîne hilberîne û dê vê zanîne bi civaka xwe re parve bike. Ev stratejî projeya me tîne rewşa projeyêke resen ku li Tirkiyeyê mînaka wê tune ye.

Di zanîngeha ku hûn dê ava bikin de kîjan beş dê cih bigrin? Dê zimanê wê yê perwerdehiyê çawa be? Hêlên wê yên ku wê ji zanîngehên taybet û yên dewletê ku li bajarê me veqetîne dê çi bin?

Bi gîştî 11 fakulte tên armanckirin. Ev fakulte;

- ▶ Fakulteya Perwerdehiyê
- ▶ Fakulteya Zanînen Civak û Mirovî
- ▶ Fakulteya Hunerên Bedew, Sêwiran û Avahîsaziyê
- ▶ Fakulteya Zanînen Tenduristiyê
- ▶ Fakulteya Tîbê
- ▶ Fakulteya Hiqûqê
- ▶ Fakulteya Zanînen Xwezayê û Endezyariyê
- ▶ Fakulteya Zanînen Olê
- ▶ Fakulteya Hekûmtiya Diranan
- ▶ Fakulteya Veterîneriyê
- ▶ Fakulteya Çandiniyê ye.

4 fakulteyên ku tê payîn di merheleya pêşîn de bîn vekirin;

- ▶ Fakulteya Perwerdehiyê
- ▶ Fakulteya Zanînen Civak û Mirovî
- ▶ Fakulteya Hunerên Bedew, Sêwiran û Avahîsaziyê
- ▶ Fakulteya Zanînen Tenduristiyê.

Dervejî vana Enstîtuya Xebatên Kurd, Enstîtuya Zanînen Tenduristiyê, Enstîtuya Zanînen Civakî, Enstîtuya Zanînen Fenê, Dibistana Bilind ya Zimanan, Dibistana Bilind ya Pîşeyê û Dibistana Bilind ya Pîşeyî ya Xizmetên Tenduristiyê jî dê vebin. Beriya perwerdehiya lîsansê ya di fakulteyên zanîngeha me de dê perwerdehiya amadehiyê ya salekî bê dayîn. Di vê pola amadehiyê de di derbarê zaravayên Kurdî de perwerdehî bê dayîn. Pişt re dê perwerdehiya lîsansê jî bi zimanê ku di pola amadehiyê de digrin re bê domandin. Vesazkirina perwerdehiyêke wisa niha li tu zanîngeheke Tirkiyeyê nayê sepandin. Dê me ew e ku em sazîbûna perwerdehiya zanîngehê ya bi zimanê dayîka xwe ava bikin. Xwediyên pîşeyê yên ku ji zanîngeha me mezûn dibin dê di pîşeyên xwe yên eleqedar de bi zimanê xwe yê dayîkê di qadeke zanyariyê de pîspor bibin. Ev proje projeyêke ku diviyabû bi salan berê ketibana jîyanê û dereng hatiye hiştin e. Divê bê ku em demê wînda bikin vê biser bixin. Lewre dê pêşwazîkirina potansiyela ku dê di rojên pêş de derkeve holê demeke gelek dirêj bigre. Em difikirin ku ev proje yek ji projeya herî pêwîst a Kurdan e. Bi hêviya ku her kurd bibe hevparê vê kelecane ez ji we hemûyan re rojên bi tendurist dixwazim.

İLİMİZDEKİ ÖZEL OKUL BİLGİLERİ

ÖZEL ANAOKULLARI

► Özel Eflatun Anaokulu/ Sur

Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 160
İletişim: 0412 318 22 00-0506 456 96 01, info@eflatun.k12.tr

► Özel Diyarbakır Final Anaokulu / Sur

Silvan Yolu Üzeri Dicle Vadi Evleri No:38 Sur
Bina Kontenjan: 40
İletişim: 0412 249 00 25

► Özel Diyarbakır Bahçeşehir Anaokulu/Bağlar

Urfa Yolu 3. Km. Gökkuşuğu Evleri Bağlar
Bina Kontenjan: 220
İletişim: 0412 254 40 10, www.bahcesehir.k12.tr

► Özel Nil Anaokulu/Kayapınar

Huzurevleri Mah. Diclekent Bulvarı Kayapınar
Bina Kontenjan: 237
İletişim: 0412 238 24 24, nilkoleji@hotmail.com

► Özel Diyarbakır TED Anaokulu/ Kayapınar

Peyas Mah. 583. Sok. 1723 Ada 1 Nolu Parsel B / Blok Kayapınar
Bina Kontenjan: 120
İletişim: 0412 290 25 25

► Özel Öğem Anaokulu/Kayapınar

Peyas Mah. 224. Sok. YÜKSEL BUDAK ST. B / Blok N:1 A Kayapınar
Bina Kontenjan: 96
İletişim: 0412 251 64 64, ozelogemanaokulu@gmail.com

► Özel Doğru Yükseliş Anaokulu/Yenişehir

Aziye Mah. TOKİ 2. Cadde No:34 Yenişehir
Bina Kontenjan: 114

► Özel İngiliz Kültür Anaokulu/Kayapınar

Gaziler Son Durak Fırat Bulvarı 75 Metre Üstü Kayapınar
Bina Kontenjan: 58
İletişim: 0412 255 11 21

► Özel Diyarbakır Dicle Fırat Anaokulu/Kayapınar

Diclekent Mah. 251. Sok. No:31 Kayapınar
Bina Kontenjan: 60
İletişim: 0412 237 40 50, 0505 650 19 61
www.diclefiratkoleji.com

ÖZEL İLKOKULLAR

► Özel Diyarbakır Bilfen İlkokulu/Bağlar

Siverek Yolu 1. Km Bağlar
Bina Kontenjan: 268
İletişim: 0412 251 22 78

► Özel Diyarbakır Bahçeşehir İlkokulu/ Bağlar

Urfa Yolu 2 Km. Kantar Kavşağı Bağlar
Bina Kontenjan: 144
İletişim: 0412 252 07 07, www.bahcesehir.k12.tr

► Özel Diyarbakır İngiliz Kültür Derneği İlkokulu/Kayapınar

Gaziler Son Durak Fırat Bulvarı 75 Metre Üstü Kayapınar
Bina Kontenjan: 267
İletişim: 0412 255 11 21

► Özel Nil İlkokulu/ Kayapınar

Ergani Yolu Üzeri Sümerbank İplik Fab. Arkası Kayapınar
Bina Kontenjan: 900
İletişim: 0412 238 24 24, nilkoleji@hotmail.com

► Özel Yeni Ortadoğu İlkokulu / Kayapınar

Şanlıurfa Yolu 5. Km. Hashavar Mevkii Talay Tepesi Kayapınar
Bina Kontenjan: 300
İletişim: 0412 255 05 25

► Özel Diyarbakır Dicle Fırat İlkokulu/Kayapınar

Diclekent Villaları 250. Sokak No:26-28-30-32-34 Kayapınar
Bina Kontenjan: 183
İletişim: 0412 237 40 50, www.diclefiratkoleji.com

► Özel Mezopotamya İlkokulu/ Kayapınar

Selahattin Eyyubi Bulvarı Yıldız Apartmanı No:79 Kayapınar
Bina Kontenjan: 284
İletişim: 0412 257 24 38, mezopotamyakoleji@hotmail.com

► Özel Diyarbakır Doğa İlkokulu/Kayapınar

Urfa Yolu Üzeri 8. Km. Ticaret Borsası karşısı Kayapınar
Bina Kontenjan: 628
İletişim: 0412 255 09 00, mustafa.can@dogakoleji.com

► Özel Diyarbakır Final İlkokulu/Kayapınar

Urfa Yolu Üzeri Talaytepe Mevkii Çölgüzeli Kayapınar
Bina Kontenjan: 303
İletişim: 0412 255 04 10, diyarbakir@finalokullari.com.tr

► Özel Eflatun İlkokulu/ Sur

Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 390
İletişim: 0412 318 22 00

► Özel Diyarbakır Bahçeşehir Vadi Evleri İlkokulu/ Sur

Silvan Yolu Üzeri Dicle Vadi Evleri No: 216 - 20 Sur
Bina Kontenjan: 440
İletişim: 0412 249 02 08

► Özel M. İhsan Arslan İlkokulu/ Silvan

TOKİ Karşısı Yenişehir Mah. 740. Sokak No:12 Silvan
Bina Kontenjan: 255
İletişim: 0412 711 61 61

► Özel Nil Koleji İlkokulu/Bismil

Adres: Aralık Köyü Türkmen Hacı Yolu Üzeri Bismil
Bina Kontenjan: 280
İletişim: 5054537036, nilkoleji@hotmail.com

► Özel Diyarbakır Yenişehir Final İlkokulu / Yenişehir

Elazığ Yolu Üzeri DSI Yanı Sunrice Evleri Bitişiği Yenişehir
Bina Kontenjan: 275
İletişim: 0412 255 04 12

► Özel Mavi Boğaziçi İlkokulu/Bağlar

Selahattin Eyyubi Mah. Batıkent Sitesi 20/1 Bağlar
Bina Kontenjan: 141
İletişim: 0412 226 40 40

► Özel Doğru Yükseliş İlkokulu/ Yenişehir

Yolaltı Mahallesi 13. Sok. No:5 Yenişehir
Bina Kontenjan: 228

► Özel Ortadoğu İlkokulu/Kayapınar

Barış mah. Talattepe Cad. No:12 Kayapınar
Bina Kontenjan: 264

► **Esen Fen İlkokulu/ Kayapınar**

Diclekent Bul. 239. Sok. Galip Civan Sit. A Blok No:14/4
Kayapınar
Bina Kontenjan: 234

► **Özel Diyarbakır Marif İlkokulu/Bağlar**

Gömmetaş Mah. Urfa Bulvarı No:313 Bağlar
Bina Kontenjan: 424/ 384
İletişim: 0412 255 11 33

► **Özel Savaş Açar İlkokulu/Yenişehir**

Fabrika Mahallesi Elaziğ Bl. No:209 Ergani Yolu 4. Km.
Yenişehir
Bina Kontenjan: 92

► **Özel Diyarbakır TED İlkokulu/Kayapınar**

Peyas Mahallesi 583. Sok. 1723 Ada 1 Nolu Parsel B / Blok
Kayapınar
Bina Kontenjan: 384
İletişim: 0412 290 25 25

► **Özel Fehmi Aksoy İlkokulu/ Kayapınar**

Fırat Mah. 576 / 1 Sok. Ak No:4 Kayapınar
Bina Kontenjan: 240
İletişim: 0412 224 55 57

► **Özel Bismil Bahçeşehir İlkokulu/Bismil**

Şentepe Mah. 1116 Sok. No:64 Bismil
Bina Kontenjan: 359 ANASINIF 80 TOPLAM 439

► **Özel Bilim Gençlik İlkokulu/Bağlar**

Bağcılar Mah. Diski Arkası Yeni Hal Cad. 1088 Sok. No:14
Bağlar
Bina Kontenjan: 125
İletişim: 0412 251 09 95, bilgenkoleji21@hotmail.com

► **Özel Sevgi İlkokulu, Silvan**

Selahattin mah. Diyarbakır Cad. No:207/1 Silvan
Bina Kontenjan: 232 / 192
İletişim: 0532 525 39 80

ÖZEL ORTAOKULLAR

► **Özel Nil Diclekent Ortaokulu/Kayapınar**

Merkez Dicle Kent Bulvarı Metropol Sitesi Arkası Kayapınar
Bina Kontenjan: 222
İletişim: 0412 257 65 65

► **Özel Diyarbakır İngiliz Kültür Derneği Ortaokulu/Kayapınar**

Gaziler Son Durak Fırat Bulvarı 75 Metre Üstü Kayapınar
Bina Kontenjan: 230
İletişim: 0412 255 11 21

► **Özel Diyarbakır Doğa Ortaokulu/Kayapınar**

Urfa Yolu Üzeri Ticaret Borsası Karşısı Kat: Bodrum + Zemin +
1- 4 Kayapınar
Bina Kontenjan: 200
İletişim: 0412 255 09 00, mustafa.can@dogakoleji.com

► **Özel Diyarbakır Final Ortaokulu/Kayapınar**

Urfa Yolu Üzeri Talaytepe Mevkii Çölgüzeli Kayapınar
Bina Kontenjan: 323 /303
İletişim: 0412 255 04 13, diyarbakir@finalokullari.com.tr

► **Özel Mezopotamya Ortaokulu/ Kayapınar**

Selahattin Eyyubi Bulvarı Yıldız Apartmanı No:79 Kayapınar
Bina Kontenjan: 284
İletişim: 0412 257 24 38, mezopotamyadiclekent@hotmail.com

► **Özel Nil Ortaokulu/Kayapınar**

Ergani Yolu Üzeri Sümerbank İplik Fab. Arkası Kayapınar
Bina Kontenjan: 490
İletişim: 0412 238 24 24, nilkoleji@hotmail.com

► **Özel Diyarbakır Dicle Fırat Ortaokulu/Kayapınar**

Diclekent Villaları 250. Sokak No:26-27-30-32 Kayapınar
Bina Kontenjan: 382
İletişim: 0412 2374050, www.diclefiratkoleji.com

► **Özel Yeni Ortadoğu Ortaokulu/Kayapınar**

Şanlıurfa Yolu 5 Km. Hashavar Mevkii Talay Tepesi Kayapınar
Bina Kontenjan: 420
İletişim: 00412 255 05 25

► **Özel Diyarbakır Bil Fen Ortaokulu/Bağlar**

Siverek Yolu 1. Km. Bağlar / Diyarbakır
Bina Kontenjan: 194
İletişim: 0412 251 22 78

► **Özel Diyarbakır Bahçeşehir Ortaokulu/Bağlar**

Urfa Yolu 2. Km. Kantar Kavşağı Bağlar
Bina Kontenjan: 408
İletişim: 0412 252 07 07, www.bahcesehir.k12.tr

► **Özel Eflatun Ortaokulu/Sur**

Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 480
İletişim: 0412 318 22 00-0505357 99 33, info@eflatun.k12.tr

► **Özel M. İhsan ARSLAN Ortaokulu/Silvan**

TOKİ Karşısı Yenişehir Mah. 740. Sokak No:12 Silvan
Bina Kontenjan: 210
İletişim: 0412 711 61 61

► **Özel Mavi Boğaziçi Ortaokulu / Bağlar**

Selahattin Eyyubi mah. Batıkent Sitesi 20/1 Bağlar
Bina Kontenjan: 160
İletişim: 0412 226 40 40

► **Özel Bismil Nil Ortaokulu/Bismil**

Aralık Köyü Türkmen Hacı Yolu Üzeri Bismil
Bina Kontenjan: 192

► **Özel Doğru Yükseliş Ortaokulu/Yenişehir**

Yolaltı Mahallesi 13. Sok. No:5 Yenişehir
Bina Kontenjan: 264

► **Özel Diyarbakır Marif Ortaokulu/Bağlar**

Gömmetaş Mah. Urfa Bulvarı No:313 Bağlar
Bina Kontenjan: 264
İletişim: 0412 224 00 51

► **Özel Diyarbakır Çözüm Ortaokulu/Bağlar**

Bağcılar Mah. Toptancılar Sit Karşısı 1084. Sokak No:2 Bağlar
Bina Kontenjan: 188
İletişim: 0412 252 28 69

► **Özel Diyarbakır Yıldız Ortaokulu/ Yenişehir**

Kooperatif Mah. Kurtismail Paşa 5. Sokak Dilek Apt. No:3
Yenişehir
Bina Kontenjan: 321
İletişim: 0412 223 73 59

► **Özel Karacadağ Ortaokulu Yenişehir**

Lise Caddesi No:39 Yenişehir
Bina Kontenjan: 720
İletişim: 0412 224 24 35

► Özel Bismil Açık Ortaokulu/Bismil

Altıok Mahallesi 3. Cadde Arslan -2 Pasajı Kat:3-4 Bismil
Bina Kontenjan: 322
İletişim: 0412 415 61 21, bismilacı21@gmail.com

► Özel Diyarbakır Dünya Ortaokulu/Kayapınar

Dr. Sıtkı Görül Caddesi Bulut Sokak Güneş Apt. Zemin +1+2
Kayapınar
Bina Kontenjan: 354

► Özel Diyarbakır TED Ortaokulu /Kayapınar

Peyas Mahallesi 583. Sok. 1723 Ada 1 Nolu Parsel B / Blok
Kayapınar
Bina Kontenjan: 384
İletişim: 0412 290 25 25

► Özel Fehmi AKSOY Ortaokulu/ Kayapınar

Fırat Mah. 576/1 Sok. No:4 Kayapınar
Bina Kontenjan: 360
İletişim: 0412 224 55 57

► Özel Savaş Aşar Ortaokulu/Yenişehir

Fabrika Mahallesi Elazığ Bl. No:209 Ergani Yolu 4. Km.
Yenişehir
Bina Kontenjan: 140

► Bismil Bahçesehir Ortaokulu/Bismil

Şentepe Mah. 1116 Sok. No:64 Bismil / Diyarbakır
Bina Kontenjan: 406

► Özel Diyarbakır Uğur Ortaokulu/Kayapınar

Diclekent Bulvarı BP Kavşağı City Avm Karşısı Kayapınar
Bina Kontenjan: 355

► Özel Bilim Gençlik Ortaokulu/Bağlar

Bağcılar mah. DİSKİ Arkası Yeni Hal Caddesi
1088 Sok. No:14 Bağlar
Bina Kontenjan: 125
İletişim: 0412 251 09 95

► Özel Sevgi Ortaokulu/Silvan

Selahattin Mah. Diyarbakır Caddesi No:207/1 Silvan
Bina Kontenjan: 192
İletişim: 0 532 525 39 80, brusx2121@hotmail.com

ÖZEL ANADOLU LİSESİ**► Özel Dicle Anadolu Lisesi / Kayapınar**

Sümerbank İplik Fab. Kayapınar Mevkii Kayapınar
Bina Kontenjan: 420
İletişim: 0412 257 65 65

► Özel Diyarbakır Final Anadolu Lisesi /Kayapınar

Barış Mah. Talaytepe 1. Cad. No:18 Kayapınar
Bina Kontenjan: 360
İletişim: 0412 255 04 13, diyarbakir@finalokullari.com.tr

► Özel Yeni Ortadoğu Anadolu Lisesi/Kayapınar

Barış Mahallesi Talaytepe Cad. No:13/2 Kayapınar
Bina Kontenjan: 432
İletişim: 0412 255 09 53, zulkuf871@hotmail.com

► Özel Mezopotamya Anadolu Lisesi/Kayapınar

Fırat Mah. 596 Sokak No:3 Kayapınar
Bina Kontenjan: 384
İletişim: 0412 257 24 38, mezopotamyakoleji@hotmail.com

► Özel Diyarbakır Doğa Anadolu Lisesi /Kayapınar

Urfa Yolu Üzeri 8. Km. Ticaret Borsası Karşısı Kayapınar
Bina Kontenjan: 160
İletişim: 412 255 09 00, mustafacan@dogakoleji.com

► Özel Leyla Hanım Anadolu Lisesi/Kayapınar

Diclekent Bulvarı Huzurevleri Mah. 61/1 Kayapınar
Bina Kontenjan: 343
İletişim: 0412 224 71 41, eyupozturk99@hotmail.com

► Özel Diyarbakır Bil Fen Anadolu Lisesi/Bağlar

Siverek Yolu 1 Km. Bağlar
Bina Kontenjan: 360
İletişim: 0412 251 22 78

► Özel Eflatun Anadolu Lisesi /Sur

Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 270
İletişim: 0 412 318 22 00, info@eflatun.k12.tr

► Özel Diyarbakır Anadolu Lisesi/Kayapınar

Peyas Mah. 570. Sokak No:6 Kayapınar
Bina Kontenjan: 215

► Özel Diyarbakır Uğur Asırlık Anadolu Lisesi/Yenişehir

Ali Emiri 4. Sokak No: 13 Yenişehir
Bina Kontenjan: 358

► Özel Diyarbakır Çözüm Anadolu Lisesi/Bağlar

Bağcılar Mah. Toptancılar Sitesi Karşısı 1084.
Sokak No:2 Bağlar
Bina Kontenjan: 182
İletişim: 0412 252 28 69

► Özel Fehmi Aksoy Anadolu Lisesi/Kayapınar

Fırat Mah. 576 / 1 Sokak No:4 Kayapınar
Bina Kontenjan: 288

► Özel Sevgi Anadolu Lisesi /Silvan

Selahattin mah. Diyarbakır Caddesi No:207 /1 Silvan
Bina Kontenjan: 288
İletişim: 0532 525 39 80, brusx2121@hotmail.com

ÖZEL FEN LİSELERİ**► Özel Dicle Fen Lisesi/Kayapınar**

Diclekent Bulvarı Sonu Kayapınar
Bina Kontenjan: 104
İletişim: 0412 238 25 25

► Özel Diyarbakır Final Fen Lisesi/Kayapınar

Barış Mah. Talaytepe 1. Caddesi No:18 Kayapınar
Bina Kontenjan: 104
İletişim: 0412 255 04 13, diyarbakir@finalokullari.com.tr

► Özel Yeni Ortadoğu Fen Lisesi /Kayapınar

Barış Mah. Talaytepe Cad. No:13/2 Kayapınar
Bina Kontenjan: 336
İletişim: 0412 255 09 53, zulkuf871@hotmail.com

► Özel Leyla Hanım Fen Lisesi/Kayapınar

Huzur Evleri Mah. Diclekent Bulvarı No:60/2 Kayapınar
Bina Kontenjan: 104
İletişim: 0412 224 71 41, eyupozturk99@hotmail.com

► Özel Eflatun Fen Lisesi/Sur

Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 144
İletişim: 0412 223 62 19, info@eflatun.k12.tr

► **Özel Diyarbakır Doğa Fen Lisesi/Kayapınar**
Urfa Yolu Üzeri 8. Km. Ticaret Borsası karşısı Kayapınar
Bina Kontenjan: 80
İletişim: 0412 255 09 00, mustafacan@dogakoleji.com

► **Özel Mezopotamya Fen Lisesi / Kayapınar**
Fırat Mah. 596. Sokak No:3 Kayapınar
Bina Kontenjan: 168
İletişim: 0412 257 24 37, mezopotamyakoleji@hotmail.com

ÖZEL SAĞLIK MESLEK LİSELERİ

► **Özel Diyarbakır Reşha Anadolu Sağlık Meslek Lisesi /Bağlar**
Bağcılar Mah. 7. karanfil Cad. No: 25 Bağlar
Bina Kontenjan: 591
İletişim: 0412 224 20 38

► **Özel Mezopotamya Anadolu Sağlık Meslek Lisesi /Bağlar**
Bağcılar Mah. Yeni Hal Cad. 1084. Sok. No:8 Bağlar
Bina Kontenjan: 356
İletişim: 0412 251 21 68, mezopotamyakoleji@hotmail.com

► **Özel Nesil Anadolu Sağlık Meslek Lisesi /Bağlar**
Bağcılar mah. 1077. Sok. 412 Plaza Bağlar
Bina Kontenjan: 792
İletişim: 0412 251 63 53

► **Özel Leyla Hanım Anadolu Sağlık Meslek Lisesi /Kayapınar**
Huzur Evleri Mah. Diclekent Bulvarı No:60/2 Kayapınar
Bina Kontenjan: 144
İletişim: 0412 224 71 41, eyupozturk99@hotmail.com

► **Özel Eflatun Anadolu Sağlık Meslek Lisesi/Sur**
Yeni Mardin Yolu Yeşil Vadi Mah. No:241 Sur
Bina Kontenjan: 427
İletişim: 0412 318 22 00, info@eflatun.k12.tr

ÖZEL GENEL LİSELER

► **Özel Diclekent Temel Lisesi/Kayapınar**
Peyas Mah. 217. Sokak Güler Apt. A Blok Altı 10/A Kayapınar
Bina Kontenjan: 616 İkili eğitim

► **Özel Silvan Uğur Temel Lisesi/Silvan**
Bağlar Mahallesi Diyarbakır Caddesi No:90 Silvan
Bina Kontenjan: 576 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Bayındırlık Birey Temel Lisesi/Bağlar**
Selahattin Eyyubi Mah. 343. Sokak Polkar - 2 Sitesi B / Blok Altı No:9/ A Bağlar
Bina Kontenjan: 552 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0 412 237 95 96

► **Özel Ergani Seçenek Uğur Temel Lisesi / Ergani**
Kemaliye Mah. 50. Yıl Cad. No:21 Ergani
Bina Kontenjan: 714 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Çermik Seçenek Uğur Temel Lisesi/Çermik**
Tepe Mah. Diyarbakır Yol Kavşağı Karakoç Apt. Kat:2 Çermik
Bina Kontenjan: 228 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Dicle Açık Temel Lisesi / Dicle**
27 Mayıs Mah. Ergani Caddesi Sars Mevki No:150 Dicle
216 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Kavram Temel Lisesi/Yenişehir**
Kışla Cad. Atatürk Stadyumu karşısı Kupik Apt. No:13

Yenişehir
Bina Kontenjan: 734 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Diyarbakır Sınav Temel Lisesi /Yenişehir**
Kooperatifler Mah. Şair Sırrı hanım Sokak Yakışır 3 Apt. Altı No:5 Yenişehir
Bina Kontenjan: 826 Temel lisesi

► **Özel Ergani Final Temel Lisesi /Ergani**
Kemaliye Mah. Rüzgarlı Sokak No:12 Ergani
Bina Kontenjan: 480 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 611 70 00, ergani@fdd.com.tr

► **Özel Öz Kayapınar Temel Lisesi /Kayapınar**
Diclekent Bulvarı Reba Yapı Koop. Altı No: 5/A Kat: Bodrum - Zemin -1 Kayapınar
Bina Kontenjan: 470 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 237 48 41, alipianalitik@hotmail.com

► **Özel Değişim Temel Lisesi/Kayapınar**
Kooperatifler Mah. Şair Sırrı Hanım Sokak Yakışır 2 Apt. Altı No:5 Yenişehir
Bina Kontenjan: 288 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Bismil Uğur Temel Lisesi /Bismil**
Altıok Mah. 20. Sok. Kaya Apt. No:25 Bismil NO:25 BİSMİL
Bina Kontenjan: 496 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Diyarbakır Uğur Temel Lisesi/Yenişehir**
İstasyon Caddesi Yılmaz - 12 Apartmanı Yenişehir
Bina Kontenjan: 480 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 223 19 26, hasanal@ugurokullarik12.tr

► **Özel Diyarbakır Bil Temel Lisesi /Bağlar**
Siverek Yolu 1. Km. Alkan Apt. Kat:1-2 Bağlar
Bina Kontenjan: 540 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 238 04 08, bildiyarbakir@bilokullari.com

► **Özel Karacadağ Temel Lisesi/Yenişehir**
Kooperatifler Kışla Cad. Emin Apt. Altı No:30 / B Yenişehir
Bina Kontenjan: 610 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 229 15 38, kulturofis_21@hotmail.com

► **Özel Yenişehir Birey Temel Lisesi/Yenişehir**
Gevran Cad. 1. Akkoynunlu Sokak Kupik Apt. Altı Yenişehir
Bina Kontenjan: 660 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 228 47 35, tunay-62@hotmail.com

► **Özel Diclekent Final Temel Lisesi/Kayapınar**
Diclekent Bulvarı 237. Sokak Seferoğlu Apt. Altı No:8 Kayapınar
Bina Kontenjan: 720 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 251 14 00, finaldiclekent@hotmail.com

► **Özel Bismil Final Temel Lisesi /Bismil**
Altıok Mah. Sanat Sok. Aslan 2 İş Mer. No:401 Kat:5- Teras
Bina Kontenjan: 372 İkili eğitim temel lisesi
İletişim: 0412 415 44 55, bismilfdd@hotmail.com

► **Özel Yenişehir Final Temel Lisesi /Yenişehir**
Kışla Caddesi Sultan 3 Apt. No:3 Yenişehir / Diyarbakır
Bina Kontenjan: 600 İkili eğitim temel lisesi

► **Özel Yenişehir Uğur Temel Lisesi / Yenişehir**
Kurt İsmail Paşa 2. Sokak Sözel Apt. Diyarbakır
Bina Kontenjan: 360 Temel lisesi

► **Özel Diyarbakır Final Temel Lisesi/Yenişehir**
Dr. Selahattin Yazıcıoğlu Cad. İnka 3 Apt. Kat:1 Diyarbakır
Bina Kontenjan: 614 İkili eğitim temel lisesi

MESLEKİ EĞİTİM

PERWERDEHIYA PÎŞEYÎ

- Hazırlayanlar/Amadekar:
Özkan Küçük
Meryem Özdemir Aydın
Merwan Yalcındağ

Eğitim sürecinin özel sektör ile iç içe geliştirilmesi oldukça önemli

Bi awayekî di nav hev de pêşvebirina pêvajoya perwerdehiyê ya bi sektora taybet re gelek pêwîst e

DTSO Meslek Lisesi Lîseyâ Pîşeyê ya DTSO'yê

► Odamız Meslek Eğitim Komisyonu ile Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde çalışması devam eden ve 2016 – 2017 eğitim öğretim döneminde faaliyete geçecek olan meslek lisesi projesi ile ilgili konuştuk. Komisyon Başkanı Mesut ÇELİK, komisyon üyeleri Ömer ARSLAN, Faruk KORKMAZ ve Hüseyin BULUT sorularımızı yanıtladı.

Em di derbarê projeya lîseyâ pîşeyî ku xebata wê li Komîsyona Perwerdehiya Pîşeyî ya Odeya me û li Herêma Senayîya Organîzeyê ya Amedê didome û dê di serdema hîndekarî û perwerdehiya 2016 - 2017'yan de bikeve fealiyetê de axivîn. Serokê Komîsyonê Mesut ÇELÎKî, endamên komîsyonê Omer ARSLAN, Farûk KORKMAZ û Huseyîn BÛLÛTî pirsên me bersivandin.

Meslek Eğitim Komisyonu olarak ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Mesleki Eğitim Komisyonu yönetime geldiğimiz zamandan bu yana ilk ele alınan ve aktifleşen komisyon oldu. Geçmiş dönemlerde yapılan bazı çalışmalar üzerine daha pratik çalışmalar başlatıldı. Organize Sanayi Bölgesinde meslek liselerinin geliştirilmesi ile ilgili oda içinde bir gündem oluşturdu ve pratik çalışmalarını başlattı. Şu an geldiğimiz noktada iyi bir çalışma yürütüldüğünü ifade edebiliriz.

Wek Komîsyona Perwerdehiya Pîşeyî hûn çî cure xebatan dimeşînin?

Komîsyona Perwerdehiya Pîşeyî ji dema ku em hatin ser rêveberiyê heta niha bû komîsyona ku herî pêşî li ser hatiye sekinandin û hatiye aktîfkirin. Li ser hinek xebatên ku di serdemên borî de hatine kirin xebatên bêhtir pratîkî hatin destpêkirin. Di Herêma Senayîya Organîzeyê de di derbarê pêşvebirina lîseyên pîşeyî de di nav odeyê de rojeveke pêk anî û xebatên wê yê pratîkî da destpêkirin. Em dikarin bidin îfadekirin ku di vê xala ku em gihîştine de xebateke baş hatiye birêvebirin.

Meslek lisesi ana eğitim binası tamamlandı. Vakıf üzerinden meslek lisesinin işletilmesi için bir çalışma başlatıldı ve tüm süreçler takvimlendirildi. Önümüzdeki yıl vakıf çalışmalarımız tamamlanmış olacak. Meslek Lisemiz 2016 – 2017 eğitim öğretim döneminde de hizmet vermeye başlayacak.

Organize Sanayi Bölgesinde Odamızın meslek lisesi yatırımı için ayrılan alanda, zaman içinde farklı alanlarda eğitimler için yatırım yapılması da mümkün. Yani mesleki eğitim kampüsünde ihtiyaçlara göre eğitim alanlarının ve atölyelerin geliştirilmesi de mümkün. Alan buna uygun olarak planlandı.

Meslek lisesi bünyesinde eğitim verilecek alanlar planlanırken de firmalardan ve ilgili kurumlardan görüşler alındı. Salt OSB'deki yatırım alanları değil, bir bütün olarak kentte küçük sanayi sitelerinin vb. farklı üretim ve hizmet alanlarının ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman ihtiyacı için de, eğitim alanları düşünüldü ve planlandı. Zaman içerisinde meslek lisesi yanında meslek yüksekokuluna yönelik bir çalışma yapılması da düşünülebilir.

OSB'de meslek liselerinin kurulması ve oda tarafından bu yatırımların geliştirilmesinin mevcut meslek liselerine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Bu güne kadarki bütün mesleki eğitim deneyimleri devlet tarafından uygulanmış. Meslek liseleri mevcutta çok rağbet görmüyor. Bunun pratik çıktılarından kaynaklı çeşitli sebepleri var. Türkiye'de üniversite sınavına girmek, üniversite okumak çok önemli bir kriter. Mesleği üniversite mezununa göre tanımlıyor. Ancak meslek öğrenme bir ihtiyaçtan kaynaklanır. Mesleğe yönelik bir ihtiyaç varsa, ihtiyacı karşılamak için pratik çalışmalar geliştirilebilir. Ama meslek liseleri ve eğitim programları bir ihtiyaca karşılık olarak planlanmış değil. Özel sektörün ihtiyaçlarının devlet üzerinden karşılanmasını beklemek de çok doğru değil. Özel sektörün eğitim ihtiyaçlarının özel olarak kurgulanmış ihtiyacı karşılamaya yönelik eğitim kurumları ile karşılanması ve devletin bu çalışmaları teşvik etmesi çok daha doğru. Ticaret ve Sanayi Odaları bu süreç için geçişi sağlayabilir. Bir ara kurum olarak özel sektörün ihtiyaçlarına göre özel sektör ile iç içe eğitim alanlarının geliştirilmesinde önemli rol oynayabilir.

Avrupa'da odalar mesleki eğitim çalışmalarının daha çok içindeler. Odalar mesleki eğitim çalışmaları ve hatta sertifikalandırma ile ilgili çalışmalar yürütüyorlar. Sizce odanın gündeminde meslek lisesi çalışması, mesleki eğitim çalışması sürekli bir öncelik olmalı mıdır?

Odalar ve odaların gündemleri Türkiye'nin mevcut gündemi ile paralel gidiyor. Odalar salt tek başına gündem oluşturacak bir noktada değil. Türkiye'de odalar yarı devlet kurumu gibi işliyor. Avrupa'da ise daha çok özel sektörde ortaya çıkan ihtiyaçlar gene özel sektör eli ile geliştiriliyor.

Avahiya perwerdehiya bingehîn a lîseyê pîşeyê hat temamkirin. Ji bo xebitandina lîseyê pîşeyê ya ji ser weqfê xebateke hat destpêkirin û hemû pêvajoyê hatin teq-wîmkirin. Dê di sala pêşiya me de xebata me ya weqfê hatibe temamkirin. Lîseyê me ya Pîşeyê dê di serdemê hîndekarî û perwerdehiyê ya 2016 - 2017'yan de jî dest bi dahina xizmetê bike.

Li Herêma Senayî ya Organîzeyê de li qada ku ji bo razemeniya lîseyê pîşeyê ya Odeya me hatiye veqetandin, di nav demê de di qadên cuda de razemeniya ji bo perwerdehiyan jî pêkan e. Ango di kampûsa perwerdehiya pîşeyê de li gor pêdiviyên pêşvebirina atolye û qadên perwerdehiyê jî pêkan e. Qad li gor guncaniya vê jî hat plankirin.

Dema qadên ku di dê bin banê lîseyê pîşeyê de perwerdeyê bidin hatin plankirin jî jî firma û saziyên eleqedar nêrîn hatin girtin. Ne tenê qadên razemeniyê yê li OSB'yê, bi tevayî ji bo pêdiviya elemanên wesfdar ku li bajêr sîteyên senayî yê biçûk û hwd. qadên xizmet û hilberîne yê cihêreng pêdivî pê dibînin jî, qadên perwerdehiyê hatin fikirandin û plankirin. Di nav demê de li ber lîseyê pîşeyê dikare pêkanîna xebateke arasteyî dibistana bilind a pîşeyê jî bê fikirandin.

Li OSB'yê avakirina lîseyên pîşeyê û pêşvebirina van razemeniyan a ji hêla odeyê ve li gor lîseyên pîşeyê yê heyî avantaj û dezavantajên wê çi ne?

Hemû tecrûbeyên perwerdehiya pîşeyî yê heta roja îro ji hêla dewletê ve hatine sepandin. Lîseyên Pîşeyê di heyîne de zêde nayên daxwazkirin. Sedemên cûr bi cûr ên ji ber derketinê vê yê pratîkî hene. Li Tirkiyeyê ketina ezmûna zanîngehê, xwendina zanîngehê pîvaneke gelek pêwîst e. Pîşeya wan li gor mezûntiya zanîngehê tê terîfkirin. Lê hînbûna pîşeyê ji ber pêdiviyê çê dibe. Ger arasteyî pîşeyê pêdiviyê hebe, ji bo pergandina pêdiviyê xebatên pratîkî dikarin werin bipêşxistin. Lê lîseyên pîşeyê û bernameyên perwerdehiyê wek bergîdana pêdiviyê nehatiye plankirin. Li bendemahina pergandina pêdiviyên sektora taybet a ji ser dewletê jî zêde ne rast e. Arasteyî pêşwazîkirina pêdiviyên perwerdehiyên sektora taybet ku bi awayekî taybet hatiye pevxistin, pêşwazîkirina wan a bi saziyên perwerdehiyê re û ji hêla dewletê ve teşwîqkirina van xebatan bêhtir rast e. Odeyên Senayî û Bazirganiyê dikarin ji bo vê pêvajoyê derbasiyê pêk bînin. Demekê wek sazî li gor pêdiviyên sektora taybet bi sektora taybet re pêşxistina qadên perwerdehiyê ya di nav hev de dikare rola pêwîst bilîze.

Li Avrûpayê Ode bêhtir di nav xebatên perwerdehiya pîşeyî de ne. Ode di derbarê xebatên perwerdehiya pîşeyî û heta xebatên belgedarkirinê de xebatan dimeşînin. Li gor we lazîm e ku di rojê odeyê de xebata lîseyê pîşeyê, xebata perwerdehiya pîşeyî her tim pêşîkî hebe?

Biz henüz bu noktada değiliz. Ancak bunun için ısrar etmeliyiz. Özellikle Diyarbakır olarak daha çok ısrar etmeliyiz. Elimizdeki eğitim verileri çok sıkıntılı. Ortaokuldan liseye geçen yıllık ortalama 40 bin civarında öğrencimiz var. 40 bin kişinin tamamının üniversite okuması çok mümkün değil. Bu gençlerin istihdama aktarılması oldukça önemli. Odanın reel ihtiyaçları göz önünde bulundurup model çalışmalar yaratması gerekir. Odanın asli görevlerinden biri olmamakla beraber, bu alanda çalışması oldukça önemlidir.

Meslek lisesinde hangi alanlarda eğitimler verilecek?

Eğitim vereceğimiz alanlar daha çok hazırlık aşamasında belirlendi. Lisemizde; Elektrik – Elektronik Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Metal Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Mobilya ve İç Mekan Tasarımı, Tekstil Teknolojisi, Gıda Teknolojisi ile Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme olmak üzere 8 ana eğitim alanı belirlendi. Eğitim alanları belirlenirken organize sanayi bölgesindeki firmaların ve yerelde ilgili kurumların görüşleri alındı. Makine teknolojisi ve metal teknolojisi alanları için ilk çalışma başlatıldı. Diğer meslek okullarından daha farklı olarak öğrencilerin bire bir imalatın içinde olması hedeflendi. DTSO'nun bu konuda bazı avantajları da var. Eğitim sürecinin özel sektör firmaları ile iç içe geliştirilmesi pratik bilgilerin alınması açısından oldukça önemli. Ayrıca özel sektör ihtiyaçlarını karşılayarak okuldaki öğrencilere bir katkı sağlamak da mümkün. Bu konuda yerel kurumlar da destek verebilir.

Son olarak meslek lisesi meselesi Türkiye'de tıkanan eğitim sistemine karşı önemli bir çıkış noktasıdır. Bu konuda çalışma yapmak zorunluluğumuz var. Salt fiziki koşulları oluşturmakta yeterli değil. Bir bütün olarak özel sektörün daha çok sürece dahil olması için yasal altyapısının geliştirilmesi, mesleki eğitim kurumlarında daha nitelikli bir eğitim sunmak için eğitimciler ile ilgili çalışmalar, ustaların eğitim sürecine katılımı vb. çalışmaların da geliştirilmesi gerekmektedir.

Biz DTSO olarak 2013 Haziran ayından beri başlattığımız bu çalışma ile sorunun ne kadar büyük olduğunu, özellikle ilimiz açısından ne kadar önemli olduğunu gördük. Başlattığımız girişimin bir an önce tamamlanması ve aktif eğitim sürecine geçilmesi için çalışma yapıyoruz. Umarız sağlıklı bir şekilde sonuçlandırır ve odaların mesleki eğitim çalışmalarına sunabilecekleri katkılar ile ilgili iyi bir model oluştururuz.

Ode û rojevên Odeyan bi rojeva heyî ya Tirkiyeyê re rastênhev diçe. Ode ne di nuqteya ku bi tena serê xwe rojevê pêk binin in. Li Tirkiyeyê Ode wek saziya niv dewletê dixebite. Li Avrûpayê jî bêhtir pêdiviyên ku di sektora taybet de der tên dîsa bi destê sektora taybet tê bipêşxistin.

Em hêna ne di vê nuqteyê de ne. Lê divê em ji bo vê îsrar bikin. Bi taybetî wek Amedê divê em îsrar bikin. Daneyên perwerdehiyê yên di destê me de gelek teng in. Nêzî 40 hezar xwendekarên me yên ku salane bi nîvekî ji dibistana navînî derbasê lîseyê dibin hene. Xwendina wan hemû 40 hezar kesan a zanîngehê zêde ne pêkan e. Veguhastina van ciwanan a li îstihdamê gelekî pêwîst e. Divê pêdiviyên rastîn ên Odeyê li ber çav bê nîgirtin û xebatên model biafirîne. Tevî ku ne ji peywireke sereke ya Odeyê ye jî, di vê qadê de xebata wê gelek pêwîst e.

Di lîseyê pîşeyê de di kîjan qadan de dê perwerde bîn dayîn?

Qadên me yên ku em dê perwerdehiyê tê de bidin bêhtir di asta amadehiyê de hatin diyarkirin. Di lîseyê me de; tevî Teknolojiya Elektrîk – Elektronîk, Teknolojiya Makîneyê, Teknolojiya Metalê, Teknolojiya Maşîneyên bi Motor, Sêwirana Mobîlya û Mekana Hundirî, Teknolojiya Xavûcavê(Tekstîl), Teknolojiya Xurekê, Teknolojiya Tesîsatê û Avhewakirinê 8 qadên bingeîn ên perwerdehiyê hatin destnîşankirin. Dema qadên perwerdehiyê hatin destnîşankirin dîtînen firmayên li herêma senayî organîzeyê û li xwecihî yên saziyên eleqedar hatin girtin. Ji bo qadên Teknolojiya Makîneyê û Teknolojiya Metalê xebata pêşî hate destpêkirin. Ji dibistanên pîşeyê yên din cudatir yeke yek hebûna xwendekarên a di nav îmalatê de hat armanckirin. Hinek avantajên DTSO'yê yên di vê mijarê de jî hene. Pêşvebirina di nav hev de ya pêvajoya perwerdehiyê ya bi firmayên sektora taybet re di hêla girtina agahiyên pratîk de gelekî pêwîst e. Her wiha bi dabînkirina pêdiviyên sektora taybet alîkariyeke ji bo xwendekarên dibistanê jî pêkan e. Di vê mijarê de saziyên xwecihî jî dikarin piştgiriyê bidin.

Wek encam, meseleya lîseyê pîşeyê li hember pergala perwerdehiyê ku li Tirkiyeyê xitimiye nuqteyê pêwîst ya derketîne ye. Di vê mijarê de divêyatiya me ya kirina xebatê heye. Tenê pêkanîna mercên fizîkî jî ne bes e. Ji bo bi tevayî sektora taybet bêhtir daxilê pêvajoyê bibe pêşvebirina binesaziya wê ya zagonî, ji bo di saziyên perwerdehiya pîşeyî de perwerdehiyeke bêhtir bi wesfdar pêşkêş bikin pêşvebirina xebatên di derbarê perwerdekarên de, beşdarbûna hostayan a pêvajoya perwerdehiyê û hwd. lazim e.

Me wek DTSO'yê bi vê xebata ku me ji meha Hezîrana 2013'yan vir ve dahiye destpêkirin dît ku pirsgirêk çiqas mezin e û bi taybetî jî hêla bajarê me ve çiqas pêwîst e. Em ji bo gaveke zûtir peyana ku me dahiye destpêkirin bê tamamkirin û derbasê pêvajoya perwerdehiya aktifê bê kirin xebatê dikin. Em hêvîdar in ku em bi awayekî bi tendurîst bi encam bikin û di derbarê têkariyên modeleke baş ku Ode bikaribin pêşkêşî xebatên xwe yên perwerdehiya pîşeyî bikin pêk binin.

Berber koşturduğumuz tüm iş arkadaşlarımızla amatör ruhunu kaybetmeden kurumsallaşma sağlayan bir DİMER kültürü oluşturduk.

Me çandêke DÎMER'ê ya ku me hemû hevalan bêyî ku rihê xwe yê amatorî wenda bikin sazîbûna wê pêk anîbû ava kir.

Devrim Türk
Dimer Group Yönetim Kurulu Üyesi

KURUMSALLAŞMADA EĞİTİMİN ROLÜ *DI SAZÎBÛNÊ DE ROLA PERWERDEHIYÊ*

Diyarbakır'ın en önemli ihracat kalemlerinden biri olan mermer alanında faaliyet gösteren şirketlerin başında gelen Dimer Group Yönetim Kurulu Üyesi sayın Devrim Türk ile mesleki eğitime verdikleri önem ve kurumsallaşmada eğitimin rolü hakkında konuştuk.

Li Amedê, yek ji wan pêûsên ku îhracatên herî girîng pê tê kirin, qada mermerê ya ku faliyetan nîşan dide serekên şirketan Dîmer GROÛP e. Em bi Endamê Pêkhateya Rêveberiyê birêz Devrîm Turkî re di derbarê girîngiya ku didin perwerdehiya pîşeyî û rola perwerdehiya sazîbûnê de axivîn.

Öncelikle DİMER grup hakkında bilgi alabilir miyiz? Hangi alanlarda faaliyet gösteriyor, bünyesinde kaç şirket var?

DİMER GROUP; 1980'li yılların sonunda maden ve mermercilikle faaliyetlerine başlamış bir gruptur. Ancak bölgede devam eden çatışma ve kaos ortamından dolayı zaman zaman çalışmalarına ara vermiştir. 1995 yılında Dimer Mermer bünyesinde bölgedeki ilk mermer ocakçılığını başlatmıştır. İlk çıkış noktası blok ihracatı şeklindedir.

Ancak İhracattan kalan blokların işlenebileceği bir tesis olmadığı için 1998'de Organize Sanayi Bölgesinde Mermer fabrikasının temelini attı. 2000'li yılların başından itibaren bu fabrika Türkiye'nin en büyük ve en kaliteli üretimini yapan fabrikaların başında geliyor. Dimer

Di despêkê de em dikarin di derbarê DÎMER GRÛP'ê de agahiyan bigirin? Di kîjan qadan de fealiyet nîşan daye, di binyata wê de çend şirket hene?

DÎMER GROÛP; grûbekî ku di dawiya salên 1980'an de dest bi fealiyetên maden û madenkariyê kiriye. Lê belê ji ber ser û pevçûnên ku li herêmê diqewimîn dem bi dem navber daye xebatên xwe. Di sala 1995'an de li herêmê yekemîn kamkarî di binyata Dîmer Mermerê de hatiye destpêkirin. Jêderka îxracatê ya yekemîn bi awayekî blokî ye.

Lêbelê ji ber tunebûna tesîsekî ya jibermahiyên bilokî lê bê hilberandin, di sala 1998'an da Qada Senayî ya Organîzasyonê bingeha fabrîkaya Mermerê avêt. Ev fabrîka ji serê salên 2000'î û pê ve li Tirkiyeyê bi hilberînekî herî baş û bi kalîte ve serekê hemû fabrîkayan e. Dîmer

Mermer gerek ocakçılıkta gerek fabrikada Diyarbakır'da yeni bir sektör oluşumuna öncülük etti. Bugün mermer sektörü Diyarbakır'daki sanayinin ve ihracatın büyük kısmını oluşturmaktadır.

DİMER GROUP bünyesinde mermer, maden, ahşap ve mobilya, tarım, enerji ve turizm alanında faaliyet gösteren 9 şirket barındırıyor. Merkezi Diyarbakır olan grubumuzun, Adıyaman, Maraş, Konya, Ankara, İstanbul, Van, İskenderun ve yurtdışında da faaliyetleri mevcuttur. Grubumuzun 1000 civarında çalışanı mevcuttur. Çalışanlarımızın büyük kısmı faaliyet gösterdiğimiz yerlerde yaşayanlardan oluşmaktadır. Bu şekilde çalıştığımız bölgelerde yöre halkına iş imkanı sunuyor ve onların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamalarında yardımcı oluyoruz.

Yeniden başlayan çatışmaların barışla sonuçlanması halinde bölgede yeni yatırımlar yapmayı planlıyoruz.

DİMER Grup İlimizde farklı sektörlerde kurumsallaşan şirketler yarattı, bunda insan kaynağının çok büyük bir rolü var. Kısaca Dimer Grup ve şirketlerinin insan kaynakları yönetimi konusunda bilgi verebilir misiniz?

Grubumuz bünyesinde bulunan şirketlerin tamamına yakını üretim alanında faaliyet göstermektedir. Üretilen ürünlerin büyük kısmı yurtdışı pazarlarına satılmaktadır. Dünyada 60'ın üzerinde ülke ile çalışıyoruz ve hemen her atanda çok güçlü rakiplerde rekabet etmek zorundayız. Bunu da ancak güçlü bir insan kaynakları ve kurumsallaşma ile sağlayabiliriz. Pazarda rekabet edebilmek için sermaye tek başına yeterli olmuyor. Stratejileriniz, amaçlarınız, hedefleriniz ancak kalifiye ve donanımlı çalışanlarınızla pazarda yer edinebilir.

DİMER GROUP; tüm çalışanlarını bir aile olarak görüp, çalışan ve müşteri memnuniyetini önceleyen bir insan kaynakları politikası izlemektedir. Beraber koşturduğumuz tüm iş arkadaşlarımızla amatör ruhunu kaybetmeden kurumsallaşma sağlayan bir DİMER kültürü oluşturduk. Kurumsallaşma ile işleri keyifliliktan çıkarıp kurumun amaçları doğrultusunda belirli kurallara bağladık ve tüm çalışanlarla yönetimde sorumluluk paylaşımı yaptık.

İnsan kaynaklarını geliştirmek için bünyenizde ne tür eğitimler gerçekleştiriyorsunuz? Eğitimlerin hedef grupları kimler (idari, yönetim, işçiler)?

Ağırlıklı yurtdışına çalıştığımız için pazarda tüm dünya ile rekabet halindeyiz. Bu mücadeleyi ancak dünya ölçeğinde bir ürün ve bu ürünü oluşturan bir insan kaynağı ile başarabiliriz. Bu sebepten insan kaynakları politikamız sürekli gelişimi öngörür. 2006'dan beri çeşitli üniversite ve kurumlardan kurumsallaşma ve gelişim alanında dış destekler alıyoruz.

Bünyemizde bulunan İnsan kaynakları departmanı çalışanlarla görüşmeler yapıp ihtiyaca göre alınacak eğitimleri belirliyor. Daha sonra ihtiyaç duyulan eğitimleri yıllık bir plan çerçevesinde bir kısmını kurum içerisinde bir kısmını dışarıdan sağlıyor. Eğitimler Grup yöne-

Mermerê gerek bi kamkarîtiyê gerek jî di fabrikayê de li Amedê pêşengîti ji çêbûna sektorekî nû re kir. Îro sektora mermerê ya li Amedê beşa senayiyê û îhracatê ya herî mezin pêk tîne.

DİMER GROÛP di binyata xwe de 9 şirketên mermer, kamkarî, darîn û mobilya, cotkarî, enerjî û turizmê dihewîne. Fealiyetên gruba me li Ameda navendî, Semsûr, Mereş, Konya, Enqere, Stenbol, Îskenderûn û li derveyî welêt jî hene. Di grûba me de nêzî 1000 xebatkar hene. Beşek ji xebatkarên me yên ku Fealiyetan nişan dide, ji cihê ku lê dijîn pêk tê. Bi vî awayî derfetan pêşkêşî niştecihên herêmê dikin û em ji bo bicihanîna pêtiyiyên wan ê cûr be cûr jî dibin alîkar.

Ger şerê ku li herêmê bi aştîyane bi dawî bibe em ji nû ve razandinan plan dikin.

DİMER GRÛP'ê li navendê di sektorên cihewaz de sazîbûna şirketan afirand, li vir rola çavkaniya mirovan pir mezin e. Hûn dikarin bi kinasî di derbarê rêvebirina çavkaniyên mirovan de agahiyan bidin?

Di binyata gruba me de nêzî tevahiya şirketan di qada hilberinê de fealiyetan nişan dide. Beşekî mezin ji berhemên ku hatî hilberandin di bazarên derveyî welêt de tê firotin. Em di cihanê de bi zêdetirî 60 welatan re dixebitin û hema hema di hemû qadan de em mecbûr in ku hevrikerên hevberên xwe bin. Vê jî em dikarin bi çavkaniyên mirovan ê bi hêz pêk bînin. Ji bo hevrikeriya bazariyê sermiyan bi tena serê xwe têrî nake. Stratejiya we, armanca we, hedefa we tîne bi xebatkarên tîr û tije dikare di bazarê de cih bigire.

Di DİMER GROÛP'ê de hemû xebatkar wekî malbatekê tê dîtin û sereke keyfxweşiya bikiran di politîkaya çavkaniyên mirovan de tê şopandin. Me çandê DİMER'ê ya ku me hemû hevalan bêyî ku rihê xwe yê amatorî wenda bikin sazîbûna wê pêk anîbû ava kir. Me di sazîbûnê de karên xwe ji sersarîbûnê dûr xist û di nava hemû xebatkarên de rê û rêgezên berpisyartiya rêvebirinê jî parve kir.

Hûn di binyata xwe de ji bo pêşxistina çavkaniyên mirovan bi çî cure perwerdeyê pêk tînin. Grubên hedef yên perwerdehiyê kî ne (îdare, rêveberî, karker)?

Bi giranî em li derveyî welêt dixebitin ji ber vê yekê jî em bi hemû cihanê re di rewşekî hevrik de ne. Lê belê ev têkoşîn tenê bi berhemekî ya pîvanên cihanê û dikarin vî berhemî bi çavkaniyên mirovan li ser bixin. Ji ber vê sedemê her tim pêşketin di politîkayên me yên çavkaniyên mirovan de esas e. Em ji 2006'an û pê ve di qada pêşketin û sazîbûnê de ji zanîngehên cuda û saziyan piştgiriyên derveyî jî digirin.

Di binyata me de bi rewîştina xebatên çavkaniyên mirovan re hevdişin tê kirin û li gorî pêtiyiyên perwerdehiyê tê diyarkirin. Paşê jî di çarçoveyekê de li gorî pêtiyiyên perwerdehiyê yên salane planekî ku beşek ji hundirê saziyê beşek jî ji derveyî saziyê tê kirin. Perwerdehiyên grûpê ji rêveberiya saziyê bigire heta karkerê ku li ser kamkariyê werdigirin e.

tim kurulundan başlayarak ocaktaki işçiye kadar her kademe kapsıyor.

İşletmeleriniz bünyesinde düzenlediğiniz eğitim programlarının ne gibi sonuçlarını görüyorsunuz?

Yeni işlerde ve iş geliştirmede deneyimli insanları grup bünyesine katarak- ki bunlar çoğunlukla şehir dışından oluyor- onlara yardımcı olacak yeni elemanlar veriyoruz. Ve bunların gelişmesini sağlıyoruz. Bu şekilde eğitimlerle birlikte pratikte de sürekli bir eleman yetiştirme çalışmalarımız var.

İnsan kaynakları politikası sadece eğitimler üzerine kurulamaz. İnsanlara verdiğiniz değer de çok önemlidir. Bünyemizde daimi bir doktor, iş sağlığı ve güvenlik uzmanları çalışanların sosyal ortamları ve sosyal aktiviteler için alanlar bulduruyoruz. En az yılda bir tüm çalışanlarımızı bir araya toplayıp eğlenceler düzenliyoruz. Bu yıl en uzun süre bünyemizde çalışan arkadaşlarımıza plaket verdik. Çeşitli yarışmalar ve çekilişlerle hediyeler dağıttık. 1 Mayıs, 8 Mart kadınlar gününde ve çeşitli dini günlerde aktiviteler düzenliyoruz. Yapılan bu çalışmalar ve eğitimler, kurumla çalışanlar arasında daha sıcak bir ortam oluşturuyor ve bizi aile yapıyor.

Eğitim ihtiyacını nasıl tespit ediyorsunuz? Yıllık eğitim programları hazırlıyor musunuz? Eğitimden sonra eğitim sonuçlarını değerlendirmek için çalışma yapıyor musunuz?

Eğitim sistemimizden kaynaklanan sorunlardan dolayı insanlar okulu bitirdikten sonra bir iş yerinde çalışmaya hazır olamıyorlar. Biz bu eğitimlerle onları çalışma ortamına hazırlıyor ve onların gelişimine katkıda bulunuyoruz. Belirli bir düzeyde aldıkları teorik eğitimi pratikle birleştiriyoruz. Çoğunlukla bu eğitimler insanlarda bulunan potansiyeli ortaya çıkarıyor. Ve bundan hem kendileri hem de kurumumuz kazançlı çıkıyor.

Faaliyet gösterdiğiniz sektörlerde Ar-Ge ve eğitim çalışmalarını için üniversiteden destek alıyor musunuz? Özellikle ilimizde Üniversite-Sanayi iş birliğinin düzeyini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Faaliyet gösterdiğimiz sektörlerde ön çalışmalar yapıyoruz. Sektörün durumu, oyuncularını, avantajları ve dezavantajlarını değerlendiriyoruz. Bunları kendimiz yaptığımız gibi bazen dış destekler de alıyoruz.

Her sektörün Ar-Ge faaliyetleri farklı olduğu için, birden fazla ar-ge ekibimiz mevcut. Her firmanın organizasyon şemasında bulunan Ar-Ge ekipleri farklı kişilerle çalışabiliyor. Kimi yerlerde genel müdüre bağlı olan ar-ge departmanı başka yerde üretim müdürüne bağlı olabiliyor.

Ar-Ge çalışmalarında farklı üniversitelerle çalışıyoruz. Dokuz Eylül, İTÜ, Boğaziçi ve Hacettepe'nin yanı sıra zaman zaman da Dicle Üniversitesi ile çalışıyoruz. Ancak kentimizin genel havası üniversiteye de sinmiş olmalı ki, siyaset yapmayı işlerini yapmaktan daha çok seviyorlar.

We di binyata xwe de bi dakirinên sazkirina bernameya perwerdehiyê encamên bi çi rengî girt?

Me di kar û pêşketinên nû de mirovên bi tecrûbe tevî binyata xwe kir- ku ev bi piranî ji derveyî bajêr in- cudatir ji bo alîkariyê em elemanên nû didin wan û pêşketina wan jî pêk tînin. Bi vî awayî bi perwerdehiyê re û di nav pratikê de bi domdarî xebatên me yên gihandina elemanan heye.

Polîtîkayên çavkaniyên mirovan ne tenê li ser perwerdehiyan tê avakirin. Nirxa ku em didin mirovan jî pir girîng e. Di binyata me de her tim bijîk, tenduristiya kar, pisporên ewlehiyê, hêwira xebatkaran ya civakî û di çalakiyên civakî de qada ewlehiyê bi esas tê girtin. Herî kêr salê carekê em hemû xebatkaran kom dikin û şahiyên pêk tînin. Îsal me di binyata xwe de plaket da wan hevalên ku bi demekî dirêj e dixebitin. Me bi pêşbirkên cur be cur û bi listokên vekişînê diyarî belav kirin. Em di 1'ê Gulanê roja karkeran û 8'ê Adarê roja jinan de û di rojên olî yên cuda de çalakiyan saz dikin. Ev perwerdehî û xebatên ku tînin kirin di nava sazî û xebatkaran de hêwînekî germ pêk tîne û me dibin awayê malbatekê.

Hûn pêtîviyên perwerdehiyê bi çi awayî tespît dikin? Bernameyên perwerdehiyê yê bi salane çawa amade dikin? Hûn piştî perwerdehiyê xebatên nîrxandina perwerdehiyê pêk tînin an na?

Sedema pîrsgirêkên ku ji pergala me ya perwerdehiyê pêk tê mirovên ku dibistanên xwe qedandî jî ji bo xebatên kargehan nikarin amade bin. Em wan bi van perwerdehiyan ji bo kar amade dikin û piştevaniya wan dikin. Perwerdehiya teorîk a ku tê dayîn ji astekî ku diyar şûn ve bi pratikê ve tê girêdan. Piraniya perwerdehiyên bi vî rengî pozîsyona ku di mirov de derdixîne holê. Ji viya hem ew hem jî saziya me bi destkeftî der tê.

Hûn di sektorên ku fealiyetan tê de nişan didin de ji bo Ar-Ge û xebatkarên perwerdehiyê ji zanîngehê piştgiriya digirin? Bi taybetî hûn li navçeyê me asta zanîngeh-senayiya hevkarîyê çawa dinirxînin?

Di Sektorên ku em tê de fealiyetan nişan didin de di heman demê de em pêşxebatan jî dikin. Rewş, rol, derfet û paşwendiyên sektorê dinirxînin. Bi kirina xwe ya van karan re jî carinan em piştgiriya derveyî jî digirin.

Ji ber ku di hemû sektoran de fealiyetên Ar-Ge'ê cuda ne, yê me jî ji yekê zêdetir tîmên Ar-Ge'yê hene. Tîmên Ar-Ge'yê ya ku di binyata organîzasyonê de dikarin bi kesên cuda re jî bixebitin. Li hin cihan departmana Ar-Ge'yê ya ku dikare bi gerîndeyê giştî ve girêdayî li cihêkî din jî bi gerîndeyê hilberînê ve girêdayî be hene.

Ar-Ge, cudatir di xebatên xwe de bi zanîngehên cuda re jî dixebite. Em bi Zanîngeha Dokûz Eylulê, ZTS, Bogaziçi û Hacettepeyê re û cudatir car caran bi zanîngeha Dicleyê re jî dixebitin. Lê belê vaye xuyaye ku atmosfera bajêr derbasî zanîngehan jî bûye ku jixwe diyar e kirina siyasetê ji karkirinê zêdetir hez dikin.

**UZMANLAŞMIŞ MESLEK EDİNDİRME MERKEZLERİ
NAVENDÊN DAYÎNA PÎŞEYÊ YA PISPORBÛYÎ**

Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Beceri 10 Projesi bileşenlerine UMEM hakkında merak ettiklerinizi sorduk.

Me ji pêkhateyên Projeya 10 Hunerweriyê ya Navendên Dayîna Pîşeyê ya Pisporbûyî (NDPP/ÛMEM) tîştên ku me di derbarê ÛMEM'ê de mereq dikirin pirsî.

Ferdani Gökdere

DTSO Genel Sekreteri
Sekreterê giştî yê DTSO'ê

**DTSO olarak mesleki eğitim ve istihdam konusuna ayrıca önem vermekteyiz
Em wekî DTSO'yê di mijara perwerdehiya pişeyî û îstîhdamî de girîngiyekî cudatir didin**

DTSO olarak mesleki eğitim ve istihdam konusunda ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz? Kısaca bilgi verir misiniz?

Mesleki eğitim ve istihdam konusu kentimizin en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Bilindiği üzere Diyarbakır genç nüfusun yoğun olduğu bir şehir ve kentimizin yaş ortalaması 21 -23 yaş aralığında. Bu durum işletmelerimizin ihtiyaç duyduğu iş gücü potansiyeli açısından olumlu bir faktör ancak kalifiye eleman sorununun çok fazla olduğu bir il olmamızdan kaynaklı söz konusu bu genç nüfus avantajımızı iyi kullanamamaktayız. Bu nedenle DTSO olarak mesleki eğitim ve istihdam konusuna ayrıca önem vermekteyiz. Özellikle Oda olarak yürüttüğümüz projelerle sorunu çözme gayretini içerisindeyiz. Bu bağlamda Organize Sanayi Bölgesinde tamamiyle öz kaynaklarımızla yapılan DTSO Meslek Lisesi, Merkez Sur İlçesinde bulunan odamıza ait Taş Ev'de Japon Büyük Elçiliğiince desteklenen istihdamaya yönelik kalifiye iş gücünü hedefleyen projemiz ile UMEM Beceri 10, KUYAP gibi projelerle gerek kalifiye eleman yetiştirme gerekse de istihdam yaratma konusunda yoğun bir çalışma yürütmekteyiz.

UMEM, DTSO ve yerelde ilgili kurumların katılımı ve özel sektörde faaliyet gösteren firmaların talepleriyle yürütülen bir proje. Bu proje çalışmasının hedefleri ile mevcut uygulamaları hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Beceri 10 Projesi aktif işgücü piyasasında faaliyet gösteren işletmelerin kalifikasyonu yüksek iş gücü ihtiyacını karşılamaya yönelik bir projedir. Söz konusu proje, Türkiye Odalar Borsalar Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Milli Eğitim Bakanlığı ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi arasında 23.06.2010 tarihinde imzalanmış ve uygulama protokolüyle hayata geçirilmiş bir projedir.

UMEM projesinin yereldeki temsilcileri DTSO Genel Sekreterliği, İŞKUR Şube Müdürlüğü, İl Milli Eğitim

Hûn wekî DTSO'ê di mijara perwerdehiya pişeyî û îstîhdamî de xebatên bi çi rengî bi rê ve dibin?

Pirsgirêka perwerdehiya pişeyî û îstîhdamî ji pirsgirêkên bajarê me ya herî girîng e. Wekî ku tê zanîn Amed bi nifûsa xwe ya ciwan bi gelenperî di navbera 21-23'an de ye. Ev rews ji hêla pêdiviya hêza kargeriye ve potansiyeleki erênî ye, lê belê ji ber ku navenda me ji hêla elemanên kalîfiye ve bi pirsgirêk e, bikaranîna vê nifûsa ciwan ji qels dimîne. Ji ber vê sedemê em wekî DTSO'yê girîngiyekî cudatir didin perwerdehiya pişeyî û îstîhdamî. Bi taybetî em di nav xîreteki ya çareserkirîya projeya Ode'yê de ne. Bi vê ve girêdayî bi Qadeya Senayî ya Organîzasyonê tevahiya lêhûrbunên ku bi DSTO, Lîseya Pişegirtinê, Mala bi Kevirî ya ku li navenda navçeya Surê hatiye vekirin, piştgiriyên ku Balyozxaneyê Japon ya Mezin didin îstîhdamê hêza kargeriya kalîfiyeyî arasteyî projeya me dike û bi UMEM'ê re ji projeyên wekî Serkeftî 10 û KUYAP'ê gerek bi gihandina elemanên kalîfiye gerek ji di mijara aferînertiyên îstîhdamî de em xebateki kûr û hûr bi rê ve dibin.

UMEM, projeyeke ku bi beşdariya DTSO û li xwecihiyê saziyên eleqedar û bi daxwaza firmayên ku sektorên taybet de fealiyetê nişan didin tê meşnadin e. Hûn dikarin di derbarê hedefên xebata vê projeyê û sepandinê wê yê heyt de bi kinasî agahiyan bidin?

Navendên Dayîna Pişeyê ya Pisporbûyî (NDPP/UMEM) pêkhatiyên serkeftiyên proje 10, di çalakiyên hêza kar de faliyetên ku di piyasayê de nişan dide û dakarkirina bilind ya kalifikasyonî porejeyekî pêdiviyên xwe yê ya hêza kar pêk tîne. Projeya ku mijara gotinê, bi protokola îmzekirin û sepandinê Pêkhatiyên Borsayê ya Odeyên Tirkiyeyê û Wezirê Ewlehiya Civakî ya Pêkhatiya Kargirî, Wezirê Perwerdehiya Netewî, TOBB û Zanîngeha Teknik û Aboriyê di dîroka 23.06.2010'an de hatiye sazîkirin. Temsilkarên projeya UMEM'ê yê xwecihî ji Sekreteriya DTSO ya Giştî, Gerînendeyê Şaxa ÎŞKÛR'ê, Gerînendeyê Perwerdehiya Netewî ya Şaxa Navendê, Gerînendeyê Anatolyayê yê Lîseya Pişeyî ya Teknik û Endûstiriyê,

Şube Müdürü, Diyarbakır Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Müdürü, Burhanettin Yıldız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Müdürü ve Vali Gökhan Aydın Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Müdüründen oluşmaktadır.

Kurs yönetimi olarak kentimizin işgücü piyasasının ihtiyaç analizi doğrultusunda ilden toplanan nitelikli işgücü -stajyer taleplerini karşılamaya yönelik, eğitimlerin yapılmasını organize etme çabası içindeyiz. Bu bağlamda;

► İŞKUR'a kayıtlı olan ve iş arayan dezavantajlı kesimlere yönelik teorik eğitim verilmesi,

► İş arayanların Kurs yönetimimiz koordinasyonunda firmalarla eşleştirilerek kursiyerlere pratik eğitim verilmesi ve başarılı olan kursiyerlerin sertifikalandırılarak staj gördüğü iş yerlerinde istihdam edilmesi için çalışmaktayız.

İstihdam sorununun altında yatan en önemli nedenlerden biri de mesleksizliktir. Kentimizdeki vasıfsız iş gücü fazlalığı açıkça görülmektedir. Diğer taraftan firmalarımız da kalifiye eleman bulma sıkıntısı yaşamaktadır.

Bu gerçeklikten hareketle Kurs yönetimi olarak temel hedefimiz kentimizdeki kalifiye eleman sorununa çözüm bulmaktır. Bu kapsamda İşsizlere yönelik temel mesleki eğitim, mesleki gelişim ve meslekte yenilenme eğitimlerinin verilmesi ile bunun sonucu olarak başarılı kursiyerlerin stajyer olarak yerleştirilmesi ve son aşama olarak da başarılı stajyerlerin kalıcı olarak istihdamının sağlanması için çaba sarf ediyoruz.

Proje için özel sektörde yer alan firmalardan talepleri nasıl alıyorsunuz? Aldığınız talepler nasıl bir değerlendirme sürecinden geçiyor ve uygulama süreci nasıl takip ediliyor?

Kurs yönetimi olarak iki haftada bir periyodik toplantılarımızı yapmaktayız. Bu toplantılarda bir taraftan mevcut çalışmalarımızı değerlendirirken diğer taraftan projenin başarıya ulaşabilmesi için saha çalışmalarını organize etmekteyiz. Yapılan saha çalışmalarında firmalara gerekli bilgilendirmeleri yaparak firmaların projeden faydalanmasını sağlamaya yönelik enformasyon çalışmalarımızı yürütüyoruz. ÜMEM Projesinden yararlanmak isteyen işletmeler DTSO - ÜMEM birimine başvuru yapıyor. Bize gelen tüm başvurular Kurs yönetimi olarak yaptığımız toplantılarda tek tek değerlendiriliyor ve komisyon olarak başvuru yapan firmaları yerinde denetliyoruz. Firmalarımızın koşullarında uygunluk görülmesi durumunda komisyon olumlu görüş bildiriyor böylece süreci başlatmış oluyoruz. Uygulama sürecinde de komisyonumuz ve İl İstihdam Denetim Kurulu üyeleri tarafından işletmelerde kursiyerlerin sürece katılım sağlayıp sağlamadıklarını tespit etmek amacıyla yerinde denetimler yapılıyor.

ÜMEM projesinin mesleki eğitim kurumlarıyla özel sektör arasında iş birliğini ve eğitimler sonrasında istihdamı desteklediğini düşünüyor musunuz?

Gerînendeyê Lîseyê Pîşeyî ya Teknîk û Endûstîrîyê ya Bûrhanettîn Yıldız û Walî û Gerînendeyê Lîseyê Pîşeyî ya Teknîk û Endûstîrîyê ya Gokmen Aydınê pêk tê. Em wekî rêveberîya qursê di nav hewldanên çareserkirin û lêhûrbûnên ku pêtîvîyên di nav piyaseya hêza kargerîyê de derdikevin holê, bersivbûyîna xwestekên ku ji bo hêza kargerî û sitajerîyê tîn û organîsazyên perwerdehiyê de ne. Bi vê yekê re girêdayî perwerdekirina kesên ku xwe di *ÎŞKÛR'ê de qeyd kirine, em ji bo kesên ku bêkar bi awayekî pratîkî bîn perwerdekirin, di kargerîyan de kirîna karên bi îstîhdamî û ji bo sertîfîkayên serkeftinê jî bigirin bi kordînasyona rêveberîya Qursa xwe û têkiliyên firmayên din datînin û dixebitin. Pirsên ku di bin îstîhdamê de yekî ji yên herî girîng jî bêpîşebûn e. Bêwefabûna kargerîya ku di bajarê me de bi awayekî vekirî li holê ye.

Di hêlek de jî firmaya me dîtina tengasiyê karkerên kalîfiye dijî. Bi vê rastiya xwe wekî rêveberîya Qûrsê divê em ji xwe re karkerên kalîfiye bibînin. Di vê wergirîyê de ji bo kesên bêkar perwerdehiya pîşeyî ya bingeş, gîhaştina pîşeyî û dayîna perwerdehiyên pîşeyên ku hatine nûkirin, di encama vana de ji bo elemanên serkeftî bichîkirina stajeran û herî dawî ji bo îstîhdamkirina stajêrên serkeftî em hewl didin.

Ji bo projeyan hûn çawa xwestekên xwe ji firmayên sektorên taybet distînin? Xwestekên ku hûn digirin di pêvajoyek nîrxandina çawa de derbas dibin û hûn çawa pêvajoya vê sepanê dişopînin?

Em wekî rêveberîya qûrsê ji du hefteyan careke civînên xwe dikin. Di van civînên xwe de di hêlek de em xebatên xwe yên heyî dimeşînin di hêlek din de jî ji bo ku projeyên me bi serkeftî derbas bibin em xebatên qadê organîze dikin. Xebatên ku em li qadê didin meşandin agahiyên wan em didin firmayan ku firma jê sûdê werbigirin. Şîretên ku bixwazî sûdê ji projeya ÜMEM'ê bigirin serî li yekeya DTSO - ÜMEM'ê dixin. Hemû serlêdanên ku tîn ber destê me, em wekî rêveberîya Qûrsê yeko yeko dinirixînin û mîna komîsyonê em firmaya di cihê wan de kontrol dikin. Dema ku şert û mercên wan li gorî firmaya me bin komîsyonê erê dike û pêvajoya dest pê dike. Di dema sepanê de jî komîsyona me û ji hêla endamên Saziya Kontrolê ya İstîhdama Bajêr ji bo dîtina xebatên elemanan, firma di cih de tîn kontrolkîrin.

Hûn difikirin ku projeya ÜMEM'ê sazîyên perwerdehiya pîşeyî û yekîtiya kar a di navbera sektorên taybet de pistê perwerdehiyan piştgirîyê dide îstîhdamê? Hûn dikarin ji ser pratîkên ku jiyiyane binirxînin?

Yek ji armanca bingeşîn a projeya ÜMEM'ê jî sazîyên perwerdehiya pîşeyî û bi hev re karkirina sektora taybet e. Em jî mîna komîsyonê di xebatên xwe de bi awayekî vekirî dibînin. Di wergirîya projeya ÜMEM'ê de û di encama perwerdehiya ku hatiye dayîn de firmayên xwe-diyê serlêdanê ji ber protokola xwe ji elemanên serkeftî hewceye %50 îstîhdam bike. Mînak di 2015'an de 7 qûrsên ÜMEM'ê hatine vekirin û 143 eleman ji van qûrsan

Yaşadığınız pratikler üzerinden değerlendirir misiniz?

UMEM projesinin temel amaçlarından biri de özel sektör ile mesleki eğitim kurumlarının işbirliği içinde çalışmasını sağlamaktır. Biz de komisyon olarak yaptığımız çalışmalarda bunun pratik sonuçlarını açıkça görmekteyiz. UMEM Projesi kapsamında yapılan eğitimlerin sonucunda başvuru sahibi firma protokol gereği eğitimlerde başarılı olan kursiyerlerin %50'sini istihdam etmek zorundadır. Örneğin 2015 yılında 7 adet UMEM Kursu açılmış olup 143 kursiyer bu kurslardan yararlanmıştı. Ayrıca kurs-tan sonra 6 adet iş başı eğitim programından 108 kursiyer faydalanmıştır. Sonuç itibariyle kursları başarıyla tamamlayan kursiyerlerimizin %50'si ilgili firmalarca istihdam edilecektir. UMEM Projesi kapsamında yetişen elemanları istihdam eden firmalar, 54 aya kadar , «Sigorta Primi İşveren Hissesi» desteğinden faydalanmaktadır. Bu destek, asgari ücrette maliyetin %20'sine tekabül eder. Ayrıca Kursta devam eden kursiyerlere kursta katıldıkları her gün için 25 TL, kurstan sonra İşbaşı Eğitim Programında ise günlük 38,48 TL kursiyer zaruri gideri ödeniyor. Ve gerek kurs gerekse de işbaşı eğitim programı süresince kursiyerlerimiz için İŞKUR tarafından genel sağlık sigortası primleri ödenmektedir.

Projenin daha başarılı olabilmesi için proje ortağı kurumlar ve yerel kurumlar tarafından ne tür önlemler alınmalıdır?

UMEM projesi gerçekten iyi kurgulanmış bir projedir. Ancak bölgemizin kimi özgün koşullarından kaynaklı olarak projenin istenilen düzeyde başarılı olduğunu söyleyemeyiz. Merkezi düzeyde proje ortağı olan kurumların yerel özellikleri dikkate alarak birtakım değişiklikler yapmasına ihtiyaç var. Örneğin projenin önce mesleki eğitimi öngörüyor olması, sonrasında ise iş başı eğitimin yapılması gerekliliği son derece doğru bir uygulama. Ancak ilimizdeki okulların kapasitesinden kaynaklanan sebeplerle kursları açmakta zaman zaman zorlanıyoruz. Bahse konu okullarımızın gerek fiziki ve teknik, gerekse de eğitmen alt yapılarının yetersiz oluşu sıkıntı yaşadığımız alanlardan biri. Bir diğer sorun ise yereldeki proje ortağı kurumlarımızın her birinin farklı iş yoğunluklarının olmasından dolayı projeye yeteri kadar zaman ayıramaması. Projenin daha sağlıklı yürütülebilmesi için her kurumun UMEM projesine belli düzeyde bir bütçe ve eleman tahsisi gerekmektedir. Maalesef kurumlarımızın mali ve insan kaynakları kapasitelerinin sınırlı oluşu buna engel teşkil etmekte. Yerel düzeyde projenin tanıtımı, firmalara gerekli bilgilendirmelerin yapılması, eğitimlerin organize edilmesi ile gerekli denetim çalışmalarının yapılması gibi konularda yerel kurumların desteğinin artması projenin daha başarılı olmasını sağlayacaktır.

sûd girtine. Ji bilî vî ya 6 bernameyên perwerdehiya dest-pêkirina kar hatiye destpêkirin û 108 eleman jê sûd wer-girtine. Di encamê de ji elemanên me yên serkeftî, firma hewce ye ji %50 bigire kar. Di wergiriya projeya ÜMEM'ê de firmayên ku elemanan îstihdam kirine, heya 54 mehan, piştgrîya (Hîsseye Kardêr Prîma Sîgortayê) digire. Ev piştgrî ji maliyeta mizeya kêmtirîn beramberê ji %20 e. Ji bilî vî ya elemanên ku tevî qursê bûbin ji bo her rojek wan 25 tl, piştê qursê yên ku dest bi kar kiribin 38,48 tl çûyîna zarûrî ya eleman tê dayîn. Û hem di dema qursê de hem jî di dema piştî qursê ku elemanên me dixebitin ji hêla İŞKÛR'ê ve sîgorteya tendurîstiya gelemperî tê razandin.

Ji bo ku ev proje bêhtir serkeftî be ji hêla sazîyên hevpar ên projeyê û sazîyên xwecihî ve divê bergiriyên çawa bên girtin?

Bi rastî jî projeya NDPP/ÜMEM'ê baş hatiye pêkveştin lê di şert û mercên xweser yên herêma me de em nikarin bibêjin bi qasî ku em dixwazin serkeftî ye. Saziyên ku hevparên herêmî ne divê tayetmendiyên herêmî bide berçav û hin guhertina bikin. Mînak, ji ber ku pêşî perwerdehiya pîşeyî dide pêşiya xwe û di dawiya wî de jî perwerdehiya destpêkirina kar pir rast e, lê ji ber kapasîteyên dibistanên li herêma me car caran em pir zehmetî dikişînin. Ev dibistanên ku em behs dikin hem ji ber teknik û fizîkî hem jî ji ber netêrbûna binesaziya perwerdehiyê em ditengjînin. Pirsgirêkek me ya din jî şîrîkên me yên projeyê, ji ber ku ji bilî projeyê karên wan ên din jî hene, têr xwe demê venaqetînin, ew jî dibe sedema pirsgirêkan. Ji bo ku tenduristîtiyê bê meşandin projeya ÜMEM'ê, divê her şîrîkê me li gorî asteke butçeyek û elemanan tehsîs bike. Mixabin ji ber ku maliyeta sazîyên me û kapasîteya wan bi sînor e ev jî mîna astengiyekî derdikeve pêşiya me. Di asta cihî de pênasîyên projeyê, bi firmayan re agahiyên pêwîst bên parvekirin, bi organîzekirinên perwerdehiyê di mijarên mîna kirina xebatên kontrolên pêwîst de piştgrîya saziyan ew dê projeyê xurtir bike.

Cengiz Çelebi

İŞKUR Şube Müdürü

Gerînendeyê şaxa ÎŞKÛR'ê

UMEM projesi kapsamında bugüne kadar nasıl çalışmalar yürüttünüz, ne kadar kaynak kullandınız?

UMEM Kapsamındaki çalışmalarımız genel olarak Sanayi ve Ticaret Odası üzerinden gelen taleplerin değerlendirilmesi suretiyle sürdürülmektedir. Bunun yanı sıra İŞKUR İl Müdürlüğüne gelen işverenlere kurum uygulamaları tanıtıldıktan sonra uygun görülenler UMEM projesine yönlendirilmektedir.

Ayrıca komisyon olarak uygun ortamlar mümkün olduğunca oluşturularak işveren gruplarına yönelik tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri yapılmaktadır.

UMEM Projesi kapsamında bugüne kadar toplam 85 program (UMEM/Meslek Edindirme + UMEM/İşbaşı Eğitim Programı) kapsamında 1778 kursiyer faydalandırılmış olup, bu faaliyetler kapsamında toplam 3.320.862,31 TL bütçe ayrılmıştır.

UMEM projesinin istihdama ne tür katkıları olduğunu düşünüyorsunuz? Yaşadığınız pratikler ve diğer kurs programları üzerinden değerlendirir misiniz?

Özellikle Mesleki Eğitim ve İşbaşı Eğitim Programı şeklinde iki aşamalı olmasının diğer kurs ve programlara göre son derece avantajlı ve fayda sağlayıcı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca mesleki eğitim modüllerinde duruma göre esneklik yapılabiliyor olması da çok önemli bir avantaj.

Projenin daha başarılı olabilmesi için proje ortağı kurumlar ve yerel kurumlar tarafından ne tür önlemler alınmalıdır?

Öncelikle illerde oluşturulan komisyonlarda görev alan personellerin tamamının kendi kurumunda ayrıca uğraşmakta olduğu yoğun işleri bulunmaktadır. Bu nedenle diğer işler büyük çoğunlukla bu proje kapsamındaki çalışmaların önüne geçmektedir. Dolayısıyla yeterli zaman ayrıldığı söylenemez. Bu durumda özellikle kurumlarda bu komisyonda görevlendirilecek personellerin mümkün olduğunca bu proje odaklı olarak çalışmasına olanak sağlanmalı, kurumda verilecek diğer görevler ya verilmemeli veya ikinci planda kalmalı. Ayrıca bu şekliyle devam edecek olması halinde komisyonda görevli personellere teşvik edici birtakım haklar tanınmalıdır. Bunun yanı sıra yine tanıtım ve proje uygulamaları sırasında yaşanan birtakım sorunların aşılması için (örneğin ulaşım için araç, proje tanıtımı için yürütülen faaliyetler, toplantılar....vs.) komisyon üyelerine bağlı oldukları kurumların genel bütçelerinden bağımsız bütçe tahsis edilmesi, yürütülecek faaliyetlerde etkinlik ve verimliliği arttıracaktır.

Heta îro we di wergiriya projeya ÛMEM'ê de xebatên çawa bi rê ve birin û we çiqas çavkanî bikar anîn?

Xebatên me yên di wergiriya ÛMEM'ê de bi gîştî nirxandin û rêvebirin li ser xwestekên Odeya Bazirgan û Senayiyê pêk tê. Bi vê yekê re jî kesên ku kar didin, tên li ba gerînendeyê ÎŞKÛR'ê yê navendî û piştî ku sepandina saziyan tê naskirin yên ku guncav tên dîtin arasteyî projeya ÛMEM'ê tên kirin.

Her wiha wekî komîsyon heta ku pêkan be derdoreke guncav tê pêkanîn û arasteyî kardêr/komên kardêran fealiyetên dahasîn û agahdarkirinê pêk tînin.

Heta îro di wergiriya projeya ÛMEM'ê de (ÛMEM/Xwedî Pîşebûn+ÛMEM/Bernameya Perwerdehiya Serkarî) jî 1778 qurskarên sudê digire û di wergiriya van faliyetan de bi gîştî 3.320.862,31 TL jî budçe hatiye veqetandin.

Li gor we tevkariyeke çawa ya projeya ÛMEM'ê ji îstihdamê re heye? Hûn dikarin li ser pratikên ku hûn jiyiyane û ji ser bernameyên qursên din binirxînin?

Bi taybetî ez difikirim ku ger Perwerdehiya Pîşeyî û Bernameya Perwerdehiya Serkarî wekî du astan be dê ji hêla qurs û bernameyên pir avantaj û sîdewer be. Jê cuda nermgirtina modelên perwerdehiyên pîşeyî ya li gorî rewşê jî avantajekî pir girîng e.

Ji bo proje bêhtir serkeftî be ji hêla saziyên hevpar û xwecihî ve divê pêşgirtinên bi çi awayî bên girtin?

Di serî de komîsyona ku ji bo pêşerojê hatiye saz kirin bi tevahiya saziyê lêmijûlbûn û lêhûrbûna kar bê kirin. Ji ber vê sedemê piraniya karên din dikeve pêşberî xebatên ku wergiriya vê projeyê û demekî tîr û tije nayê veqetandin. Bi taybetî di vê rewşê de heta ku pêkan be personelên saziyan yên ku di vê komîsyonê de cih digirin li ser vê projeyê bi baldarî bixebitin, peywirên ku di saziyan de tîr dayin divê an neyên dayin an jî têkevin plana duyemîn. Jê cuda rewşa berdehamkirina bi vî awayî ji bo teşfîkirina personelên ku di vê komîsyonê de hinek maf bê dayin. Bi vê yekê re jî dîsa dema ku danasîn û sepandina projeyê tîr kirin pirsgirêkên ku derdikeve pêşberî me ji bo bi awayekî bêzerar bê derbaskirin (wekî mînak ji bo gihaniyê wesayî, rêvebirina fealiyetên ku ji bo proje bê danasîn, civîn... Û her wekî din.) peydakirina endamên ku di komîsyona gelenperî ya ku bi saziyê ve girêdayî ji budçeya serbixwe pêk were, fealiyetên teknîkî yên ku tîr rêvebirin wê sudewer be.

Fethi Eroğlu

Burhanettin Yıldız Meslek Lisesi Müdürü
Gerinendeyê Lîseya Pîşeyî ya Bûrhanettîn Yıldız

UMEM projesi kapsamında okulunuzda ne tür yatırımlar gerçekleşti?

UMEM projesi kapsamında 405.000 TL makine- teçizat desteği sunulmuştur. Yeni açılan metal teknolojisi ve mobilya teknolojisi alanları donatımı sağlanmıştır. Bilişim teknolojileri alanında 2 adet laboratuvar kurulmuştur.

UMEM projesi kapsamında okulunuzda hangi alanlarda kurslar düzenlediniz? Düzenlediğiniz eğitim programlarının, örgün ve yaygın eğitim programından farkı neydi?

Motorlu araçlar teknolojisi,
Elektrik- Elektronik Teknolojisi Alanı
Bilişim Teknolojisi Alanı

UMEM projesinin mesleki eğitim kurumlarıyla özel sektör arasında iş birliğini ve eğitimler sonrasında istihdamı desteklediğini düşünüyor musunuz? Yaşadığınız pratikler üzerinden değerlendirir misiniz?

Sektörün proje hakkında bilgilendirilmesi gerekiyor.

Projenin daha başarılı olabilmesi için proje ortağı kurumlar ve yerel kurumlar tarafından ne tür önlemler alınmalıdır?

Projenin tanıtımı ve kamu spotu düzenlenmesi, eğitim kurumlarının fiziki ve donatım imkanlarının sağlanması, eğitimcilerin güncel teknoloji eğitimleri sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekiyor.

Di wergiriya projeya NDPP(ÛMEM)'ê de li dibistana we razemeniyên çawa pêk hatin?

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de 405.000TL piştgiriya makîne- teçizatê hatiye pêşkêşkirin. Arastina qadên teknolojiya mobilya û teknolojiya lajwerdê ku nû hatiye vekirin pêk hatiye. Di qada teknolojiyên înfomatîk de 2 heb laboratûwar hatiye damezrandin.

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de we li dibistana xwe di kîjan qadan de qurs li dar xistin? Ferqa bernameyên ku we li dar xistin, ji bernameya perwerdehiya honakî û berbelav çî bû?

Teknolojiya Amyarên Bimotor,
Qada Teknolojiya Elektrîk- Elektronîkê
Qada Teknolojiya Înfomatîk

Hûn difikirin ku projeya ÛMEM'ê di navbera saziyên perwerdehiya pîşeyî û sektora taybet de hevkarîyê û di dawiya perwerdehiyan de îstihdamê destek dike? Hûn dikarin li ser pratîkên ku hûn jiyiyane binirxînin?

Divê sektorê di derbarê projeyê de agahdar bike.

Ji bo proje bêhtir serkeftî be divê ji hêla saziyên hemparên projeyê û saziyên cihkî ve bergiriyên çawa bîn girtin?

Sazkirina spota gelemperiyê û danasîna projeyê, dabînkirina derfetên arastin û fizîkê ya saziyên perwerdehiyê, divê sazîrî-nên ku perwerdehiyên teknolojiya rojane ya perwerdekarên dabînkirina bike pêk bê.

Gürkan Beyaz

Diyarbakır Anadolu Teknik ve
Endüstri Meslek Lisesi (DATEM) Müdürü
Gerînendeyê (DATEM)Lîseyê Pîşeyî ya Endustrî û
Teknîkî yaAnadolû ya Amedê

UMEM projesi kapsamında okulunuzda ne tür yatırımlar gerçekleşti?

Okulumuzda UMEM kapsamında yapılan yatırımlar şu şekildedir:

- a-Makine Teknolojisi Alanı: CNC laboratuvarı kuruldu.
- b-Metal Teknolojisi Alanı: Fırın boya ünitesi, Gazaltı kaynağı ve boru bükme tezgahları alındı,
- c-Mobilya Teknolojisi Alanı: CNC routers, Çizici Daire testere, PVC bantlama Mak, Roller Pres ve postformig makineleri alındı,
- d-İnşaat teknolojisi Alanı: PVC doğrama atölyesi kuruldu,
- e-Elektrik Elektronik Teknolojisi Alanı: Bilgisayar laboratuvarı ve Ev aletleri tamir atölyesi kuruldu.
- f-Bilişim Teknolojisi Alanı: Bilgisayar Laboratuvarı kuruldu.

UMEM projesi kapsamında okulunuzda hangi alanlarda kurslar düzenlediniz? Düzenlediğiniz eğitim programlarının, örgün ve yaygın eğitim programından farkı neydi?

Okulumuzda açılan kurslar:

- 1-Plastik ekstrüzyon kalıpcılığı
- 2-Tornacılık
- 3- Ahşap doğrama

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de li dibistana we razemeniyên çawa pêk hatin?

Li dibistana me razemeniyên ku di wergiriya ÛMEM'ê de hatine kirin bi vê awayê ne:

- a-Qada Teknolojiya Makîne: Laboratûara CNC hat saz kirin.
- b-Qada Teknolojiya Lajwerdê: Unîteya qama firinê, çavkaniya bingazê û dezgeyên xwarkirina lûleyê hatin girtin.
- c-Qada Teknolojiya Mobîlye: CNC roûters, bireka Daîre ya Xêzker, Mak bandkirina PVC, Roller Pres û makîneyên postformîg hatin girtin,
- d-Qada TeknolojiyaÎnşeatê: Atolyeya bişartinê ya PVC'êhat saz kirin,
- e-Qada Teknolojiya Elektrîk- Elektronîkê: Laboratûara kompîtorê û atoleyaya temîrkirina têkberên malê hat saz kirin,
- f-Qada Teknolojiya Înformatîk: Laboratûara kompîtorêhat saz kirin.

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de we li dibistana xwe di kîjan qadan de qurs li dar xistin? Ferqa bernameyên ku we li dar xistin, ji bernameya perwerdehiya honakî û berbelav çi bû?

Qursên ku li dibistana me hatine vekirin:

- 1-Qalibkariya plastik ekstrüzyonê

- 4-Üst yüzey işlemleri
- 5-Gazaltı kaynağı
- 6-Soğuk şekillendirme
- 7-Metal sac kalıpcılığı
- 8-pvc doğrama kursu
- 9-Elektrik tesisatçılığı
- 10-Bobinaj
- 11-Elektrikli ev aletleri bakım onarım kursları verilmiştir.

Bu kurslar daha lokal ve spesifik içeriğe sahip olup daha çok uygulamaya yönelik kurslar olarak verildi. Gelen kursiyerler yetişkin olduklarından dolayı daha ilgili davranmışlardır.

UMEM projesinin mesleki eğitim kurumlarıyla özel sektör arasında iş birliğini ve eğitimler sonrasında istihdamı desteklediğini düşünüyor musunuz? Yaşadığınız pratikler üzerinden değerlendirir misiniz?

Bu kurslardan mezun olan öğrenciler kısmen sanayide iş bulma olanağına sahip oldular. Uygulama eğitimi aldıkları yerlerde çalışmaya devam ettiler.

Projenin daha başarılı olabilmesi için proje ortağı kurumlar ve yerel kurumlar tarafından ne tür önlemler alınmalıdır?

Özel sektör bu kapsamda daha çok bilgilendirilirse ve ilgili olursa daha faydalı olacaktır. Kursiyerlere başarısızlık durumlarında yaptırım olmadığından olumsuzluklara sebep olmaktadır. Okulun ve öğretmenlerin daha etkin olmaları için bu kurslarda daha fazla yetkilendirilmeleri sağlanmalıdır. Kursiyer seçiminde daha titiz davranılması verimliliğin artmasına vesile olacaktır. İş yerleri, Ticaret odası ve okul arasında iletişim daha çok artırılarak kurs konuları belirlenmelidir.

- 2-Tornekarî
- 3- Bişartina textîne
- 4-Kirariyên rûxariya ser
- 5-Çavkaniya bingazê
- 6-Teşekirina sar
- 7-Qalibkariyasaca lajwerd
- 8-Qursa bişartina pvc
- 9-Tesîsatkariya elektrîkê
- 10-Bobînaj

11-Qursên tamîrkirin lênêrîna têkberên malê yên bi elektrîk hatine dayîn.

Ev qurs bêhtir xwediyê naverokeke lokal û spesîfîk in û bêhtir wek qursên arasteyî sepandinê hatin dayîn. Ji ber ku qurskarên ku hatin mezin bûne bêhtir baldar tev geriyane.

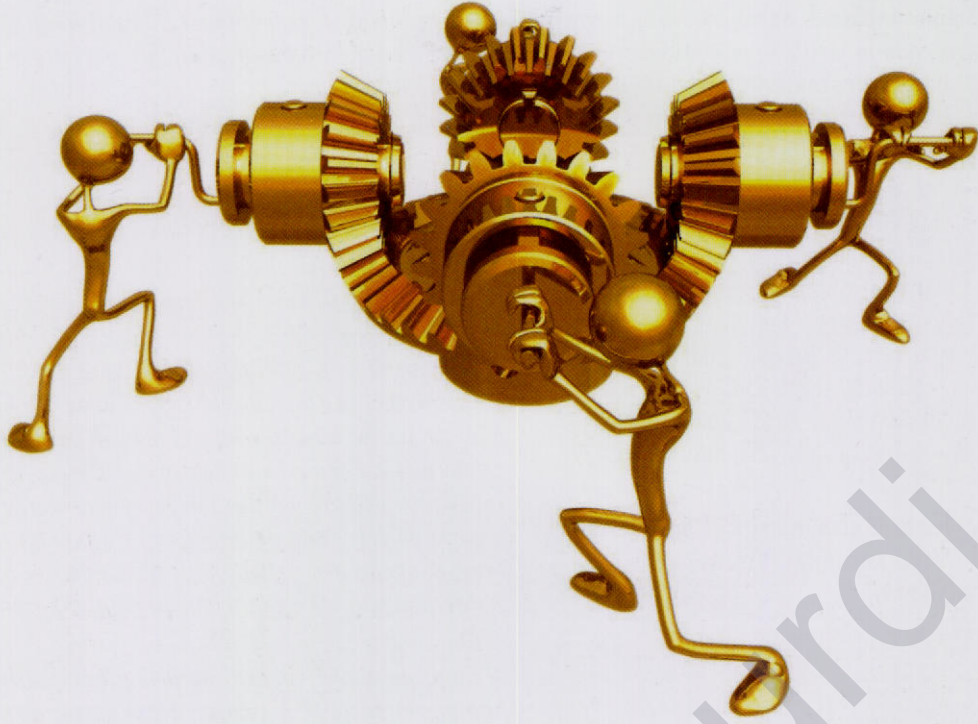
Hûn difikirin ku projeya ÜMEM'ê di navbera saziyên perwerdehiya pîşeyî û sektora taybet de hevkarîyê û di dawîya perwerdehiyan de îstihdamê destek dîke? Hûn dikarin li ser pratîkên ku hûn jiyiyane binirxînin?

Xwendekarên ku ji van qursan mezûn dibin qismek ji wan li senayîyê derfeta xebatê dîtin. Li cihên ku perwerdehiya sepandinê dîtin xebata xwe berdewam kirin.

Ji bo proje bêhtir serkeftî be divê ji hêla saziyên hemparên projeyê û saziyên cihkî ve bergiriyên çawa bîn girtin?

Ger sektora taybet di vê wergiriyê de bêhtir were agahdarkirin û eleqedar be dê bêhtir kêrdar be. Ji ber ku di rewşa serneketina qurskaran de danekirin tune ye dibe sedema neyîniyan. Ji bo dibistan û mamoste bêhtir çalاک bin divê di van qursan de zêdetir werin rayedarkirin. Di hîlbijartina qurskaran de tevgera bêhtir bi terwende dê bibe sedem ku berhemdarî zêde bibe. Divê di navbera Odeya Bazirganiyê û dibistanê de ragihanî bêhtir were zêdekirin û mijarên qursan bîn destnîşankirin.

Sezai Güçmen

Vali Gökhan Aydın Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi

Lîseye Pîşeyî ya Endustrî û Teknîkî ya Anadolû ya Walî Gokhan Aydinerî

UMEM projesi kapsamında okulunuzda ne tür yatırımlar gerçekleşti?

UMEM Projesi kapsamında okulumuzda;; Giyim Üretim Teknolojisi Alanına 10 Adet Sanayi Tipi Dikiş Makinası, 3 Adet İlik Makinası, Tekstil Teknolojisi Alanına 3 Adet Overlok Makinası, Bilişim Teknolojileri Alanı ve İnşaat Teknolojileri Alanına Temrinlik Malzeme Alımları yapılmıştır.

UMEM projesi kapsamında okulunuzda hangi alanlarda kurslar düzenlediniz? Düzenlediğiniz eğitim programlarının, örgün ve yaygın eğitim programından farkı neydi?

UMEM Projesi kapsamında okulumuzda;

- ▶ Model Makinacılık (Dikiş) Kursu
- ▶ Biyokimyager Kursu
- ▶ Bakır İşletmeciliği
- ▶ Deri Çanta – Kemer Yapımı Kursu
- ▶ Bilgisayarlı Çizim (Autocad) Kursu
- ▶ Moda Tasarım Kursu
- ▶ Bilgisayar Bakım Onarım Kursu
- ▶ Haberleşme Cihazları Bakım Onarım Kursu
- ▶ Pazarlama Ve Perakende Satış Görevlisi Kursu açılmıştır.

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de li dibistana we razemeniyên çawa pêk hatin?

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de dibistana me;

Ji Qada Teknolojiya Hilberiya Cilan re 10 Heb Makîneyên Dirûnê bi Tîpa Senayiyê, 3 Heb Makîneyên Qulpokê, Ji Qada Teknolojiya Tekstîlê re 3 Heb Makîneyên Overlokê, Ji Qada Teknolojiyên Informatîk û Qada Teknolojiyên İnşeatê re Girtinên Kereseya Hînkarinî (Temrînî) hatiye kirin.

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de we li dibistana xwe di kîjan qadan de qurs li dar xistin? Ferqa bernameyên ku we li dar xistin, ji bernameya perwerdehiya honakî û berbelav çi bû?

Di wergiriya projeya ÛMEM'ê de dibistana me;

- ▶ Qursa Makînekariya Model (Dirûnê)
- ▶ Qursa Biyokîmyager
- ▶ Karsaziya Sifir
- ▶ Qursa Çêkirina Çente-Kember a Çermî
- ▶ Qursa Xêzkirina Kompîtorî (Aûtocad)
- ▶ Qursa Sêwirana Modayê
- ▶ Qursa Selihandin û Lênêrina Kompîtorê

UMEM projesinin mesleki eğitim kurumlarıyla özel sektör arasında iş birliğini ve eğitimler sonrasında istihdamı desteklediğini düşünüyor musunuz? Yaşadığınız pratikler üzerinden değerlendirir misiniz?

UMEM Projesi ile yeni bir işbirliği mekanizması tasarlanmıştır. Bununla belki de ilk defa güzel bir kamu-özel sektör ortaklığı örneği ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak ortak akıldan doğan büyük bir güç ortaya çıkmış ve odalara yeni sistemde önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Bu bağlamda proje kapsamında verilen eğitimler sonrasında istihdam sağlanmaktadır. Bu durum okulumuzda eğitimi verilen 9 Kurs neticesinde kursiyerlerin istihdamında görülmektedir.

Projenin daha başarılı olabilmesi için proje ortağı kurumlar ve yerel kurumlar tarafından ne tür önlemler alınmalıdır?

Projenin daha başarılı olabilmesi;

- ▶ Mesleki eğitim ihtiyaç analizini belirlemek için anketler yapılması,
- ▶ Eğitim verilecek okulların makine ve teçhizat alt yapısının geliştirilmesi,
- ▶ İşverenlerin beklentileri doğrultusunda kursiyerlerin seçilmesi,
- ▶ Teorik ve pratik (İş Başı) eğitimlerin yapılması,
- ▶ Başarılı kursiyerlerin belgelendirilmesi,
- ▶ Yeni sisteme göre başarılı olan kursiyerlerin işe yerleştirilmesinin sağlanması.

- ▶ *Qursa Selihandin û Lênêrîna Cîhazên Ragihînê*
- ▶ *Qursa Peywirdarê Pazarkarî û Firotina Perakende hatiye vekirin.*

Hûn difikirin ku projeya ÛMEM'ê di navbera saziyên perwerdehiya pîşeyî û sektora taybet de hevkarîyê û di dawîya perwerdehiyan de îstihdamê destek dîke? Hûn dikarin li ser pratîkên ku hûn jiyiyane binirxînin?

Bi projeya ÛMEM'ê mekanîzmayeke nû ya hevkarîyê hatiye sêwirandin. Bi vê belkî jî cara pêşî mînakê hevkarîyê baş a sektora taybet - gelemperî derketiye holê. Ji ber encama vê hêzeke mezin a ku ji qîlê hêmper çê bûye der ketiye holê û di pergala nû de berpirsiyariyên pêwîst daniye ser odayan. Bi vê re têkildar, dawîya perwerdehiyên ku di wergiriya projeyê de tîn dayîn de îstihdam tê dabînkirin. Ev rewş di encama 9 qursên ku li dibistana me perwerdehiya wan hat dayîn jî îstihdama qurskaran tê dîtin.

Ji bo proje bêhtir serkeftî be divê ji hêla saziyên hêmperên projeyê û saziyên cihkî ve bergiriyên cawa bîn girtin?

Ji bo proje bêhtir serkeftî be;

- ▶ *Di encama anketên ku hatine kirin de, ji bo dest-nîşankirina analîzên pêdiviya perwerdehiya pîşeyî çêkirina anketan,*
- ▶ *Li dibistanên ku perwerdehî bê dayîn pêşxistina bînesaziya wan a teçhîzat û makîneyê,*
- ▶ *Arasteyî hêviyên karsazan hilbijartina qurskaran,*
- ▶ *Pêkanîna perwerdehiyên Teorîk û pratîk (Serkarî)*
- ▶ *Belgedarkirina qurskarên serkeftî,*
- ▶ *Pêkanîna bicihkirina wan a kar ya qurskarên ku li gor pergala nû serkeftî ne.*

Erhan YÜKSEKOL

Çalışma ve İş Kurumu
Şube Müdürü
Saziya Kar û Xebat
Gerîndeyê Şaxê

ÖZEL KURULUŞLAR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÖRNEK İŞGÜCÜ FAALİYETLERİ MÎNAKÊN FAALİYETÊN HÊZÊN KAR ÊN JI HÊLA SAZİYÊN TAYBET VE TÊN MEŞANDIN

Esas itibariyle işgücü eğitimi veya bilinen ismiyle kurslar; herhangi bir mesleği olmayan, mesleğinde yetersiz olan veya mesleği iş piyasasında geçerli olmayan -hükümlüler de dahil- işsizlerin; işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetistirilip, becerileri geliştirilerek veya meslekleri değiştirilerek istihdam edilebilirliklerini arttırmak amacıyla düzenlenen mesleki eğitim ve/veya mesleki rehabilitasyon faaliyetleridir.

Ülkemizde yatırımların mevcut işgücü arzını karşılamadaki yetersizliği, bölgesel dağılımındaki eşitsizliği, mevcut mesleki eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılamadaki eksikliği, sermaye yoğun yatırımların önem kazanmasıyla üretim biçimindeki yapısal değişiklik, yeni teknolojilerin giderek daha yoğun bir şekilde kullanılması,

Di bingeha xwe de qurs, perwerdehiya hêza kar an jî bi navên xwe yên ku tên zanîn; kesên ku xwedî pîşeyekî nînin, kesên di pîşeya xwe de nebes an jî pîşeya wan di piyaseya kar de derbasdar nînin, tevî hukumxwaran jî hemî kesên bê kar; di peyaseya hêza kar de bi pîşeyên pêdivî pê heye tên gihandin, bi pêxistina behreyan an jî bi guhertina pişeyan zêdekirina îstihdamê tê armanckirin, sazkirina çalakiyên perwerdehiya pîşeyî an jî rehabilitasyonên pîşeyî tên sepandin.

Razemeniyên li welatê me têrî xwesteka hêza kar a niha nake, li herêman wekhev belav nabe. Dîsa perwerdeya pîşeyî jî pêwistiya piyaseya hêza kar re kêr dimîne, bi destkeftiyên girîng yên razemeniyên kûr yên sermiyan ve guherina binyadî ya şeweya hilberînê, her ku diçe bi awayekî kûrtitîn xebi-

işgücünün mevcut mesleki bilgi ve becerisinin geçersiz hale gelmesine neden olmakta, bu unsurlar işgücünün yeni beceriler kazanmasını gerektirmektedir.

Bu nedenle, yaşam boyu eğitim anlayışı çerçevesinde İŞKUR'un sunduğu işgücü uyum hizmetleri daha da önem arz etmekte, Çalışma ve İŞKUR İl Müdürlüklerimizin eğitim ve istihdam konusunda başta özel sektöre ait işyerleri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışma, temelde mesleki eğitimin ülke ekonomisi açısından önemini ve sosyal aktörlerden özel sektörün taşıdığı sorumluluğu incelemektedir. Bu kapsamda 28 yılını İŞKUR'da geçirmiş ve Kurumun her kademesinde görev yapmış birisi olarak, özel sektörde mesleki eğitim konusunda düşünsel zemin ve uygulama alanı hakkındaki görüş ve önerilerim makalenin ana konusunu oluşturmaktadır.

Öncelikle Türkiye'de mesleki eğitim uygulaması alanında iyi örnek olabilecek 3 projeden kısaca bahsetmek yararlı olacaktır.

1- Dünyanın önde gelen beyaz eşya üreticilerinden BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2000 yılında kurmuş olduğu BSH Meslek Eğitim Merkezi, özel sektörün mesleki eğitim konusunda inisiyatif alarak Çerkezköy, Çorlu ve Saray ilçelerinde örgün eğitim sistemi dışında kalmış gençlere yaygın mesleki eğitim hizmeti sunduğu bir sosyal sorumluluk projesidir.

Bilgisayarlı makine imalatı ile endüstriyel bakım onarım dallarında eğitim verilen BSH Meslek Eğitim Merkezi programına katılmak isteyen kişiler ile üç yıllık bir eğitim sözleşmesi imzalanmaktadır. Haftalık eğitimin üç günü BSH Meslek Eğitim Merkezi'nde uygulama, iki günü Çerkezköy Halit Narin Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nin BSH bünyesinde faaliyet gösteren İkili Mesleki Eğitim Merkezi'nde teorik eğitim şeklinde verilmektedir. Okul-sanayi işbirliği ile geniş tabanlı bir mesleki eğitim sistemi çerçevesinde gerçekleştirilen üç yıllık eğitim programından başarılı olarak mezun olanlara kalfalık belgesi verilmektedir. Mezuniyet sonrası kişiler açık öğretim lisesi aracılığıyla bazı fark derslerini tamamlayarak lise diploması alabilmekte ve üniversite eğitimine devam edebilmektedir. Aynı zamanda BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. de eğitim dönemi boyunca sergilenen performans, başarı ve davranışları dikkate alarak mezun kişileri şirketin farklı departmanlarında istihdam etmektedir.

BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin örnek teşkil eden bu uygulaması zamanla yaygınlaştırılarak, 23.06.2010 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), İŞKUR, Millî Eğitim Bakanlığı ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi işbirliği ile 5 yıl içerisinde 1.000.000 kişiye meslek ve iş sloganıyla oluşturulan UMEM (Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim Projesi) ile tüm Türkiye'ye yaygınlaştırılmıştır.

tandina teknolojiyên nû, dibe sedema nederbasdariya hêza kar behreyên zanista pîşeyî ya heyî. Divê ev hêman ji bo hêza kar behreyên nû bi dest bixe.

Ji bo vê yekê, tevahiya jiyânê di çarçoveya feraseta perwerdehiyê de xizmetên hevsengî yên hêza kar ya ku ÎŞKÛR pêşkêş dibe, zêdetir bi xwestek dibe, gerînde-yên me yên xebat û ÎŞKÛR a bajêr; di mijara perwerdehiyê û bicihkirina kar de, di serî de têkildariya ciyê kar, sektora taybet û hevkarîya bi sazî û dezgeyên têkildar re jêneveger dibe.

Ev xebat, di bingeha xwe de girîngiya aboriya welat a perwerdehiyê û berpirsiyariya kirarên civakî, barkirina li sektorên taybet lêkolîn dibe. Ji ber vê min wekî kesekî ku 28 salên xwe di ÎŞKÛR'ê de derbas kiriye û di her qedemeya saziyê de peywir girtiye, babeta gotarê ya esasî, nêrîn û pêşniyarên min ên di mijara sektora taybet û perwerdehiya pîşeyî de zemîna sepandina qada fikrî ava dibe.

Di serî de bi kurtasî qala sê projeyên ku di warê sepandina perwerdehiya pîşeyî bê kirin ji bo li Tirkiyeyê bibe minakên baş, dê sûdewer be.

1- Ji berhemdêrên amûrên spî ku di cihanê de li serî ne BHS amûrên malê, pîşesazî û bazirganî A.Ş. yî yê ku di sala 2000'î de navenda perwerdehiya pîşeyî ya BSH'yê damezirandiye, yên ku di mijara sektora taybet ên perwerdehiya pîşeyî de inisiyatif hildigire Çerkezkoy, Çorlû û li navçeya Sarayê de ji bo ciwanên ku li derveyî pergala perwerdehiya honandî mehane, xizmeta perwerdehiya belave tê kirin. Ev jî projeyekî berpirsiyariya civakî ye.

Bi çêkirina makîneyên kompîtoran re di şaxa lênihêrîn û restoreya pîşesaziyê de bi kesên ku bixwazin tevî perwerdehiya ku tê dayîn (bernameya navenda perwerdehiya pîşeyî ya BSH'ê) re peyman a perwerdehiyekî sê salan tê destnîşankirin. Sê rojên perwerdehiya heftane di navenda perwerdehiya pîşeyî BHS'yê de tê sepandin, du roj li lîsey a Halit Narin pîşesazî û pîşeyî teknîk ya Çerkezkoya ku di bin bastûra BHS'yê de çalakîyên xwe dimeşîne di navenda perwerdehiya pîşeyî ya dualî de perwerdehiya teorîk tê dayîn. Bi hevkarîya dibistan û pîşesaziyên re bi awayekî berfireh di pêkanîna çarçoveya perwerdehiya pîşeyî de ji bo kesên ku bernameya perwerdehiya sê salan bi serkeftî xelas kirine re belgeyên kalfatiyê tên dayîn. Piştî mezûniyetê kesên ku bixwazin dikarin bi navbeyna hîndekariya lîsey a vekirî re hin dersên cûda temam bike û diplomeya lîseyê bigire, bi vê awayê dikarin perwerdehiya zanîngehê jî bidomînin. Di heman demê de BHS amûrên malê pîşesazî û bazirganî performans a ku di tevahiya serdema perwerdehiyê de hatiye pêşandin, kesên mezûn li gorî serkeftî û tevgerên wan li şirketê di beşên cûda de tên bicihkirin.

Ev sepandina BHS'ê amûrên malê pîşesazî û bazirganî ya A.S'yê wekî mînakê derdixê rastê û bi deme re tê belavkirin. Di dîroka 23.06.2010'an de Yekîtiya Ode û

Üretim biçimindeki yapısal değişiklik işgücünün yeni beceriler kazanmasını gerektirmektedir

2- MNG Holding'in kendi bünyesinde yer alan World Of Wonders grubu otellerine nitelikli işgücü yetiştirme amacıyla 2002 yılında Antalya'da açtığı MNG Uygulamalı Turizm ve Otelcilik Eğitim Merkezi de özel sektör tarafından yaygın mesleki eğitim kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere örnek olarak gösterilebilmektedir. Eğitim merkezinin hedef kitlesini en az lise mezunu iş arayan kişiler oluşturmakta olup, staj dâhil bir yıl süren eğitim süresince servis, mutfak, ön büro ve kat hizmetleri alanlarında teorik ve pratik eğitimler verilmektedir. Eğitim programına katılanların eğitim, ulaşım, üniforma ve yemek giderleri MNG Eğitim Merkezi tarafından karşılanmakta olup, programdan başarıyla mezun olarak sertifikalarını alan kişiler World Of Wonders grubu otellerinde istihdam edilmektedir.

Bu örnek uygulama 2010 yılından itibaren İŞKUR'un İşbaşı Eğitim Programlarına yönelmesine de vesile olmuştur. İŞKUR bu kapsamda 2015 yılında ülke genelinde toplam 100.000 iş isteyen programdan yararlanmasını öngörmektedir.

3- Süttaş Süt Ürünleri A.Ş. 1996 yılında Uludağ Üniversitesi ile imzaladığı işbirliği protokolü çerçevesinde üniversiteye bağlı Karacabey Meslek Yüksekokulu Hayvancılık Bölümü öğrencilerine uygulamalı eğitim imkânı sağlaması ile başlayan mesleki eğitim hizmetlerini Aksaray Üniversitesi ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile gerçekleştirdiği işbirliği ile geniş bir alana yaymayı başarmıştır. Sığır yetiştiricileri, yetiştirici eş ve çocukları, hayvan bakıcıları, ara elemanlar ve sözleşmeli üreticilere yönelik Süttaş'ın Karacabey ve Aksaray'daki Süt Hayvancılığı Eğitim Merkezleri'nde dörder günlük teorik ve uygulamalı eğitimler düzenlenmekte ve eğitimde başarılı olanlara Bakanlık onaylı eğitim katılım belgesi verilmektedir. Ayrıca süt hayvancılığı konusunda yatırım yapmak isteyenlere danışmanlık hizmetleri verilmekte ve bu alandaki girişimci adaylarına yönelik süt hayvancılığı yatırımcı eğitimleri düzenlenmektedir.

10.07.2013 tarihinde Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve İŞKUR Genel Müdürlüğü arasında işbirliği protokolü imzalanmak suretiyle uygulamanın yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Özel kuruluşların yaygın mesleki eğitim kapsamında yürüttükleri yukarıda bazı örneklerine değinilen faaliyetlerin yanı sıra, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na dayanılarak kurulan özel öğretim kurumları da MEB tarafından onaylanan eğitim programları çer-

Veguherînên binyatî yên bi şeweya hilberînê ji bo hêza kar divê behreyên nû bi dest bixe

Borseya Tirkîyeyê yê (TOBB), ÎŞKÛR, Wezaretê Perwerdehiyê ya Gîştî û bi tevkariya TOBB Aborî û zanîngeha teknolajiyê ve bi dirûşmeya "di nava 5 salan de ji 1.000.000 kesên re pîşe û kar" ve projeya perwerdehiya pîşeyî ya pîsporiyê li tevahiya Tirkîyê hatiye belavkirin.

2-Koma World Of Wonders ku di bastûra Holdinga MNG'yê de cih digire, ji bo otela xwe, gihandana hêza kar ya bi çendaniyê û bi vê mebestê di sala 2002'an de MNG ya ku li Antalya vekirîye, bi sepandinê di Navenda Perwerdehiya Otelkarî û Turîzmê de ji hêla sektora taybet ve di bergeha perwerdehiya pîşeyî de ji bo çalekiyên ku tên kirin dikarin wekî mînak bidin nîşandin. Navenda perwerdehiyê girseya ku hedef dike herî hindik ji kesên ku lîseyê qedandine û li kar digerin pêk tê, tevî stajê di pêvajoya ku salekî didome de di qada xizmetên qat, buro servîs û pêjgehê de perwerdehiyên teorîk û pratîkî tên dayîn. Ji bo kesên ku tevî bernameya perwerdehiyê dibin daçûnên wan yên perwerdehî, gihanî, üniforma û xwarîne ji hêla Navenda Perwerdehiya MNG'ê ve tên pêşwazîkirin. Kesên ku ji bernameya xwe bi serkeftî mezûn dibin, di otelên koma World Of Wonders de tên bicihkirin. Ev sepandina mînakî bû sedem ku ÎŞKÛR ji sala 2010'an û pê ve ber bi bernameyên perwerdehiya serkar ve diçe. Bi vê awayê ÎŞKÛR raber dike ku di sala 2015'an de di gelemperiya welat de bi tevahî 100.00 kesên ku kar dixwazin dê ji bernameyê sûdê werbigirin.

3-Di sala 1996'an de Şirketa Anonîm a Mehsulên Şîr ên Sutaşê bi çarçoveya protokola hevkarîyê destnîşan bi Beşa Ajaliya Dibistana Bilind a Pîşeya Karacabey a ku bi Zanîngeha Ûlûdaxê ve girêdayîye hatiye avêtin. Di vê derê de bi destpêkirina ji xwendevanên xwe re derfetên sepandinê yên perwerdehiyê û xizmetên perwerdehiyê yên pîşeyî bi û bi Wezaretê Ajalî û Çandîni Zadê ya Zanîngeha Aksarayê re bi hevkarîya pêkanîne li qadek berfireh hatiye belavkirin. Hilberînerên dewaran, zarok û hevînerên hilberîneran, nihêrvanên ajalan, elemanên navberê û ji bo hilberînerên peymananî ji hêla Sutaşê ve li Karacabey û Aksarayê, di Navenda Perwerdehiya Ajaliya Şîr de çar roj perwerdehiya teorîk û pratîk tên pêkanîn û yên ku di vê perwerdehiyê de bi ser bikevin belgeyên tasdiqkirî yên tevlibûna perwerdehê ji hêla wezîrtiyê ve tên dayîn. Ji bilî vê kesên ku dixwaze zemînek amade bike ji bo ajaliya şîr, xizmetên şewirmendiyê didin wan û ji bo namzetên peyaneran perwerdehiya amadekirina zemîna ajaliya şîr tê sazîkirin.

Di dîroka 10.07.2013'an de Serokatiya Yekîtiya Odeya Zîreeta Tirkîyeyê, Wezaretê Ajaliyê û Çandîni Zadê û di navbera Gerîndetiya Gelemperiya Îşkûrê de protokola

Kurslarımızın ilimizdeki istihdama çok da katkısı olmamış, kurslarımız çarpan etkisiyle iş isteyenlere geçici gelir sağlamaktan çok da öteye gidememiştir.

çevesinde ülke genelinde geçerli MEB onaylı sertifika vermek suretiyle yaygın mesleki eğitim faaliyetinde bulunmaktadır. Bazı özel öğretim kurumları ise MEB onayına gerek olmaksızın hukuk, bilişim, organizasyon, denetim, güvenlik, iletişim vb. alanlarda hizmet içi eğitim ve danışmanlık hizmeti sunmaktadırlar.

Mesleki eğitim kurslarının ilimiz özelinde incelenmesi; Diyarbakır'da Çalışma ve İş Kurumu eliyle 2002 yılından Haziran 2015 ayına kadar 16.118 kadın, 13.789 erkek olmak üzere toplam 29.907 kişinin yararlandığı, 1.353 adet kurs programı düzenlenmiş olup, kurslar genellikle 2009-2010 ve 2012-2013 dönemlerinde yoğun olarak uygulanmıştır. Ancak, söz konusu dönemler de dâhil olmak üzere tüm dönemlerde kurslarımızın istihdama çok da katkısı olmamış, kurslarımız çarpan etkisiyle iş isteyenlere geçici gelir sağlamaktan çok da öteye gidememiştir. Öyle ki çok az sayıdaki kurslarımız hariç diğer kurslarımız iyi örnek teşkil edecek nitelikte değildir.

Kaynak :

Burcu SÖKÜL, Yaygın Eğitim Kapsamında Mesleki Eğitim Sistemi ve İŞKUR İçin Bir Model Önerisi

Qursên me, ji bo îstîhdama bajarê me tevkariyekî zêde nekiriye û ji bo kesên ku kar dixwazin re ji bilî demekî dahatû bi destxistinê wêdetir neçûne.

hevkarîyê destnîşan dikin û bi vê re sepaniyê belav dikin. Li ber fealiyetên hin mînakên ku li jor hatine meşandin di wergiriya perwerdehiya pîşeyî ya saziyên taybet de, di Zagona Saziyên Hînkirina Taybet de bi jimara 5580'an, saziyên hînkirinê taybet ên ku hatine damezrandin ji hêla MEB'ê ve bi sertîfikayên tasdîqî di çerçoveya bernameya perwerdehiyê de di tevahiya welêt de derbasdar, xizmetên fealiyetên perwerdehiyên pîşeyî tèn dayîn. Hin saziyên hînkirinê yên taybet jî bê tesdîqa MEB'ê hiqûk, înfomastîk, organîzasyon, kontrol, ewlehî û ragihandin di hundirê xizmeta qadî de xizmeta şewirmendiyê û perwerdehiyê pêşkêş dikin.

Di taybetiya bajarê me de lêkolîna qursên perwerdehiyê yên pîşeyî;

Bi destê Saziya Kar û di Xebatên Amedê de ji sala 2002'yan heya meha pûşbera 2015'an 16.118 jin û 13.789 mên bi tevahî 29.907 kes feyde girtiye. 1.353 bernameyên qûrsê hatine amadekirin. Pîranî qûrsên ku hatine dayîn di nava salên 2009-2010 û 2012-2013 'an de hatine dayîn. Lê belê ev serdemên ku me gotî jî di nav de bi gîştî qursên me ji bo îstîhdamê nebûne bersiv. Qûrsên me ji kesên ku ji bo kar serî lê dabûn re hema bi demborî bûne bersiv. Ji bilî çend qursênan, qursên me yê ku hatine dayîn mînakên pir baş jî nîn in.

Çavkanî :

Bûrcû SOKUL, Di Pîşeya Wergirî de Perwerdeha Gelemperî Ji bo İşkûr û Pergala Perwerdehiyê Pêşniyara Modelek

VOLKSWAGEN EĞİTİM LABORATUVARI

LABORATÛVARA VOLKSWAGENÊ ya PERWERDEHIYÊ

Eğitim laboratuvarından mezun olan öğrencilere Volkswagen yetkili servislerinde çalışma imkânı sağlanacak

*Xwendekarên ku labaratûvara perwerdehî qedandibin,
di servîsa Volkswagenê de derfetên xebatan tên dayîn.*

Diyarbakır Burhanettin Yıldız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde Doğuş Otomotiv Volkswagen Eğitim Laboratuvarının Kuruluş Süreci

Ocak 2013'te laboratuvar kurulumu talebi bildirildi. Mayıs 2013'te laboratuvar kurulumu onaylandı. Temmuz 2013'te çalışmalara başlanmış olup, Ekim 2013'te eğitim öğretim faaliyetine başlandı.

Fiziki iyileştirme kapsamında;

- ▶ Bir adet 200 m² atölye, iki adet teorik derslik, bir adet bilgisayar sınıfı, bir şef ve öğretmen odası ve WC ler kuruldu.
- ▶ Mevcut alanın zemin ve duvar döşemesi yapıldı.
- ▶ Tüm pencere ve kapılar değiştirildi.
- ▶ Elektrik alt yapısı ve tüm elamanlar değiştirildi.
- ▶ Sihhi tesisat ve ısıtma tesisatının tümü değiştirildi.

Makine teçhizat kapsamında;

- ▶ Bir adet araç, bir adet araç lifti, egzoz gazı tahliye sistemi, test cihazları, takım tezgahları, el takımları

Di Lîseyeya Pîşeya Endustrî û Bûrhanettîn Yıldız Teknik ya Amedê de Pêvajoya Sazkirina Laboratûvara Perwerdehiyê Volkswagen Doguş Otomotiv

Daxwaza sazkirina laboratûvarê di meha rêbendana 2013'an de hat ragihandin. Di meha gulana 2013'an de jî hat pejirandin. Di meha pûşbera 2013'an de xebat hatin destpêkirin, di meha kewçêra 2013'an de jî fealiyeta perwerdehî û hînkirinê hatiye destpêkirin.

Di wergiriya başkirina fizikî de;

Atolyek 200 m², du fêrgehên teorik, polek compitûrê, odayek şef yek jê jî ya mamosteyan û wc hat çêkirin.

Zemîna qada heyî û raxistina dîwar hat kirin.

Hemû derî û pace hatin guhertin.

Binesaziya elektrîkê û hemû eleman hatin guhertin.

Hemû tesîsatên sihhî û tesîsatên germkirinê hatin guhertin.

rı, 12 adet bilgisayar, sınıf ve şef odası tefrîşatı firma tarafından sağlandı.

Eğitim öğretim olarak;

- ▶ 10. Sınıfa 24 öğrenci seçildi.
- ▶ 2013-2014 eğitim döneminde ilk öğrencilerin kabul edildiği laboratuvarında, iş güvenliği, benzinli motorlar, dizel motorlar, temel elektrik ve akım şemaları, ölçme tekniği, kalorifer, klima, fren sistemleri ve Volkswagen teknolojileri gibi konularda eğitim veriliyor.
- ▶ Öğretmenler Volkswagen eğitimlerine katıldılar.
- ▶ Öğrenciler 10. ve 11. sınıfta yaz stajı, 12. Sınıfta ise eğitim – öğretim süresince haftada 3 gün olan zorunlu stajlarını Volkswagen yetkili servislerinde yapıyor.
- ▶ Eğitim laboratuvarından mezun olan öğrencilere Volkswagen yetkili servislerinde çalışma imkânı sağlanıyor..

Di wergiriya techîzata makîneyê de;

▶ *Navgînek, lifê navgînek, pergala valakirina hewaye egzozê, cîhazên tekstî, tîmên dest, 12 heb compîtur û tefrîşata odeya şef û polê ji hêla firmayê ve hat peydakirin.*

Wek perwerdehî û hîndekarî;

Ji pola 10. re 24 xwendekar hat hilbijartin.

Xwendekarên ku di serdema perwerdehiyê ya 2013-2014'an de hatine pejirandin, wê di laboratûwarê de bi mijarên ewlehiya kar, motorên bi benzînî, motorên bi dizel, bîngêhên bi elektîrîkî û tîbînên şemalî, pîvanên teknîkî, kalorîfer, lîma, pergalên frenî û mijarên wekî Volkswagenên teknîkî de perwerdehiyê bê dayîn.

Mamoste tevî perwerdehiya Volkswageyê bûn.

*Xwendekar di pola 10. û 11. de stajeriya havînî, di pola 12. de jî perwerdehî-hîndekarî ji hêla servîsa berpirs-
yarên Volkswangenê ve wekî pêvajoya ji hefteyê 3 rojan stajerên mecbûrî wê bê kirin.*

Ji hêla servîsa berpirsyarên Volkswangenê ve ji bo xwendekarên ku ji laboratûwarên perwerdehiyê mezûn bûne re derfetên xebatan dê bîn afirandin.

**DIBISTANEKÎ NE FORMEL:
DI PÎŞESAZIYÊ DE TÊKILIYA WESTA
Û BERDEST**

FORMEL OLMAYAN BİR OKUL:

SANAYİDE USTA ÇIRAK İLİŞKİSİ

Foto Röpörtaj
Hazırlayan: Merwan Yalçındağ

Çıraklık ve kalfalık dönemi yaklaşık 7-8 yıllık süreci kapsıyor

Genelde çırak profili eğitimsiz, okulu bırakan, bu işin zanaatına yönelen ya da yönlendirilen bireylerden oluşuyor. Aralarında 12 yıl boyunca para almadan sadece meslek edinebilmek adına çalışanları da var. Meslek edinme ve eğitim süreçlerini sanayi sitelerinde tamamlıyorlar. Zanaata başlama yaşları 13-15 yaş aralığında. Çocukluktan gelen özgüven eksiklikleri var. Sınıfta kalırsan seni sanayiye gönderirim denen bir kesimin mensupları zira. Ama aslında hepsi zanaatkar ve emek işçisi.

Çıraklıktan usta öğreticiliğe uzanan süreç aslında tamamıyla gözleme dayalı ve kendine özgü bir iş disiplini var. Birçok usta onlarca çırak yetiştirmiş, bir nevi öğretmen edasıyla formel olmayan bir eğitim sürecinin usta çırak ilişkisi boyutunda önemli görevler üstlenmişler.

Eğitimin en önemli ayağını saygıya dayalı usta çırak ilişkisi şekillendiriyor. Çıraklar babalarının yanında bile sigara içebiliyor ama ustalara olan saygıları sonsuz. En azından geçmişteki süreç böyle ve var olan ilişki ustalar aracılığıyla devam ettirilmeye çalışılıyor.

Kaporta mekanik ve boya gibi uzmanlık alanları var. Ustaların çoğu tabiri caizse alaylı, onlar da kendi ustalarından öğrenmişler bu zanaatı. Ama artık hemen hemen hepsi çıraklarını çıraklık okullarına gönderiyor,

Serdema berdestî û kalfatîyê nêzîkî 7-8 salan didome

Gelemperiya profîla berdestîyê ji kesên bê perwerdehî û ji kesên ku dibistanê terikandine pêk tê, zêdetir kesên di vê rewşê de berê xwe didin vê pîşeyê. Di nav wan de xebatkarên tenê ji bo pîşe bi dest bixin heta 12 salan dirav nagirin jî he ne. Pêvajoya pîşe bidestxistinê û perwerdehiyê di malperên pîşesaziyê de bi dawî dikin. Bidestpêkirina pîşeyê di navbera temenê 13-15 salî de ye. Kêmasiyên bixwebawerbûnê ku ji zarokatiyê tên hene. Qismekî ku bi gefên "heke tu di polê de bimînî ez ê te bişînim pîşesaziyê" hene. Lê belê ya rastî bi tevayî xebatkarên kedê û pîşesaziyê ne.

Ya rastî, di dirêjahiya pêvajoya hînbûyîna ji berdestiyê heta hostatîyê de bi tevayî têkildarî çavdêriyê û xweseriyê ya karekî bi disiplinê heye. Gelekî hosta, bi dehan berdest gihandine, têkiliya di navbera hosta û berdest de wekî mamosteyên pêvajoya perwerdehiyekî ne formel peywi-rekî girîng hilgirtine.

Têkiliya hosta û berdest a ku xwe dispêre birêzdariyê, lingê perwerdehiyê yê herî girîng bi teşe dike. Berdest, dikarin li gel bavên xwe jî cixarê bikşînin lê belê bi rêzdariya wan a ji hostayan re bê dawî ye. Qet nebe jî pêvajoya rabirdû bi vê rengî ye û têkiliya heyî bi navberiya hostayan tê domandin.

Wekî qaqrte, mekanîk û boyaxê beşên wan yên pisporiyê hene. Piraniya hostayan jî vê pîşeyê ji hostayên xwe hîn bûne. Lê belê niha hema bêje hemû jî berdestiyên

işi akademik anlamda da öğrencinler diye. Bu anlamda iyi geri dönüşler alıyorlar. Ama kalifiye eleman konusunda ciddi sıkıntıları var. Zira sistemin getirmiş olduğu kolay kazanım hırsı çekirdekten bütün bireyleri etkisi altına almış ve gençler emek verip karşılığını almak konusundan muzdarip. Bu durum aslında yeni ustaların yetişmesinde önemli engellerden biri. Ustalar ise sürecin ekonomiye olumsuz yansımaları sebebiyle çıraklarını ekonomik anlamda tatmin edemiyorlar ve bu durum sürdürülebilirlik, devamlılık anlamında önemli bir engel oluşturuyor.

Çıraklık ve kalfalık dönemi yaklaşık 7-8 yıllık süreci kapsıyor. Ama bazıları el becerisi ve doğru gözlem yapabilme özellikleriyle bu süreci hızlı bir şekilde aşıyorlar. Ustaların eğitim sürecinde en çok üstünde durdukları konu iş güvenliği, sonrasında zanaata eşlik eden aletlerin tanınması, zira malum alet işler el övünür.

Uzun süre çıraklar teorik süreçten geçiyorlar, dediğim gibi gözlem bu süreçte çok önemli. Hepsi hevesli, bir an önce çekici, spiralli ellerine almak istiyorlar ama usta vermedikçe nafiye. Zira sadece bu süreç bile bir yılı alıyor. Ceza yöntemi tokada dayalı ve çıraklar akıllı telefonlara olan ilgilerinden dolayı çoğu zaman bu tokatlara maruz kalıyorlar, işlerini erteledikleri için.

Böylesi durumlarda ustalar iletişim profesörlüğüne soyunuyorlar, zira umudunu yitirmiş çırakların motivasyonunu canlı tutabilmek için ustaların yeri geldiğinde bilinçli bir baba profiline dönüşmeleri gerekiyor.

Bu arada maaş sistemi haftalık. Çırağın haftalığı 100, kalfanıniki ise 200 TL civarı. Röportajın devamını fotoğrafların görsel ve öğretici gücüyle anlatmaya çalıştım. Malum adı üstünde foto röportaj...

xwe ji bo ku kar di wateya akademîk de hîn bibin, dişînin dibistanên berdestiyê. Bi vê awayê paş ve zivîrînên baş werdigirin. Lê belê di mijara "elemanên kalifiye" de tengasiyên wan yên micûd hene. Lewra hêrsa destkeftiya hêsan ku pergale aniye, ji biçûkan bigre heta hemî kesan kiriye bin bandora xwe û di mijara girtina bersiva kedê de ciwan mexdûr in. Ya rastî, vê rewşê ji gihîştina hostayên nû re astengiyekî girîng e. Sedema ku pêvajoya bi awayekî neyînî ditye aboriyê, hosta jî di warê aborî de berdestiyên xwe nikarin têr bikin û ev rewş di domdar-kirina kar de astengiyekî girîng pêk tîne.

Serdema çiraxî û kalfiyê pêvajoyekî nêzikî 7-8 salan digire. Lê belê hin kesên ku dest sivik in û bi taybetiyên çavdêrîkirina rast ve vê pêvajoyê bi awayekî lezgînî derbas dikin. Di pêvajoya perwerdehiya hostayan de mijara ku herî zêde li ser tê sekinandin ewlehiya xebatê ye, pişt re naskirina amûrên ku hevkarîya pîşeyê dike, lewra diyar e ku amûr tê bikaranîn dest dipesîne.

Çirax demekî dirêj ji pêvajoya teorîk derbas dibin, wekî ku min got di vê pêvajoyê de çavdêrî pir girîng e. Hemû bi xwestek in ku lingekî zû çakûç û spirale bigirin destên xwe lê belê

Heta hosta nede wan, xwesteka wan tewş e. Lewra tenê ev pêvajoya bi serê xwe jî salekekî digire. Rêbaza sizakirinê şîmaq tê bikaranîn û ji ber eleqedariya çiraxan ya bi telefonên baqil re heye, ji ber ku karên xwe paş ve diavêjin, dibe sedem ku bi şîmaqan re rû bi rû dimînin.

Di rewşên wisa de hosta, xwe li profesoriya ragihandinê datînin, lewra ji bo motîvasyonên çiraxên ku hêviyên xwe wenda kirine zindî bigrin dem bi dem divê hosta xwe veguherînin rewşa bavekî zana.

Di vê navberê de pergala wan ya mûçeyê heftane ye. Heftaneya çiraxan 100, ya qalfayan jî li dora 200 tl ye. Bi hêza dîtin û hînkirina wêneyan min hewl da ku berdevamiya hevpeyvîna vebêjim. Nav li ser e fotoroportaj [hevpeyvîna bi wêneyan]...

DİYARBAKIR OSB

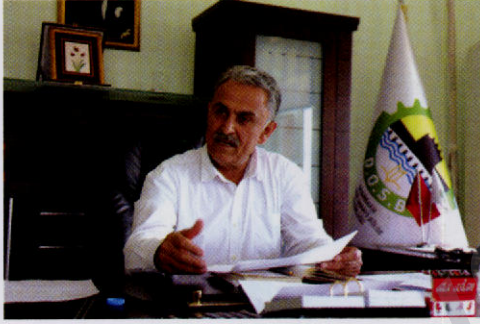
Diyarbakır, bölgenin gelişmesinde çok önemli bir role sahip. Sanayici uzun vadeli planlamalar yapar. Ama süreç itibariyle önünü göremediği için kararsız. Silahlar susarsa yatırımlar da, ilimizdeki üretim de artacak

► Hazırlayanlar/Amadekar:
Özkan Küçük
Meryem Özdemir Aydın
Merwan Yalçındağ

Diyarbakır bölgenin gelişmesinde çok önemli bir yere sahip

Diyarbakır OSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Abdülkadir Karavil ile OSB'nin durumu ve yatırım ortamı hakkında konuştuk.

Organize sanayi bölgesinde gıda sektörüne yönelik fabrikalar açmamız gerekiyor, tarıma yönelik makineleri kendimiz üretmemiz gerekiyor.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi hakkında genel bilgi alabilir miyiz?

OSB'de üretimdeki tahsisli firma sayısı 167, inşaat durumunda olan firma sayısı 38, proje durumunda olan firma sayısı ise 44 adet; kapalı ve faal olmayan 7 adet işletme ile birlikte toplam 256 adet firma var. Şu an mevcut kalan arsamız 300 dönüm yani 45 parsel. Bunun dışında bütün arsa tahsislerimiz bitti. Organize Sanayi Bölgesi altyapı çalışmalarını da bu dönem hızlandırdık. Ek OSB'deki yerimiz yeni ihaleye verildi. Bakanlık ihale tarihini 2017 olarak belirledi, ama biz çalışmalarımız sonucunda bu süreci 2015'e çekti. Altyapı ve doğalgaz ihalelerimizi bitirdik. Sadece arıtma ihalemiz kaldı. Onu da en kısa zamanda bitirmeyi planlıyoruz.

Çatışmalı sürecin yatırımlara etkisi nasıl oldu?

Barış süreci ile birlikte gerçekten çok iyi bir ivme yakalanmıştı. Yatırımcılar bölgeye yönelmeye başlamıştı. Ama güven ortamının tahsis edilememiş olmasından dolayı yatırımcı şu an tedirgin ve beklemede. Diyarbakır konumu itibarıyla bölgedeki en önemli il. Bu sebepten dolayı cazibe merkezi haline gelmesi gerekiyor. Çevre

illerin de yakınlığını düşünürsek, Diyarbakır bölgede merkez konumunda. Bu anlamda Diyarbakır'ı geliştirmemiz gerekiyor. Diyarbakır'ın bölgenin gelişmesinde çok önemli bir yeri var. Sanayici uzun vadeli planlamalar yapar. Ama süreç itibarıyla önünü göremediği için kararsız. Silahlar susarsa yatırımlar da, ilimizdeki üretim de artacak.

Dışarıdan yatırımcının bölgeye girmesi gerekiyor, bir ilin gelişebilmesi için mutlaka sanayisinin olması gerekir, markalarının olması gerekir. Almanya ikinci dünya savaşından çıktıktan sonra çok hızlı bir gelişme yaşandı, bunu biz de başarabiliriz.

OSB'de dışarıdan gelen yatırımcılar ve mevcut işletmeler hangi sektörlerde yatırım yapmayı tercih ediyor?

Organize sanayi bölgesi açısından değerlendirdiğimizde, mermer, inşaat malzemeleri ve tekstil ön plana çıkan sektörler.

OSB'nin Altyapı sorunları ve yapılan çalışmalar hakkında bilgi alabilir miyiz?

Biz OSB yönetimine geldiğimiz dönemde çok ciddi altyapı sorunlarımız vardı. Yatırımcı ziyare-

te geldiği zaman OSB'yi bile gezemiyordu. Bu yüzden önceliğimiz yolları yapmak oldu. Ek OSB'nin de altyapıları ihaleye verildi. Şu anda ana giriş kapıları yönlendirme tabelaları, su arıtma tesisi ve yeşillendirme gibi altyapı işlerimiz kaldı.

Tekstil Kent çalışmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kadınlarımızı istihdama katmamız gerekiyor ve bu anlamda tekstil sektöründe üretime ihtiyacımız var. Bölgede bu kadar işsizlik varken neden bütün üretim Hindistan'da yapılıyor, bu örneği iyi incelememiz gerekiyor. Organize sanayi bölgesinde gıda sektörüne yönelik fabrikalar açmamız gerekiyor, tarıma yönelik makineleri kendimiz üretmemiz gerekiyor. Tekstil sektöründe de gereken eğitimlerin verilmesi ve kadınların üretim sürecine dahil edilmesi gerekiyor. Bu bağlamda Tekstil OSB'nin özellikle kadınların istihdamına yönelik önemli katkıları olacaktır.

OSB'nin Genişletilmesi konusunda çalışmalarınız var mı?

OSB etrafında 1800 hektar alanımız var. Bu alanın OSB ye dahil edilmesi konusunda çalışmalarımız var. Yeni teşvik sistemi ile yatırımcılara destek sunuluyor. Ancak bizim altyapımız ve yatırım için uygun yatırım ortamımız yok. Maalesef çatışmalı ortam ilin ve bölgenin kalkınmasına ciddi anlamda zarar verdi.

Diyarbakır'ın ihracat rakamlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

İhracat genel anlamda can çekişiyor. İhracatımız %80 düştü. Suriye ile zaten tamamıyla bitti. İran pazarında da İran hükümetinin yapmış olduğu %48 vergi uygulaması ihracatı durdurdu. Biz öncelikle tarım, tekstil ve gıda sektörüne önem verirsek ihracatımız zaten artacaktır.

Türkiye'de model aldığınız OSB'ler var mı?

Mutlaka örnek aldığımız incelemelerde bulunduğumuz OSB'ler var. Adana bunların başında geliyor. Çok derli toplu ek OSB'leri var. Bizim için iyi modellerden biri. OSB'lerde maliyetleri düşürmek sanayicinin üzerindeki yükü azaltmak çok önemli. Kira bedellerini düşürmemiz

gerekiyor. Organize sanayi bölgelerinin yatırımcıya, sanayiciye kredi verebilecek projeler üretmesi gerekiyor. Şu an tek gelirimiz aidatlar, farklı gelir alternatifleri üretmemiz lazım. Sanayicinin zaten sorunları var. Biz OSB olarak ayrıyeten sanayiciye yük olmamalıyız. OSB'nin geçmiş dönemde borçları vardı. Ama şu an bütün borçlarımızı bitirdik ve yeni gelir alanları için farklı projeler üretiyoruz. Sanayicilerimize, çalışanlarımıza eğitim programları planlıyoruz.

Yatırımla ilgili sorunlar nelerdir?

Yatırımla ilgili sorunlar büyük ölçüde çözüldü. Gerekli bir prosedürümüz var. Yatırımcının doldurması gereken dosyalar var. Bilançolarını ve yatırım alanlarını sektörel bazda değerlendiriyoruz ve bu konuda gereken yönlendirmeleri yapıyoruz. Artık OSB'den yer alıp bir süre sonra başkasına kira verme durumu da söz konusu değil.

Üniversite ve Sanayi işbirliği ne düzeyde?

Bizim OSB yönetimi olarak bu konuda birçok defa girişimlerimiz oldu. Kentin gelişimi üniversite ortaklığıyla olur. Ama işbirliği konusunda maalesef henüz bir ortaklık sağlamış değiliz. Üniversitenin sanayi ve üretim sürecinde rolü çok büyük. Ancak şu an herhangi bir işbirliğimiz mevcut değil.

DTSO Meslek lisesi çalışmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Meslek lisesi bizim can damarımız. Sizin de malumunuz kalifiye eleman ihtiyacımız var. DTSO zaten OSB'nin ortağıdır. DTSO'nun meslek lisesi çalışmasını bir an önce bitirmesi gerekiyor. OSB yönetimi olarak bizler de bu konuda gereken desteği vermeye hazırız.

OSB Yönetimi olarak DTSO'dan beklentileriniz nelerdir?

OSB olarak direk DTSO'ya bağlı bir yapıyız, odanın daha çok sanayiye yönelmesi gerekiyor. Ayda bir sanayicilerle bir araya gelmesi gerekiyor. Sanayinin rekabet gücünü arttırmamız gerekiyor. Bu da kurumlar arası ortaklıktan geçiyor. Sanayi ile ilgili daha özel spesifik çalışmalar yapılması OSB'nin gücünü arttıracaktır.

Ek OSB'de planlamalarımızı yaparken sektörel kümelenmeye önem veriyoruz

Diyarbakır OSB ve DTSO Yönetim Kurulu Üyesi Aziz ODABAŞI ile OSB ve yatırımlar hakkında konuştuk..

Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar hiçbir kurumun tek başına üstesinden gelebileceği bir konu değildir.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nı temsilen Organize Sanayi Bölgesi yönetimindediniz. Sizin de organize sanayi bölgesinde yatırımlarınız var. İlimizdeki sanayi yatırımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Ağırlıklı olarak hangi sektörlerde gelişim potansiyeli görüyorsunuz?

İlimiz ve Organize Sanayi Bölgemiz yatırım potansiyeli açısından özellikle metal işleme, gıda ve tekstil iş kollarında revaçtadır. Ancak hepimizin malumu olduğu üzere sanayinin gelişmesi ve yatırımcının iş fikrini hayata geçirmesi ancak ve ancak toplumsal barışın tesis edilmesiyle mümkün olabilmektedir. Şayet şu anki filli durum sona erer ise belirtmiş olduğum sektörler kentimizde gelişmeye müsait iş kolları olacaktır.

Organize sanayi bölgemiz şu an yatırımcılar için uygun koşullar sunuyor mu? Altyapı ile ilgili sorunlar var mı? Son yıllarda bu sorunların çözümü için pek çok proje yapıldı, uygulandı. Şu an ne aşamadasınız?

Bundan 3-4 yıl öncesine kadar Organize Sanayi Bölgemizin kronikleşmiş sorunları vardı. Ancak geldiğimiz aşamada bu sorunların önemli bir kısmını aştık ve halen kimi alt yapı ve üst yapı sorun-

larının giderilmesi için çalışmalarımızı yürütüyoruz. Geldiğimiz noktada OSB'nin kanalizasyon, yol ve çevre sorunlarını önemli oranda aştık. OSB'mizin daha modern ve yeşil alanlar açısından zengin bir görünüme kavuşması için Büyükşehir Belediyesi ile görüşüyoruz ve bu iyileştirme faaliyetlerimizi 2016 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefliyoruz. Şu an hali hazırda yerleşkemizde kurulu bulunan tüm işletmelerimize 34.000.000 TL keşif bedelli ihalesi yapılan ve tamamlanan projemizle doğalgaz verebiliyoruz. Bunun yanı sıra arıtma tesisi yapılmasına ilişkin projemiz tamamlanmış olup bakanlıktan onay aşamasına gelmiş bulunuyor. Firmalarımızın kullanma suyu ihtiyacını güneş enerjisi ile karşılamak üzere hazırladığımız fizibilite çalışmalarımızı şu an bakanlıkla görüşüyoruz ki bu projemizi Karacadağ Kalkınma Ajansı finansmanı ile ortak yürütmeyi hedeflemekteyiz. Özellikle kullanma suyu ihtiyacının güneş enerjisi ile karşılanması kentimiz açısından ekolojik yaşamın korunmasına yönelik ciddi bir çalışma olacaktır. Bir diğer değinmek istediğim konu ise işletmelerimiz açısından ciddi bir sorun olan OSB iç yollarının yapılmış olması ve şu ana kadar ciddi bir sorun olan OSB içi ulaşım sorununun çözülmüş olmasıdır.

Yatırım ortamının iyileştirilmesi için sizce ne tür çalışmalara öncelik verilmeli? (Organize sanayi bölgesi, DTSO ve genel olarak kalkınma ile ilgili diğer kuruluşlar açısından)

Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar hiçbir kurumun tek başına üstesinden gelebileceği bir konu değildir. Bu tür çalışmalarda DTSO ile ortaklaşmak elbette ki gereklidir ve biz de bu konuda her zaman birlikte hareket etmeye çalışıyoruz. Ancak az önce de belirttiğim gibi yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalarda mülki idarelerden büyükşehir belediyesine ve TMMOB bileşenlerine kadar her kurumun koordineli ve efektif çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Kentimizin kendisini orta ve uzun vadede sanayi ve üretim faaliyetlerinde nerede görmek istediğine dair kişilerden ve yöneticilerden bağımsız politikalar geliştirmesi sağlıklı bir vizyon geliştirebilmemiz açısından elzemdir. Bizler kurum ve kuruluşların seçilmiş üyeleri olarak yarın bu pozisyonda olmayabiliriz ancak ürettiğimiz politikalar bu kentin geleceğini belirlemede bizden bağımsız olmalıdır. Sosyal ve ekonomik fayda ancak kurumsal bir disiplinle mümkün olmaktadır. Hem DTSO'nun hem de OSB'nin Yönetim Kurullarında yer alan biri olarak şunu söyleyebilirim ki şu ana kadarki tüm çalışmalarımıza kentimizin ilgili tüm dinamiklerini katarak kolektif bir çalışma yürütmeyi hedefledik ve hedefleyeceğiz.

Ülkemizde organize sanayi bölgelerinde sektörel kümelenmeler ve ihtisas organize sanayi bölgeleri son yıllarda gelişen yeni eğilimler. İlimizde de Tekstil İhtisas OSB ile ilgili bir girişim var. Ancak Diyarbakır OSB karma ve kurgulanırken de sektörel yoğunlaşmalara göre kurgulanmamış. Bu nedenle yaşanan sorunlar var mı? Yeni tahsislerde böyle bir planlamanız var mı?

Sizin de belirttiğiniz gibi şu anki mevcut OSB'miz kurulduğu dönemin kimi şartlarından ötürü bir takım sıkıntıları bünyesinde barındırarak kurulmuştur. Bizler OSB ve DTSO yönetimi olarak bu sıkıntıları aşma noktasında önemli girişimlerde bulunduk ve belirttiğim gibi bu girişimlerimizin sonuçlarını da aldık. Ancak mevcut OSB'miz kümelenme ve sektörel toplulaşmalar açısından şu an müsait değildir. Günümüzün iş dünyası açısından kümelenme ve inkübasyon kavramları önemli ve bu kavramlar ekonominin olmazsa olmaz gücü haline geldi. Bu nedenle biz de şu an kuruluş çalışmalarını yürüttüğümüz ek OSB'de planlamalarımızı yaparken sektörel kümelenmeye önem veriyor ve çalışmalarımızı bu doğrultuda yürütüyoruz. Bu arada şunu da belirtmek isterim ki kentimiz açısından maliyetlerimizi önemli oranda etkileyen lojistik ve nakliye giderlerimizi azaltmak işletmelerimiz açısından bu maliyetleri minimize etmek için Devlet Demir Yolları ile yürüttüğümüz OSB Demiryolu istasyonu projemiz 4 yıldır istimlak bedelleri ödenmesine rağmen her

seferinde arazi sahiplerince yapılan itirazlar yüzünden hayata geçemiyor. Bu sorunu aşmak için girişimlerimizin devam edeceğini belirtmek isterim.

Şu an sanırım Ek OSB'den tahsisler yapılıyor. OSB'nin genişletilmesi ve gelecek 5-10 yılın planlanması için bir çalışmanız var mı?

Ağırlıklı olarak tekstil, metal ve gıda sektörünün faaliyet yürüteceği 6000 kişilik istihdamı ön gördüğümüz, ihalesi 2015 yılının 6. Ayında tamamlanan ve 2017 yılı 10. Ayı itibariyle tamamlamayı hedeflediğimiz ek OSB'de benzer üretim ve imalat teknolojilerini kullanacak işletmelerimizi bir arada konumlandırmayı öngörüyoruz. Ayrıca ek OSB'nin tüm altyapı ve üst yapı gereksinimlerini uzun vadede karşılayacak planlamalar yapıyoruz. Bu kapsamda Karacadağ Kalkınma Ajansının da desteğini alarak toplam bedeli 17.000.000 TL olan ek OSB doğal gaz hattı çalışmaları ile yağmur suyu ve kanalizasyon hatlarının döşenmesi çalışmalarını yürütüyoruz. Ayrıca hem 1. OSB'nin hem de ek OSB'nin önemli bir ihtiyacı olan ve şu ana kadar ciddi bir sorun olarak karşımızda duran araç ve tır parkı sorunumuzu çözmeye yönelik 3 adet araç parkı yapmayı planlamaktayız. Yine 1. ve ek OSB'de yer alan işletmelerimizin su ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmalarımız da devam ediyor. Enerji hatlarının iyileştirilmesine yönelik olarak da OSB bünyesinde faaliyet gösteren işletmelerimizde kayıp oranı %80 oranında azaltılmış olmakla beraber OSB Yönetimi ve Müdürlüğümüz girişimiyle TEDAŞ tarafından yapılan 6 hektarlık alan üstüne kurulu 120 Mw gücündeki trafo ile elektrik tüketim oranında %13 artış sağlamıştır.

İlimizin ihracat rakamlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? OSB'deki firmalarımızın ihracata yönelimleri nasıl?

Üretim ve imalat sektöründe yer alan her firmanın hedefi ürettiği ürünleri uluslararası standartlarda ihracat olarak dış pazarlara satmaktır ancak ihracat tek başına istemekle mümkün olmayan bir faaliyet. İhracat yapabilmek, dış pazarlardaki müşterilerinizi memnun edebilmek ve rekabetçi olmak gibi birçok değişkenin bir araya gelmesiyle mümkün olabiliyor ancak. TÜİK Diyarbakır Bölge Müdürlüğüne açıklanan temmuz ayı dış ticaret verilerine bakıldığında zaman 2015 yılı temmuz ayına göre ihracatımız %16 oranında azalmış ve 18 milyon 458 bin TL sınırında kalmıştır. Döviz ve kurların hızla değiştiği böyle bir ortamda ihracat yapmak firmalarımız açısından önemli bir risk olabilmekte. Kentimizin bu anlamda avantajlı konumda olduğunu iddia edemeyiz ancak rekabet etme azmimiz gerekse de nüfus yapımız itibariyle özellikle Orta Doğu ve Kafkasya hattında ciddi bir potansiyele sahip olduğumuzu rahatlıkla söyleyebilirim. Şayet şu an yaşadığımız çatışma ortamı ve savaş hali son bulur ve barış ortamı tekrar sağlanabilirse elbette ki ihracat

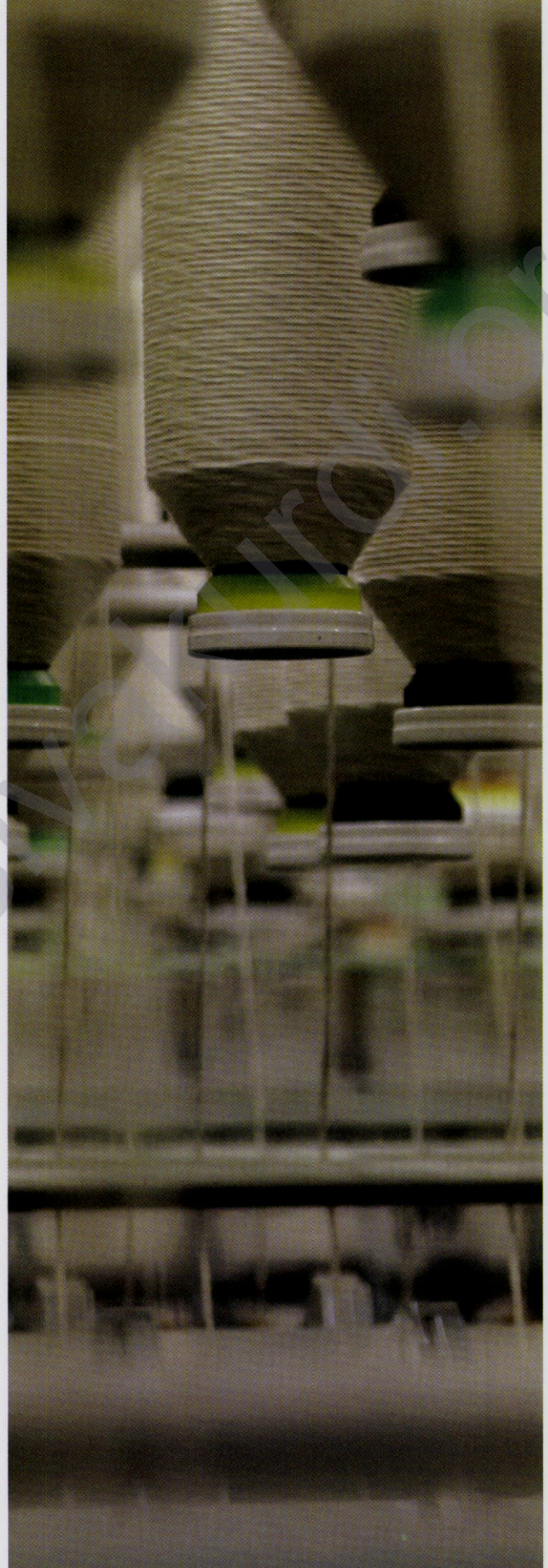
rakamlarımızı yukarı çekmek ve bu konuda ivme kaydetmek mümkün olacaktır. Zira son 4-5 yılın ihracat potansiyellerine bakıldığı zaman çatışmasızlığın bölgemiz iş dünyası açısından ne kadar önemli olduğu görülecektir. Barış ve huzur ortamı son yıllarda dış pazarlara açılma potansiyelimizi yukarı doğru ivmelendirmiştir.

Dicle Üniversite ile ilişkileriniz nasıl? Üniversite – sanayi işbirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? OSB'nin veya OSB'de faaliyet gösteren bir firma olarak sizlerin üniversite ile ortak bir projeniz, çalışmanız var mı? (Dicle Üniversitesi veya farklı üniversiteler)

Bu konu bizlerin birçok platformda ve toplantıda dile getirdiğimiz bir husus. Özellikle üretim ve imalat yapan firmalarımızın en önemli ihtiyacı nitelikli ve kalifiye iş gücü ihtiyacı olmasına rağmen şu ana kadar üniversitemizle bu yönlü bir işbirliğini gerçekleştirilemedi. Üniversite-Sanayi işbirliğinin gerek üretim teknolojilerinin pratik uygulamalarında gerekse de yüksek kalifikasyonlu iş gücü potansiyelinin ortaya çıkmasında ne denli önemli olduğunu birçok tecrübe ile gördük ve yaşadık. Ancak bu konuda rakiplerimizin gerisinde olduğumuzu üzülerek ifade etmek isterim.

İlimiz sanayi sektörünün en önemli sorunlarının başında kalifiye eleman sorunu geliyor. Meslek liseleri ile mesleki eğitim konusunda bir işbirliğiniz var mı? OSB'de başlatılan ancak henüz sonuçlanmayan DTSO'nun meslek lisesi girişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Odabaşı Treyler olarak bizler bu konuda en büyük sorunu yaşayan firmaların başında geliyoruz. Üretim modellerimizin modernizasyonu ve vasıflı çalışan ihtiyacımızı belli bir noktaya kadar maalesef ki ilimizdeki meslek liselerinden aldığımız stajyerler üzerinden karşılamaktayız. Bu stajyerlerin teorik bilgilerini üretim bandımızda pratik uygulamalara dönüştürerek nitelikli iş gücü ihtiyacımızın bir kısmını karşılamaktayız. DTSO Meslek Lisemiz ise Organize Sanayi Bölgemizin ihtiyaç duyduğu kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması noktasında bizler için önemli bir fırsat. Ciddi bir yatırım yapılarak modern atölyeler ve laboratuvarları bünyesinde barındıran meslek lisemizi orta ve uzun vadede ilimizin insan kaynakları potansiyeline yapılmış önemli bir yatırım olarak değerlendiriyoruz. Gerek gençlerimizin profesyonel iş piyasasında niteliklerinin artmasına hizmet edecek olması gerekse de işletmelerimizin insan kaynakları ihtiyacının karşılanması noktasında DTSO Meslek Lisesi kentimize ciddi bir sosyal ve ekonomik fayda sağlayacaktır.

BARIŞ ÜRETİMLE GELECEK

Geçtiğimiz yıl Diyarbakır'a yaptığı yatırımla adından söz ettiren İSKUR Tekstil'in fabrika müdürü, tekstil yüksek mühendisi, sayın Ekrem Kul ile yatırımları hakkında konuştuk.

Ekrem Kul: Tekstilin yeni merkez üssünü, firmamız adına K.Maraş yerine Diyarbakır olarak gerçekleştirmeyi planlıyoruz

Yatırımınız hakkında bilgi alabilir miyiz öncelikle? Diyarbakır OSB'de ne zaman yatırıma başladınız? Ne üretiyorsunuz? Satış ağınız nasıl? İhracat yapıyor musunuz? Kaç kişi istihdam ediyorsunuz?

İskur Tekstil Enerji San. Tic. A.Ş. olarak K.Maraş merkezli bir firmayız. Tekstil Sektöründe ülkemizin 4. Büyüğü ve ISO 500 sıralamasında ise 2 firmamızla, büyük sanayici ve girişimci arasında.

Diyarbakır OSB'deki yatırım kararımızın şekillenmesinde ve vücut bulmasında, 50 yıl öncesine dayanan bölge ile pamuk elyafı ticaretimiz, kurduğumuz dostluklar, bölgedeki hammadde ve işgücü potansiyeli ve çözüm süreci ile ılımanlaşan siyasi ve sosyal iklim etkili olmuştur.

Tüm bu sebeplerle 2013 yılı başında yatırıma başladık. Diyarbakır OSB müdürlüğü ile görüşerek 1. Etap üzerinde yaklaşık 50.000 metrekare arazi üzerine 31.200 metrekare kapalı alan inşaatına başladık.

İnşaat sürecimizin 2014 yılı Ağustos ayında bitirilmesi ile birlikte işletmemizi faaliyete almış olup 1 yıldır, 7 gün 24 saat esasına göre üretim

faaliyetlerimizi % 100 kapasite kullanımı ile devam ettirmekteyiz. Bu yatırımın toplam maliyeti ise yaklaşık 100 milyon TL civarındadır.

Diyarbakır OSB'deki bu yatırımda % 100 Pamuk Ring Penye Kompakt İplik üretimi yapmaktayız. Üretim kapasitemiz ise 28 ton/gün şeklinde olup; buna bağlı yıllık 14 bin ton pamuk elyaf tüketimi ve 10 bin ton iplik üretimi kapasitemiz bulunmaktadır.

Üretimimizi merkez örme ve dokuma fabrikalarımıza gönderiyor orada entegrasyona bağlı bitmiş ürün haline getirdikten sonra tamamına yakınına ihraç ediyoruz. Orta vadede hedeflerimiz içerisinde Diyarbakır'da da entegrasyonumuzu tamamlayıp buradan direkt olarak yarı mamul ve mamul ihracatını gerçekleştirmek bulunmaktadır.

Satış ağımız ise yurt içi ve yurtdışı satış ofislerimiz ile yürütülmektedir. Yurtdışı ofislerimiz; İtalya, Orta Avrupa, Rusya, Brezilya ve Fas gibi ülkelerde faaliyetlerini yürütmektedirler.

İşletmemizde şu an için 104'ü bayan olmak üzere toplam 344 kişi istihdam ediyoruz.

Diyarbakır ilinde yatırım yapmanın ne gibi

avantaj ve dezavantajları oldu?

Öncelikli olarak şunu belirtmeliyim ki firma olarak dezavantajları avantaja çevirme konusunda yılların verdiği birikimle oldukça tecrübeliyiz.

Avantaj hususunda tabi ki bölge insanının bizi kucaklaması, bölgedeki işgücü ve hammadde potansiyelleri, bölge ikliminin pamuk iplikçiliğine uygunluğu gibi büyük avantajlarımız söz konusu oldu.

Nitelikli işgücü, sanayi kültürünün yeterince yerleşmiş olması ve zaman zaman sertleşen siyasi iklim bizim için dezavantajlar olsa da bunların da zamanla çözülmesi için firma olarak üzerimize düşeni büyük bir gayret ile yerine getirmeye çalışmaktayız.

Gelecek ile ilgili yatırım planlarınız nelerdir? Yeni yatırım yapmayı veya mevcut üretim, ihracat, istihdam kapasitenizi geliştirmeyi düşünüyor musunuz?

Yatırım planlarımız içerisinde 3. Etap OSB'de iplik, örme, boyahane ve kojenerasyon yatırımlarımızla entegrasyona giden bir süreç ve Tekstilent projesinde büyük bir konfeksiyon tesisi bulunmaktadır. Bu projelerimizi bölgede hayata geçirmemizle birlikte orta vadede çalışan sayımızı 2000'in üzerine çıkararak tekstilin yeni merkez üssünü, firmamız adına K.Maraş yerine Diyarbakır olarak gerçekleştirmeyi planlıyoruz.

Diyarbakır'ın yatırım avantaj ve imkanları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce yatırım ortamının iyileştirilmesi için ne tür çalışmalara öncelik verilmeli?

Yatırım ortamının iyileştirilmesi için en öncelikli ve ivedi olarak huzur ve güven ortamının kalıcı bir çözüm ve barış ile tesis edilmesi gerekmektedir.

Bunun akabinde zaten bölgedeki potansiyel ile gerisi ken-

diliğinden büyük bir hızla gelecek, bölgedeki yatırımlar hız kazanacak ve bölgenin çehresi çok kısa bir zaman zarfında tamamıyla değişecektir.

Diğer taraftan elbette ki alt yapı imkanlarının iyileştirilmesi, bölgede mesleki eğitim veren kurumların bölge sanayinin ihtiyaçlarına göre geliştirilmesi, bilinçli tarım ve hammadde üretim kültürünün yerleştirilmesi, sanayi platformları oluşturularak STK'ların daha etkin çalışması gibi konular yatırım ortamının iyileştirilmesi için çok büyük önem arz etmektedir.

Ortadoğu'ya ihracat yapıyor musunuz? Ortadoğu'da son iki yıldır yaşananlar ihracatınızı olumsuz etkiledi mi?

Firma olarak Ortadoğu ülkelerine şu an için kayda değer bir ihracatımız söz konusu değildir. Daha önce ki süreçte hammadde ithalatlarımız söz konusu olsa da son iki yıldır yaşanan süreç neticesinde bu ithalatımız da bulunmamaktadır.

Bölgede entegrasyonumuzu tamamlayıp, ilerleyen süreçte de kalıcı barış ortamının gerçekleşmesi temennisiyle elbette Ortadoğu ülkelerine de ihracat yapmayı düşünebiliriz.

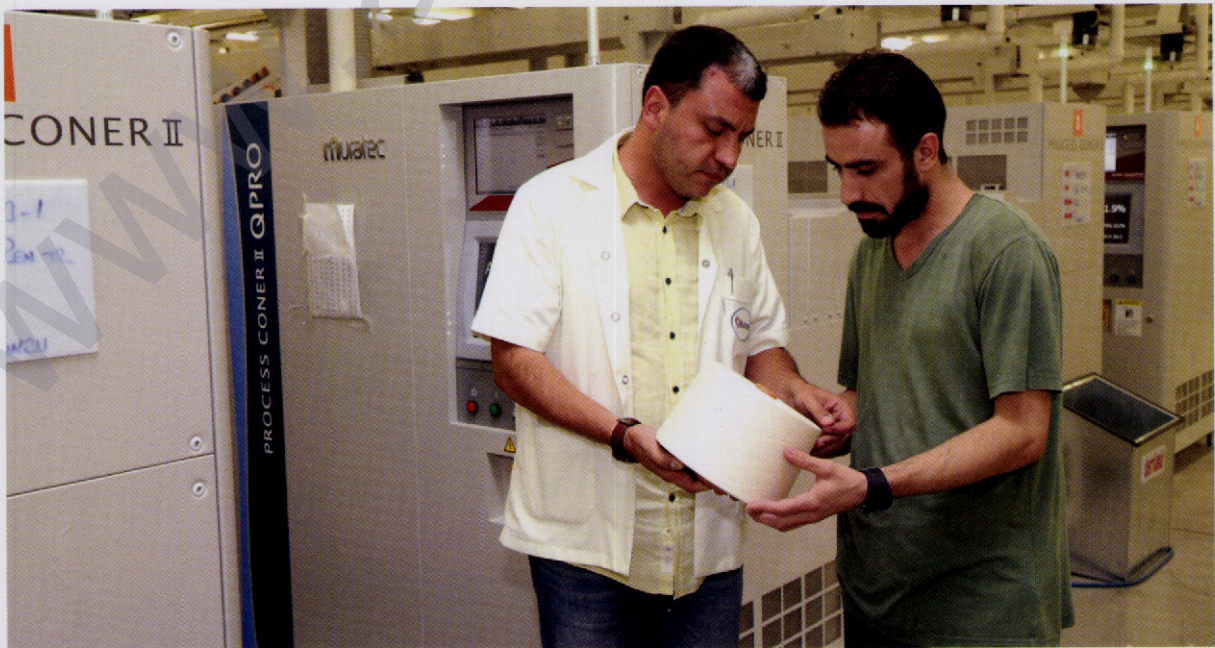
Ekleme istedikleriniz olabilir...

İskur Tekstil ailesi olarak tüm gücümüzle geleceğe doğru emin adımlarla ilerliyoruz.

Diyarbakır'da yapmış olduğumuz ve yapmayı planladığımız yatırımlarımızla da huzur, güven ve barış ortamını desteklemeye devam ediyoruz.

İstiyoruz ki bu şehir bu coğrafya; aynı pamuğun rengi gibi beyaz bir sayfa açsın, dokusu gibi barış dolu yumuşak bir iklime sahip olsun, gerçek değerini ve itibarını bularak, üretim, sanayi ve bilim ile anılsın.

Tüm bu çerçevede inanıyoruz ki; barış üretimle gelecek

Şu anda en büyük dezavantaj, siyasal istikrarsızlık, süren savaş hali

Jamaş Jant Makina Tic. ve San. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Barış Doğan ile Diyarbakır OSB'deki yatırımları hakkında konuştuk.

Bölgemizde insanların yaşamı risk altında. Yatırımın, ekonomik hayatın da riskleri olacaktır. Buna rağmen bu toplum için bu topraklar için özveri göstermeye, riskleri göze almaya değer diyoruz.

Yatırımınız hakkında bilgi alabilir miyiz öncelikle? Diyarbakır OSB'de ne zaman yatırıma başladınız? Ne üretiyorsunuz? Satış ağınız nasıl? İhracat yapıyor musunuz? Kaç kişi istihdam ediyorsunuz?

Gurubumuz uzun yıllardır Diyarbakır'da otomotiv, nakliye, hazır beton sektörlerinde faaliyet gösteriyordu. 2012 ortalarında ilimizde gelişen sanayi imkanlarından yararlanmak ve istihdam sağlamak, ekonomik kalkınmaya katkı sunmak üzere hazırlıklar yaptık. OSB'de yer tahsisi sağlandıktan sonra 2013 yılında fabrikamızı inşa ettik. Yıl sonuna doğru yatırımımızın amacı olan jant üretimi için girişimlerimiz sonuçlandı ve Ankara'da kurulu olan Jamaş Jant fabrikasını satın alarak Diyarbakır'a taşıdık.

Jamaş Jant olarak sadece tarım araçlarına yönelik çelik jant üretimi yapıyoruz. Yine yerel yönetimlerin ihtiyaçlarına uygun, özgün çöp kovaları üretiyoruz. Şu anda ülke içinde 70 bayimiz söz konusudur. Ürettiğimiz jantların yarısından fazlasını ihraç ediyoruz. Cezayir, Hindistan, İngiltere, Almanya, Kenya, İran, Yunanistan ihracat yaptığımız ülkelerden bazıları.

Jamaş jant mevcut durumda 45 kişiyi istihdam

ediyor. Kapasiteyi arttırmak amacıyla yeni yatırımlar yapıyoruz. Önümüzdeki yıl istihdamı yüzde elli oranında arttırmayı hedefliyoruz.

Diyarbakır ilinde yatırım yapmanın ne gibi avantaj ve dezavantajları oldu?

Birincisi bölgenin ve Diyarbakır'ın ekonomik gelişmeye ihtiyacı var. Büyük işsizlik durumuna karşı istihdama ihtiyacı var. Yatırım esasen kar amaçlı yapılır ama diğer getirileri de en az bu amaç kadar önem arz ediyor. Bölgemizde insanların yaşamı risk altında. Yatırımın, ekonomik hayatın da riskleri olacaktır. Buna rağmen bu toplum için bu topraklar için özveri göstermeye, riskleri göze almaya değer diyoruz. Teşviklerin önemli avantajlar sağlamakla birlikte, yeterli olmadığını düşünüyoruz. Bölgede yatırımcının yükünü hafifletecek düzeyde rakamlar değildir. Sembolik ve motive edici etkisinden bahsedebiliriz. Politik sorunların acil çözümüne paralel olarak, devletin yerel ekonomik dinamiklerle birlikte acil, kapsamlı ekonomik kararlar alması gerekiyor. Şu anda en büyük dezavantaj, siyasal istikrarsızlık, süren savaş hali. Bu şartlarda ticari boyut riske giriyor; insanlar yeni bir yatırımı nasıl düşünecek?

Gelecek ile ilgili yatırım planlarınız nelerdir? Yeni yatırım yapmayı veya mevcut üretim, ihracat, istihdam kapasitenizi geliştirmeyi düşünüyor musunuz?

Kendi içinde büyüme kapasitesi olan bir yatırım yaptığımızı düşünüyoruz. Örneğin kataforez sistemini kurmaya karar verdik ve hazırlıklarımız başladı. Üretim bantlarında ürünü daha da kaliteli kılacak teknolojik yeniliklere yönelik hazırlıklarımız var. Fabrikanın makine kapasitesi, sektör için farklı ürünlerin üretimini mümkün kılıyor. İş makinelerine yönelik jant üretimini geliştirme olanağımız var. Örneğin yerel yönetimlere değişik ebatlarda çöp konteynırları üretmeyi düşünüyoruz.

Diyarbakır'ın yatırım avantaj ve imkanları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce yatırım ortamının iyileştirilmesi için ne tür çalışmalara öncelik verilmeli?

Ülkenin diğer bölgelerine göre bölgemiz ve Diyarbakır yatırım açısından daha fazla dezavantajlara sahiptir. Demin söyledik; devletin teşviklerle desteği, yapısal sorunların giderilmesine yetmemektedir. Şu tespiti doğru bulmuyoruz: "Şiddet bölgede sermayeyi kaçirtıyor." Bu yaklaşım Kürt sorununun tarihsel sosyo-politik gerçeğini örten bir algı yarattı. Bu tespitin kendisi sorun olmaya başladı. Şayet bu tespit doğru olsaydı 1923-1984 dönemini kapsayan, "şiddet" in olmadığı 61 yılda bölgenin ekonomik gelişmişliği daha iyi olması gerekmez miydi? Yatırım, istihdam, ticaret, üretim, sanayi çok mu ileri düzeydeydi de, şimdi geriledi? Kuşkusuz buna olumlu cevap vermek mümkün değildir. Çünkü yanlış bir tespittir. Meselenin

özü, özgürlüklerle ilgilidir. Demokratik değerlerin geliştirilmemesiyle ilgilidir. İnkâr politikalarıyla ilgilidir. Evrensel demokratik değerlerin olduğu yerde "şiddet" dışında her türlü yapıcı, üretici ilişkiler gelişme sağlar.

Dolayısıyla bölgemizde yatırım açısından dezavantajların ortadan kalkması, Kürt sorununun demokratik çözümlüyle mümkün hale gelecektir.

Ortadoğu'ya ihracat yapıyor musunuz? Ortadoğu'da son iki yıldır yaşananlar ihracatınızı olumsuz etkiledi mi?

Hali hazırda Cezayir'e iyi sayılabilecek satışlarımız var. Görece Ortadoğu kaosuna bulaşmamış -biraz da kuzey Afrika'da olması sebebiyle- bir ülke. İnşaat ve otomotiv sektöründe büyüyor ve ithalatı da oldukça fazla bir ülke. Suriye, geçmiş yıllarda en fazla ihracat yaptığımız ülkelerin başında geliyordu. Tarımın geliştiği bir ülke. Yoğun tarım araçlarının ithali söz konusuydu. Ancak 2013 yılından itibaren Suriye'ye satışlarımız durmuş vaziyette. Son iki yıldır sınırlı ve parçalı satışlarımız oluyor. Çünkü savaş orada her şeyi yok ettiği gibi, tarımsal faaliyetleri de durdurmuş durumda. Irak'a da sınırlı satışlarımız var. Kürdistan bölgesi ve Irak da bizim için önemli bir potansiyel.

Fabrikayı Diyarbakır'da açmamızın diğer bir nedeni ise Ortadoğu, İran ve Orta Asya gibi tarımsal gelişme yaşayan ülkelere yakın olmaktır. Bu coğrafyalardaki müşteri potansiyeli de bu sayede istediği ürünlere daha hızlı ve daha ekonomik şekilde ulaşmış olur.

Diyarbakır'da en büyük avantajımız sağlanan yatırım teşvikleridir

➤ Ünteks Group Genel Müdürü (CEO) Hakan Kılıç ile Diyarbakır'da yatırım yapmanın avantajlarını konuştuk.

İplik üretimi 7/24 kesintisiz olarak yapılmaktadır. Bu nedenle özellikle enerji alanında yaşanan kesintiler verimliliğimizi düşürmekte ve üretim maliyetlerimizi arttırmaktadır.

Yatırımınız hakkında bilgi alabilir miyiz öncelikle? Diyarbakır OSB'de ne zaman yatırıma başladınız? Ne üretiyorsunuz? Satış ağı nasıl? İhracat yapıyor musunuz? Kaç kişi istihdam ediyorsunuz?

Diyarbakır OSB'deki yatırımımıza Aralık 2013 yılında başladık. Mart 2015 tarihi itibarıyla de üretime geçtik. Şu anda fabrikamızda tam kapasite ile open end pamuk ipliği üretimi yapıyoruz. İplik fabrikasını kendi hammadde ihtiyacımızı karşılamak amacıyla kurduk. Üretimimizin çok büyük bir kısmını kendi örme tesislerimizde kullanıyoruz. Dönemsel olarak kendi ihtiyaçlarımızdan fazla olan kısmını ise yurt içi ve yurtdışı müşterilerimize satıyoruz. Bu yıl içinde ilk iplik ihracatımızı Rusya'ya gerçekleştirdik. Şu anda üç vardiya olarak üretim yapan işletmemizde toplam 150 kişi çalışmaktadır.

Diyarbakır ilinde yatırım yapmanın ne gibi avantaj ve dezavantajları oldu?

En büyük avantajımız Diyarbakır'ın teşvik mevzuatına göre 6. Bölgede yer alması nedeniyle sağlanan yatırım teşvikleridir. Bilindiği üzere 6. Bölgede yapılan yatırımlar vergi indirimi, SSK prim ve gelir vergisi muafiyeti ile bedelsiz arsa

tahsisi gibi en geniş teşvik paketinden faydalanmaktadır. Bölgedeki işgücünün bol ve düşük maliyetli olması da diğer bir avantajımız oldu. Karşılaştığımız en büyük dezavantaj ise altyapı yatırımlarının eksik olması nedeniyle katlanmak zorunda kaldığımız sorunlardı. Özellikle yol ve elektrik gibi temel altyapıların eksik veya yetersiz olması bizi çok zorladı. İplik üretimi 7/24 kesintisiz olarak yapılmaktadır. Bu nedenle özellikle enerji alanında yaşanan kesintiler verimliliğimizi düşürmekte ve üretim maliyetlerimizi arttırmaktadır.

Gelecek ile ilgili yatırım planlarınız nelerdir? Yeni yatırım yapmayı veya mevcut üretim, ihracat, istihdam kapasitenizi geliştirmeyi düşünüyor musunuz?

Ünteks Grup bünyesinde şu anda tam entegre bir tekstil işletmesi olarak üretim yapmaktayız. Pamuk alımı ile başlayan üretim süreci hazır giyim ve konfeksiyon olarak bitmektedir. Bu kapsamda Tekirdağ Çorlu, Saray ve İstanbul'daki tesislerimizde örme kumaş üretimi, boya-baskı ve terbiye faaliyetleri ile konfeksiyon üretimi gerçekleştirmekteyiz. Coğrafi olarak dağınık bir alanda gerçekleştirdiğimiz üretim faaliyetleri-

mizi, Diyarbakır OSB'de bize tahsis edilen alanda bir araya toplamayı planlamaktayız. Böylece, aynı yerde tam entegre bir tekstil işletmesi haline gelerek hem bölge ekonomisine katkıda bulunmuş hem de grup içi sinerji yaratmış olacağız. Tüm bu yatırımların tamamlanması sonrasında istihdam edeceğimiz işçi sayısı en az 2000 olacaktır. Üretim tesislerimizin Diyarbakır'da toplanmasından sonra, her yıl grup olarak gerçekleştirdiğimiz milyonlarca dolarlık ihracat da buradan yapılacaktır.

Diyarbakır'ın yatırım avantaj ve imkanları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce yatırım ortamının iyileştirilmesi için ne tür çalışmalara öncelik verilmeli?

Kamu tarafından sağlanan cazip yatırım teşvikleri tabii ki Diyarbakır'a yatırım yapma kararında önemli bir etken. Diğer taraftan Diyarbakır'ın modern ve büyük bir kent olması, özellikle beyaz yaka çalışanların bölgeye transferi açısından büyük bir avantaj yaratıyor. Günümüzde çalışanlar aileleri ile birlikte sosyal ve kültürel anlamda iyi vakit geçirebilecekleri yerleri tercih ediyorlar. Diyarbakır bu ortamı tarihiyle, kültürel dokusuyla ve yöresel lezzetleriyle fazlasıyla sunan bir şehir.

Yatırımcı için olmazsa olmaz şartların başında fiziki altyapı koşulları gelmektedir. Yol, elektrik, kanalizasyon, telekomünikasyon gibi temel altyapı unsurlarının özellikle OSB'de en hızlı şekilde iyileştirilmesi gerekiyor. Sık sık elektrik kesintilerinin olduğu bir yerde 7/24 üretim yapmak hem zorlaşıyor hem de maliyetleri yükseltiyor. Özellikle iplik üretiminde kesintisiz enerji çok önemli bir faktördür. Çünkü enerji akımı çok kısa süre için bile kesildiğinde, binlerce bobin üretim yapılan fabrikada kopan

ipliklerin tekrar birleştirilmesi için saatlerce vakit harcanması gerekiyor. Bu durum da ciddi üretim kaybına ve maliyet artışına neden oluyor. Diğer geliştirilmesi gereken etmen de, bölgedeki işgücünün sanayi işçiliği bilincinin ve disiplininin yükseltilmesidir. Bu konu yatırımcının tek başına altından kalkabileceği bir durum değildir. Bunun için sanayici, eğitim kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği yapılması büyük önem taşımaktadır. Bu işbirliği çerçevesinde hazırlanacak eğitim ve kurs programları ile işgücünün geliştirilmesi bu sorunun çözülmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Ortadoğu'ya ihracat yapıyor musunuz? Ortadoğu'da son iki yıldır yaşananlar ihracatınızı olumsuz etkiledi mi?

Şu anda Ortadoğu'ya ihracat yapmıyoruz. Ancak, Ortadoğu pazarının potansiyelinin çok yüksek olduğunu düşünüyoruz ve Diyarbakır OSB'deki yatırımlarımızın tamamlanmasından sonra bu pazardan pay almak için daha organize çaba sarf etmeyi planlıyoruz.

AB DEMOKRASİ GÜNÜ DİYARBAKIR İŞVERENLER TOPLANTISI RAPORU

Güven ve istikrar ortamı sağlanmadan yatırımların gelişmesi mümkün değil

Derleyen:
Meryem Özdemir Aydın
DTSO Genel
Sekreter Yardımcısı

AB Demokrasi Günü Diyarbakır İşverenler İstişare Toplantısı, 18 Eylül 2015 tarihinde Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren yaklaşık 130 firma temsilcisinin katılımı ile düzenlendi.

İki oturum halinde düzenlenen toplantının, DTSO Meclis Üyesi Cabbar LEYGARA ve Dr. Selçuk MIZRAKLI'nın moderatörlüğünü yaptığı ilk oturumunda, Ortadoğu ve Bölgemizde yaşanan güncel gelişmeler değerlendirilerek, çözüm süreci ile gelişen siyasal ortam, çözüm sürecinde atılmayan adımlar, sonlandırılmasının sebepleri, yeniden çözüm sürecini geliştirmenin mümkün olup olmadığı, yerel ve ulusal yapıların çözüm sürecindeki katılımları ve mevcut durumda yapabilecekleri hakkında görüşler paylaşıldı. İlk oturumda;

- Güncel gelişmeleri, çözüm sürecinin başladığı dönem ve koşullar, sonrasında gelişen Dolmabahçe görüşmesi, 7 haziran seçimleri, Ortadoğu'daki gelişmeler, Suriye'de, Kobani'de yaşananlar vb. bir bütün olarak değerlendirmek gerektiği, geçmiş süreçleri doğru okuyarak geleceğe yönelik beklentilerin, arayışların yapılması gerektiği belirtildi.

- 1. Dünya savaşından yaklaşık 100 yıl sonra bugün, Ortadoğu'da bir değişim ve dönüşümün yaşanacağı, 1924 yılında tarihe tanıklık eden Kürtlerin, bugün tarihin kendilerine yüklediği sorumluluğu yerine getirebileceği ifade edildi.

- Kürt sorununun artık salt Türkiye sınırları içinde kalan bir sorun olmadığı, çok boyutlu, çok aktörlü bir sorun olduğu, Suriye'de, İran'da, Irak'ta yaşanan gelişmelerin Kürtleri ilgilendirdiği, dolayısıyla Türkiye'de yaşananlar ve çözüm sürecini, Dünyadaki ve Ortadoğu'da gelişmeler ile birlikte değerlendirmek gerektiği ifade edildi.

- Türkiye'de yaklaşık 40 yıldır devam eden çatışma ortamı sonrasında başlatılan çözüm sürecinin şeffaf olmadığı, iki taraf arasındaki diyalogdan öteye müzakereye geçilmediği, tarafların çözüm süreçlerinden beklentilerinin farklı olduğu ifade edilerek, her şeye rağmen çözüm süreci ile oluşan iklimin oldukça değerli ve önemli olduğu belirtildi.

- Dolmabahçe görüşmesi sonrasında, çözüm sürecinde atılacak adımların şeffaf bir şekilde kamuoyu ile paylaşıldığı, izleme heyeti ile müzakerenin başlatılacağı bir dönem beklenirken, takip eden bir hafta içinde sürecin durdurulması ve bugün yaşadığımız çatışma ortamında, Ortadoğudaki gelişmeler, Kürtlerin Suriye'de yürüttükleri mücadele ve bunun dünya kamuoyunda yarattığı etkinin ve aynı zamanda Türkiye'deki siyasal kaygıların etkisinin olduğu ifade edildi.

- Çözüm sürecinde ve öncesinde sürecin geliştirilmesine yönelik tüm tartışmalarda çözüm adına konuşulabilecek her şeyin konuşulduğu, sürecin gelişmesinin tarafların niyet beyanı, irade beyanına bağlı oldu-

ğu, müzakere süreçlerinin kararlılık isteyen siyasal, ekonomik, bölgesel değişkenlerden en az etkilenmesi gereken süreçler olduğu ifade edildi.

- Çözüm sürecinde temel vurgunun kardeşlik vurgusu olduğu, ancak bunun Kürtlerin taleplerini karşılayan bir söylem olmadığı, anayasal anlamda eşit yurttaşlığın temel vurgu olması gerektiği ve Kürtlerin siyasal statü taleplerinin olduğu belirtildi.

- Türkiye'deki demokrasi sorunundan da bahsedilerek, Kürt sorununun demokratik bir temelde çözülmesi gerektiği, çözüm sürecinin yeniden başlatılmasında olmazsa olmazın bir hakem heyeti ile birlikte yürütülmesi olduğu belirtildi.

- Çözüm sürecinin sonlandırılması, 7 haziran seçimlerinde gerilimi tırmandıran bir siyasetin yürütülmesi ve sonrasında gelişen çatışma ortamında pek çok insanın, sivil yurttaşın hayatını kaybettiği ve birlikte yaşama duygusunun zayıflatıldığı belirtilerek, tüm sorunlardan önce ölümlerin durdurulması için hassasiyetlerin geliştirilmesi gerektiği ve STK'ların her iki taraf ile de görüşerek ortak sesinin daha çok yükseltilmesinin önemli olduğu ifade edildi.

- TOBB öncülüğünde organize edilen, Terörü Kınama Mitingi olarak tanımlanan bayraklı mitinglerin barışa hizmet etmediği, gerilimin tırmanmasına zemin oluşturduğu ifade edilerek, sivil toplum kuruluşlarının çözüm süreci ve barışta ısrar etmesi gerektiği belirtildi.

- 7 haziran seçimleri sonrasında, bölgemizdeki bazı ilçelerde geliştirilen özyönetim ve özerklik talepleri de değerlendirilerek, yürütülen çatışmanın bu talepler ile örtüşmediği, özerklik, özyönetim talebinde devlet ile bir ilişkinin varlığı ve Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'na Türkiye'nin koyduğu çekinceler ifade edilerek, çatışma ile bu talebin geliştirilmesinin mümkün olmadığı, bu talepler geliştirilirken bunun ekonomi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği ifade edildi.

- Çözüm sürecine yönelik tüm olumsuz değerlendirmelere rağmen, çözüm sürecinin getirdiklerinin kabul edilmesi gerektiği, bu süreç ile birlikte bölgemizde daha iyi bir yatırım ikliminin oluştuğu, ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunların daha görünür olduğu ve bu sorunlara yönelik adımların atılması için de uygun bir zeminin oluştuğu ifade edildi.

DTSO Meclis Üyesi Mehmet KAYA ile İSKUR Tekstil Firması Genel Müdürü Ekrem KUL'un moderatörlüğünü yaptıkları ikinci oturumda, yaşanan gelişmelerin ekonomiye etkileri değerlendirilerek, Ortadoğu'daki gelişmeler, çözüm süreci ve bugünkü mevcut durumun ekonomiye etkileri (görüşmelerin durdurulması, 7 haziran seçim sonuçlarının ekonomiye yansımaları, ulusal ve yerel düzeyde ekonomiye etkisi, Ortadoğu'daki gelişmelerin ekonomiye etkisi), 1 Kasım sonrasında ulusal ve yerel ekonomi ile ilgili muhtemel senaryolar hakkında görüşler paylaşıldı.

2. oturumda;

- Öncelikle Diyarbakır ve bölge için önemli bir pazar olan Irak ve Suriye'de yaşanan siyasal gelişmelerin, salt bu ülkeler ile değil, bir bütün Ortadoğu ile geliştirilen ekonomik ilişkileri durma noktasına getirdiği belirtildi.

- 7 Haziran seçimleri ve sonrasında gelişen çatışma ortamında da işletmelerin üretim kapasitelerini düşürdükleri, bu şekilde devam ederse işletmelerin küçülme-ye gideceği, işçi çıkaracakları ifade edildi.

- Çözüm süreci ile birlikte teşvik kapsamında sunulan bazı muafiyetler ile ihracatta kısmi bir artış sağlandığı, yatırım teşvik belgesi sayılarında ve yatırım tutarlarında bir artış gözlemlendiği, aynı zamanda organize sanayi bölgesinde dışardan daha çok yatırımcı ile görüşüldüğü ve yatırım talebi alabildiği ifade edildi.

- Ancak teşvik belgelerinin yatırıma dönüşme oranlarının oldukça düşük olduğu, gerekli güven ve istikrar ortamı sağlanmadığı takdirde yatırımların gelişmesinin mümkün olmadığı belirtildi.

- Dünyada ve Türkiye'de 2013 yılında başlayan ve devam eden bir kriz olduğu, bunun da ekonomik yatırımları olumsuz etkilediği, ancak bölgemiz ekonomisinin krizin yanında, Ortadoğu'daki gelişmeler ve bölgemizdeki gelişmelerden çok daha fazla olumsuz etkilendiği özellikle belirtildi.

- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajının UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesine alınmasının turizm açısından oldukça önemli olduğu, ancak şu an otellerde doluluk oranlarının seçim öncesine göre oldukça düşük olduğu, ekonomideki bu durumun daha küçük üretici ve esnafları çok daha olumsuz etkilediği ve yakın dönemde etkilerinin çok daha yoğun bir şekilde hissedileceği belirtildi.

- Bu dönemde bankalar ile de kredi geri ödemeleri ve finansman ihtiyacının karşılanmasında sorunlar yaşandığı, diğer bölgelere göre çok daha yüksek faiz oranlarının uygulandığı, sigorta şirketlerinin bölgeden çekildiği, birçok işyerine teminat vermediği, firmaların terör teminatı dışında yangın, sel gibi riskler için bile teminat almakta zorlandıkları, teminat alınan işlerde de çok yüksek primlerin ödendiği ifade edildi.

- Ayrıca sanayi firmalarının bölgeye eksper getirmekte zorlandıkları, bu nedenle ihracatta sorunlar yaşandığı, Türkiye içindeki satışlarda da nakliye hizmeti almakta zorlandıkları ifade edildi.

Son olarak, sivil toplum kuruluşlarının gelişen siyasal ortam ve ekonomik etkileri konusunda çeşitli çalışmalar yürüttükleri, ancak çok yeterli olmadığı, özellikle ölümlerin durdurulması, çatışmaların sonlandırılması ve yeniden çözüm sürecine dönülmesi, ekonominin konuşulabilmesi için daha güçlü ortak sesin geliştirilmesi gerektiği ve benzer toplantılar ile daha çok tartışmaya ve ortaklaşmaya ihtiyaç duyulduğu ifade edildi.

FİNANSAL TAARRUZ

Bölge firmalarının finansa erişim noktasında en çok zorlandıkları nokta banka kredileri ve devlet destekleridir

Süleyman Yıldırhan, DTSO Meclis Üyesi

Bölgemiz, uzun yıllar süren savaşın etkisi ile ekonomik ve sosyal gelişmişlik bakımından olması gereken düzeyin çok gerisinde kalmıştır. Kalkınma Bakanlığı'nca yapılan Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasında; 81 il içinde Diyarbakır 67. sırada yer almaktadır. Nüfus açısından yapılan büyüklük sıralamasına göre 12. sırada; kent merkezlerinin büyüklük sıralamasına göre ise 10. büyük kent olmasına karşın, nüfusun yığıldığı bu merkezin sosyo-ekonomik performansının ve buna paralel olarak istihdam olanaklarının yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Ayrıca, aynı durumu bölgemizdeki diğer illerde de görmekteyiz.

Ekonomik gelişmişlik, sanayi, istihdam, istikrar, eğitim ve sosyal refah birbirini tetikleyen olgulardır. Ekonomik gelişmişlik üzerine bölgede faaliyet gösteren işletmelerin karşılaştığı yapısal sorunları sıralayacak olursak; Finansman İhtiyacı, Kalifiye

Eleman ihtiyacı, Yetersiz Teknoloji, Yüksek Maliyetler, Kurumsallaşamama ve Haksız Rekabet gibi başlıklar altında toparlayabiliriz. Bölge firmaları, yukarıda saymış olduğum temel sorunlarından biri olan finansman ihtiyacını karşılamakta oldukça zorlanmaktadır. Finansman ihtiyacı olan işletmelerin büyük bir kısmı, ihtiyaçlarını öncelikle kendi öz kaynaklarından, çevrelerinden borçlanarak, banka kredilerinden veya devlet desteklerinden temin etmektedirler.

Mevcut temin yöntemlerini sırası ile inceleyecek olursak bölgede faaliyet gösteren firmaların öz kaynak oranının yeterli oranda olmadığını ve genelde yeni faaliyet göstermeye başlayan firmaların büyük bir çoğunluğunun daha ilk yıllarında faaliyetini sonlandırdığını gözlemlemekteyiz.

Bölgemizde beşeri ilişkilerin çok yoğun olmasından dolayı mevcut firmaların, finansman ihtiyacının bir kısmını çevrelerinden borçlanarak karşıladığını gözlemli-

yoruz. Bölge firmalarının finansa erişim noktasında en çok zorlandıkları yöntemler ise banka kredileri ve devlet destekleridir. Devlet desteklerinin, uzun yıllar süregelen savaşın etkisi ile olması gerektiği gibi bölgeye yansıtılmadığı ve ülke geneline yayılan teşvik sistemlerinin aslında bölgenin temel sorunlarına çözüm olamadığını gözlemliyoruz. Bölgesel sorunlara veya kaynaklara göre oluşturulması gereken teşvik sisteminin genele yayılması sonucunda 'doğru reçetenin doğru hastaya verilmesi' gibi durumlar ortaya çıkmıştır. Aslında bu durum, birçok alanda olduğu gibi ekonomi alanında da yerinden yönetim modeline ihtiyaç duyulduğunu ve yerinden yönetim modelinin merkezi yönetim modeline kıyas ile ülkemize ne kadar uygun ve gerekli olduğu gerçekliğini de bir kez daha ortaya koymaktadır. Yazının başlığının ortaya çıkmasını sağlayan en önemli finansal erişim yöntemi ise banka kredileridir.

Ülke genelinde çatışmasızlık ortamının oluşması ve çözüm sürecinde yaşadığımız süre dışında kalan tüm zamanlarda bölgede kredi vermek sureti ile bulunan birçok finans kuruluşunun, bölge firmalarına ne yazık ki negatif yaklaşımları söz konusu olmuştur. Özellikle 7 haziran 2015 genel seçimleri sonrasında ülkemizin yaşamış olduğu siyasi belirsizlik ve devamında bölgemizde yaşanan toplumsal olaylar, bu kurumlar tarafından bölge illerinde faaliyet gösteren firmaların daha riskli değerlendirilmesine neden olmuştur. Aynı durumun sigortacılık sektöründe de yaşandığını ve birçok sigorta branşında çok yüksek prim tutarları ile karşılaşıldığını ya da sigorta şirketlerinin sigorta yapmaktan kaçındığını da belirtmek gerekiyor.

Bölge illerinde faaliyet gösteren bir firma ile ülkemizin batı illerinde faaliyet gösteren başka bir firmayı finansa erişim noktasında kıyaslayacak olursak; bankalar tarafından ekspertiz yöntemi ile gayrimenkul değerlemesi aşamasında bölgemizde 1 milyon TL tutarında satın alınan bir gayrimenkulün en iyi ihtimalle %10-15 daha eksik bir değerlendirme yapılarak fiyatlandırıldığını ve kredilendirme aşamasında istisnai firmalar dışında birçok firmaya mevcut gayrimenkulün çıkan ekspertiz değeri sonucunda %70 i oranında limit açıldığını, aynı durumda batı illerinde faaliyet gösteren banka şubelerinin kredi verme konusundaki iştahlarından ötürü gayrimenkulün değerinin %10-15 fazlasına kadar değerlendirilebileceği görülebilir ve çıkan ekspertiz değeri sonucunda bir çok firmaya gayrimenkulün ekspertiz değerinin 1.25 katına kadar limit açıldığını görebiliriz. Dolayısı ile aynı değerde gayrimenkullere sahip olan 2 firmanın aynı bankanın farklı şubelerinde 2,5 kata kadar limit farklılıkları ile karşılaştıklarını görmekteyiz. Ayrıca yine aynı bankanın farklı şubelerinin kredi kullandırma aşamasında bölgede oluşan risk algısı sebebi ile senelik faiz oranında 3-4 puana kadar fark uyguladıklarını görmekteyiz. Tabii kredi aşamasında sigorta yaptırma zorunluluğu ve bu zorunluluğun oluşturduğu yüksek maliyetleri de göz önünde bulundurduğumuzda hem finansa erişim noktasında

hem de paranın maliyeti konusunda bölge firmalarının haksız rekabete maruz kaldığı açıkça görülmektedir.

Ayrıca, yaşamakta olduğumuz bu dönem bahane edilecek bazı özel bankalar bölgede aktif ticari faaliyetine devam eden firmaları desteklemek yerine, firmaların limitlerini tamamen kapatmakta ya da limitleri kısmaktadırlar. Mevcut durum sonuçları firma iflasları, küçülmeler ve işten çıkarmalar olacağından sosyal kırılmaların ortaya çıkacağı da açıkça görülmektedir.

Bölgede devam eden toplumsal olaylara bir de finans sektörünün bölge firmalarına karşı adeta taarruza geçmişçesine davranmasının eklenmesi bölge ekonomisini durma noktasına getirmiştir. Bu durumda yapılması gerekenler sivil toplum örgütlerince defalarca dile getirilmekte ancak siyasi belirsizlik sebebi ile bir karşılık bulamamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının da düzenledikleri ortak basın açıklamasında belirtmiş olduğu bir acil eylem planı oluşturulmalı ve hasta düşmüş bölge ekonomisine, doğru reçete uygulanmalıdır. Bu reçete, bir bütün halinde uygulanmalı ve bir an önce hayata geçirilmelidir.

Kobilere, esnaf ve sanatkârlara; Reyhanlı'da da yapıldığı gibi faizsiz, ötelemeli can suyu kredisi verilmesi gereklidir. Esnafın yükümlü olduğu vergi, stopaj ve kredilerin 1 yıl ötelenmesi ve faizin tümünün ya da bir kısmının hazine tarafından karşılanması esnafın krizi atlatmasına yardımcı olacaktır. Son olarak sıkıntı yaşayan işletmelerin işçi çıkarmasının önüne geçilebilmesi için bölgede uygulanan teşvik sistemin eski yatırımlardaki SSK primlerini de kapsamı gerekmektedir.

DTSO'DAN DENİZLİ'YE TEKNİK GEZİ

Odamız ve Life Enerji ortaklığında İngiltere Büyükelçiliği desteği ile yürütülen Güneş Enerjisi Yatırımlarının Geliştirilmesi Projesi kapsamında Denizli'ye teknik gezi düzenlendi.

Proje kapsamında güneş enerjisi santralleri yatırımları hakkında bir klavuz hazırlanarak, yatırım süreçleri ve ilgili mevzuat hakkında Odamız bünyesinde eğitim çalışmalarını düzenlendi. Yaklaşık 100 firma temsilcisinin katıldığı eğitim programları tamamlandıktan sonra, 20 kişilik bir heyet oluşturularak 20-22 Kasım 2015 tarihleri arasında Denizli'ye teknik gezi düzenlendi.

DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin Aslan, Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Tekin, meclis üyeleri Mehmet Ali Deniz, Kadri Kazmacı, Hüseyin İhsan Yenice, Hüseyin Bulut, Adil Can ve ilgili kurum temsilcilerinden oluşan heyet, gezi kapsamında öncelikle Denizli Ticaret Odası'nı ziyaret ederek karşılıklı görüş alışverişinde bulundu. Ziyarete konuşan DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin ASLAN, "her ne kadar sıkıntılı bir süreçten geçiyor olsak da, en kısa zamanda bu sıkıntıların biteceğine ve bölgede refahın sağlanacağına inanıyoruz" dedi. Bölgede yaşanan çatışmaların ekonomiye çok ciddi anlamda zarar verdiğini belirten Aslan, çatışma ortamının bölgeye yatırımcının gelmesinin önünde ciddi engel oluşturduğunu ve güven ortamının sağlanmadığı sürece yatırımların durma noktasına geleceğini sözlerine ekledi.

Diyarbakır nüfusunun yüzde 55'inin genç nüfustan oluştuğunu belirten Aslan iş alanlarının yetersizliği nede-

niyle işsizlik rakamlarının da üst seviyelerde olduğunu söyledi. Ticaret ve Sanayi Odası olarak Diyarbakır ekonomisine ve istihdama katkıda bulunmaya çalıştıklarını belirten Aslan bu bağlamda oda tarafından gerçekleştirilen Tekstil Kent ve meslek lisesi projeleri hakkında da Denizli Ticaret Odası yetkililerine detaylı bilgiler verdi. Tekstil Kent projesinin hayata geçirilmesi ile yaklaşık 7 bin kadına istihdam sağlanacağını belirten Aslan, meslek lisesinin açılması ile birlikte de ilde yaşanan kalifiye eleman sorununun çözümüne bir nebze de olsa katkı sunulacağını söyledi.

Diyarbakır'ın turizm potansiyeli hakkında da bilgi veren Aslan, özellikle Diyarbakır surları ve Hevsel bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine girmesiyle birlikte gelişen olumlu havanın maalesef çatışmalar sebebiyle sekteye uğradığının altını çizdi. Aslan bu ve buna benzer ziyaretlerle diyalogun güçleneceğini söyleyerek, bölgeye karşı olan önyargıların da ortadan kalkacağına inandıklarını sözlerine ekledi.

Denizli Ticaret Odası Meclis Başkanı Habip Yıldız ise gerçekleştirilen ziyaretten dolayı memnuniyet duyduklarını belirterek, karşılıklı ziyaretlerle ilişkilerin daha da güçleneceğini ve barış ortamının sağlanması ile birlikte Denizli sanayicilerin de Diyarbakır'a yatırım yapmaktan memnuniyet duyacaklarını dile getirdi.

Heyet ziyaret sonrasında Fartaş Mühendislik firmasının Acıpayam'da yapmış olduğu Güneş Enerjisi santralinde incelemelerde bulundu.

KALİTE YÖNETİM SİSTEMLERİ BİLGİLENDİRME SEMİNERİ

Kalite yönetim sistemleri bilgilendirme semineri DTSO toplantı salonunda gerçekleştirildi. TSE Malatya Bölge Müdürü Eraslan Yılmaz, TSE Baş araştırmacı Uzman Murat Altınok, DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin Aslan ve şirket yetkililerinin katıldığı seminerde, kalite yönetim sistemleri hakkında katılımcılara detaylı bilgiler verildi.

Seminerin açılış konuşmasını yapan Yönetim Kurulu Başkan yardımcısı Metin Aslan, standartlara uygunluğun, global pazarda rekabeti, kaliteyi ve pazar gücünü belirleyen önemli unsurlar olduğunu belirterek, uluslararası rekabet edilebilirliği sağlamanın yolunun küresel standartlara uygun mal ve hizmet üretmekten geçtiğini söyledi.

AR-GE, inovasyon, standartlara uygunluk ve belgelendirme gibi kavramların ne kadar hayati önem taşıdığına altını çizen Aslan; " Bu bağlamda üyelerimizin belgelendirme noktasında yaşayabilecekleri sıkıntıları giderme adına odamız bünyesinde hizmet veren ve birçok konuda işbirliği içinde olduğumuz TSE temsilciliğinin gerekli kolaylığı sağlayacağına inancımı ifade etmek istiyorum" dedi.

Seminer süresince TS EN ISO 9001:2015 "Kalite Yönetim Sistemi", TS EN ISO 14001:2015 "Çevre Yönetim Sistemi", TS 18001:2015 "İş sağlığı ve Güvenliği", TS ISO 31000 "Risk Yönetimi", TS ISO 22301 "Toplumsal Güvenlik İş Sürekliliği Yönetim Sistemi", TS ISO 28000 "Tedarikçi Zinciri Güvenliği Yönetim Sistemi" ve TS EN 15224 "Sağlık Hizmetleri Kalite Yönetimi" konularında uzmanlar tarafından katılımcılara bilgilendirmede bulunuldu.

HALK BANKASI GENEL MÜDÜRÜNDEN ODAMIZA ZİYARET

Halk Bankası Genel Müdürü Ali Fuat Taşkesenlioğlu, Yönetim Kurulu üyesi Yunus Karan, Diyarbakır Bölge Koordinatörü Deniz Yıldırım ve beraberindeki heyet Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Sayar'ı makamında ziyaret etti.

Bölgenin ekonomik durumu hakkında misafirlere bilgi veren Sayar, gerçekleştirilen ziyaretten memnuniyet duyduklarını söyleyerek, özellikle barış süreciyle birlikte kentte ekonominin daha çok konuşulmaya başladığını ve pozitif anlamda ilerleme kaydedildiğini belirtti.

Diyarbakır'ın mevcut potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda beklenen ekonomik sıçramayı henüz gerçekleştirememiş olduğunu söyleyen Sayar, siyasi istikrarın ve kalıcı barışın sağlanması ile birlikte kentin hak ettiği

konuma ulaşacağını sözlerine ekledi. Görüşme karşılıklı plaket takdimi ile sona erdi.

┘ DTSO AB BİLGİ MERKEZİ'NDEN KOBİ'LER İÇİN "AB FONLARI VE İNOVASYON EĞİTİMİ"

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası AB Bilgi Merkezi işbirliğinde DTSO Konferans salonunda "AB Fonları ve İnovasyon Eğitimi" gerçekleştirildi.

Eğitime DTSO Meclis Başkan Yardımcısı Salih EREN, Meclis Üyeleri Mehmet Ali DENİZ, Ahmet SORMAZ ve TOBB İl Genç Girişimciler Kurulu Başkanı Halis BİLEN ve çok sayıda firma temsilcileri katıldı.

Eğitimin açılış konuşmasını yapan DTSO Genel Sekreteri Ferdani GÖKDERE, her yıl 16-20 Kasım arasında kutlanan Avrupa KOBİ haftası, Türkiye'nin de dahil olduğu 7 Avrupa Birliği dışı ülke ile tüm AB üye devletleri tarafından 2009 yılından bu yana kutlanmakta olduğunu söyledi.

GÖKDERE, ülkemizde olduğu gibi Avrupa'da da Küçük ve Orta boy işletmeler Avrupa ekonomisinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Bizde toplam işletmelerin % 99,8'ini KOBİler oluştururken, bu oranın Avrupa Birliğinde % 99 civarında olduğunu hatırlatarak, "KOBİ haftasının en önemli özelliğinin, hatta ana amacının Avrupa kıtası ve dışındaki 7 ülke dahil toplam 37 ülkede girişimliliği teşvik ve desteklemek, AB ve yerel kurumların işletmelere ne

tür destekler sunduğu ve onları nasıl destekledikleri konusunda iş dünyasını aydınlatmaktır" diyerek sözlerini tamamladı.

Daha sonra söz alan yönetim danışmanları Mehmet SARUHAN ve İsmail TAŞ İnovasyon konusunun KOBİ ve işletmeler için neden hayati derecede önemli olduğunu ve küresel dünyamızda rekabet edebilmenin olmazsa olmazının inovasyondan geçtiğini söyleyerek, katılımcılara inovasyon hakkında detaylı bilgiler verdiler.

AB Fonları ve özellikle COSME programı hakkında bilgi veren Genel Sekreter Yardımcısı Meryem ÖZDEMİR AYDIN KOBİ'lere yönelik farklı eğitim programlarının devam edeceğini ve yakın gelecekte inovasyon günleri planladıklarını belirtti.

AB Bilgi Merkezi Koordinatörü Mehmet Nezir Güneş, katılımcılara AB Bilgi Merkezi faaliyetleri konusunda özet bilgiler verdi. Etkinlik, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından "Türkiye`de AB Bilgi Merkezleri Ağı'nın Desteklenmesi Projesi" kapsamında organize edildi.

┘ DTSO`DAN "TOBB-AB TÜRKİYE DELEGASYONU TOPLANTISINA" KATILIM

DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin ASLAN ve AB Bilgi Merkezi Koordinatörü Mehmet Nezir GÜNEŞ, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığında gerçekleştirilen "AB Bilgi Merkezleri Ağı Koordinasyon Toplantısına" katıldılar.

Moderatörlüğü, TOBB Başkanı M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU tarafından gerçekleştirilen toplantıya Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı, Büyükelçi Hansjörg HABER, Kayseri Ticaret Odası Başkanı Mahmut HİÇYILMAZ ve

bünyesinde AB Bilgi Merkezlerini barındıran kurum temsilcileri (Ticaret ve Sanayi Odaları, Başkanları, Başkan Yardımcıları ve AB Bilgi Merkezleri Koordinatörleri ile Ege Sanayici ve İşadamları Derneği, Bahçeşehir Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Edirne Valilik Temsilcileri ile AB Bilgi Merkezleri Koordinatörleri) katıldılar.

Toplantıda AB-Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesinde öncü katkıları bulunan Avrupa Birliği Bilgi Merkezlerinin etkinlik kapasitelerinin güçlendirilmesine dönük çalışmalar görüşüldü.

Toplantıya katılan DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin ASLAN, AB çalışmalarının toplumun tabanına indirgenerek ve yaygınlaştırılarak yapılması gerektiğini ve bu şekilde toplumdaki AB algısına pozitif anlamda katkı sunulacağını altını çizdi.

AB Bilgi Merkezi Koordinatörü Mehmet Nezir GÜNEŞ ise AB Bilgi Merkezleri çalışmalarının daha efektif ve toplumun farklı kesimlerine ulaşmak için proje bütçesinin artırılması gerektiğini hatırlattı.

└ DTSO AB BİLGİ MERKEZİ'NDEN "AB BİLGİLENDİRME SEMİNERLERİ"

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası AB Bilgi Merkezi işbirliğinde Diyarbakır'da Lise öğrencilerine yönelik "Avrupa Birliği Bilgilendirme Seminerleri" gerçekleştirildi.

Bilgilendirme seminerleri ilk etapta "Özel Fehmi Aksoy Okulları" ve "Özel Ortadoğu Okulları" işbirliğinde gerçekleştirilerek öğrencilere Avrupa Birliği hakkında temel bilgiler aktarıldı.

Özel Fehmi Aksoy Okulları konferans salonunda gerçekleşen Seminerin açılışında konuşan Okul Müdürü Selahattin Karaaslan, "toplumumuzda Avrupa Birliği konusu hala tam olarak anlaşılabilir değil, öğrencilerimize ilk elden doğru bilgilerin aktarılmasıyla çocuklarımız ve gençlerimiz AB hakkında daha sağlam ve doğru bilgilerle donanmış olacaklar", dedi.

Özel Ortadoğu Okulları konferans salonunda gerçekleşen Seminerde ise açılış konuşmasını yapan Okul Müdürü Lokman YETİZ, "Avrupa Birliği felsefesinin gelecek nesiller için ne kadar önemli olduğunu, bunun en canlı örneğinin de coğrafyamızda yaşanan son gelişmeler olduğunu

nu söyleyerek, öğrencilerimizi modern ve gelişmiş toplumların sahip olduğu değerlere sahip kuşaklar olarak yetiştirmemiz gerekir, aksi halde Ortadoğu bataklığında yok olup gideriz", diyerek konunun önemine işaret etti.

Daha sonra söz alan, Mardin Artuklu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hakan SAMUR, Avrupa Birliği'nin geçmişte hangi ihtiyaçlardan doğduğunu, özellikle 1.ci ve 2.ci Dünya Savaşları sonrası Avrupa kıtasında kalıcı barışın sağlanması için bir birleriyle uzun yıllar savaşan ülkelerin bir araya gelerek barıştan başka bir alternatiflerinin olmadığını kabullenerek başlangıçta 6 Avrupa Ülkesiyle başlayan Avrupa Birliği'nin bugün 28 Ülkeli Dünyanın en önemli bir barış, huzur ve istikrar Birliği haline gelerek, aynı zamanda Dünyanın en önemli ekonomik ve siyasi aktörü haline gelmiştir, dedi.

Bu etkinlik, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından "Türkiye'de AB Bilgi Merkezleri Ağı'nın Desteklenmesi Projesi" kapsamında organize edilmektedir.

└ AB DELEGASYONU'NDAN ODAMIZA ZİYARET

AB Türkiye Delegasyonu Basın ve Siyasi İşler Bölüm Başkanı Ireneusz FIDOS, Siyasi İşler Danışmanı Aycan AKDENİZ ve Tercüman Neslihan SEVİLMİŞ Odamıza resmi ziyarette bulundular. Ziyarette DTSO Meclis Başkanı Celalettin BİRTANE, Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet SAYAR, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Mesut ALTIN ve Yönetim Kurulu Üyesi Mesut ÇELİK hazır bulundular.

Yapılan görüşmede FIDOS, öncelikle bu sıcak ve samimi karşılama için DTSO heyetine teşekkür ettiğini belirterek, göreve geldiği günden bu yana Diyarbakır'a gerçekleştirdiği ikinci ziyaret olduğunu, kentin çok dinamik bir yapısının olduğunu, her gelişinde farklı farklı gelişmelerle karşılaştığını belirterek şu anda bölgede yaşanan sıkıntıların geçici olduğunu, bunların aşılabileceğini ve AB - Türkiye ilişkilerinde olumlu gelişmelerin yaşanacağına inandığını belirtti.

DTSO Meclis Başkanı Celalettin BİRTANE, AB Türkiye Delegasyonu heyeti tarafından Diyarbakır'a gerçekleştirilen bu ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirirken, devletin Kürt meselesini çözme konusunda niyetli olmadığını zira bu sorun Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte başlamış bir sorun olduğunu ve Devletin artık bu katı

merkeziyetçi yapı ile ülkeyi yönetmesinin mümkün olmadığını belirtti.

DTSO Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet SAYAR, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecini değerlendirerek, Türkiye'nin AB'ye üyeliği özellikle hukuk, adalet ve insan hakları alanlarında büyük gelişmelere katkı sağlayacağı için AB üyelik sürecini desteklediklerini söyledi.

SAYAR, Bölgede yaşanan çatışma ortamı yatırımcıların yeni yatırım planlarından vazgeçtiklerini ya da askıya almak zorunda kaldıklarını, bölge ihracatının azaldığını, turizm ve hizmet sektörlerinin dibe vurduğunu, küçük esnafın ise iflasın eşiğinde olduğunu ve kısa zamanda önlem alınamaz ise birçok iş yerinin kapanmak zorunda olacağını altını çizdi.

DTSO Yönetim Kurulu Üyesi Mesut ÇELİK ise Bölgede yaşanan son gelişmelerin sadece Türkiye penceresinden değil, çok daha geniş bir perspektifle değerlendirmeye muhtaç olduğunu, özellikle Rojava'da yaşanan gelişmeleri, Rusya'nın Bölgeye müdahalesi, Türkiye'nin Bölgede yaşanan gelişmeleri daha dikkatli okuması gerektiği ve Bölgedeki Kürtlerle işbirliğini geliştirmesi gerektiğine inandığını belirtti.

EXPO'DA DİYARBAKIR RÜZGARİ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) desteğiyle bu yıl Antalya, EXPO Center'da altıncısı düzenlenen Yöresel ve Geleneksel Ürünler Fuarı'nda yerini alan Diyarbakır, fuara katılanların ilgi odağı oldu.

Van'dan Edirne'den Hakkari'ye Türkiye'nin dört bir yanından gelen yöresel, geleneksel ve kültürel değerlerin sergilendiği fuarda yerini alan Diyarbakır katılımcılarının ilgi odağı oldu.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası ile Diyarbakır Ticaret Borsası işbirliğinde Karacadağ Kalkınma Ajansının desteğiyle açılan standı ziyaret eden misafirler, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ahmet Sayar ve Ticaret Borsası Başkanı Engin Yeşil ile DTSO Fuar Komisyonu Üyeleri R. Kadri Kazmacı ve Mehmet Ali Deniz tarafından karşılandı.

Fuarla ilgili konuşan DTSO Başkanı Ahmet Sayar, Çözüm sürecinin fiili olarak sona ermesinden dolayı bölgenin çok sıkıntılı bir süreç yaşadığını belirterek, "Böylesi bir süreç yaşanırken, bir taraftan da sorumluluk alanımızda bulunan işleri sürdürmeye çalışıyoruz. 68 ilin katılım sağladığı ve ağırlıklı olarak coğrafik işaretli olan ürünlerin sergilendiği fuarda bizler de ilimizin simgesi haline gelen ürünlerimizi ve kentimizi en iyi şekilde tanıtmak istiyoruz. Bu tür tanıtımların vesilesi ile bir nebze de olsa doğusuyla batısıyla ihtiyacımız olan kaynaşmanın devamı için çaba harcamaktayız. Fuarın bu çabamıza destek olacağını düşünüyorum" dedi.

FUAR KATILIMCILARININ GÖRÜŞLERİ

İLME HALICILIK

Lice Sur, Bağlar ilçelerinde İpek dokuma Halı Üretimi Yapan İlme Halıcılık Üretim Müdürü Muhterem Buldu, ilimizde 16-35 yaş arası genç kızlarımızın el emeği göz nuru ile unutulmuş sanatları ilme ilme halya ve sanata döktükleri dokumalarını Fuarda tanıtmaktan büyük mutluluk duyduklarını belirterek, "Bu tür fuarlara katılımların devam edilmesi gerekmektedir. Kurumlarımıza çağırımız kırsal alanlarda yaşayan kadınlarımıza ve genç kızlarımıza bir ışık olmaları gerekmektedir. Umudu hep beraber yeşertelim" dedi.

SITKI USTA

Diyarbakır'ın Meşhur Kadayıfçısı Sitki Usta'nın Yöneticisi Süleyman Altunbay, kentin tanıtımı için fuarlara katılımın oldukça önemli olduğunu belirterek, "Bizler burada hem kendi üretimlerimizi tanıtırken ilimizi de en iyi şekilde temsil etmeye çalışıyoruz. Yıllardan beri ilimizin simgesi haline gelen meşhur burma kadayıfımızı burada tattırmanın mutluluğunu yaşamaktayız" dedi.

DİBEK KAHVECİSİ

By Mirracısı Markasıyla Diyarbakır'da 7 çeşit karışım ile Diyarbakır'a has bir tat oluşturduklarını belirten Opak Gıda Yöneticisi Tarık Arda, "Kendi imalatımız olan Diyarbakır'a Özel Dibek Kahvesini fuara katılan insanlarımıza tattırmakla kentimizi hem kültürel hem de damak tadı ile unutulmaz bir hale getirmeyi hedefliyoruz" dedi.

DTSO MECLİS ÜYELERİNDEN SİLVAN HALKINA DESTEK

**SAYAR:
SİLVAN'DA
YAŞANAN
TRAVMA
BÜYÜK**

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası meclis üyeleri on iki gün boyunca sokağa çıkma yasağının uygulandığı Silvan ilçesinde incelemelerde bulundu. Meclis Başkanı Celalettin Birtane, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Metin Aslan, Mesut Altın ve meclis üyelerinden oluşan heyet öncelikle DTSO Silvan temsilcisi Şahidin Gümüş'ü ziyaret ederek, gerçekleştirilen görüşmede ilçe mahalle muhtarlarıyla istişarede bulundu. Özellikle sokağa çıkma yasağının uygulandığı, Tekel, Mescit ve Konak mahallerinin muhtarları toplamda beş yüz ev ve işyerinin zarar gördüğünü ve birçoğunun da kullanılamaz durumda olduğunu dile getirdi. Mahallelerde yaşayan halkın, evlerinin yıkıldığını ve kullanılamaz durumda olduğu belirlenen yetkililer, halkın göç etmek durumunda kaldığını sözlerine ekledi.

Özellikle hasar tespit komisyonunun, hasar tespiti yaparken, vatandaşların ve esnafın zararını tam olarak karşılamadığını söyleyen muhtarlar bu anlamda halkın mağdur olduğunu belirtti.

DTSO heyeti incelemeler sırasında toplamda bin koliden oluşan gıda yardımını da mağdur olan halka dağıtılabilmek için mahalle muhtarlarına teslim etti. Yapılan yardımlarla farkındalık yaratmaya çalıştıklarını belirten DTSO meclis üyeleri ilgili kurumları da bu konuda duyarlı olmaya davet etti.

Heyet, sonrasında sokağa çıkma yasağının kaldırıldığı Tekel, Mescit ve Konak mahallelerindeki vatandaşlarla görüşerek, mahallede yaşanan yıkımı yerinde inceledi. Mahalle sakinlerinin sıkıntılarını ve taleplerini dinleyen heyet, sorunların giderilmesi adına DTSO olarak her türlü girişimde bulunmaktan kaçınmayacaklarını dile getirdi.

İŞVERENLERDEN SAĞDUYU ÇAĞRISI

İş çevreleri, son dönemde Kürtlere, parti binalarına ve otobüs firmalarına yapılan saldırıları kınadı. Aralarında Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO), Diyarbakır Ticaret Borsası (DTB), Diyarbakır Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (DESOB), Güneydoğu Genç İşadamları Derneği (GÜNGİAD), Diyarbakır Organize Sanayi İşadamları Derneği'nin (DOSİAD) de bulunduğu bazı sivil toplum kuruluşu temsilcileri, dün can güvenliklerini gerekçe göstererek seferlere çıkmayan Diyarbakır Şehirlerarası Terminal İşletmeciliği'ne (DİŞTİ) bağlı otobüs şoförlerini ziyaret etti.

Taşlı saldırılarda camları kırılan otobüslerde bir süre incelemelerde bulunan heyet, daha sonra basın açıklaması gerçekleştirdi. Grup adına basın açıklamasını okuyan DTSO Başkanı Ahmet Sayar, hem bölge olarak hem de Türkiye olarak zor bir dönem geçirdiklerini söyledi. Çatışma ve şiddet dalgasının her geçen gün daha da arttığını belirten Sayar, son 3 yıldır yaşanan çatışmasızlığın oluşturduğu barış ortamının kıymetini ve değerini son yaşananlarla birlikte daha iyi anladıklarını kaydetti.

Sayar, "Her gün gençlerimizin ve çocuklarımızın ölüm haberlerini aldıkça acımız artıyor ve üzüntümüzü ifade etmekte zorlanıyoruz. Bir yandan canlarını toprağa veren aileler varken, bir yandan da Cizre gibi yerleşim birimlerinde insanlar evlerinde hapis durumunda iken canlarını yitirmekte. Ülkemizin neresi olursa olsun canlarını toprağa veren ailelerin acısını paylaşıyor, sabır, metanet ve dayanma gücü

diliyoruz. Tam da bu dönemde ülkeyi ateş çemberine taşımak toplumlara karşı karşıya getirmek isteyenler, tehlikeli provokasyonlar gerçekleştirmektedirler" dedi.

"TARAFLARI ELLERİNİ TETİKTEN ÇEKMEYE ÇAĞIRIYORUZ"

Bazı batı illerinde Kürtlere dönük saldırıların olduğunu, parti binalarının tahrip edilip seyahat firmalarına saldırılar olduğunu ifade eden Sayar, şöyle devam etti:

"Bizler bu tehlikeli ve ayrıştırıcı saldırıları kınıyor tüm yetkilileri bu konuda gerekli önlemleri alarak insanlarımızın can ve mal güvenliğinin sağlanması konusunda azami çaba sarf etmeye çağırıyoruz.

Olaylar konusunda herkesin soğukkanlı ve sağduyulu olması gerekmektedir. Ülkemizi bir iç savaşa götürebilecek bu tehlikeli provokasyonlara karşı sorumluluk sahibi herkesi ve tüm siyaset kurumlarını açık tavır almaya davet ediyoruz. Ayrıca var olan sorunlarımızı derinleştirmekten başka hiçbir katkısı olmayan bu çatışmalı durumdan bir an önce çıkılması için tarafları ellerini tetikten çekmeye çağırıyoruz. İş camiasının sivil toplum kuruluşları olarak geri dönüşü olmayan bir yola girmeden herkesi aklı selime davet ediyoruz. Bu kapsamda başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, Başbakan, muhalefet partileri, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, yazarlar, sanatçılar ve sorumluluk duyan herkesi, içinde barış ve eşitlik olan bir gelecek için çaba sarf etmeye çağırıyoruz."

İŞ ÇEVRELERİ SUR İÇİ ESNAFINI ZİYARET ETTİ

Diyarbakır iş çevreleri temsilcileri, son dönemlerde sokağa çıkma yasağının uygulandığı Suriçi esnafını ziyaret ederek, işletme sahiplerinin sıkıntılarını ve sorunlarını dinledi. Aralarında Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, DESOB, Ticaret Borsası, DOĞÜNSİFED ve DİSİAD gibi STK temsilcilerinin de yer aldığı heyet yapmış olduğu ziyaretlerle, farkındalık yaratmayı ve halkın en azından bu süreçte alışverişini sur içinden yaparak esnafa destek olmasını amaçlıyor.

Sayar: "Esnafımızın ve Tüccarımızın Yaralarını Birlikte Sarmalıyız"

Ziyaretler sonrası Hasanpaşa Hanı'nda basına konuşan DTSO Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Sayar, Suriçi esnafının yaşanan süreçten dolayı moral bozukluğu yaşadığını, ticari hacimlerinin ciddi anlamda düştüğünü, çek ve kredilerini ödeyemez duruma geldiklerini belirtti. Sayar, "Hem bugün yapmış olduğumuz tespitlerle hem de yakın zamanda OSB'de yapmış olduğumuz toplantı sonucunda bölgede yaşanan durumun afet olarak değerlendirilmesi ve bu kapsamda esnafımıza, tüccarımıza birtakım destekler verilmesi gerektiği kanaatindeyiz" dedi.

Bu bağlamda 3 tane somut taleplerinin olduğunu belirten Sayar, sözlerini şöyle sürdürdü: "Daha önceki süreçte Reyhanlı'da da yapıldığı gibi esnaf ve sanatkarlara faizsiz, ötelemeli cansuyu kredisi verilmeli. Esnafın yükümlü olduğu vergi, stopaj ve kredilerin 1 yıl ötelenmesi ve faizin tümü ya da bir kısmının hazine tarafından karşılanması esnafın krizi atlmasına yardımcı olacaktır. Son olarak sıkıntı yaşayan işletmelerin işçi çıkartmasının önüne geçilebilmesi için bölgede uygulanan teşvik sisteminin eski yatırımlardaki SSK primlerini de kapsaması gerekiyor"

Sayar son olarak sorunların asıl sebebinin çatışma ortamı olduğunu belirterek, bir an önce diyalog sürecine dönülmesinin ve nihai barışın en kısa zamanda sağlanmasının elzemine de dikkat çekti.

DTSO'DAN 'AB'NİN TÜRKİYE YANSIMALARI' FOTOĞRAF SERGİSİ

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası AB Bilgi Merkezi, Türkiye Foto Muhabirleri Derneği ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu işbirliğinde gerçekleştirilen fotoğraf sergisi DTSO kurum binasında ziyaretçilerine kapılarını açtı.

Açılış töreninde konuşan DTSO Meclis Başkanı Celalettin Birtane bölgemizdeki Avrupa Birliği algısı ve AB'ye desteğin bugüne değin hep ülke ortalamasının üzerinde gerçekleştiğini belirterek, bunun da bölge insanının AB değerlerinden olan barış, demokrasi, özgürlük, insan hakları, adalet ve eşitlik gibi konuları ne kadar önemsendiğini ve sahiplendiğini gösterdiğini söyledi.

Birtane, bu gibi etkinlikler sayesinde, ülkemizdeki Avrupa Birliği algısının, AB - Türkiye ilişkilerinin seyrine yönelik algıların kuşkusuz olumlu etkileneceğini belirtti.

Türkiye Foto Muhabirleri Derneği'nin bu yıl otuzuncu kez düzenlediği yılın basın fotoğrafları yarışmasında bu yıl açılan 'Avrupa Birliğinin

Türkiye'ye yansımaları' başlıklı özel kategorisinde ödül alan ve seçilen toplam 25 eser bulunuyor.

Türkiye Foto muhabirleri Derneği'nin 1985 yılından bu yana düzenlediği Yılın Basın Fotoğrafları Yarışması Türkiye'de medya dünyasının en prestijli organizasyonları arasındadır. Yalnızca basın fotoğrafçılarının başvuru yapabildiği yarışmada 2015 yılında 3.716 kare fotoğraf değerlendirilmeye alındı. Bu yarışmayla amaçlanan, ortak hedefler için çalışan AB ve Türkiye arasındaki bağlar konusunda farkındalığı artırmaktır.

Sergide yer alan fotoğraflar, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinin günlük hayata etkilerini anlatmayı hedeflemektedir.

DİYARBAKIR GÜNEŞ ENERJİSİ KAPASİTE GELİŞTİRME PROJESİ

Birleşik Krallık (İngiltere) Ankara Büyükelçiliği Refah Fonu kapsamında, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası ile Life Enerji işbirliğiyle gerçekleştirilen "Diyarbakır Güneş Enerjisi Kapasite Geliştirme Projesi" tanıtım semineri DTSO Konferans Salonunda gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen seminere DTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları Metin Aslan, Mesut Altın, Life Enerji temsilcileri Fırat Ezin, Ramazan Aslan ve işverenler katılımda bulundu. Projede Küresel sorunlara çözüm olabilmek adına güneş enerjisi alanında bilim ve yeniliğin teşvik edilmesi amaçlanıyor.

Projenin tanıtım seminerinde konuşan DTSO Başkan Yardımcısı Metin Aslan öncelikle Cumhuriyet tarihinin en büyük katliamında barış için bir araya gelen farklı sivil toplum örgütlerinden, partilerden hayatını kaybeden vatandaşlara Allahtan rahmet dileyerek yakınlarına başsağlığı dileklerinde bulundu.

Aslan konuşmasında, güneş enerjisi santralleri yatırımlarının, enerji nedeniyle yaşanan savaşların ortasında olduğumuz bir coğrafyada, çok daha önem kazandığını belirterek, özellikle doğalgaz ve kömür gibi fosil yakıtların karbondioksit salınımına sebep olarak iklim değişikliklerine sebep olduğunu söyledi.

Aslan, elektrik üretiminde, taşımacılıkta, endüstride fosil yakıtların kullanılması ve ormanların yok edilmesi gibi insan faaliyetleri nedeni ile, sera gazı salınımının artmasının bir bütün olarak eko sistem için gelecek açısından ciddi riskler oluşturduğunu belirtti.

Dünya Bankası tarafından finanse edilen Yenilenebilir Enerji Projesi değerlendirme dokümanına göre Türkiye'nin zengin yenilenebilir enerji kaynaklarına sahip olduğunun altını çizen Aslan sözlerini şöyle sürdürdü; "Güneydoğu Anadolu Bölgesi 1.460 kWh/metrekare yıl, yıllık güneş ışıını ve 2.993 saat yıllık ortalama güneşlenme süresi ile Türkiye'nin toplam güneş radyasyonu açısından en zengin bölgesidir. Bu bağlamda DTSO olarak bizler de ilimizde son yıllarda yapılan çalışmalar ile birlikte farklı alanlarda güneş enerjisinden yararlanmak için bir takım girişimler başlattık" dedi.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlenecek olan eğitimler ile güneş enerjisi santralleri yatırımları için ilgili mevzuat, başvuru süreci ve uygulama sürecine ilişkin temel bilgilerin paylaşılması planlanıyor.

ODADAN KISA KISA ODADAN KISA KISA ODADAN KISA KISA

24 Temmuz 2015

Diyarbakir İş çevrelerinden kaosun sona ermesi için ortak akıl ve sağduyu çağrısı yapıldı...

"Bizler Diyarbakir İş Camiası olarak; başta siyaset kurumları olmak üzere, Türkiye'deki tüm Sivil Toplum Örgütlerini, Basın ve Medyayı, dolayısıyla barıştan, çözümden yana sorumluluk ve vicdan sahibi herkesi ve her kesimi bu konuda bir tutum almaya, yapıcı bir tavır almaya ve barışa destek vermeye çağırıyoruz."

27 Temmuz 2015

Kalkınma Ajansı Yönetimi ve Uzman ekibi ile İsveç Stokholm ziyareti...

Geri dönüşüm sistemleri geri dönüşüm sistemleri ve akıllı kent çalışmaları incelendi...

12 Ağustos 2015

HDP, DBP, DTK Eş Genel başkanları ile STK'lar olarak barış için İstişare toplantısına katılım...

16 Ağustos 2015

TOBB öncülüğünde Odamız işbirliğinde 14 ilde uygulanacak olan Garaj Yenilikçi Anadolu Projesi kapsamında, ilimizde de girişimci adaylarına eğitim Projesinin Diyarbakir Tanıtım Toplantısı yapıldı. Proje kapsamında 14-15 Eylül 2015 tarihlerinde Diyarbakir Ticaret ve Sanayi Odası bünyesinde iş planı hazırlama eğitimi verilecektir.

02 Eylül 2015

Dicle Üniversite'si ev sahipliğinde düzenlenen 29. Ulusal Tarımsal Mekanizasyon ve Enerji Kongresine katılım. Kongreye katkılarımızdan dolayı plaket verildi.

03 Eylül 2015

B20 Türkiye Konferansına katılım ve barış ortamına dönülmesi için bölge odaları ve diğer odalarla birlikte çeşitli görüşmeler, istişare toplantıları ve gazetecilerle görüşmeler yapıldı.

06 Eylül 2015

Büyükşehir Belediye Eş Başkanları Sayın Gülten Kışanak ve Sayın Fırat Anlı ile İş çevreleri ve bazı STK'lar olarak gerçekleştirilen istişare toplantısına katılım.

08 Eylül 2015

Sur Belediyesi'nde Davut Ökütçü çocuk kütüphanesi açılışına katılım.

09 Eylül 2015

Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Fırat Anlı ve İş çevreleri ile birlikte Sur ilçe esnafı ziyaret edildi, çatışmalarla ilgili esnafın sorunları dinlendi.

10 Eylül 2015

Diyarbakir İş Çevreleri ve Otobüs firmaları ile birlikte Otogarda, son dönemde yaşanan kaygı verici gelişmelerin son bulması için basın açıklaması yapılarak barış, diyalog ve çatışmasızlık çağrısı yapıldı.

12 Eylül 2015

DTSO HEYETİ CİZRE'DE İNCELEMELERDE BULUNDU

DTSO Meclis Başkanı Celalettin Birtane, Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Sayar, Başkan Yardımcıları Metin Aslan ve Mesut Altın ile Yönetim Kurulu ve Meclis Üyelerinden oluşan DTSO Heyeti, Cizre'de incelemelerde bulundu.

Cizre TSO Başkanı Süleyman Çağlı ve Şırnak TSO Osman Geliş tarafından karşılanan heyet, Cizre'nin Nur ve Cudi mahallelerinde incelemelerde bulunarak halktan bilgi aldı ve taziyelere katıldı.

Kentte bulunan HDP milletvekilleri ve Belediye Eş Başkanı Leyla İmret ile de bilgi alış verişinde bulunan heyet; halkın temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı sokağa çıkma yasağı ve abluka günlerinden sonra, çok ağır koşullar altında yaşamını sürdürdüğünü belirterek, sivil toplum kuruluşlarını ve halkı Cizre ile dayanışmaya çağırdı.

HEWSEL

Restaurant, Kır Kahvesi

Kır Düğün Salonu ile

**Halkımızın
Hizmetinde**

BÜYÜKŞEHİR HEWSEL SOSYAL TESİSLERİ

İletişim: **0544 664 89 19**

Adres: Eski Mardin Yolu Üzeri Köşkler Mahallesi
Hewsel Sosyal Tesisleri (Gazi Köşkü)

Ekodiyar Gazetesi Sayfa No: 12.09.2015
 Sayfa No: 1
 KİMLİK: 1.443

DIYARBAKIR'IN 1 EYLÜL MESAJI: BARİŞ GELSİN!

Şiddet ve çatışmalara gölgesinde kalan '1 Eylül Dünya Barış Günü' buruk geçti. Gazetemize konuşan STK ve siyasi parti temsilcilerinin ortak mesajı, 'Savaş dursun, barış gelsin' oldu.

ORTAK ÇAĞRI

Diyarbakır'daki sivil toplum kuruluş temsilcileri ile siyasi parti yetkilileri, '1 Eylül Dünya Barış Günü' nedeniyle gazetemize önemli mesajlar verdi. Şiddet ve çatışma ortamının her geçen gün arttığı Güneydoğu'da, '1 Eylül Dünya Barış Günü' kutlamamız

geçti. Her yıl geniş kapsamda etkinliklerle kutlanan 1 Eylül, bu yıl şiddet ve çatışma ortamının gölgesinde kaldı. Etkinlik ve kutlamaların yapılmadığı Diyarbakır'da sivil toplum örgüt temsilcileri, katarz öadertleri ve siyasi parti temsilcileri hem Ankara'ya, hem PKK'ya çağırda bulunup, '1 Eylül Dünya Barış Günü' mesajı verdi. Gazetemize Güncel'e konuşan keantetki STK ve siyasi parti temsilcileri, biran önce çatışmaların son bulması, müzakerelere geçilmesi çağrısında bulundu. **Doğru EYRER'in katı haberi sayfa 7'de**

Siyasete çözüm çağrısı

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) Başkanı Ahmet Sayar, mecliste grubu bulunan tüm partileri toplanmaya ve sorunların çözümünü konusunda yapıcı bir çaba sarf etmeye çağırıyor.

Çözüm çağrısı
 DTSO Başkanı Ahmet Sayar, mecliste grubu bulunan tüm partileri toplanmaya ve sorunların çözümünü konusunda yapıcı bir çaba sarf etmeye çağırıyor.

MARDİN TOPLUMSAL DENEYİMİNİN FEDERASYONUNUN İTİSİYETİ ZİYARET

53 dernek birleşiminden oluşan Mardin Toplumal Dayanışma Federasyonu (MTDF), son günlerde Diyarbakır'da bombalı saldırı ve şiddetle sonuçlu meydana gelen ölüm haberine Diyarbakır'a gelerek geçmiş günışimlere başladı.

DTSO Heyeti Cizre'de incelemelerde bulundu

Mehmet ÖZALP
 DİYARBAKIR

Diyarbakır'ın iş insanları: UNESCO kararının turizme etkisi büyük olur

Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmasını işverenler büyük bir sevinçle karşıladı.

UNESCO Kararı İş İnsanları İçin Büyük Sevindirici
 Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmasını işverenler büyük bir sevinçle karşıladı. İş insanları, bu kararın turizme büyük katkı sağlayacağını ve bölgenin ekonomisine olumlu etkiler yaratacağını belirtti.

"Herkes için barış istiyoruz"

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eyalet Barışlar Festivali ile ilgili olarak, Gazeteci Cadde'sinde bulunan esnafın mesajları çıktı. Barış ve kardeşlik temennilerinde bulunan esnafın, "Biz her zaman barışçıyız" mesajları, bu mesajıyı ülkenin bab tarafından da bildiriyor ve herkeş için barış istiyoruz" dedi.

DTSO'dan "Demokras" çalıştayı

DIYARBAKIR - Türkiye '1 Kasım seçimini konuşan, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) öncülüğünde, AB Bölge Merkezi'nin desteğiyle, "Demokrasi Günü" çalıştayı düzenlendi. Bir otelde düzenlenen çalıştaya, DTSO Başkanı Ahmet Sayar, bazı sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve iş çevreleri katıldı. Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin tartışılacağı çalıştaya, DTSO Başkanı Sayar, Sayar, çalıştayı açarak, siyasetin ve ekonominin sorunlarını iç içe geçtiği hassas bir süreçte yapıldığını belirtti. "Özellikle bu sürecin ekonomik yaşamımızı iyileştireceğiz. Öneriler ve düşünceleri olarak bu çalıştayı sürecin sona ermesinde STK'lar olarak yapmış olduğumuz çalışmaların sizlerden aldığımız geri bildirimleri çalışmalarında ortaklaşacağız. Bu vesile ile bu toplantıyı gerçekleştirdik" dedi. Program, daha sonra yapılan konuşmaların ardından basına kapalı olarak devam etti.

"Batı'dan yatırım geleceklerini kendini aldattılar"

Batı'dan yatırım geleceklerini kendini aldattılar
 Batı'dan yatırım geleceklerini kendini aldattılar. Batı'dan yatırım geleceklerini kendini aldattılar. Batı'dan yatırım geleceklerini kendini aldattılar.

Güncel Enerji Projesi DTSO'da tartışıldı

Güncel Enerji Projesi DTSO'da tartışıldı
 Güncel Enerji Projesi DTSO'da tartışıldı. Güncel Enerji Projesi DTSO'da tartışıldı.

Murat Demir

DTSO Akreditasyon Sorumlusu

Kurumsal yapıların; hizmetlerini sunma, bu hizmet standartlarını belirleme, beklentilere cevap verme noktasında sürekli yenilenmesi ve sürekli beklentilere cevap verecek çözümler üretmesi gerekir. Odamız üyelerine bu hizmetleri en iyi şekilde sunma ve beklentilerine cevap vermek adına, ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi temelini ve Avrupa odalarının hizmet kalitesini hedefleyen TOBB tarafından yürütülen Akreditasyon Sistemini referans almaktadır.

ISO 9001:2000 standartları temeline dayalı bir düzen ve disiplin içinde çalışmalarını sağlayan odamız doküman ve verilerini dijital ortamda kayıt altına alarak kendi kurumsal hafızasını oluşturmuştur. Dokümantasyon kontrolü sayesinde iş akış süreçlerini kayıt altına alan odamız bilgi karmaşasından kurtularak üyelerine hizmeti daha hızlı ve daha kaliteli sunmaktadır.

Bir diğer referansımız, Odalarda sunulan hizmet türlerinin genişletilmesini, hizmet kalitesinin iyileştirilmesini ve Türkiye'deki Oda Sistemlerinin Avrupa Oda Sistemlerine uyumunun sağlanmasını amaçlayan Akreditasyon Sistemidir. EUROCHAMBRES ve İngiltere Odalar Birliği işbirliği ile İngiltere ve Almanya Oda Sistemlerinin en iyi uygulamaları da dikkate alınarak, 2001 yılında Oda Akreditasyon Modeli olarak TOBB tarafından geliştirilen sistemi 2005 yılından bu yana uygulayan odamız, 2014 yılında yapılan denetim sonucu da hizmetlerini iyileştirdiğini ve hizmet kalitesini artırdığını göstermiştir.

Kurumsallığı oluşturmanın temelinde faaliyetlerini kişilerin varlığına bağımlı olmadan sürdürebilme, verimli bir işleyiş mekanizmasını kurma ile mümkündür. Bunun

DTSO SÜREKLİ İYİLEŞME ve KALİTELİ HİZMET ANLAYIŞI İLE EĞİTİM ÇALIŞMALARI YAPMAKTADIR

şüphesiz adımlarından biri de çalışanları bilinçlendirmekten geçmektedir. Bu kapsamda, Odamız Yönetimi, kurumsal farkındalığın artırılması için çalışanlarına ISO 9001:2008 Temel Eğitimi, iç denetimleri gerçekleştirmek üzere İç Denetçi Eğitimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, İletişim Becerileri Eğitimi, Takım Çalışması Eğitimi, Sorun Çözme Teknikleri Eğitimleri aldirmiştir. Bu eğitimlerin sonuçlarını takip eden yönetim, üyelere verilen hizmet kalitesinin en üst düzeye çıkmasını amaçlamaktadır.

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimlerinde 35 çalışanımız eğitim sonunda yapılan sınavdan başarı elde etmiş ve sertifika almaya hak kazanmıştır.

ISO 9001:2008 Temel Eğitimlerine 31 çalışan katılım sağlamış, bu eğitim sonunda 6 çalışanımız ayrıca İç Denetçi Eğitimleri almış ve eğitim sonunda yapılan sınavda İç Denetçi Sertifikası almaya hak kazanmıştır.

İletişim Becerileri ve Takım Çalışmaları Eğitimleri ve diğer Kişisel gelişim eğitimleri Odamız tarafından çalışanlar arası iç iletişim, çalışan motivasyonunu arttırmak ve üyeler ile ilişkileri geliştirmek amacıyla Van Gölü kıyısında 5 yıldızlı bir otelde gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlere katılım sağlayan 29 çalışan ve meclis üyeleri eğitim boyunca birlikte başarılı bir eğitim sürecinden geçmiş ve eğitim sonunda yapılan değerlendirme anketlerinde % 100 olumlu geri dönüşler alınmıştır.

DTSO, sürekli iyileşme ve sürekli kaliteli hizmet anlayışıyla altyapı ile ilgili de çalışmalar yürütmekte, mevcut sistemleri geliştirirken, yeni donanımlar ve yazılımlar içinde projeler üretmeye devam etmektedir.

Sizler için en iyisinin olması dileklerimizle.

SORULARLA GİRİŞİMCİLİK DESTEK PROGRAMI

KOSGEB' in Girişimcilik Destek Programından yararlanmak için ne yapmalı?

Kamuran Toktanış

DTSO Genel Sekreter Yardımcısı

Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve girişimciliği gençlere bir kariyer fırsatı olarak sunmak amacıyla işini kurmak isteyenlere KOSGEB tarafından verilen Girişimcilik Destek Programı kapsamında 30.000 TL hibe, 70.000 TL geri ödemeli, faizsiz sabit yatırım desteği verilmektedir.

Verilen desteğin detaylarına girmeden vurgulanması gereken birkaç hususun paylaşılmasında fayda var.

Her şeyden önce bu destek programından faydalanabilmek için verilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılmak gerekiyor. Bu eğitimlere katılmak ne yazık ki her zaman mümkün olmayabiliyor.

Bu eğitimler genele açık olduğu gibi sadece özel grupları (sadece kadınlar, sadece engelliler, sadece işsizler gibi) kapsayabilir ve ne yazık ki bir kontenjana tabiidir. Yani eğitimi düzenleyen kurum veya kuruluşun belirlediği sayıda kişi bu eğitimlere katılabilir. Bu eğitimlere özeldir Odamız, genelde üniversiteler, İŞKUR, meslek kuruluşları veya belediyeler tarafından düzenlendiği takdirde katılım sağlanabilir. Bu

eğitimlerin hangi tarihlerde düzenlenip düzenlenmediğini KOSGEB'in kendi web sayfası üzerinden veya Odamız web sayfası Duyurular kısmından öğrenebilirsiniz.

İş arayanlar başta olmak üzere kadınlar, gençler, engelliler gibi tüm grupların yeni bir iş kurması amacıyla, gerek KOSGEB, gerek Odamız, gerekse çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak düzenlenen 70 saatlik Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri ücretsiz olarak verilmektedir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine katılıp başarıyla tamamladıktan sonra yapılması gereken en önemli şey iş planını oluşturup KOSGEB'e başvurmak. Tabii öncesinde işletmenin kayıt işlemlerinin bitirilmiş olması gerekiyor. KOSGEB tarafından oluşturulan komisyonca eğer iş planı değerlendirme sonucunda uygun görülürse KOSGEB'in bütün kapıları yeni girişimcilere açılıyor.

İmalat sektöründe kurulan işletmelerle mesleki ve teknik eğitim mezunu ve mesleki yeterlilik belgesine

sahip olanları istihdam edecek işletmeler kurmaya yönelik iş fikirleri KOSGEB'in öncelikleri arasında. Bunun yanı sıra hizmete yönelik iş fikirleri de KOSGEB desteği kapsamında. Diğer taraftan, destek kapsamındaki sektörler KOSGEB'in resmi web sitesinde bulunabilir.

Eğitilmeye katılmak için Odamıza yapılan başvurular o kadar yoğun ki burada anlatmak mümkün değil. Yukarıda da anlatıldığı üzere maalesef bir sayı kotası söz konusu. Ancak üstesinden gelebilmek adına eğitimleri sıklıkla düzenlediğimizi söyleyebiliriz. Yine yeni girişimcilerimize ve üyelerimize hızlı ve sağlıklı hizmet verebilmek için yakın zamanda Odamız bünyesinde KOSGEB temsilciliğini açtık.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası olarak KOSGEB Diyarbakır Hizmet Merkezi desteğiyle 2010 yılında başlattığımız Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri 5. yılını geride bıraktı. Bu geçen zaman diliminde toplam 17 eğitimde 1626 kişi sertifikalandırıldı.

DTSO YILLARA GÖRE KATILIMCI SAYISI

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	30	84	83	120	97	90	
		106	71	120	90	90	
			120	120	90		
			120	105	90		
Toplam	30	190	394	465	367		1626

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Erkek	20	135	259	298	237	119	1068
Kadın	10	55	135		130	61	558
Toplam				167			1626

Sorularla Girişimci Desteği

Uzun yıllardır Odamız bünyesinde verilen eğitimler neticesinde sıklıkla karşılaştığımız ve derlediğimiz bazı soruların cevaplandırılması yeni girişimcilerimize önemli katkılar sağlayacaktır.

Soru: KOSGEB' in Girişimcilik Destek Programından yararlanmak için ne yapmalıyım?

Cevap: Öncelikle KOSGEB'in düzenlediği 70 saatlik Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine katılıp sertifikanızı almanız gerekiyor. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın düzenlediği eğitimlere katılabilirsiniz.

Soru: Eğitim tarihlerini nereden ve nasıl öğrenebilirim?

Cevap: KOSGEB'in resmi web sitesi (www.kosgeb.gov.tr) veya Odamız web sitesi (www.dtso.org.tr) üzerinden öğrenebilirsiniz.

Soru: Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'ndaki eğitimlere katılmak için ne yapmam gerekiyor?

Cevap: Başvuru formunun doldurulması ve destekleyici belgeler dediğimiz diploma, ustalık, kalfalık, çıraklık belgesi, sertifikalar, bonservisler, çalışma raporları vb. belgelerin teslim edilmesi gerekmektedir.

Soru: Başvuru esnasında talep edilen destekleyici belgelerin olmaması eğitime katılmaya engel mi?

Cevap: Belgelerin olmaması eğitimin alınamayacağı anlamına gelmez.

Soru: Eğitimler ücretli mi?

Cevap: Katılımcılardan ücret alınmaz.

Soru: Alınacak sertifikanın bir süre sınırı var mı?

Cevap: Destek yürürlükte olduğu sürece bir sınır söz konusu değil. Uzun yıllar sonra da destek başvurusunda bulunulabilir. Ancak kurulan işletmenin vergiye tabi olduğu tarihten itibaren sertifikanın geçerlilik süresi 2 yıldır.

Soru: Destek kapsamında sertifikayı kaç defa kullanabilirim?

Cevap: Sertifika yalnızca bir kez kullanılabilir.

Soru: Destek kapsamında ortaklığa gidebilir miyim?

Cevap: Evet

Soru: Şirket devri yapılabilir mi?

Cevap: Destek kapsamında şirket devri söz konusu değildir.

Soru: İkinci el makine alınabilir mi?

Cevap: Pek sıcak bakılmasa da evet. Alınacak makinenin yaşını gösterir belgenin alınması ve 3 yaşını geçmemesi gerekir.

Soru: KOSGEB'in bir çok desteği var kaç tanesinden faydalanabilirim?

Cevap: Bir kişi en fazla 3 farklı destekten faydalanabilir.

Soru: KOSGEB'in hammadde desteği var mı?

Cevap: Hayır.

Soru: Hali hazırda bir işletmem var. Yine de destek ala-

bilir miyim?

Cevap: Hayır. Kayıtlı aktif bir işletmeniz varsa destekten faydalanamazsınız.

Soru: Destek kapsamında aldığım malzemeler bana mı ait?

Cevap: KOSGEB desteği kapsamında aldığınız tüm malzemeler aslında KOSGEB'e ait ancak kullanımı size ait. Satın aldığınız malzemeleri 3 yıl boyunca atamazsınız, satamazsınız. Bir nevi emanet gibi düşünün.

Soru: İşletmemi kurarken bankadan kredi çekebilir miyim?

Cevap: Evet kredi kullanabilirsiniz.

Soru: İşletme Kuruluş Desteği nedir?

Cevap: Sicil kaydı, oda kaydı, kuruluşa ilişkin noter masrafları gibi kalemleri ifade eder. 3.000 TL'ye kadar hibe verilmektedir.

Soru: Kuruluş Dönemi Makine Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği nedir?

Cevap: Yeni kurulan işletme için gerekli olan makine, teçhizat, ofis donanım ve demirbaşlarının alınması gibi kalemleri ifade eder. 15.000 TL'ye kadar hibe verilmektedir.

Soru: İşletme Giderleri Desteği nedir?

Cevap: Kira, personel ücretleri, elektrik faturası, su faturası, telefon ve internet faturası, ısıtma, makinelere ait yakıt giderleri gibi kalemleri ifade eder. 12.000 TL'ye kadar hibe verilmektedir.

Soru: Sabit Yatırım Desteği nedir?

Cevap: Banka teminatı ile geri ödemeli, faizsiz olarak 70.000 TL'ye kadar kredi alabilme imkanınız bulunmaktadır.

Hayalini başarılı bir girişime
gevirmek için çaba sarf etmek
delilik mi?

DÜNYA KÜÇÜLÜYOR ANADOLU HALA UZAK MI?

BiGG GARAJ, Anadolu`da teknoloji ile ilgilenen üniversite mezunu
girişimciler için bir başlangıç noktası olmayı hedefliyor.

Herşey GARAJ`da başladı.

Malum ülkemizde teknoloji girişimciliğinin merkezinin İstanbul olduğuna dair kuvvetli bir inanç var. Bu alandaki liderlik konusunda Ankara ile çekiştiği, arada İzmir`in de dahil olduğu tatlı bir rekabet sürüyor. Peki bu şehirlerin dışında ülkemizin geri kalanı teknoloji girişimciliğine

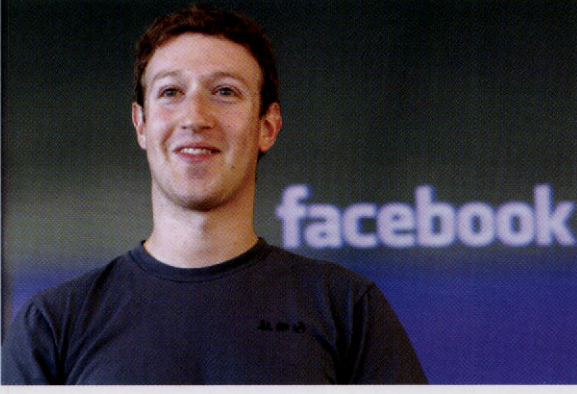

uzak mı? Anadolu teknoloji girişimciliğine gerçekten uzak mı?

Apple, Microsoft, Paypal ve Facebook. Kurucularının başlangıç noktaları şaşırtıcı şekilde mütevazı.

Steve Wozniak kaldıkları evin garajında ilk kişisel bilgisayar prototipini yaptı. Wozniak`ın yaşadığı bölgede hobi elektronik cihazlar yaygındı ve meraklılar bir araya gelip sırf eğlence için cihazlar geliştiriyordu. Steve Wozniak Apple firmasının temelini atan mühendis oldu. Wozniak daha sonra Apple Bilgisayarın kurucularından ve ilk bilgisayarların tasarımından sorumlu olacaktı.

Güney Afrika`da doğan Elon Musk 12 yaşındayken kendi kendine bilgisayar programlamayı öğrendi. BASIC`te yazılmış olan ilk oyunu Blaster`ı 500 dolara sattı. Musk üniversite yaşına geldiğinde telefon rehberinden önemli

bulduğu insanları arayarak öğle yemeğine davet ediyordu. İkna ettiği bir bankacı onu staj programına aldı. İlk bankacılık süreçlerini orada öğrendi. Tamamen sanal bir bankanın hayalini de orada kurdu. O hayal ileride Paypal.com'un ilk adımlarını atacaktı.

Mark Zuckerberg yurt odasında Facebook'un ilk prototipini yarattı. Facebook başta Mark'ın okuduğu Harvard Üniversitesi yurtlarında kullanılıyordu. Kimse bu platformun aylık 1.44 milyar aktif kullanıcısı olan bir sosyal ağa dönüşeceğini beklemiyordu.

Bill Gates'in çocukken gittiği lise, aynı mahallede bulunan General Electric firmasının bilgisayar labında öğrenciler için kullanım saati satın almıştı. Öğrenciler bu laboratuvarı sınırlı sürede kullanabiliyordu. Gates bu süreçte bilgisayarları kullanmaktan keyif aldığını fark etti. Okulun parası bitince üç arkadaşı ile yeni bir lab aramaya koyuldular. Yeni buldukları Computer Center Corporation firması, bir süre sonra dört öğrenciye tüm yaz boyunca laboratuvar kullanımını yasaklayacaktı. Çünkü Bill Gates ve arkadaşları kullanım süresini kısıtlayan yazılımı kırmayı başarmıştı. Erken yaşta bilgisayar programlama yeteneğini geliştiren Bill üniversitenin ilk yıllarında Windows işletim sisteminin temellerini atacaktı.

Teknoloji yaşadığımız dünyayı küçülttü. Bilgisayarlar ve telefonlar aracılığıyla tüm dünya birbirine bağlandı. Artık teknolojiye erişim 90'lı yıllarda hayalini bile kuramayacağımız şekilde kolay. Teknolojinin bize sağladığı altyapı ile mesafe ve erişim üzerindeki fiziksel sınırlar ortadan

kalktı. Artık yeni sınırları dil, bilgi, beceri ve önemlisi özgüven oluşturuyor. Sınırları aştığımız takdirde yeni ve büyük bir dünyanın kapıları aralanıyor.

Siz bu kapıdan geçmeye hazır mısınız ?

Elinizdeki sınırsız bilgi platformunu kullanarak yeni ürünler ve servisler geliştiremez misiniz ?

Dünya üzerinde iş ortaklıkları kurup geleneksel bilgi ve becerilerinizi ölçeklendirip herkes için yararlı bir ürün geliştirmeniz imkansız mı ?

Bölgede yeterince destek ve kaynak yok diye hayıflanmayın.

TÜBİTAK BiGG kapsamında açılan çağrıyla desteklenen TOBB-ETÜ TTO, TEPAV ve Viveka güçlerini birleştirerek BiGG GARAJ programını başlattı. BiGG GARAJ, Anadolu'da teknoloji ile ilgilenen üniversite mezunu girişimciler için bir başlangıç noktası olmayı hedefliyor. İller arası tecrübe aktarımı, eğitim ve olanaklar sağlayarak girişimcilerin buldukları yerden dünyaya açılmalarına destek olmayı hedefliyor. 14 ilde teknoloji girişimciliğini teşvik etmek için GARAJ Programları kuruluyor.

Program her ilden girişimcinin katılımına açık.

Mevcut program merkezleri:

Kırklareli, Tekirdağ, Edirne, Ankara, Samsun, Ordu, Mersin, Adana, Kahramanmaraş

Gaziantep, Kilis, Adıyaman, Şanlıurfa, Diyarbakır

Vaktini GARAJ'a yatıran girişimci adaylarının hemen bugün olmasa bile geleceğin dünya toplumunda fark yaratacağına ve ülkemizi takipçi değil örnek ekonomiler arasına sokacaklarına inanıyoruz.

Bizden bir Steve Jobs elbet çıkar diye düşünüyorsanız gelin vaktinizi teknoloji geliştirmeye ve ticarileştirmeye yatırmak için fikrinizle ücretsiz kaydolun: www.bigg-garaj.org/basvuru

Sonbahara kadar iş fikrinizi olgunlaştırın, jüriyi ikna edin ve TÜBİTAK 1512 2. aşamasına katılarak 150 000 TL Hibe desteğini alıp hayalinizdeki ürünü gerçekleştirin.

Şu an bu yazıyı okuyan birisi belki de evinin arka odasında bir şeyleri takip sökmekle meşgul. Belki de dedesinin bahçesi için bir sulama sistemi yapmak istiyor. Öte yandan ailesi diploması elinde bir kuruma yerleşmesini istiyor ancak onun aklında başka şeyler var. O kendi hayalini kovalamak istiyor; bunu yaparken mutlu oluyor. Mutlu olduğu işi yapmak istemek, zor olsa da hayalini başarılı bir girişime çevirmek için çaba sarf etmek delilik mi ?

Sadece bugüne bakanlar için delilik olabilir. Yarını görenler için değil. Çünkü şu an kullandığınız tüm teknolojiler de, geçmişte bir girişimcinin temel hayalleri ve motivasyonundan ibaretti. Çünkü herşey GARAJ'da başladı...

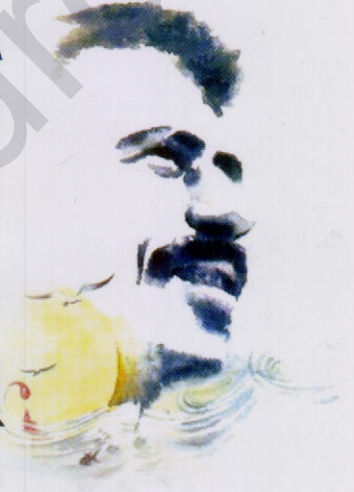

Sevinç Tanyıldız

Hep iyi büyükler olmuşlardır
çocukluğunda
Behrengi okuyanlar...

*Herdem bûne mezinên baş,
yên ku di zarokatiya xwe de
Behrengî xwendibin*

**KÜÇÜK KARA
BALIKLARIN SERÜVENİ
ve SAMED BEHRENGİ
SERPÊHATIYA MASIYÊN
REŞ ÊN BIÇÛK Û
SAMED BEHRENGÎ**

Çünkü onun hayatı, biraz da bir yazarın bir yaşamı nasıl değiştirdiğinin, nasıl iyileştirdiğinin öyküsüdür...

Size, 'küçük kara balık' desem, yüzünüzde oluşacak tebessümün, çocukluğa doğru bir yolculuk olduğuna emin olurum...

Çocukluğumuzun, çocukluğun bir masalcısı vardı; Samed Behrengi... Size onun 28 yaşında terk etmek zorunda kaldığı bu dünyaya bıraktığı izden bahsetmek istiyorum. Edebi eserlerin değerinin satış rakamlarıyla ölçüldüğü zamanları derinliği ile aşan; biriktirdikleri ile hayatlar değiştiren bir izden... Onu okuyan her çocuğu bir diz yarası gibi; bir kaş yarılması gibi; hiç terk etmeyen bir izden... Hep iyi büyükler olmuşlardır çocukluğunda Behrengi okuyanlar... Çünkü onun hayatı, biraz da bir yazarın bir yaşamı nasıl değiştirdiğinin, nasıl iyileştirdiğinin öyküsüdür...

1939 yılında Tebriz'de yoksul bir evde başlayan; kısa ama birçok kimliği bir arada taşıyan bir yaşam öyküsü bu. İmkansızlıklar içinde, kendi deyimiyle, "eğri büğrü bir susam bitkisi gibi hep az suyla yetinerek" büyümesine rağmen edebi, sosyal ve manevi mirası zengin bir yaşam.

İdealist bir öğretmen...

Dünyanın en nitelikli çocuk hikayelerini yazan bir edebiyatçı...

Azeri dili ve folklorunu saklı bir hazine gibi sandıktan çıkarıp işleyen bir dil emektarı...

İran'da Şah döneminin en gerici uygulamaları karşısında gittiği yere ışığını da taşıyan bir aydınlanma işçisi...

Behrengi'nin adını hepsiyle yan yana yazmak mümkün...

Tebriz'de öğretmen okulunu bitirdikten sonra on bir yıl yani ömrünün sonuna dek Azeri köylerinde öğretmenlik yapar Behrengi. Gittiği köylerde kimi zaman bir okul binası bile yoktur. Bir ahır, köy meydanını, bazen bir mezarlığı derslik haline getirir. Öykülerine ilham olan esmer köy çocuklarının hayatında derin izler bırakır. Bir taraftan da Tebriz Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde gece derslerine devam eder. İran eğitim sistemini eleştirir ve çözüm yolları üretir. Dönemin önemli gazete ve dergilerinde takma adlarla yazılar yazar. "İran Eğitim Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme" isimli makalesi epey ses getirir. Âdîne adlı haftalık bir gazete çıkarır ancak baskılardan dolayı devam ettiremez.

Köy çocuklarına verdiklerinden daha fazlasını tüm dünya çocukları için de hazırlar Behrengi... O yoksul köy

Ji ber ku jiyana wî çîrokek, hin ji nivîskarek çawa dikare jiyane biguherîne, çawa dikare baştir bike re mînak bû...

Ez ji we re bibêjim 'masiyê reş ê biçûk' ew kena ku li ser rûyên we çê bibe, ez dizanim ku ew rêwîtiya zarokatiya we ye...

Çîrokbêjek zarokatiya me hebû; Samed Behrengî... ez dixwazim qala rêca wî ya heya 28 saliya wî bikim. Dema nîrxên berhemên wêjeyê ku bi firotina wan dihat diyarkirin, bi kûrayî derbas kiriye; tiştên ku dabû ser hev jiyanan xelas dikir. Zarokên ku wî dixwendin mîna birînek çokê; mîna qelişîneke brû; rêçeke ku qet jê neqetiyên. Herdem bûne mezinên baş, yên ku Behrengî xwendibin di zarokatiya xwe de. Ji ber ku jiyana wî çîrokek, hin ji nivîskarek çawa dikare jiyane biguherîne, çawa dikare baştir bike re mînak bû...

Ev çîroka jiyaneke ku di sala 1939'an de li Tebrîzê di malek xizan de detpêkir; kin e, lê gelek nasnameyan bi hev re hildigre ye. Di hundirê bêderfetbûnê de, li gorî gotina wî, "digel ku "mîna nebatek kunciyên xwarovîçko herdem bi avek hindik qîma xwe dianî" mezin bûbû jî jiyaneke ku hêla wêjeyî, civakî û mîrasî ya manewî dewlemend e.

Mamosteyekî Îdealîst...

Wêjewanekî ku di cîhanê de çîrokên zarokan ên çawanîyê nivisandiye...

Kedkarekî ziman ku ziman û foklora Azeriyên mîna xezîneyek veşartî jî hundirê sandoqê derxistiye û şixulandiye...

Karkerekî ronîbûnê bû ku li Îranê di serdema şah de li hember sepanên herî pasverû, çûye ku derê şewqa xwe jî bi xwe re biriye...

Navê Behrengî bi hemûyan re jî binivîsînî pêkan e...

Behrengî li Tebrîzê piştî ku dibistana mamostetiye diqedîne yazdeh sal yanê heya dawîya emrê xwe li gundên Azeriyên mamostetiye dike. Gundên ku çûye piranî dibistan jî tê de tune bûye. Axurek, qada gund, carnan jî goristanek dikir fêrgeh. Zarokên qemer yên gund ku jî berhemên wî re dibûn îlham, di jiyana wan de rêçek kûr vedikir. Ji hêlek din ve jî beşa wêje û zimanê İngilîzî di Fakulteya Wêjeya Tebrîzê de dikeve waneyên bi şev û didomîne. Pergala perwerdehiya Îranê rexne dike û rêyên çareseriyê nîşan dide. Di wê serdemê de bi navên qodî di kovar û rojnameyên girîng de nivîsan dinivîse. Gotarek bi navê "Derbarên Pirsgrêkên Perwerdehiya Îranê ve lêhûrbûnî" dengê mezin derdixe. Rojnameyek heftane bi navê 'Adîne' derdixe lê ji ber zextan nikare bidomîne.

gecelelerinde yazılan masallar, dünyanın değişik köşelerinde birçok kuşağın çocukluğunun köşe taşı olur. Çocuk edebiyatının, bir bebekten nasıl bir yetişkin ortaya çıkacağı sorusunda belirleyici bir payı vardır..

Çocukların güven, sevgi, öğrenme, bir gruba ait olma, değişiklik, estetik gibi ruhsal ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür çocuk edebiyatı... Aynı zamanda dil ve alg gelişimini desteklemekle, dinleme ve eleştirme yeteneklerini arttırmakla da... Hem yaşamın gerçeklerine hazırlamakla hem de yaratıcı güçlerini harekete geçirmekle... Çocuk edebiyatının yükü ağır. Üstelik bu yükü çocuk beyninin kıvrımlarına uygun bir tarzda taşımak gerek. Velhasıl zordur çocuklar için yazmak... Zorluğu arttıran diğer bir etken, büyüklerin dünyasının çocuk naifliğine hiç de uymayan bir çirkinlikte olmasıdır. Küçük yaşta evlendirilen, çalıştırılan, savaşlarda öldürülen, eline silah verilen çocuklar bu edebiyatın neresinde duracaktır? Gerçek yaşamda çocukları bekleyen yoksulluktan, savaşlardan, hırsızlardan, farklı kültürleri ve renkleri silmek isteyen etnosantrizmden (etnik merkezlik) bahsedecek miyiz çocuklara? Savaşın bir kıyıya sürüklediği Alan bebekle, pembe mavi odalarında, tatlı rüyalarla büyüyen çocukları nasıl yan yana getireceğiz?

Samed Behrengî'nin çocuk edebiyatına yaptığı katkı, bu zor sorulara verdiği, verebildiği cevapta saklı. "Çocuk edebiyatı, çocukların hiçbir şeyden habersiz, tatlı rüyalar ve hayaller dünyası ile büyüklerin karanlık ve bilinçli dünyası arasında bir köprü olmalıdır" der Behrengî... Kendi öykülerinde de bu köprüyü kurar.. Büyüklerin dünyasının katı gerçeklerini çocuk dünyasına en yakın gelecek alegorilerle (*) iç içe sunar. Anlatmak istediklerini başka bir şey aracılığı ile betimler. Şah döneminin baskıları altında çocuklara öyle masallar yazar ki, kullandığı semboller düş gücünün sınırlarını zorlar. Sansür olgusu, onun yaratıcı yazarlığı ile tersine döner ve ortaya hem çocuklar hem büyükler için çarpıcı anlamlar taşıyan yazınlar çıkar.

Okuyanın yorum yapmasını sınırlayan, mantıklı bir seyir halinde gelişen olay hikayelerinin tersine Behrengî'nin kalemi; okuyucuyu yanına alarak yola devam eder.

► "Çocuk edebiyatı, çocukların hiçbir şeyden habersiz, tatlı rüyalar ve hayaller dünyası ile büyüklerin karanlık ve bilinçli dünyası arasında bir köprü olmalıdır" der Behrengî... Kendi öykülerinde de bu köprüyü kurar...

Behrengî, tiştên ku daye zarokên gundiyan zêdetir wan tiştan ji bo zarokên hemû cîhanê amade dike... Ew çîrokên ku di wî gundên xizan de bi şev hatine nivîsîn, cur be cur li goşeyên cîhanê ji zarokên cîhanê re dibe kevirê ber seriyên. Wêjeya zarokan, pîrsa ji pitikek çawa yekî têgihîştî derdikeve, parek diyarker heye...

Wêjeya zarokan, baweriyê, hezkirinê, fêrbûnê, aîdbûna komek, guherîn û pêwîstiyên mîna estetîkbûnê yên giyanî pêşwazî dike... Di heman demê de piştgriya pêşxistina têgihîn û zîman, qabîliyeta guhdarkirin û rexnekirinê zêdekirin... hem amadekirina rastiya jîyanê hem jî xistina tevgera hêzên afirîner... Barê wêjeya zarokan giran e. Li ser jî vî barî divê li gorî mêjîyên zarokan bê hilgirtin. Welhasil ji bo zarokan nivîsandin zehmet e... Yek faktorek ku vê zehmetiyê zêde jî dike, cîhana mezinan a qirêj e ku li gorî jîyana zarokan nîn e. Di temenên biçûk de yên ku tîn zewicandin, xebitandin, di şeran de tîn kuştin û yên ku çek didin destên wan ew ê di vê wêjeyê de li ku derê cih bigirin? Di jîyana rastîn de em ê ji xizaniya ku li hêviya zarokan e, ji şeran, ji dizan, ji çandên cuda û ji etnosantrizmê (nîjadiya navendparêzî) yên ku dixwazin rengan jê bibin behsa wan ji zarokan re bikin an na? Pitika Alan yên ku şerên qirêj wî li qeraxa behrê xist û zarokên ku di odayên xwe yên şîn û helesorî de, xewnên şerîn dibînin em ê çawa bînin berhev?

Têkariya Samed Behrengî ya ku ji bo wêjeya zarokan, di bersiva van pîrsên zehmet de veşartîye. Behrengî dibêje; "Wêjeya zarokan, di nava cîhana xeyalî û xewnên şerîn de yên zarokên ku agahiya wan ji tiştêk tune û di nava cîhana mezinan a bîrdar û tarî de divê bibe pîrek"... Di çîrokên xwe de jî vê pîrê dimezirîne... Rastiya hişkûna cîhana mezinan bi alegoriyên (*) ku ji cîhana zarokan re herî nêz tîn di nava hev de dide. Tiştên ku dixwaze vebîbêje bi rêya tiştêk din tîne zîman. Di serdema şah de di bin ewqas zextan de ji zarokan re wisa çîrokan dinivîsîne, nîşanên wisa bikartîne ku sînorên xeyalan jî derbas dike. Bûyera sansurê, ji ber nivîskariya wî ya afirîner berovajî dibe û hem ji bo zarokan hem jî ji bo mezinan nivîsên pîr xweş û balkêş derdikevin holê.

Berovajiyê çîrokên ku bi awayek mantiqî dimeşe, şîrove-

Zamanı ve mekanı okuyucunun hayalinde geliştirmesine olanak tanır. Hem masal hem öykü formunda yazar. Yoksulluk-zenginlik, ilerencilik-gericilik gibi olgular onun yazınında cesurca savaşıyor ve toplumdaki çelişkiler çocuklara yaratıcı sembollerle anlatılır.

"Bir Şeftali Bin Şeftali" kitabında, ağanın bahçesinde meyve vermeyen, kendini kısırlaştıran bir şeftali ağacıyla tanışırız... Pancarcı Çocuk kitabında okula gitmesi gereken yaşta çalışmak zorunda kalıp, pancar satan bir çocuğun elinden tutarsınız... Bir Günlük Düş ve Gerçek kitabında babası ile Tahran'a çalışmaya gelen Latif'in dünyasına inersiniz. Ulduz ve Kargalar kitabında iki arkadaşın, konuşan bilge kargalarla arkadaşlığını görürsünüz. Öykülerin fonunda Şah'ın Ak devrim adını verdiği reformlarla yoksullaşan köylülerin büyük şehirler etrafındaki gecekondualarda toplanması vardır aslında... Bilge karga bu yoksulluk karşısında bilinenleri alt üst eden bir cümle kurar; "asıl günah açlıktan ölmektir..."

"Başka bir yaşam mümkün mü" diye soran Küçük Kara Balık var bir de... "Ben bilmek istiyorum. Yaşamak dediğimiz şey şu bir avuç yerde yaşlanıncaya kadar dolaşıp durmaktan mı ibaret; yoksa dünyada başka şekilde yaşamak da mümkün mü?"

Yaşadığı nehrin nerde bittiğini, açık denizleri merak eden Küçük Kara Balığın yolculuğu, aydınlığı arayan cesur çocukların öykülerinden birer parça anlatır bize...

Behrengi'nin öyküleri toplumsallığı, bencil olmamayı, sevgiyi, paylaşmayı öğütler çocuklara... "Büyüdüklerinde bizden daha iyi dünyalar kurup, daha iyi yaşasınlar diye" cehaletle savaşmanın yüce bir erdem olduğunu anlatır. Yeni ve daha güzel bir hayat arayışı için sorular sorar. Onun öykülerinde çocuklar, hayvanların ve oyuncakların yardımı ile zorluğu ve bilgisizliği yenerler... "Çocuklara yalan söylemenin, hırsızlık yapmanın kötü olduğunu öğretiyoruz da, bir toplumda yalanların, hırsızlığın neden ortaya çıktığını ve yaygınlaştığını niçin anlatmıyor, onu aydınlatmıyoruz? Çocuklar için yazılan kitaplar öyle güçlü bir anahtar olmalı ki, çocuk gerektiğinde toplumun kötülükleriyle savaşılsın ve sağlıklı bir toplumun devamlılığını sağlayabilsin..."

Behrengi'nin çocuk edebiyatına yaptığı katkı, bu anahtar çocukların eline cesurca verebilmesidir...

Behrengi, Şah döneminin tek dil, tek kültür, tek millet politikasına karşı çok dilli, çok kültürlü toplum anlayışını savunur... Azerice ifade özgürlüğünün kısıtlanmasına karşı iğneyle kuyu kazan bir çalışma yürütür. Köy köy dolaşır, halk masal ve efsanelerini derleyerek, onları kendi anadili olan Azeri Türkçesi ile yeniden kaleme alır. Köroğlu, Dede Korkut gibi zulme karşı direniş içeriği ile dikkat çeken destanları yeniden yorumlar. Şah rejiminin

yên kesên xwîner asteng dike, pênuşa Behrengî; xwîneran jî digire ba xwe û rêya xwe didomîne. Cih û dem, dixwaze di xeyalên xwîneran de teşe bigire. Hem bi awayê çîrokî hem jî bi awayê kurteçîrokî dinîvîsîne. Xizanî û dewlemendî, pêşverûtî û paşverûtî di bûyerên wêjeya wî de bi awayek wêrekî şer dikin û nakokiyên civakî bi nîşanên baldar nîşanê zarokan dide.

Di pirtûka wî ya "Xoxek Hezar Xox"ê de, di hundirê bexçeyê axayî de hûnê bi dara xoxê ya ku xwe bi xwe xwe neyzok kiriye re hev nas bikin... Di pirtûka wî ya "Zarokê Pincarvan" de zarokê ku divê biçê dibistanê lê ji mecbûrî dixebite hûn dê bibînin û bi destê wî pincarvanî ve bigrin... Di pirtûka wî ya "Rastî û Xeyalên Rojê" de hûn dê cihana Latîfê ku ji bo xebatê bi bavê xwe re çûye Tahranê nas bikin. Di pirtûka wî ya "Stêrk û Qijak" de, hûn dê hevaltiya du hevalên ku bi qijakên zana re dixivin bibînin. Di fona çîrokan de şahê ku navê soresa Spî dayê, di eslê xwe de bi wan reforman gundiye ku xizan ketine li derûdorên bajarên mezin bi cih bûne heye... Qijaka zana li hember vê xizaniyê tiştên ku tên zanîn bi hevokek serûbinê hev dike; "gunehê eslî ji birçînan mirin e..."

Yek jî Masiyê Reş ê Biçûk heye ku dipirse 'Jiyaneke din pêkan e'... "Ez dixwazim hîn bibim. Tiştê ku em ji re dibîjîn jîyan, em heya pîr û kal bibin li vê derê çûyîn û hatina vir de û wir de ye; ango li dinyayê jiyaneke din pêkan e?"

Rêwîtiya Masiyê Reş ê Biçûk ku ka çemê ku tê de dijî li ku derê diqede û deryayên vekirî meraq dikir, ev jî perçeyek çîrokên zarokên wêrek yên ku li ronahiyê digerin nîşanê me dide.

Çîrokên Behrengî civakî, ji ezperestbûnê dîrxistin, hezkirinê, parvekirinê bi şîretan dide zarokan... 'Ji bo dema mezin bûn cihanek ji mexweştir damezrîn, baştirîn bijîn' tîne ziman ku bi cehaletê re şer kirin rûmetek mezin e. Ji bo lêgerîna jiyaneke xweş û baştir pirsan dipirse. Di çîrokên wî de zarok, bi alîkariya ajal û pêlîstokan zehmetî û nezaniyê têk dibin... "Em ji zarokan re

Kitaplığınızda yoksa çocuğunuza bir Samed Behrengi seti alın. Çocuğunuz yoksa kendinize alın, kitaplığınızın bir köşesinde hep dursun... Mutlaka dünyasına girecek bir çocuk bulur o kitaplar...

Ger di pirtûkxaneya we de tuneje ji zarokên xwe re seteke Samed Behrengiyî bigrin. Ger zarokên we tunene ji xwe re bigrin, bila her tim di quncika pirtûkxaneya we de bisekine... Teqez dê ew pirtûk zarokê/e ku bikeve cîhana wan bibînin ew pirtûk...

kutsal bir boyut kazandırmak için çabaladığı Farsça dışında herhangi bir dille yayın yapmak yasaktır. Bu yüzden kendi anadilinde yazmayı tercih etmesine rağmen kitaplarını Farsça basmak zorunda kalır. Yine de Azeri halk şiirlerini bir araya getirdiği bir şiir kitabı yazar; büyük Fars şairlerinin şiirlerini Azerbaycan Türkçesine çevirir.

Behrengî'nin kitapları '70'li yılların sonunda kısa bir dönem için çok sayıda basılır. Ancak çocukların dünyasında yarattığı etkinin gücünden olsa gerek tekrar yasaklanır. Şah döneminde de mollalar döneminde de bu yasak kaldırılmaz. Fakat dünyanın birçok yerinde çocuklar onun masallarıyla büyümeye devam eder.

1968 sonbaharında Aras Nehrinde ölü bulunur Samed Behrengi. Bu, faili meçhul cinayetin Farsçasıdır... Ve 28 yaş ölmek için çok erkendir. Nehirleri aşmak isteyen Küçük Kara Balığın yazarını bir nehirde boğarak öldürmek! Bu da bir ölüm alegorisi olsa gerek. Onunla birlikte denizlere ulaşmak isteyenlerin hayallerini, cesaretlerini öldürmeye çalışmakla eş anlamlı. Oysa ne kadar çocuk önüne konan sınırları aştı, açık denizlere sürdü motorları... Kadıköy'den Kobanê'ye oyuncak taşıyan ve önleri Suruç'ta bir bombayla kesilen o güzel gençler birer küçük kara balık gibi ne çok yol kat ettiler. Özgürlük düşünün peşinden giden o cesur gençler; ne güzel dünyalar kurmaya adadılar kendilerini... Küçük kara balıkların büyük serüvenleri "korkunç testere balıklarına rağmen" hep sürdü...

Kitaplığınızda yoksa çocuğunuza bir Samed Behrengi seti alın. Çocuğunuz yoksa kendinize alın, kitaplığınızın bir köşesinde hep dursun... Mutlaka dünyasına girecek bir çocuk bulur o kitaplar...

[*] Alegori, eğitici amaçlı edebiyat eserlerinde kullanılan gelişmiş bir mecaz anlayışıdır.

derew û dizîti tîstek nebaş e dibêjin lê çima em wan ji hêla di civakê de dizîti û derewê ve wan ronî nakin, ji wan re tîstek nabêjin? Pirtûkên ku ji zarokan re têne amadekirin divê wisa mifteyek bi hêz têxe destê zarokan ku zarok dikaribe bi nebaşiyên civakî re şer bike û dikaribe civakek tendurîstî bidomîne..."

Têkariya ku Behrengiyî ji wêjeya zarokan re kiriye, bi cesâret dahina wî ya vê mifteyê ya destê zarokan e...

Behrengî, li hember serdema şah a yek ziman,yek çand û polîtîkaya yek netew; pîrziyanî û hişmendiyek civakî ya pîrçandî diparêze... li hember astengbûna azadiya xwe îfadekirina Azerî xebatek hûr û kûr dike. Gund bi gund digere, çîrokên gel û lêkolînên efsaneyan dike û wan bi zimanê xwe yê zikmakî, bi Tirkîya Azerî ji nû ve dinîvîsîne. Destanên mîna Koroglu û Dede Korkût ên ku li hember zilmê derketine ji nû ve şîrove dike. Rejîma şah a ku zimanê Farisî dixwaze pîroz bike, ji bilî Farisî bi zimanên din weşanê qedexe dike. Ji ber vê yekê her çiqas bixwaze pirtûkên xwe bi zimanê xwe çap bike jî, mecbûrî bi Farisî çap dike. Dîsa jî helbestên gel ên Azerî tîne ba hev û werdigerîne Tirkîya Azerî.

Pirtûkên Behrengî di dawiya salên 70'yî de ji bo demek kin hejmarek pîr tê çapkirin, lê bandora ku di cîhana zarokan de kiriye ji ber wê yekê tê qedexekirin. Di dema şah û mollayan de ev qedexebûn nayê rakirin. Lê cihên cuda yên cîhanê zarok bi çîrokên wî mezin dibin.

Di payîza 1968'an de Samed Behrengî di Çemê Arasê de mirî tê dîtin. Ev, kuştina kiryar nediyar a bi Farisî ye... Û 28 temen ji bo mirinê gelek zû ye. Bi xeniqandina di çemekî de kuştina nivîskarê Masiyên Reş ên Biçûk ku dixwaze çeman derbas bike! Dibe ku ev jî alegoriyeke mirinê be. Bi hewldana kuştina wêrekî û xeyalên kesên ku dixwazin bi wî re bighîjin deryayan re hemwate ye. Halbûkî çiqas sînorên ku li ber zarok hatine danîn derbas kirin, motoran ber bi deryayên vekirî ve ajot...

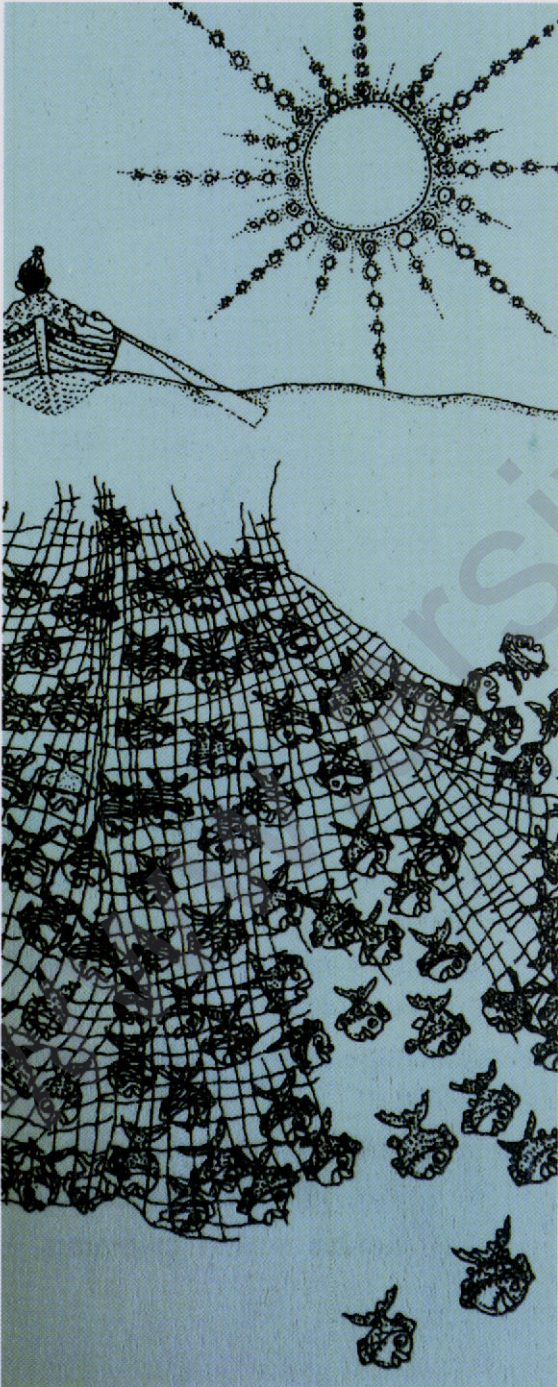
Ew ciwanên xweşik ku ji Kadikoyê pêlîstok dikîşandin Kobanê û pêşiya wan li Pîrsûsê bi bombeyekî hat birandin her yek wek masiyên reş ên biçûk çiqas zêde rê girtin. Ew ciwanên wêrek ku li dû xeyala azadiyê çûn, xwe fedayî cîhanekî çiqas xweşik kirin... Serpêhatiyên mezin ên masiyên reş ên biçûk "digel haremasiyên tirsnak" herdem domiyan...

Ger di pirtûkxaneya we de tuneje ji zarokên xwe re seteke Samed Behrengiyî bigrin. Ger zarokên we tunene ji xwe re bigrin, bila her tim di quncika pirtûkxaneya we de bisekine... Teqez dê ew pirtûk zarokê/e ku bikeve cîhana wan bibînin ew pirtûk...

[*] Alegori, feraseta mecazeke pêşveçûyî ku di berhemên wêjeyê yên bi armanca perwerdehiyê de tê xebitandin e.

Ferzad Kemanger

Ferzad Kemanger

İran tarihi, ilerici devrimci öğretmenlerin Behrengi gibi öldürülmesine çok tanık oldu maalesef. Kürt, Fars, Azeri, Beluci ve diğer halkların kardeşliğini savunan, öğrencilerine olduğu kadar tüm topluma ışık taşıyan birçok öğretmen katledildi bu ülkede. Samed Behrengi' den on bir yıl sonra 1979'da, Kürt öğretmeni Hurmuz Gurcî Beyanî on meslektaşıyla beraber Kirmanşah'ın Dizel Abad hapisanesinde idam edildi. Yaşam öyküsü Behrengi'ye çok benzeyen; köylerde öğretmenlik yaparken, ilk çocuk resim sergisini düzenleyen, insan hakları savunuculuğu yapan, doğal yaşamı koruma için çalışmalar yürüten Ferzad Kemanger, 2010 Mayıs'ında Evin Hapishanesinde idam edildi. Dünyanın birçok yerinden ilerici insanlar İran'ın karanlık zindanlarına ulaşıp bu idamı durdurmaya çalışırken üstelik.... Bu yazı, Behrengi ile birlikte bu idealist, ilerici öğretmenleri anmaya, hepsinin anılarından bir parçayı kalbimize koymaya vesile olsun...

Mixabin dîroka Îranê gelek bû şahidê kuştina mamosteyên pêşverû şoreşger ên wek Behrengî. Li vî welatî gelek mamosteyên ku biratiya Kurd, Fars, Azerî, Belûcî û gelên din diparastin, bi qasî ku li ser xwendekarên xwe belav dikirin li hemû civakê ronî belav dikirin hatin qetilkirin. Yazdeh sal piştî Samed Behrengî di 1979'an de, mamosteyê Kurd Hurmuz Gurcî Beyanî bi deh hempîseyên xwe re di girtîgeha Dîzel Abadê ya Kirmanşahê hat darvekirin. Ferzad Kemangerê ku çîroka jiyana wî gelek dişibe Behrengiyî; dema li gundan mamostetî dikirin, pêşengeha wêneya zarokan a pêşîn li dar xistibû, parêzvaniya mafê mirovan kiribû û ji bo parastina jiyana xwezayî xebatê meşandibû, di gulana 2010'an de li Girtîgheha Evînê hat darvekirin. Digel ku ji gelek deverên cîhanê mirovên pêşverû hewl dan ku bighên zindanên tarî yê Îranê û vê darvekirinê bidin sekinandin.... Bila ev nivîs, tevî Behrengiyî ji bo ji bîranîna mamosteyên pêşverû û îdealîst û parçeyeke ji bîranînên hemûyan bibe wesîle ku em bikin dilê xwe...

Sevinç Tanyıldız

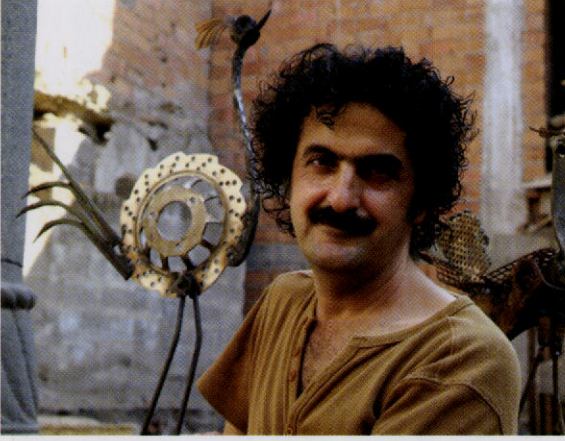
Peykerê herkesî dibe çêbibe, ne tenê yên mirovên mezin

Hazırlayan: Özkan Küçük

Sadece tanınmış insanların değil, herkesin heykeli yapılabilir

SEYWAN SEİDİYAN, SURIÇİ'NDE DEMİRDEN HAYALLER KURUYOR

LI SÛRİÇİYÊ XEYALÊN JI HESIN DİSÊWİRÎNE

Heykele nasıl başladın?

Benim şöyle bir özelliğim var; çok yönlü çalışırım. Resim, fotoğraf, sinema, edebiyat ve grafik gibi. Görsel sanatlar benim için düş gibidir, çok severim. Uzun bir süredir heykel çalışmak için imkanlar oluşmamıştı. Heykelin bir özelliği var ki özel bir yer istiyor çalışmak için, diğer alanlar gibi değil.

Cara yekemîn li Hewlêrê derfetek çêbû ku em ser karên mezin bixebitin. Bi çend hevalan re me dest bi xebatê kir. Lê derfeteke ji bo atolyeyê tunebû. Ev hest jî tim di dilê min de hebû. Heya ez hatim Amedê jî ev derfet çê nebû. Li Hewlêrê ev peykerên mezin û li malê jî peykerên pir biçuk bi daran min çê kirin.

İlk seferinde Hewlêr'de (Erbil) büyük işler üzerinde çalışmak için bir fırsatımız oldu. Bir kaç arkadaşla birlikte çalışmaya başladık. Fakat bir atölye imkanı yoktu. Kalbimde ise hep bu istek vardı. Amede gelene kadar da böyle bir imkanım olmadı. Hewlêr'de o büyük heykelleri ve evde de ağaçtan çok küçük heykeller yaptım.

Evet Amed?

Diyarbakır'a geldikten iki ay sonra Sülüklü Han'daki arkadaşlar bir atölye gibi kullanmam için bana eski bir taş ev verdiler. Doğrusu bu çok büyük bir şanstı. Önce ağaçlarla başladım. Sonra metallere yöneldim. Yaklaşık altı aydır sadece metal ile çalışıyorum ve çok sayıda heykel yaptım.

Malzemelerinin özelliği nedir Seywan?

Hurdacılara gidiyorum. Hurdacılarda çok çeşitli metaller bulunur. Birer birer onlara bakıyorum ve bazı parçaları seçiyorum. Onlarda irili ufaklı çok çeşitli şekiller bulunuyor. Onları toplayıp atölyeye getiriyorum.

Çoğundan nasıl bir şey çıkacağını bilemiyorum ama bazıları var ki doğrudan doğruya bir figür için olduğunu biliyorsun. Sonrası bir oyun gibi. Bir çok metal parçayı bir araya getirip deniyorum. Bir form oluşana kadar oyun gibi çalışıyorum. Öreğin bir portre ya da başka bir figür bu şekilde ortaya çıkıyor. Bazen elimdeki malzeme

Te cawa dest bi peykervaniyê kir? Destpêk çawa bû?

Taybetmendiya min wisa ye; ez di pîrr aliyan de dixebitim. Wek wêne, fotografî, sînema, wêje û grafik... Hunerên dîtbarî ji bo min wekî xewn in, pîrr ji wan hez jî dikim. Demeke pîrr dirêj bû derfet çênebûbû ku li ser peyker bixebitim; taybetmendiyeke peyker heyê, hinekî cihê taybet dixwaze, wek xebatên din nîne.

Cara yekemîn li Hewlêrê derfetek çêbû ku em ser karên mezin bixebitin. Bi çend hevalan re me dest bi xebatê kir. Lê derfeteke ji bo atolyeyê tunebû. Ev hest jî tim di dilê min de hebû. Heya ez hatim Amedê jî ev derfet çê nebû. Li Hewlêrê ev peykerên mezin û li malê jî peykerên pir biçuk bi daran min çê kirin.

Belê Amed?

Gava hatim Amedê, piştî du mehan, hevalên Suluklu Xanê, ji bo ku wek atolye bikar bînim xaniyeke kewn dane min. Ev jî şanseke pîrr mezin bû bi rastî. Destpêkê min bi daran dest pê kir. Pişt re min dest pê bi hesinan kir. Dêdora şeş meh e ez bi taybetî li ser hesinan dixebitim û min gelek peyker jî çêkirine.

Taybetmendiyan malzemeyên te çi ne Seywan?

Ez diçim gel xurdeçiyên. Li gel xurdeçiyên gelek hesinên cûda hene. Yek bi yek li wan dinihêrim û hinek ji wan hildibijêrim. Tiştên pîrr biçûk, mezin û her wiha hemû seklên cûda hene. Wana berhev dikim û pişt re tînim atolyeyê.

Pîrê wana ez nizanîm dê çi ji wan çêbibe lê hin jî hene ku raste rast tu dizanî ev ji bo figurek e. Pişt re wekî leystokêkê ye. Ez gelek parçeyên hesinan didim berhev û diceribînim. Heya ku formeke giştî çê dibe wek lîstik dixebitim. Mînak portreyek an jî figureke din wisa derdikeve holê. Carinan ev malzemeyê dest min dişibe laşê mirovekê lê hevcedarî bi destan, ser an jî bi ling heyê. Hin caran jî tu dibînî serê mirovekê heyê, tu laşê wî çêdikî. Hin caran jî du kes bi hev re çêdibin. Bi rastî wek lîstikeke, lê leystekeke estetîkî ku gerek berî mirov bingehêk bi hêz û akadîmîk jê re çêkiribe. Hêdî hêdî figur wisa çê dibin.

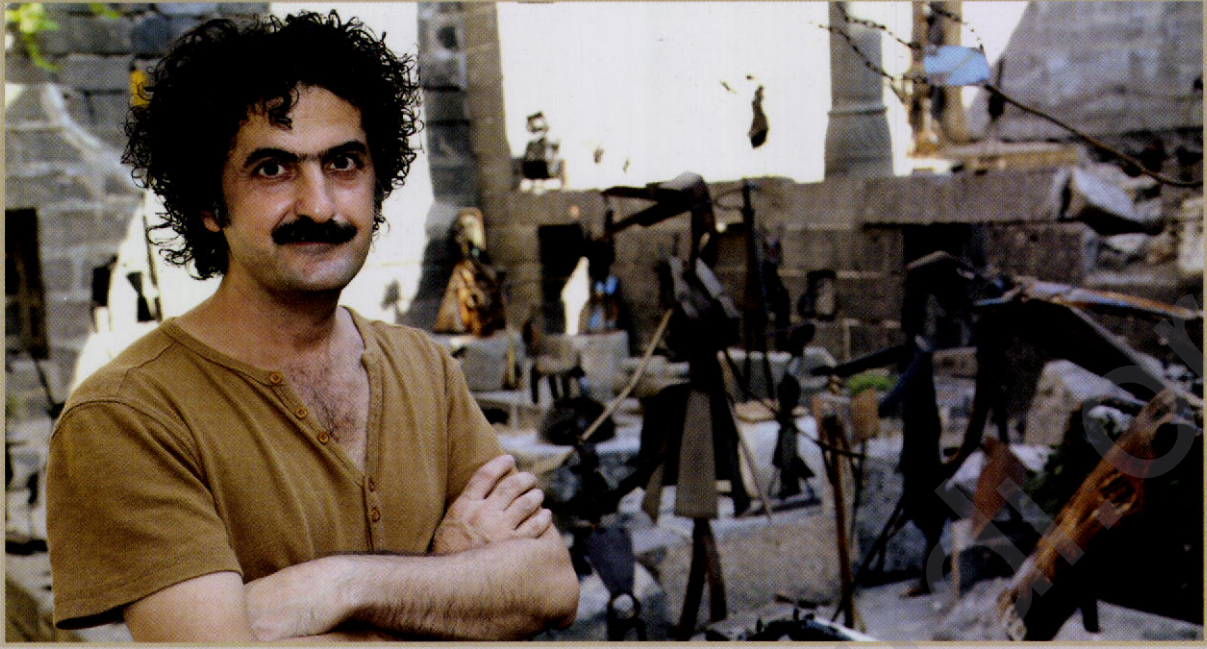
Pişt re ew tiştên zirav hene ku mirov ser dişule. Staylek jî heyê ku gelek zirav û narîn dişulin. Lê di ev qonaxê ku ez niha gihîstîme de, hîn jî pîrr zirav naxebitim. Niha hinkî mînimal, hinkî sade lê dinêrim. Dibe ku siberoj, hinekî din ziravtir û komplîke jî bixebitim.

Ez wêya wek tarzêk dibînim...

Taybetmendiya xwe bixwe heyê. Ez gelek ji vê hez jî dikim. Gelek caran pêşniyar dibin ku zêdetir zirav bixebitim lê ez bi vê halê jî gelek caran ziraviyê dibînim.

Rast e, peykerên te pîrr narîn in...

Ev pîrr girîng e. Hesin bixwe materyaleke pîrr hişk e. Ne xweşike jî. Şiddet jî navde heyê. Gava ku tu ji vê materya-

SEYWAN SEÎDIYAN KİMDİR?

1972 yılında Doğu Kürdistan'da dünyaya gelir, ilkokul ve lise eğitimini Mahabad'ta görür. 1995'ten beri sürekli olarak sanatsal çalışmalarını sürdürmektedir. Sanatsal eğitimini Tahran, Sine ve Bokan'da gördü. Daha sonra Süleymaniye Üniversitesi'nin sanat bölümünü okudu. Tahran, Mahabad, Sine, Kezvin, Süleymaniye ve Erbil'de 14 kişisel resim ve fotoğraf sergisi düzenledi. Birçok performans ve kavramsal yerleştirme yönetti.

Dört filmin sanat yönetmenliğini yapmıştır. Kendisinin yönetmenliğini yaptığı "ev sêva ku..." adındaki bir kısa filmi bulunmakta. 300'den fazla kitap kapağı tasarımı ve onlarca logo, afiş ve CD düzenlemiştir. 11 yıl boyunca Güney Kürdistan'da sığınmacı olarak yaşamıştır.

Son yıllarda sanat çalışmalarının ağırlığını heykelle vermiştir. Üç büyük heykelini Erbil'de yaptı. Enfal adındaki heykeli 10,5 m yüksekliğindedir.

Aynı zamanda edebiyat üzerine de çalışmakta, Kürtçe'nin Sorani lehçesinde basılmış "li çaverwantî-yahîc de" adında bir şiir kitabı bulunmakta. Birçok kitap çevirisinde bulunmuş ve birçok hikaye yazmıştır. Başlıca ve temel projelerinden biri de 11 yıldır üzerine çalıştığı "Sêva Mëxekrêj" (Karanfilli Elma) çalışmasıdır. "Sêva Mëxekrêj" Kürtlerin unutulmuş kültürlerinden biridir. Birçok sanatsal projesinin sonucunda Karaanfilli Elma şu an Doğu ve Güneyde Kürt kültürü olarak tanımlanmakta ve resmi olarak bu proje, Kürtlerin ilk hediyesi olarak tanınmaktadır. 2014 yılından beri Diyarbakır'da yaşamakta ve şu anda bir heykel atölyesi bulunmaktadır. Sanat çalışmalarının yanında edebiyat çalışmalarını da sürdürmektedir.

SEYWAN SEÎDIYAN KÎ YE?

Di sala 1972'an de li Rojhilatê Kurdistanê ji dayik bûye. Xwendina xwe ya seretayî û kotayî li Mehabadê tamam kiriye. Ji sala 1995'ê pê ve bi awayekî domdarî xebatên xwe yê hunerî berdeyam dike.

Perwerdeya xwe ya hunerî li Tehran, Sinê, Bokanê dît. Piştê li beşa hunerê ya Zankoya Silêmanî, beşa wênesaziyê xwend. 14 pêşengehên wêne û fotoğraf ên takekesî wî li Tehran, Mehabad, Sine, Qezwîn, Silêmanî û Hewlêr çêkiriye. Çend pêşnûmayên performans, bi cih kirina têgînî bi rêvebir.

Bûye rêveberê hunerî û dîzaynê ya 4 filmên sinemayî û belgenamê. Bi xwe jî kurtefilimek bi navê "ev sêva ku ..." çêkiriye. 10 sal karên grafîk dîzaynê kiriye, ji 300'an zêdetir rûbergên pirtûk û bi dehan logo, afîş û cd dîzayn kiriye. 11 sal li Başûrê Kurdistanê penaber bûye.

Ev çend sal in giraniya xebatên xwe yê hunerî daye pêşkervaniyê. 3 peykerên mezin li bajarê Hewlêrê çêkiriye. Peykera wî ya bi navê "enfal" 10,50 m [deh metre û nîv] bilind e. Wekî din li ser çend beşên cûda yê wêjeyê dixebite. Pirtûkeka wî ya helbestan ya bi navê "li çaverwantîyahîc de" bi soranî hatiye çapkirin. Çend pirtûk wergerandine û çendîn çîrok jî nivîsandine. Yek ji pêşnûmayên wî yê serekeyî û bingehîn "Sêva Mëxekrêj" [qerenfilxemilî, qerenfilkirî] e ku 11 sal e li ser dixebite. Sêva Mëxekrêj çandekê jibîrkirî ya kurdan e. Bi gelek pêşnûmayên wî yê hunerî li Rojhilat û Başûr, niha Sêva Mëxekrêj wekî çandekê kurdan tê naskirin û ev pêşnûma bi fermî wekî Diyarîya Yekemîn a Kurdan hatiye nas-kirin. Ji sala 2014 an pê ve li bajarê Amedê dijî û niha atolyeke wî yê peykeran heye û li gel xebatên xwe yê hunerî yê wêjeyî jî didomîne.

bir insan bedenine benziyor ancak ellere, bir başa ya da ayaklara ihtiyacı var. Bazen de iki kişi birlikte oluşuyorlar. Gerçekten oyun gibi, fakat önceden elde edilmiş olan sağlam ve akademik bir altyapı yardımıyla gerçekleştiren estetik bir oyun. Figürler adım adım bu şekilde oluşuyorlar.

Sonra ince şeyler var üzerinde çalışılması gereken. Çok ince ve narin çalışılan stiller de var. Fakat bulunduğum aşamada henüz çok ince çalışmıyorum. Şimdi biraz minimal, biraz sade bakıyorum. İleride daha komplike ve daha ince çalışmayı düşünebilirim.

Bunu bir tarz gibi görüyorum...

Kendiliğinden bir özelliği var. Bunu çok seviyorum. Çoğu kez daha ince çalışmam için öneriler oluyor ama ben bu haliyle de çoğu kez incelik görüyorum.

Heykellerin çok narin...

Bu çok önemli. Demir sert bir materyal. Güzel de değil. Şiddet de içeriyor. Bu materyalden narin bir şey çıkarmak istediğinde durum ilginç bir hal alıyor.

Ayrıyeten, bir stil olarak insanları resimlerimde de deforme görüyorum. Fakat bir kuş ya da bir keçi yaparken bazı şeyler değişiyor. Bir çok şey de düşünmeden; kendiliğinden öyle oluyorlar. Bu da önceden edinilmiş bir alışkanlığın eseri olabilir. İnsan yıllarca figürler üzerine çalışıyor ve bazı formlar yerleşik olarak kendiliğinden oluşuyorlar. Çoğu zaman farkında olmuyorum, heykel tamamlandığında bakıyorum ki düşünmeden bir form ortaya çıkmış.

Toplumdan da esinlendiğin heykellerin var...

Bakışım her zaman izlenimcidir. Soyut çalışmıyorum. Yaşamdan alıyorum. Örneğin bir keçi, bir horoz, bir ihtiyar ya da bir dilenci yapıyorum... Dilencilik her zaman

lê bikarî tişteki narîn derxinî ev bixwe balkêş dibe.

Ser de, ez wek stîl, mirovan di wênayên xwe de jî defor-me dibînim. Lê gava tu balîndeyekê(çûk) an jî bizinekê çêbikî hin tişt tîn guhertin. Gelek tişt jî li derveyî fikirandinê; jixwe ve wisa çê dibin. Ev jî dibe ku perwerdehiyeke ku ji berê ve çê buye be. Mirov bi salan li ser figuran dixebite û hin form wek rûniştandî xwe bixwe çêdibin. Gelek caran jî ez pê nahesim, gava berhem diqede dibînim ku wisa çêbûye.

Ji civakê jî gelek peykerên te hene...

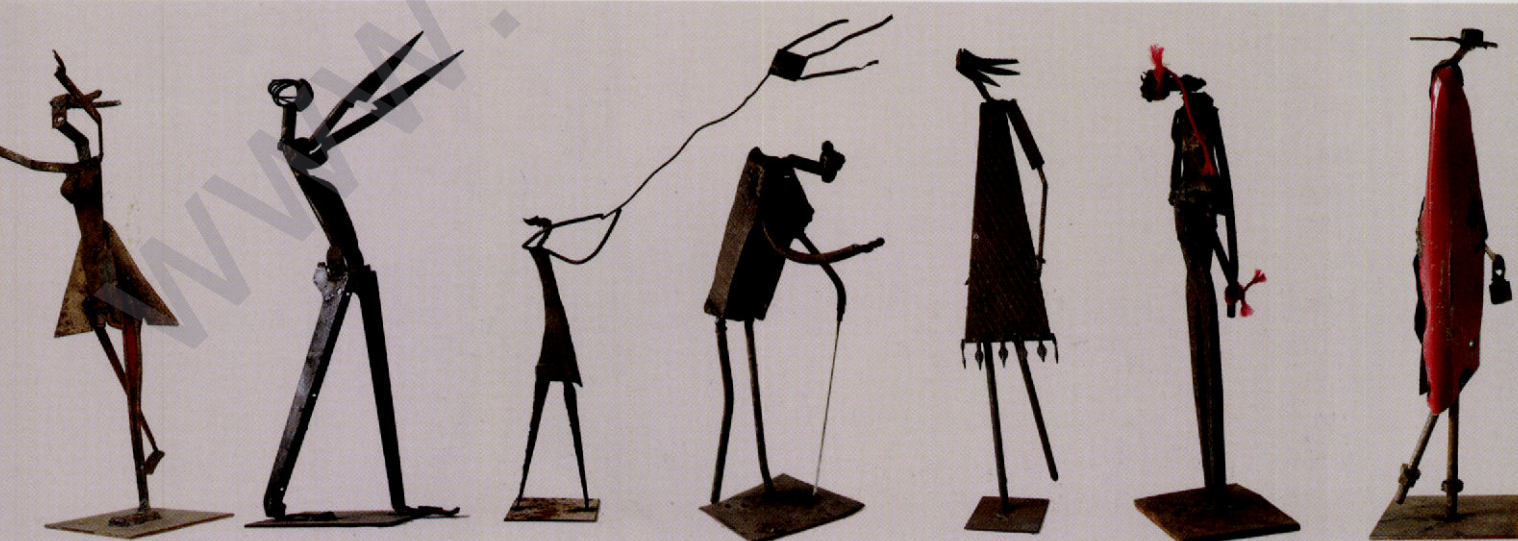
Nêrîna min her tim cîhanî ye. Nedîtbar ango razber naxebitim ez. Ji jiyane digirim. Mînak, bizinekê, dîkekê, îhtiyarek an jî parsekekê çêdikim... Parsekî jî her tim ji bo min bûye mijar. Ji ber ku kesên bi ked baweriya wan nîne parsekiyê dîkin û ez ji vê pîrr acizim. Kesekî ku baweriya xwe bi xwe hebe, bi ked hebe, tu caran parsekî nake.

Hinek caran jî bi henek li civakê dinêrim. Mînak zarokek heye ku dimîze... Peykerê herkesî dibe çêbibe, ne tenê yên mirovên mezin.

Hesin tişteki giran e lê te tişteki pîrr sivik, bafirok çêkiriye pê...

Ez wê bafiroka xwe pîrî caran weke ku difire dibînim. Perwerdehiya estetîkî û ruhî bi hev re dibin bingeha vê. Ez tenê bi teknîk nabînim. Di dîroka hunerê de tu dibîni gelek kes aliyê teknîkî de pîrr pêste çûne lê tê dîtin ku tişteki kême, tişteki wenda ye lê kes nizane. Gava yên tameşe bikin bêjin bafirok difire, ezê gelek kêfxwes bibim. Ev serkeftinek e.

Ji aliyê din ve gava dibînim kesên ji cihê cihê cîn û statû jî peykerên min hez bikin ev jî min kêfxwes dike. Gava mamosteyên zanîngehê, xwendevan, karker, jinên kolanan, zarok, zengîn û feqîr; her kes ji xwe re tişteki ji

benim için bir konu olmuştur. Çünkü emeğe inancı olmayanlar dilencilik yaparlar. Bundan rahatsızlık duyuyorum. Kendine ve emeğine inancı olan biri hiç bir zaman dilencilik yapmaz.

Hinek caran jî bi henek li civakê dinêrim. Mînak zarokek heye ku dimîze... Peykerê herkesî dibe çêbi-be, ne tenê yên mirovên mezin.

Bazen de espriyle yaklaşıyorum topluma. Mesela işeyen bir çocuk... Sadece tanınmış insanların değil, herkesin heykeli yapılabilir.

Demir ağır bir materyal, ama sen ondan uçurtma da yapıyorsun, çok hafif görünüyor...

O uçurtmamı çoğu zaman uçuyormuş gibi görüyorum. Estetik ve ruhsal deneyim bunun altyapısını oluşturuyorlar. Sadece teknik olarak görmüyorum. Sanat tarihinde teknik olarak çok ilerlemiş olanları görüyorsun ama bir şeyleri eksik ama kimse fark etmiyor. İzleyenler uçurtmanın uçtuğunu söylüyorlarsa bundan mutluluk duyuyorum. Bir başarıdır bu.

Öte yandan farklı sınıf ve statülerden insanların heykellerimi beğendiğini görmek de beni mutlu ediyor. Üniversite hocaları, öğrenciler, işçiler, kadınlar, çocuklar, zengin ve fakirler; herkesin heykellerimden kendine bir şeyler aldığını ve sevdiğini gördüğümde mutlu oluyorum. Çünkü sanatta bu çok zor bir şey.

Eserlerinin içinde çok fazla kuş var, hayatında kuşların nasıl bir yeri var acaba?

Uçurtmalar da var(gülüyor), uçuyorlar.. Belki hayallerimde hep uçtuğum ve kendime sınırlar çizmediğim içindir. Canlılar içinde sınırı olmayanlar, kuşlardır. Bir ceylan sınırları aşamaz ama kuşlar sınır tanımaz. Bende de bu duygu var, hayatın her alanında da sınırları sevmiyorum.

Öte yandan kuşlar çok estetikler, inceler. Form olarak da özeller.

Ne yapayım diye az düşünürüm. Kendiliğinden gelir. Bir kaç parçayı yan yana koyduğumda bakıyorum ki bir yöne doğru gidiyor, bir form oluşuyor. Resim, edebiyat ve diğer alanlardaki çalışmalarım da kendimi serbest bırakıyorum. Hayallerime, kendime engeller koymuyorum.

Akşam üzeri, atölyede işin bittikten sonra, eve doğru giderken; kafanda ne oluyor?

İyi çalıştığım günlerde çok keyifli oluyorum. Ürünler az olduğu günlerde ya da istediğim heykeli başaramamak beni çok incitir.

Ve şüphesiz, her zaman yarın için bir düşüncem olur; akşam sadece akşam değildir. Akşam yarın ve diğer günler için var.

peykeran digirin û hez dikin, ez kêfxweş dibim. Ji ber ku ev di hunerê de tiştêkî pîrr zehmet e.

Di nava berhemên te de zêdetir balînde (çûk) hene, jiyana te de balînde çi cih digirin gelo?

Bafirok jî hene(dikene), difirin... Belkî di xeyalên xwe de tev difirim, min ji xwe re sînore çê nekiriye. Di nav candaran de yên ku ji wan re sînore tunene, balinde ne. Xezalek nikare sînore derbas ke lê ji balînde re sînore tune. Ev hest li ba min jî heye. Sînore her aliyê hez nakim.

Ji aliyê din ve jî, balînde pîrr estetîk in, zirav in. Wekî form jî pîrr taybet in.

Ez pîrr kême difikirim ku çi çêkim. Bixwe wisa tê. Çend tiştan didim ber hev û dibînim ew aliyekî ve diçe, formek çê dibe. Ji aliyê din ve, xebatên resim, wêje û yên din ve jî min ev tişt serbest hiştiye. Min ji xwe re, ji xeyalên xwe re astengî çê nekiriye.

Ber êvarê, piştî ku li atolye karê te qediya, gava tu ber bi mal ve diçî; di hişê te de çi heye?

Ev rojên ku ez baş xebitîme pîrr kêfxweş dibim. Ê roja ku berhem kême bin an jî berhema ku min nekariye çêkim hebin ew min pîrr diêşîne.

Ê bêşik jî, nêrîna min her tim ji bo sibe heye; êvar ne tenê evar e. Êvar ji bo sibe û dusibe jî heye.

FERHENGA ABORÎYÊ

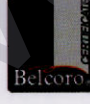
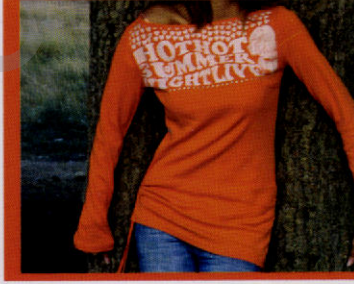
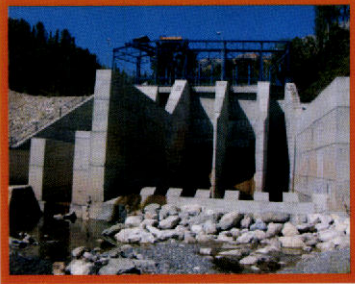
Bi hevkarîya Enstîtuya Kurdî ya Amedê hatiye amade kirin.
Amed Kürt Enstîtüsü işbirliğiyle hazırlanmıştır.

A

Tirkî, Kurdî, İngîlîzî

- ABONE: Kiriya, Zebûn, Abone: Subscriber
 ACEMÎ: Xam, Xeşîm, Ecemî: Amateur
 ACÎZ: Tengezar, Bêhêz, Neçarî: Cheap, Impotent
 AÇIK: Kêmfî, Kêmayî, Kêmatî: Deficit
 HESAP AÇIĞI: Kêmayiya Hesêb, Kêmayiya Jimartinê: Account deficit
 BÛTÇE AÇIĞI: Kêmatiya Bûtçeyê: Spending deficit
 AÇIK ARTTIRMA: Mezar, Mazat: Open bidding, Auction
 AÇIK BONO: Bonoya Vala, Qoçana Spî, Gelaleya Vala: Blank bill
 AÇIK CÎRO: Zahriya Vekirî: Blank endorsement
 AÇIK ÇEK: Çeka Vekirî: Open check
 AÇIK HESAP: Hesabê Vekirî, Jimara Vekirî: Open account
 AÇIK İŞSİZLİK: Betaliya Eşkere, Bekariya li Pase: Open unemployment
 AÇLIK: Birçîtî, Birsîtî, Birçitayî: Famine, Hunger
 ADİL: Dadwer, Dadment, Dadwer, Adil, Edil: Justice
 ADİL FİYAT: Bihayê Dadwer, Bihayê Rewa, Bihayê Adil: Fair price
 ADİL VERGİ: Baca Dadmend, Baca Adil: Equitable
 AĞIRLIK ÖLÇÜLERİ: Pivanên Giraniyê, Cureyên Kêşanê: Weight measures
 AĞIR SANAYİ: Pişesaziya Giran: Heavy industry
 AİDAT: Mehane, Barbû, Çiralix: Contribution
 AİLE ORTAKLIĞI: Hevpariya Malbatê: Family partnership
 AİLE SİGORTASI: Bîma Malbatê: Family partnership
 AJAN: Noker, Nimînender, Sîxur: Agent
 AJANS: Nokerî, Nimînendeyî, Ajans: Agency
 AKARYAKIT: Karbûran, Sotemenî, Şewatek: Liquid fuel, fuel oil
 AKÇA: Dirav, Pere, Pul, Akçe: Money
 AKİT(SÖZLEŞME): Peyman, Belênî: Contract
 AKSAK PİYASA: Piyaseya Kêmfî: Imperfect market
 AKSİYON(HİSSE SENEDİ): Bawernameya Hevkariyê, Belgeya Pardariyê: Share
 AKSİYONER(PAYDAŞ): Pardar, Beşdar: Shareholder
 ALACAK: Deyn, Qerd, Stan: Credit
 ALACAKLI: Deyndêr, Qerker, Stinkar: Obligee, Creditor
 ALEL HESAP: Ji Hesêb Birîn, Li Ser Jimarê: Down payment on account
 ALICI(MÜŞTERİ): Kiriya, Kirox, Kirîger: Customer
 ALICI PAZARI: Bazara Kiriya: Buyers market
 ALICI TEKELİ: Pawanê Kiriya: Buyer's monopoli
 ALIM: Kirîn: Purchase
 ALIM VERGİSİ: Baca Kirînê: Purchase tax
 ALIM GÜCÜ: Hêza Kirînê: Purchase power

- ALİŞ FİYATI: Bihayê Kirîné: Purchase value
ALİŞVERİŞ: Danûstandin, Girtinûdayîn, Kirîn û Firotin: Shopping
ALİŞVERİŞ SEPETİ: Selika Bazarê, Kîs: Shopping- Basket
ALIVRE(ÖNCEDEN SATIŞ, DALINDAN SATIŞ): Firotna Pêşwext, Pêşfirotn, Ji Berê Firotn: Short selling
ALTERNATİF MALİYET: Maliyeta Alternatîf, Maliyeta Hevberî: Alternative cost
ALTIN: Zêr: Gold
ALTIN KAPLAMA: Zêrînî, Tamzêr, Avzêrî, Avzêrî kirin: Gold Plated
ALTIN PARA: Diravên Zêrî: Gold Coin
ALTIN REZERVİ: Mînekan zêran, Rezervên Zêran: Gold Reserves
ALTYAPI: Binesazî, Jêravahî: Infrastructure
AMBALAJ: Pêçan, Pesawtin: Packing, Package
AMBAR: Embar, Barxane, Pangeh: Store, Stodehouse
AMBARGO: Gernaro, Dorpêçkirin: Embargo
AMELE: Karker, Rêncber: Worker
ANA FAİZ ORANI: Rêjeya Selafa Sereke, Kêmtirîn têkraya havila deynkirî
ANAMAL: Sermaye, Sermiyan, Maldarî: Capital
ANAMAL BİRİKİMİ: Daneheva sermayeyê, Civariya Sermayeyê: Accumulation of capital.
ANAMAL İHRACI: Hinartina sermayeyê: Capital export
ANAMAL ŞİRKETİ: Hevkariyên sermayeyê, Pargidanên sermayeyê, Şirketên sermayeyê: Stock corporation, equity company
ANA MALİYET: Bihayê nijandî, Maliyeta serekî : Prime cost
ANA PARA: Sermayeya şîf, Sermiyan: Capital, Principal
ANA SANAYİ: Pişesaziya seretayî, Pişesaziya bingehîn: Primary industry
ANARŞİZM: Anarşî, Selûbel: Anarchism
ANONİM ŞİRKET: Pardariya parpêv, Pardariya mişewr, Pardariya hevpişk: Sock corporation
ANTI: Dij: Anti
ANTİKAPİTALİST: Sermayedariya dij, Dijsermayedar: Anti-capitalist
ARA MAL: Malê navbeynê, Malên nawendî: Intermediate good
ARACI: Navbeynkar, Kostek : Middleman, Intermediary
ARAÇ: Amraz, Navgîn, Alav: Means, Instrument
ARAZI: Zevî, Aqar: Land, Territory
ARAZI VERGİSİ: Zeviyane, Baca zeviyan: Land tax
ARTIK: Bermayî, Zêde: Surplus
ARTIK DEĞER: Nirxa serêj, Zêdebarî: Surplus value
ARTIK EMEK: Keda zêdebar, Keda bermayî: Surplus labour
ARTIK ÜRÜN: Berhema zêdebahiyê, Berhema serêj: Surplus product
ARZ: Pêşkeş, Derpêş: Supply, Offer
ARZ FİYATI: Bihayê pêşkeşiyê: Supply price
ARZ MİKTARI: Tibaba pêşkeşiyê: Quantity supplied
ARZ ve TALEP: Pêşkeşî û Daxwaz, Xwestin û Daxwazî: Supply and demand
ASGARI: Kêmtirîn: Minimum
ASGARI FİYAT: Bihayê Kêmtirîn: Minimum price
ASGARI ÜCRET: Heqdesta kêmtirîn, Mizura kêmtirîn: Minimum wage
AVANS: Pêşine, Pêşinde, hezr: Advance, Payment
AVANTA: Kelepûr: Pickings
AVANTAJ: Feydekar: Advantage
AYLIK: Mehane, Heyvyane: Salary, Pay
AZAMI: Bêhtirîn, Pirtirîn: Maximum
AZAMI FİYAT: Bihayê bêhtirîn : maximum price
AZ GELİŞMİŞ: Kêmpêşketî: Underdeveloped
AZGELİŞMİŞLİK: Kêmpêşketîh, Nivpêşketîh : Underdevelopment
AZGELİŞMİŞ ÜLKELER: Welatên kêmpêşketî, Welatên nivpêşketî: Underdeveloped countries

İSKUR TEKSTİL ENERJİ TİC. ve SAN. A.Ş.

Gaziantep Yolu Uzeri 4. Km. 46200 Kahramanmaraş / Türkiye

Tel: 0344 236 20 00 (pbx) Faks: 0344 236 20 02 - E-mail: mail@iskur.com - Web: www.iskur.com

PLANET

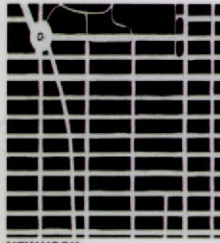
ŞEHİR PLANLAMA & HARİTA

MÜHENDİSLİK LTD. ŞTİ.

birlikte daha yaşanılır kentlere
kent uygarlıktır

LONDON

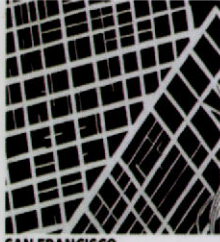
NEW YORK

PARIS

ROME

SAN FRANCISCO

TORONTO

Diyarbakır

ÇALIŞMA ALANLARIMIZ

- Kent Bütününe Yönelik İmar Planı Yapımı
- Revizyon ve İlave İmar Planı Yapımı
  - İmar Planı Tadilatı
  - Mevzii İmar Planı
- Nazım ve Uygulama İmar Planı
- Akaryakıt-LPG-CNG ve Servis İstasyonu, Fabrika İmar Planları
- Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri İmar planları
- Turizm ve Koruma Amaçlı İmar Planları

KADROMUZ

- Vahap KARAKAYA (Şehir Plancısı), ▪ Nusal ECER (Şehir Plancısı)

Gsm: 0532 323 28 03 ▪ Tel-Fax: 0412 229 26 69
Adres: Elazığ Bulvarı Azel Plaza A/Blok Kat:5 No:17 YENİŞEHİR / DİYARBAKIR
Web: www.planetplanlama.com ▪ e-posta: planetplanlama@gmail.com

3617.5